मोगरें

MOGREN ಮೊಗರಂ

17 वें अधिवेशन

मणिपाल – कर्नाटक

अखिल भारतीय कोंकणि साहित्य परिषत्
– भांगार महोत्सव 1939 – 1989

**AKHILA BHARATIYA KONKANI
SAHITYA PARISHAT – GOLDEN JUBILEE**

ಅಖಿಲ ಭಾರತೀಯ ಕೊಂಕಣಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್–ಚಿನ್ನದ ಹಬ್ಬ

कोंकणी भास, साहित्य, संस्कृती हांचे अुदरगतीखातीर

गोवा कोंकणी अकादेमी

हे संस्थेची स्थापना जाल्या

ही संस्था भाशेंचें संशोधन, सर्वधन, साहित्याची अुदरगत, संस्कृतीची जतनाय ह्या सारकिल्या क्षेत्रांनी कार्य करता.

ह्या विशयांच्या अभ्यासाखातीर अेक आधुनिक ग्रंथालय अुबारपाचोय वावर अकादेमीन सुरु केला.

ह्या वावराक अुपकारत अशीं पुस्तकां, हातबरपां वा हेर साहित्य कोणाकडेन आसल्यार अकादेमीच्या चिटणीसांक बरोवचें.

गोवा कोंकणी अकादेमी

सर्कीट हावूस, अेनेक्स्, आल्तीनो, पणजी-गोंय

फोन नं. 3284 आनी 3406

मोगरें

MOGAREN ಮೊಗರೆಂ

17 वें अधिवेशन

मणिपाल - कर्नाटक

अखिल भारतीय कोंकणी साहित्य परिषत् — भांगार महोत्सव 1939-1989

ಅಖಿಲ ಭಾರತೀಯ ಕೊಂಕಣಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ - ಚಿನ್ನದ ಹಬ್ಬ

AKHILA BHARATIYA KONKANI
SAHITYA PARISHAT — GOLDEN JUBILEE

मोगरें ಮೊಗರೆಂ MOGAREN

A SOUVENIR published at the 17th Session of All India Konkani Sahitya Parishad, held at Manipal, Dakshina Kannada, on January 6, 7 and 8, 1989

Cover Design — MONAPPA

Editor — SANTOSHKUMAR GULVADY

Editorial Committee — S. M. KRISHNA RAO, GOA
NA D'SOUZA, SAGAR
ANITA PINTO, MANGALORE

Assistance — NARAYANA KUDVA, PRATHIMA SANIL

Price — **Rupees FIVE only**

Printed at MANIPAL POWER PRESS, MANIPAL

IESVS MARIA

ARTE DA

LINGOA CANA

RIM

COMPOSTA PELO PADRE

Thomaz esteuaõ da Companhia d-

IESVS & acrecentada pello Padr-

Diogo Ribeiro da mesma Cõpanhia

E nouemente reuista, & emendada por

outros quatro Padres da mesma Com

Colleg. panhia. Roman. Soc. I.

IHS

Com Licenca da S. Inquisicam & Or

dinario

em Rachol no Collegio de S. Ignacio

da Companhia de IESV. Anno de

1640.

The First ever printed book in India was a Konkani book Konkani Grammar in 1598

(b) Father Mingel Da Atmaidan's DEVAPVTRA 1658

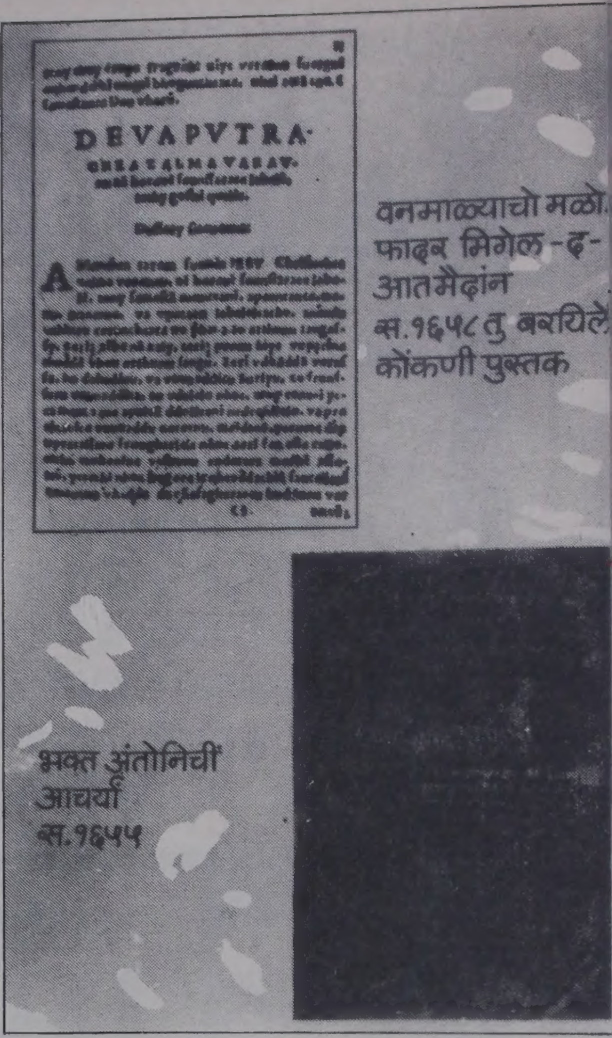

(c) ACHARYEVANTA Anthony's Book

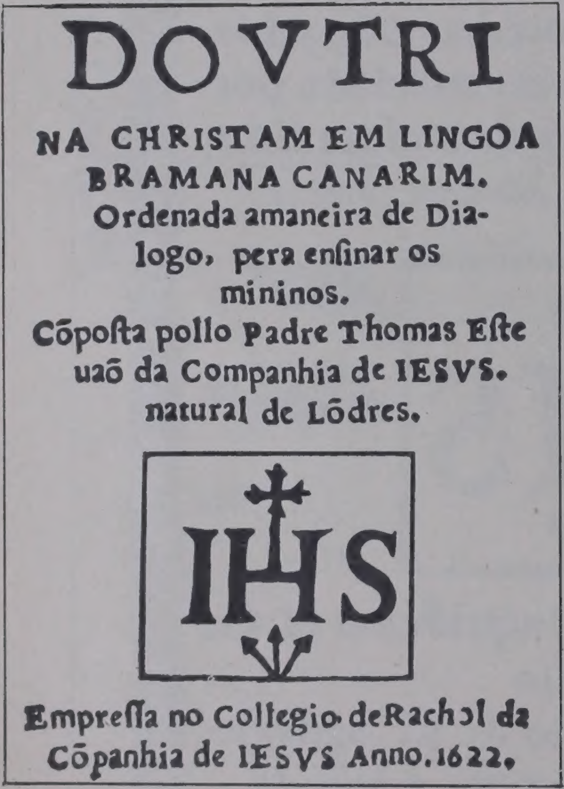

DOVTRI

NA CHRISTAM EM LINGOA
BRAMANA CANARIM.
Ordenada amaneira de Dia-
logo, pera enſinar os
mininos.
Cõpoſta pollo Padre Thomas Eſte
uaõ da Companhia de IESVS.
natural de Lõdres.

IHS

Empreſſa no Collegio deRachol da
Cõpanhia de IESVS Anno.1622.

(a) Father Stephen's DOUTRI Published in 1622

दौत्रिक क्रिस्त–
फादर स्टीफन्स्तान

कोंकणी भाशेंतु बरयिलें पुस्तक

स.१६२२

आधुनिक कोंकणिचो आचार्य पुरुष
Father of modern Konkani literature SHENAI GOEMBAB
(Vaman Raghunath Varde Valavalikar)

Founder of All India Konkani Sahitya Parishad Madhav Manjunath Shanbhag

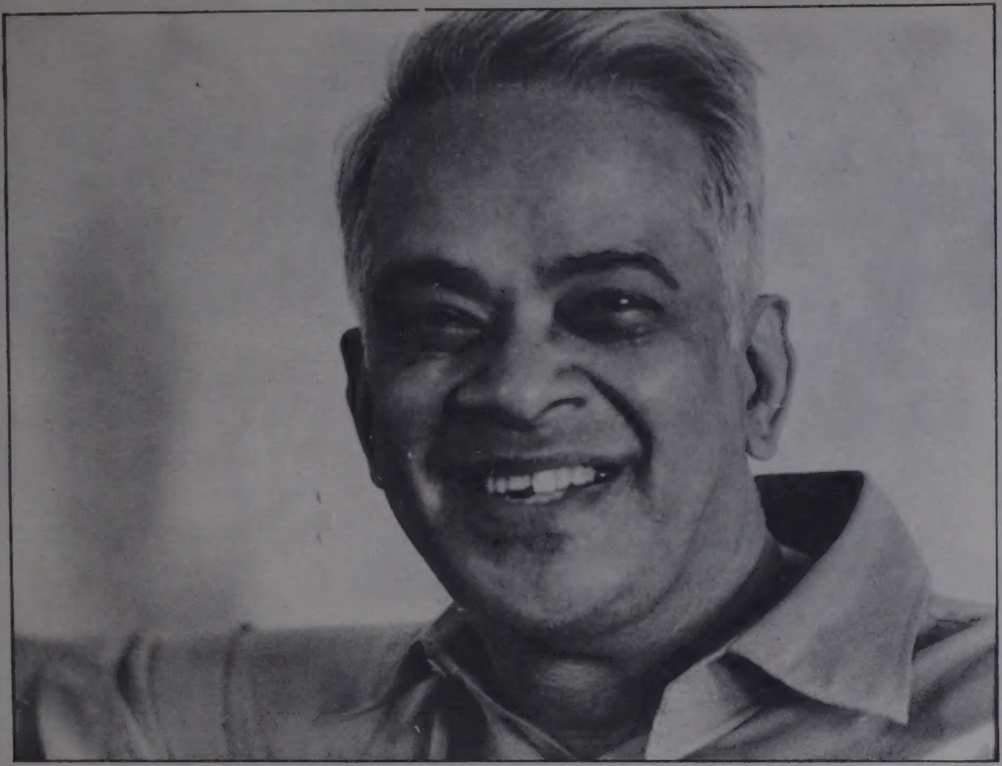

M. V. Kamath, President of the Konkani Sahitya Parishad

Photo: Shivaranjan

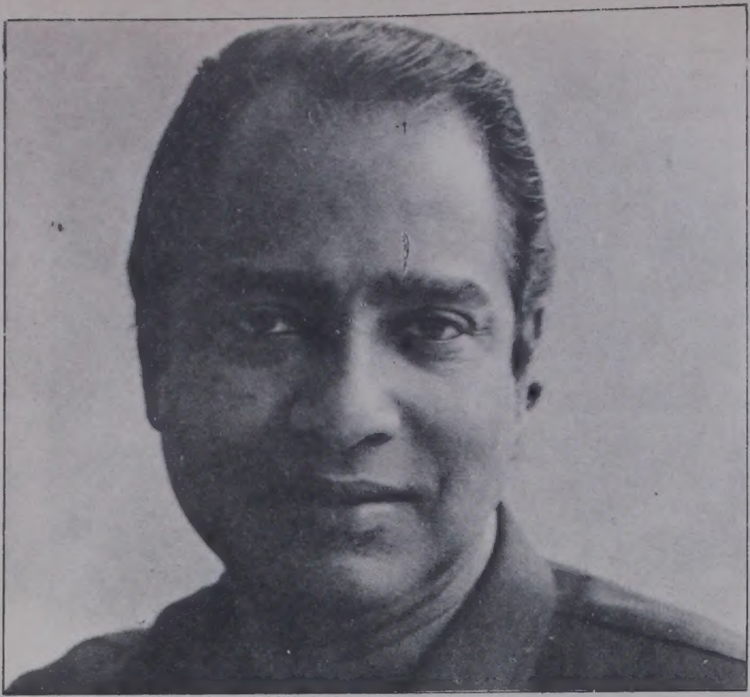

Inauguration by EDUARDO FALEIRO
(Minister of State for Finance, Government of India)

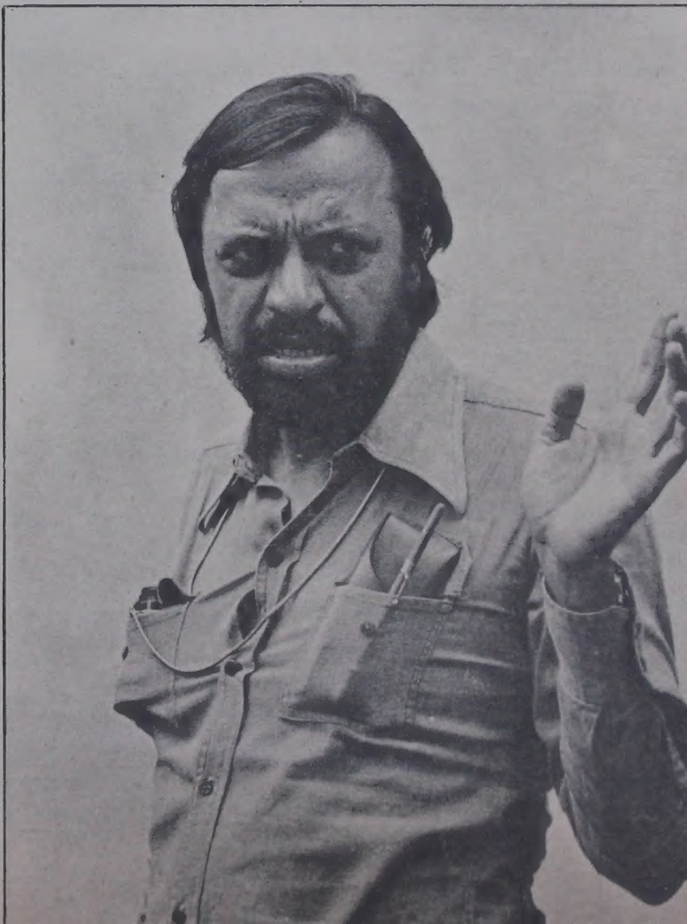

Chief Guest Valedictory Function Shyam Benegal

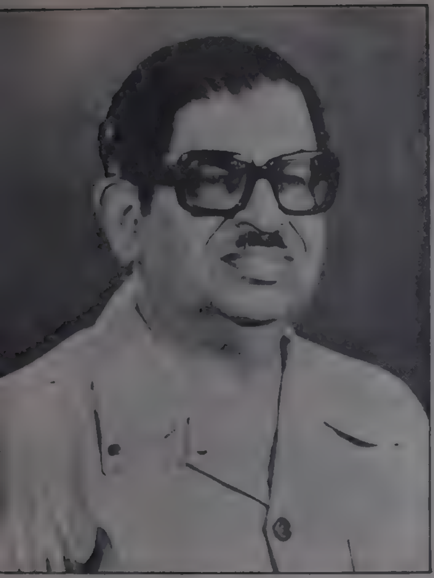

T. Ramesh U. Pai
Chairman
Reception Committee

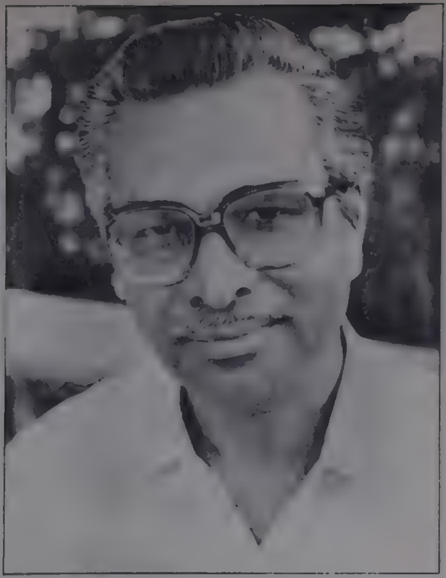

Uday Bhembre, MLA
President 1986-'88
All India Konkani Sahitya
Parishad

National and International Literary Award Winners

Chandrakant Keny
1987 Central Sahitya
Academy Award Winner

Pundalik Narayan Naik
International Award
for his play
'VICHITRACHI JATRA'
1988

We are Proud of You

Reception Committee 17th Session of Konkani Sahitya Parishad, Manipal with members of the Executive Committee

ALL INDIA KONKANI SAHITYA PARISHAD

17th SESSION

MANIPAL

GOLDEN JUBILEE YEAR 1989

RECEPTION COMMITTEE

Chairman:
SRI T. RAMESH U. PAI

Karyadhyaksha (Working President):
SRI B. DAMODHAR PRABHU

Vice Presidents:
SRI K. K. PAI
SRI P. S. V. MALLYA
SRI N. D. PRABHU
SRI K. R. SHENOY
REV. FR. PETER S. NORONHA
SMT. T. SANDHYA PAI
SRI YUSUF SHEIK
SRI SHIRTADY WILLIAM PINTO

General Secretary:
SRI M. MOHAN BHANDARY

Joint Secretaries:
DR. H. SHANTARAM
SRI M. V. PADIYAR

Treasurer:
SRI H. V. KAMATH

Committee Members:
REV. FR. SYLVESTER D'SOUZA
SRI RAVINDRANATH SHANBHOGUE
SRI B. R. BHAT
DR. (SMT.) MEERA BALIGA
SRI MELWYN RODRIGUES
SRI ERIC OZERIO
SMT. BENEDICT D'SOUZA
SRI G. G. VASUDEVA PRABHU
DR. SUDHAKAR PRABHU
SRI WALTER D'SOUZA
DR. M. N. NAYAK
SRI BASTI VAMAN SHENOY
SRI B. V. BALIGA
SRI SANTHOSHKUMAR GULVADY

CHAIRMEN OF VARIOUS COMMITTEES

Registration Committee:
SRI WALTER D'SOUZA

Food Committee:
SRI RAVINDRANATH SHANBHOGUE

Accommodation Committee:
DR. SUDHAKAR PRABHU

Souvenir Committee:
SRI K. G. SHENOY

Sight Seeing Committee:
SRI C. UPENDRA KAMATH

Ladies Committee:
SMT. KASTURI C. PAI

Volunteers Committee:
DR. N. R. RAU

Programme Planning and Resolution Committee:
DR. H. SHANTARAM

Book Exhibition Committee:
SRI M. V. PADIYAR

Entertainment Committee:
SRI T. RANGA PAI

Transportation Committee:
SRI K. C. PAI

Health Committee:
DR. M. N. NAYAK

Advertisement Committee:
DR. A. KAMALAKARA NAYAK

Public Relations Committee:
SMT. T. SANDHYA PAI
DR. V. L. NAYAK

General Administration Committee:
SRI M. SOMASHEKAR BHAT

Publicity and Promotion Committee:
SRI SANTHOSHKUMAR GULVADY

ALL INDIA KONKANI SAHITYA PARISHAD

GOLDEN JUBILEE

THE 17th NATIONAL CONFERENCE AT MANIPAL
ON JANUARY 6, 7 & 8, 1989

VENUE: MANIPAL INSTITUTE OF TECHNOLOGY (M. I. T.)

OPEN TO ALL

PROGRAMMES

January 6th 1989 — Friday

Evening

4-00 p. m.	—	Inauguration of Book - Exhibition by UDAYA BHEMBRO
5-00 p. m.	—	Procession starts from the Tiger Circle
5-30 p. m.	—	INAUGURAL FUNCTION Inauguration by EDUARDO FALEIRO (Central Finance Minister for State) President : M. V. KAMATH Souvenir 'MOGAREN' Konkani books / Cassette release By S. M. YAHYA Felicitation to the Konkani Literary Personalities
9-00 p. m.	—	Cultural Programmes

January 7, 1989 — Saturday

9-00 a. m.	—	Shikharopanyasa by DR. WILLIAM MADTHA Konkani Language, Its growth and problems President : NA. D'SOUZA
10-15 a. m.	—	SESSION - I Chairman : DHARMASTHALA VEERENDRA HEGGADE Speaker : M. MUKUND PRABHU (Topic : Konkani speaking people, their contribution to Kannada and other languages)
11-15 a. m.	—	SESSION - II Speakers : DR. KRISHNANANDA KAMATH PROF. R. K. RAO DR. SOORYANATHA KAMATH DR. OLIVINHO GOMES RAMMOHAN MANEL
12-30 p. m.	—	SESSION - III Chairman : SHANKAR NAG (Topic : How to popularise Konkani among the youth)
2-30 p. m.	—	Subjects Committee Meeting
4-45 p. m.	—	Kavi Gosti Chairman : PUNDALIK NAYAK
9-00 p. m.	—	Cultural Programmes

January 8th, 1989 — Sunday

9-00 a. m.	—	Unveiling and handovering the statue of Poet - Laureate Rashtrakavi M. Govinda Pai By KAYYARA KINHANNA RAI & M. V. KAMATH
9-45 a. m.	—	**Women's Session - IV** Topic : Konkani Nursery Rhymes Speakers : DR. JYOTSNA KAMATH LAXMIDEVI KAMATH KASTURI P. MALLYA JAYASHRI SHANBHAG
10-30 a. m.	—	A Bird's Eye-View on Konkani Folklore By MELWIN RODRIGUES & PARTY LAXMIDEVI KAMATH & PARTY
12-00 Noon	—	Veledictory Function Chief Guest : SHYAM BENEGAL
2-00 p. m.	—	Closing Ceremony

OUTSTANDING KONKANI - SPEAKING PERSONALITIES

TO BE HONOURED AT THE SAMMELAN

Sahitya Akademi Award Winners:

1. Sri Prakash Padgaonkar
2. Sri A. N. Mhambro

Dr. T. M. A. Pai Foundation Award Winners:

3. Sri A. T. Lobo
4. Sri Nagesh Sonde
5. Sri Devaray Aiyyagal Baindoor

Workers associated with the Parishad for a long time:

6. Sri Yeshwant Palekar
7. Antonio Piedade Moraes

Meritorious Work:

8. Sri Babuti Nayak, Honavar
9. Santa Bhadragiri Achchyutdasji

अखिल भारत कोंकणी साहित्य परिषद्

भांगरा उत्सव

मणिपाल शारांत १७ वे अधिवेशन
माधवनगर (मणिपाल इन्स्टिटयूट ऑफ टेकनालजी - मणिपाल)

जानेवरी ६, ७, आनी ८, १९८९

सर्वांक मुक्त स्वागत
कार्यावळ

जानेवरी ६, १९८९ शुक्रवार

दनपारा ४ वरार पुस्तक प्रदर्शनाचे उद्‌घाटन

श्री. उदय भेंब्रो हांचे हस्तुकी

टॅगर सर्कल साकून ५ वरार माधवनगरामेरेन मिरवणूक
५.३० उद्‌घाटन सुवाळो

श्री. एदुआर्द फालेरो
(केंद्र सरकारचे राज्य अर्थमंत्री)
अधिवेशनचे अध्यक्ष

श्री. एम्. व्ही. कामत
(प्रसिध्द पत्रकार)
स्मरणिका "मोगरें" नवी पुस्तकां आनी कोंकणी केसेटाचें उक्रावण

श्री. एस्. एम्. याह्या
(कर्नाटक सरकारचे माजी अर्थ मंत्री)
कोंकणी कवि, लेखक आनी कोंकणीचे हेर वावर करपी हांचो सन्मान

रातचे ९ वरार सांस्कृतिक कार्यावळ
जानेवरी ७, १९८९ शनवार
सकाळीं ९ वरार शिखरोपन्यास

श्री. डा. विल्यम माडता
कोंकणी भाषेचे उदरगत आनी समस्या

अध्यक्ष **श्री. ना. डिसोजा**

१०.१५ वाजता गोष्टि – १

अध्यक्ष – **श्री. वीरेंद्र हेग्गडे, धर्मस्थळ**

भाशण – **एम्. मुकुंद प्रभु**
कोंकणी भाशिकानी कन्नड आनी हेर भाषोक दिल्ले देणगी

आठवें अधिवेशन	:	मडगांव (गोंव) – २६ - मे १९६२
येवकार अध्यक्ष	:	श्री रवींद्र केळेकार
अध्यक्ष	:	डॉ. मनोहरराय सरदेसाय
उद्घाटक	:	श्रीमती व्हायोलेट आल्वा (राज्यसभेच्यो उपाध्यक्ष)
णववें अधिवेशन	:	मुंबय – २९ - ३० सप्टेंबर १९६७
येवकार अध्यक्ष	:	मोंसियोर आयरीश फेर्नांडीस
अध्यक्ष	:	श्री बाकीबाब बोरकार (पद्मश्री)
उद्घाटक	:	श्री वसंतराव नायक (महाराष्ट्राचे मुख्यमंत्री)
धावें अधिवेशन	:	पणजी (गोंव) – ८ - १० फेब्रवारी १९७४
येवकार अध्यक्ष	:	श्री अनंत नरसिंह नायक
अध्यक्ष	:	श्री के. के. पै
उद्घाटक	:	डॉ. सुनितीकुमार चटर्जी (अध्यक्ष साहित्य अकादमी)
इकरावें अधिवेशन	:	मंगळूर – २१ - २२ फेब्रुवरी १९७६
येवकार अध्यक्ष	:	श्री के. के. पै
अध्यक्ष	:	श्री चंद्रकांत फेणी
उद्घाटक	:	रामकृष्ण मिशन मंगळूरचे स्वामीजी
बारावें अधिवेशन	:	कोचीन – ११ - १२ फेब्रुवारी १९७८
येवकार अध्यक्ष	:	डॉ. जे. ए. भट
अध्यक्ष	:	रवींद्र केळेकार
उद्घाटक	:	श्री ए. के. अ‍ॅन्थनी (केरळ मुखेलमंत्री)
तेरावें अधिवेशन	:	मुंबय – १२ - १३ एप्रील १९८०
येवकार अध्यक्ष	:	श्री एफ. जे. मार्तिरीश
अध्यक्ष	:	श्री एन्. पुरुषोत्तम मल्लया
उद्घाटक	:	श्री प्रतापसिंग राणे (गोंयचे मुख्यमंत्री)
चौदावें अधिवेशन	:	पणजी (गोंय) – २७ - २८ फेब्रुवारी १९८२
येवकार अध्यक्ष	:	श्री उदय भेंब्रो
अध्यक्ष	:	श्री व्हीं. जे. पी. साल्डाना
उद्घाटक	:	श्री उमाशंकर जोशी (अध्यक्ष साहित्य अकादमी)
पंदरावें अधिवेशन	:	बेंगळूर – ११ - १२ - १३ मे १९८४
येवकार अध्यक्ष	:	श्री एम्. यु. हट्टीकुडूर
अध्यक्ष	:	श्री नागेश सोंदे
उद्घाटक	:	श्री ए. एन्. ब्यानर्जी (कर्नाटक राज्यपाल)
सोळावें अधिवेशन	:	कोचीन – २४ - २५ मे १९८६
येवकार अध्यक्ष	:	श्री एन्. पुरुषोत्तम मल्लया
अध्यक्ष	:	श्री उदय भेंब्रो
उद्घाटक	:	श्रीमती एम्. कमलम् (केरळाचो सहकारमंत्री)

ಅಖಿಲ ಭಾರತೀಯ ಕೊಂಕಣಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು

ನಡೆದು ಬಂದ ದಾರಿ

ಪ್ರಥಮ ಅಧಿವೇಶನ :

ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಕೊಂಕಣಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಸ್ಥಾಪನೆ
ಮತ್ತು ಪ್ರಥಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನ ... 8, ಜುಲೈ 1939
ಸಮ್ಮೇಳನ ಜರುಗಿದ ಸ್ಥಳ ... ಕಾರವಾರ
ಸ್ಥಾಪಕರು ... ಶ್ರೀ ಮಾಧವ ಮಂಜುನಾಥ (ಶೆಣೈ) ಶಾನಭಾಗ
ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ... ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವನಾಥ ಪಾಂಡುರಂಗ ಪ್ರಭು

ಎರಡನೆಯ ಅಧಿವೇಶನ :

ಎರಡನೆಯ ಅಧಿವೇಶನ ನಡೆದ ಇಸವಿ ... 31, ಡಿಸೆಂಬರ್ 1940
ಎರಡನೆಯ ಅಧಿವೇಶನ ನಡೆದ ಸ್ಥಳ ... ಉಡುಪಿ
ಅಧಿವೇಶನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ... ಶ್ರೀ ಜೆರೋಮ್ ಎ.ಸಾಲ್ಡಾನಾ, ಎಮ್.ಎಲ್.ಸಿ. (ಮದ್ರಾಸು)
ಸ್ವಾಗತ ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ... ಡಾ. ಟಿ. ಎಮ್. ಎ. ಪೈ

ಮೂರನೆಯ ಅಧಿವೇಶನ :

ಮೂರನೆಯ ಅಧಿವೇಶನ ನಡೆದ ಇಸವಿ ... 4 – 5, ಏಪ್ರಿಲ್ 1942
ಮೂರನೆಯ ಅಧಿವೇಶನ ನಡೆದ ಸ್ಥಳ ... ಮುಂಬಯಿ
ಅಧಿವೇಶನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ... ಪ್ರೊ। ಆರ್ಮಾಂಡೋ ಮಿನೆಜಸ್
ಸ್ವಾಗತ ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ... ಶ್ರೀ ವಾಮನ ರಘುನಾಥ ವರ್ದೆ ವಾಲಾವಲಿಕಾರ್ ಉರ್ಫ್ ಶೆಣೈ ಗೊಂಯಬಾಬ್

[ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷೆಯ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಒಂದು ಖಾಯಂ ಸಂಸ್ಥೆಯ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಬೇಕೆಂಬ ನಿರ್ಣಯ ಮಂಜೂರಾಯಿತು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷಾ ಮಂಡಳ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯಿತು.]

ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷಾ ಮಂಡಳದ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳ ... 5, ಏಪ್ರಿಲ್ 1942ರಂದು ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧಿವೇಶನ :

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧಿವೇಶನ ನಡೆದ ಇಸವಿ ... 1949 .
ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧಿವೇಶನ ನಡೆದ ಸ್ಥಳ ... ಮುಂಬಯಿ
ಅಧಿವೇಶನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ... ಡಾ. ಎಮ್. ಯು, ಮಸ್ಕರೇಂಞಸ್
ಸ್ವಾಗತ ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ... ರೆವರೆಂಡ್ ಡಾ. ಎಚ್. ಓ. ಮಸ್ಕರೇಂಞಸ್
ಅಧಿವೇಶನದ ಉದ್ಘಾಟಕರು ... ಪರಮಪೂಜ್ಯ ಆನಂದಾಶ್ರಮ ಸ್ವಾಮಿ (ಚಿತ್ರಾಪುರ ಮಠ)

ಐದನೆಯ ಅಧಿವೇಶನ :

ಐದನೆಯ ಅಧಿವೇಶನ ನಡೆದ ಇಸವಿ ... 23 ಮತ್ತು 24 ಫೆಬ್ರುವರಿ 1952
ಐದನೆಯ ಅಧಿವೇಶನ ನಡೆದ ಸ್ಥಳ ... ಮುಂಬಯಿ
ಅಧಿವೇಶನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ... ಡಾ. ಮೆರಿಯಾನೋ ಸಲ್ಡಾನಾ
ಸ್ವಾಗತ ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ... ಶ್ರೀ ಬಿ. ಬಿ. ಬೋರ್ಕರ್
ಅಧಿವೇಶನದ ಉದ್ಘಾಟಕರು ... ಶ್ರೀ ವೆಲೆರಿಯನ್ ಕಾರ್ಡಿನಲ್ ಗ್ರೇಸಿಯಸ್ (ಮುಂಬಯಿಯ ಆರ್ಚ್ ಬಿಶಪ್)

ಆರನೆಯ ಅಧಿವೇಶನ :

ಆರನೆಯ ಅಧಿವೇಶನ ನಡೆದ ಇಸವಿ	...	27 – 28 ಏಪ್ರಿಲ್, 1957
ಆರನೆಯ ಅಧಿವೇಶನ ನಡೆದ ಸ್ಥಳ	...	ಮುಂಬಯಿ
ಅಧಿವೇಶನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು	...	ಡಾ. ಸುಮಿತ್ರ ಮಂಗೇಶ್ ಕತ್ರೆ
ಸ್ವಾಗತ ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು	...	ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರ ನಾರಾಯಣ ನಾಯಕ್
ಅಧಿವೇಶನದ ಉದ್ಘಾಟಕರು	...	ಆಚಾರ್ಯ ಕಾಕಾಸಾಹೇಬ್ ಕಾಲೇಲ್‌ಕಾರ್

ಏಳನೆಯ ಅಧಿವೇಶನ :

ಏಳನೆಯ ಅಧಿವೇಶನ ನಡೆದ ಇಸವಿ	...	1960
ಏಳನೆಯ ಅಧಿವೇಶನ ನಡೆದ ಸ್ಥಳ	...	ಕಾರವಾರ
ಅಧಿವೇಶನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು	...	ಡಾ. ಬಿ. ಎ. ಸಾಲತ್ತೊರೇ
ಸ್ವಾಗತ ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು	...	ಎಡ್ವೋಕೇಟ್ ಪಿ. ಎಸ್. ಕಾಮತ್
ಅಧಿವೇಶನದ ಉದ್ಘಾಟಕರು	...	ಸ್ವಾಮಿ ದ್ವಾರಕಾನಾಥತೀರ್ಥ (ಶ್ರೀ ಪರ್ತಗಾಳಿ ಜೀವೋತ್ತಮ ಮಠಾಧೀಶರು)

ಎಂಟನೆಯ ಅಧಿವೇಶನ :

ಎಂಟನೆಯ ಅಧಿವೇಶನ ನಡೆದ ಇಸವಿ	...	26 – 27, ಮೇ 1962
ಎಂಟನೆಯ ಅಧಿವೇಶನ ನಡೆದ ಸ್ಥಳ	...	ಮಡಗಾಂವ್ – ಗೋವಾ
ಅಧಿವೇಶನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು	...	ಡಾ. ಮನೋಹರರಾಯ್ ಸರ್‌ದೇಸಾಯ್
ಸ್ವಾಗತ ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು	...	ಶ್ರೀ ರವೀಂದ್ರ ಕೆಳೆಕಾರ್
ಅಧಿವೇಶನದ ಉದ್ಘಾಟಕರು	...	ಶ್ರೀಮತಿ ವಾಯ್‌ಲೆಟ್ ಆಳ್ವಾ

ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಅಧಿವೇಶನ :

ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಅಧಿವೇಶನ ನಡೆದ ಇಸವಿ	...	29 – 30, ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 1967
ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಅಧಿವೇಶನ ನಡೆದ ಸ್ಥಳ	...	ಮುಂಬಯಿ
ಅಧಿವೇಶನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು	...	ಪದ್ಮಶ್ರೀ ಬಾಕಿಬಾಬ್ ಬೋರ್ಕರ್
ಸ್ವಾಗತ ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು	...	ಮೊನ್ಸಿಯೊರ್ ಆಯ್‌ರಿಶ್ ಫೆರ್ನಾಂಡಿಸ್
ಅಧಿವೇಶನದ ಉದ್ಘಾಟಕರು	...	ಶ್ರೀ ವಸಂತರಾವ್ ನಾಯ್ಕ್ (ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ)

ಹತ್ತನೆಯ ಅಧಿವೇಶನ :

ಹತ್ತನೆಯ ಅಧಿವೇಶನ ನಡೆದ ಇಸವಿ	...	9 – 10, ಫೆಬ್ರುವರಿ 1974
ಹತ್ತನೆಯ ಅಧಿವೇಶನ ನಡೆದ ಸ್ಥಳ	...	ಪಣಜಿ, ಗೋವಾ
ಅಧಿವೇಶನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು	...	ಶ್ರೀ ಕೆ. ಕೆ. ಪೈ
ಸ್ವಾಗತ ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು	...	ಶ್ರೀ ಅನಂತ ನರಸಿಂಹ ನಾಯಕ್
ಅಧಿವೇಶನದ ಉದ್ಘಾಟಕರು	...	ಡಾ. ಸುನೀತಿಕುಮಾರ್ ಚಟರ್ಜಿ (ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು)

ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಅಧಿವೇಶನ :

ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಅಧಿವೇಶನ ನಡೆದ ಇಸವಿ	...	21 – 22, ಫೆಬ್ರುವರಿ 1976
ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಅಧಿವೇಶನ ನಡೆದ ಸ್ಥಳ	...	ಮಂಗಳೂರು
ಅಧಿವೇಶನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು	...	ಶ್ರೀ ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಕೇಣಿ
ಸ್ವಾಗತ ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು	...	ಶ್ರೀ ಕೆ. ಕೆ. ಪೈ
ಅಧಿವೇಶನದ ಉದ್ಘಾಟಕರು	...	ಮಂಗಳೂರು ಶ್ರೀ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಮಠದ ಸ್ವಾಮಿಗಳು

ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಅಧಿವೇಶನ :

ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಅಧಿವೇಶನ ನಡೆದ ಇಸವಿ	...	11 – 12, ಫೆಬ್ರುವರಿ 1978
ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಅಧಿವೇಶನ ನಡೆದ ಸ್ಥಳ	...	ಕೊಚೀನ್
ಅಧಿವೇಶನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು	...	ಶ್ರೀ ರವೀಂದ್ರ ಕೆಳೆಕಾರ್
ಸ್ವಾಗತ ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು	...	ಡಾ. ಜಿ. ಎ. ಭಟ್
ಅಧಿವೇಶನದ ಉದ್ಘಾಟಕರು	...	ಶ್ರೀ ಎ. ಕೆ. ಆ್ಯಂಟನಿ (ಕೇರಳದ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ)

ಹದಿಮೂರನೆಯ ಅಧಿವೇಶನ :

ಹದಿಮೂರನೆಯ ಅಧಿವೇಶನ ನಡೆದ ಇಸವಿ	...	12 – 13, ಎಪ್ರಿಲ್ 1980
ಹದಿಮೂರನೆಯ ಅಧಿವೇಶನ ನಡೆದ ಸ್ಥಳ	...	ಮುಂಬಯಿ
ಅಧಿವೇಶನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು	...	ಶ್ರೀ ಎನ್. ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಮಲ್ಯ
ಸ್ವಾಗತ ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು	...	ಶ್ರೀ ಎಫ್. ಜೆ. ಮಾರ್ಟಿರಿಸ್
ಅಧಿವೇಶನದ ಉದ್ಘಾಟಕರು	...	ಶ್ರೀ ಪ್ರತಾಪ್‌ಸಿಂಘ್ ರಾಣೆ (ಗೋವಾ, ದಮನ್, ದೀವ್ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ)

ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧಿವೇಶನ :

ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧಿವೇಶನ ನಡೆದ ಇಸವಿ	...	27 – 28, ಫೆಬ್ರುವರಿ 1982
ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧಿವೇಶನ ನಡೆದ ಸ್ಥಳ	...	ಪಣಜಿ – ಗೋವಾ
ಅಧಿವೇಶನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು	...	ಶ್ರೀ ಎ. ಜೆ. ಪಿ. ಸಾಲ್ಡಾನಾ
ಸ್ವಾಗತ ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು	...	ಶ್ರೀ ಉದಯ ಭೆಂಬ್ರೊ
ಅಧಿವೇಶನದ ಉದ್ಘಾಟಕರು	...	ಪ್ರೊ. ಉಮಾಶಂಕರ ಜೋಶಿ (ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷ)

ಹದಿನೈದನೆಯ ಅಧಿವೇಶನ :

ಹದಿನೈದನೆಯ ಅಧಿವೇಶನ ನಡೆದ ಇಸವಿ	...	11 – 13, ಮೇ 1984
ಹದಿನೈದನೆಯ ಅಧಿವೇಶನ ನಡೆದ ಸ್ಥಳ	...	ಬೆಂಗಳೂರು
ಅಧಿವೇಶನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು	...	ಶ್ರೀ ನಾಗೇಶ ದತ್ತಾತ್ರೇಯ ಸೊಂದೆ
ಸ್ವಾಗತ ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು	...	ಶ್ರೀ ಎಮ್. ಯು. ಹಟ್ಟಿಕುಡೂರ್
ಅಧಿವೇಶನದ ಉದ್ಘಾಟಕರು	...	ಶ್ರೀ ಎ. ಎನ್. ಬ್ಯಾನರ್ಜಿ (ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು)

ಹದಿನಾರನೆಯ ಅಧಿವೇಶನ :

ಹದಿನಾರನೆಯ ಅಧಿವೇಶನ ನಡೆದ ಇಸವಿ	...	24 – 25, ಮೇ 1986
ಹದಿನಾರನೆಯ ಅಧಿವೇಶನ ನಡೆದ ಸ್ಥಳ	...	ಕೊಚೀನ್
ಅಧಿವೇಶನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು	...	ಶ್ರೀ ಉದಯ ಭೆಂಬ್ರೊ
ಸ್ವಾಗತ ಸಮಿತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು	...	ಶ್ರೀ ಎನ್. ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಮಲ್ಯ
ಅಧಿವೇಶನದ ಉದ್ಘಾಟಕರು	...	ಶ್ರೀಮತಿ ಎಮ್. ಕಮಲವ್ (ಕೇರಳ ಸರಕಾರದ ಸಹಕಾರ ಮಂತ್ರಿ)

* * * * * *

ಕೊಚ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷಾ ಪ್ರಚಾರ ಸಭೆಯ ಸ್ಥಾಪನೆ	...	3. ಡಿಸೆಂಬರ್ 1966
ಕೊಂಕಣಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಭಾಷೆ ಎಂದು ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯಿಂದ ಮಾನ್ಯತೆ ದೊರಕಿದ್ದು	...	1975
ಕೊಂಕಣಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯಿಂದ ಪ್ರಥಮ ಪುರಸ್ಕಾರ	...	1977
ಕೊಂಕಣಿ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಥಮ ಪದ್ಮಶ್ರೀ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದವರು	...	ಡಾ. ರ.ವಿ. ಪಂಡಿತ್

CONTENTS

ENGLISH

1. The Future of Konkani ... *M. V. Kamath* 3
2. KONKANI — An Overview ... *Dr. Olivinho Gomes* 6
3. KONKANI — Bird's Eye View ... *N. Purushottama Mallaya* 17
4. Splendour and Greatness of Konkani Language ... *Dr. Sunitikumar Chatterji* 27
5. A Script for Konkani — should we fight ? ... *Santoshkumar Gulvady* 36

कोंकणी

1. कोंकणी भास ... दिनकर देसाई 38
2. अेक कविता ... रमेश भगवंत वेळूस्कार 38
3. शणै गोंयाबाबाच्या उगडासाक ... मनोहर सरदेसाय 39
4. पांदन्यातलो फिर ... प्रकाश पाडगांवकार 41
5. काळीज गोंयां सोडून गेलो ... युसूफ शेक 42
6. कोंकणी समाज आनी साहित्य ... चंद्रकांत केणी 43
7. ಕೊಂಕ್ಣಿ ಕವಿತಾ: ಕಾಲ್, ಆಜ್ ಆನಿ ಫಾಲ್ಯಾಂ ... ಪ್ರತಾಪ ನಾಯಕ್ ಎಸ್. ಜೆ. 48
8. ಪ್ರೇಮು ಸ್ವರೂಪ ... ಗೌರೀಶ ಕಾಯ್ಕಿಣಿ 57
9. ಗೋಡಿ, ಗೋಡಿ, ಹೋಡಿ ಭಾಸ ಕೊಂಕಣಿ ... ಬಿ. ವಿ. ಬಾಳಿಗಾ 57

ಕನ್ನಡ ಲೇಖನಗಳು

1. ಕೊಂಕಣಿ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಕೊಂಕಣಿ ಜನ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ? ... ನಾ. ಡಿಸೋಜ 58
2. ಶತಕಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಂಕಣಿ – ಕನ್ನಡಿಗರ ಬಾಂಧವ್ಯ ... ಡಾ. ಕೃಷ್ಣಾನಂದ ಕಾಮತ್ 59
3. ಕನ್ನಡ – ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷಾ ಬಾಂಧವ್ಯ ... ಸಂತೋಷಕುಮಾರ ಗುಲ್ವಾಡಿ 63
4. ಕೊಂಕಣಿಗರ ವಿವಾಹಗಳಲ್ಲಿ ಜಾನಪದ ... ಡಾ. ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾ ಕಾಮತ್ 70

A SYMPOSIUM

KONKANI

PAST — PRESENT — FUTURE

- M. V. KAMATH
- DR. OLIVINHO GOMES
- N. PURUSHOTHAM MALLYA
- DR. SUNITI KUMAR CHATTERJEE
- SANTOSHKUMAR GULVADY

The Future of Konkani

M. V. KAMATH Former Editor, The Illustrated Weekly of India
President, 17th Session All India Konkani Sahitya Parishad

DOES Konkani have a future? The question, to my mind, is redundant. Most certainly it has a future, possibly a great future, though much depends on a large number of factors, political, economic and social. The fact that it has survived all these hundreds of years should show that it can last. Its survival against all odds is no mean thing. It has withstood the depredations of the Portuguese who would not permit the language to be spoken by Christians in Goa. It has withstood the attack by protagonists of Marathi who have never ceased to preach the false theory that Konkani, at best, is a dialect of Marathi, which it is most certainly not. Konkani is a language in its own right. That is the first thing to be noted - and accepted. There can't be - and there should not be - any doubt in this regard. No matter how undeveloped it may sound, Konkani is a language distinct in itself. It has its own script. Writing in January 1882, more than a hundred years ago, Angelus Francis Xavier Maffei made the point that "the Konkani language was formerly written with the alphabet called *balabodha* or *Nagar*" and that "sometimes it was written with the *Modi* alphabet". The truth is that Marathi and Konkani are both off-shoots of Saraswati Balabhasha - at least that was the opinion of Ramachandra Bhikaji Gunjikar. But the fact that Konkani is a separate language has now been accepted officially by the Government of India and in so far as we are concerned, the controversy is closed. The only relevant question is about Konkani's future.

Konkani is spoken from Sawantwadi downward to South Kanara and there are pockets of Saraswat (including Gowd Saraswat) brahmins in Kerala, stretching up to Cochin which has a substantially strong Konkani - speaking population. But, except in Goa, the Konkani-speaking population has no political power. Unfortunately again, even such population as speaks Konkani in Goa is divided, a few Hindus insisting that Marathi be given equal prominence to Konkani officially, on the grounds that Konkani has yet to be developed.

Whether Konkani is "developed" or not is a matter, again, of opinion. What exactly is intended by the word "developed"? True, it does not yet have a lively literature. It is presently written in several scripts: Devnagari, Roman, Kannada and Malayalam. But it is spoken, albeit in different accents. The Sawantwadi accent differs, say, from Goan or Ratnagiri accent; the Ratnagiri accent from the accent of North Kanarites and so on. No matter. Rome was not built in a day and we are not going to build a unified Konkani in a decade. But there are some positive factors which give us scope to be optimistic about the futures One, Konkani is now accepted as a distinct language, and not just a dialect of Marathi. That is very important. Two, Konkani has been accepted as the official language of, as of this moment, in Goa. Three, there are Konkani broadcasts from All India Radio so at least one form of Konkani accent is broadcast on a regular basis. Four, books are being written and plays are being enacted in Konkani

and there is at least one daily in Konkani from Goa and weeklies like *Rakhno*. In other words Konkani is being actively cultivated and not shunned or pushed to the wall. It has life.

The next step is to popularise it on an extensive basis and this is not going to be an easy task. For that reason one need not despair. What is important is to *recognise* that the task is not going to be easy. For one thing Konkani has literally to start from scratch. It has to compete with other more advanced languages all the time. In northern Konkan it has to compete with Marathi. In the Karnataka zone it has to compete with Kannada and in Kerala it has to compete with Malayalam. A person whose mother tongue is Konkani but who lives in other linguistic zones as a minority has an uphill task to face. But look at it in another way: despite this, those speaking Konkani, whether they be Hindus or Christians have preserved their mother tongue and have continued to speak the language in the privacy of their homes. There is, therefore, no reason for despair.

The challenge to Konkani, incidentally, comes not so much from Marathi, Kannada or Malayalam but from English. English presents a challenge even to languages like Marathi, Hindi or Bengali which are very well advanced. The reason is obvious. English has made such tremendous advance as an *international* language with a fantastic vocabulary, that it is the language of business and commerce, industry and trade par excellence. Before it, even the more advanced languages in India stand a poor chance of making their presence felt. Middle class families insist on sending their children to English-medium schools. If that is so, what could be the fate of children whose mother tongue is a yet to be developed Konkani?

That is a genuine danger and it has to be faced. The argument is that unless Konkani has a uniform vocabulary, a wide market for its literature and a specific attraction, it might not survive. The battle is against Time. But then consider the following fact: English is spoken in scores of accents. The accent of the West Indian is different from the accent of say, the New Yorker and both differ from the accent of the Bostonian. And all of them, of course, differ from the English spoken in Oxford or Cambridge. Hence, difference in accent is no bar for the spread and consolidation of Konkani.

There is the issue of vocabulary. This will take time to grow. What is important is that those who speak Konkani are not ashamed or abashed to speak to each other, no matter what their accent is. There is a natural reluctance on the part of many whose mother tongue is Konkani to speak with other Konkanists out of a shyness or an inferiority complex or of a fear of not being understood. These are genuine fears and should not be minimised. But one must persevere.

What are the things that will help in introducing a uniformity in vocabulary and script? Constant intermingling among the Konkani-speaking people. Insistence in families on speaking Konkani at home. Tragically, middle class families have a way of slipping into English on the slightest provocation. This has to be discouraged. Patronage must be given to Konkani theatre as a unifying force. Encouragement must be given to writing Konkani plays and as far as possible characters must be introduced in the plays who speak in different accents. After all, one might as well remember that George Bernard Shaw's *Phygmalion* did just that for English.

Intermarriage between Konkani - speaking families too must be encouraged. That should not present insuperable problems. Time was when parents sought alliances among families within a radius not exceeding 40 miles. Times have changed. Travel is easy and fast. There are thousands of families in Bombay hailing from all over Konkan which speak Konkani but which are not acquainted with one another. There

ought to be Konkani-speaking clubs, for a starter. Nothing is beyond one's means, if we care.

What we ought to remember is that, after centuries, there is a distinct Konkani *consciousness*. That is a major development. There is also a will to preserve the language. That, too, is important. There have been several inter-state conferences down the years. In other words, the matter of Konkani is kept very much alive.

A language dies if those who speak it do not care for it any more. That is not true of Konkani at all. There are thousands upon thousands who care for it very much. The problem is to make them feel proud of their mother tongue. There is a secret pride among them. Let this be clearly understood. But it has to be fanned and encouraged to be expressed. This is a slow process, but not beyond one's power to achieve. This is not to say that the enemies of Konkani have been vanquished or have otherwise vanished. They are very much there. There are some Hindus in Goa, for example, who would deny their Konkani heritage in order to wreak their vengeance on Christians. This is an example of cutting one's nose to spite some one else's face. But this is a temporary phenomenon. Given the historical background of Goa it was also inevitable. The Hindus think they have a score to settle against Christians who, in their time, would rather speak Portuguese than patronise Konkani. But they are small minds who think on those lines. And their number is limited not only in terms of Goan Hindus, but in the context of the larger Konkani-speaking world. But this diaspora must not let the Marathi protagonists in Goa get the upper hand. Every effort must be made to support the case of Konkani in Goa, irrespective of religious and other differences. This is a task that every Konkani-speaking citizen must set for himself.

Personally, I have no fears for the future of Konkani. I am an optimist, but with sound evidence for my optimism. As I have said earlier, if Konkani can survive hundreds of years of persecution, it can make progress in the years to come. Happily, there is state recognition of the language. There is growing commitment to it. The language itself has intrinsic strength which nobody has as yet succeeded in destroying. And its protagonists have already made a welcome start. Rest is a matter of time. We can make haste, but should do so according to a well laid-out plan. But plan or no plan, the language is gaining its own momentum. Yes, I can state confidently, that Konkani not only has a future but a great future. It is a language whose time, at last, has come. All power to it.

If with 32 dialects, Hindi is considered as a National and link language, why not Konkani, which is older than Hindi, and with 15 dialects is considered as one language ?

KONKANI — An Overview

DR. OLIVINHO GOMES, Ph. D., Professor and Head of the Department, Goa University,
Member, Executive Board Sahitya Academy

PART - I

KONKANI is a language that takes its name from the narrow belt of land stretching along the west coast of India, from Thane (Maharashtra), in the north to Hosdurg (Karnataka) in the south, known from times immemorial as the *Konkan*, one of the ancient 'janapadas' (region or division) of the Indian sub-continent. Konkan is in its turn derived from *Kondgkan* or *Kongvan*, meaning the 'abode of the *Konkas*', a proto-australoid tribe inhabiting the region from very early times, whose surviving descendants are the present-day *'Gavddis'* and *'Kunnbis'*, aboriginals of Goa, and the *Kunkuna* tribals, nomads of the Khandesh region (Dhule and Jalgaon districts) of Maharashtra, akin to the *Mundas*, the dominant strain of the group now living mainly in the Chota-Nagpur plateau of the Bihar state of India. References to the Konkas and their habitat known as Kondgkan or Kongvan are reportedly found in ancient Indian literature, notably in the 'Brihatsamhita' in Sanskrit and in the 'Sangam' writings in Tamil.

The predominant and organised language spoken by these groups of proto-australoids or austrics, as they are also called, is known today as *Mundari*, tongue of the *Mundas*, an encyclopedia of which has been compiled and published up to the letter *S*, by the missionary-scholar, Rev. Hoffmann. From a perusal of this encyclopedia it is observed that there are startling similarities between Mundari and Konkani in the matter of vocabulary, nuances of meaning shifting with changes in pronunciation, inflexion, etc.

On the bedrock of this primitive speech of the *Konkas*, were later added the layers of the Dravidian languages as waves of immigrants descended on the region. Sometime later the Sumerian immigrants into it communicated to its vocabulary and turns of speech as well as way of life their own impress as recent research has revealed. Into this region later travelled the Prakrit of the Ardhamagadhi 'apabrahmsa' (regional variation of speech) during the extensive reign of the Mauryas which reached and encompassed it. There followed a large migration from the north, composed mainly of Saraswats (Brahmins) and Chaddhes (Kshatriyas) along with their workers (Sudir), with some traders (Vaishyas) accompanying them, in the early centuries of the Christian era. These last-mentioned immigrants came mainly from East Punjab to begin with, later from Bengal in the wake of Muslim oppression at home and the third stream composed of Rajputs from Rajasthan.

On their way southwards these emigrants speaking originally their northern Indian languages,, picked up and assimilated the Prakrit being spoken in western India and more of the Maharashtri Prakrit of the northern Deccan, called "ancient India's song-language". By the eighth century or thereabouts they were already well-settled in the Konkan, having dislodged the original landholders that were the proto-australoids, the ascendants of the present aboriginals of Goa, from the village communes (ganvkari or comunidades), apportioning best land available among themselves, mainly among the dominant Saraswats and Chaddhes, as evidenced from the holdings of Goan village communes, with lesser lands being allotted

to the communes of others or held by them in collaboration with others. They reportedly miscegenated selectively with the local population and blended their language with the speech prevalent in the land of their new habitat. The melting-pot of the Prakrits they spoke and the Konkas' speech, had probably around two centuries later, produced the amalgam of KONKANI as a supple medium of creative expression with a predominantly Indo-Aryan complexion, with a heavy Sanskritic base and grammatical structure, to the point of its being called the "first-born daughter of Sanskrit".

This southern-most member of the northern family of Indian languages, forging a link between its northern and southern groups, is the "oldest of the modern Indo-Aryan tongues", as the renowned linguist and polyglot scholar, Dr. Jose Pereira, authoritatively terms it. It was, however, unfortunate right from its beginnings, as it was denied recognition and rule in its own homeland, probably owing to the paucity of its speakers and their lack of a cohesive community feeling and assertiveness at that period of time. Instead, official and religious status was grabbed by the more powerful neighbouring languages which were Kannada and Marathi with reigning kings and princelings to back them up, with the Konkani homeland being under their rule.

The Kannada rulers held their sway in the Konkan for a long time as did the Yadavas, speaking their emerging Marathi in portions of it for a much shorter time than that. The Muslim Bahamanis who subdued the latter also helped Marathi in official spheres, which status the said language continued to enjoy even under the Bijapur Sultans. With the Vijayanagar rulers inviting Goan Hindu Brahmins to high posts in their administrative hierarchy, the latter lured by the plums offered them, deserted the temples, thus leaving them to the mercy of the imported Marathi Brahmins who filled their vacancies and in the process made their own varnacluar lord it over Goan Hinduism, making it the latter's sacred speech and searing it into their consciousness, more so in the wake of conversions of their confreres to Christianity. The calamitous result of it was that Konkani was driven away from its rightful place in the sacred precincts and into the wilderness.

But even if the priestly class and officialdom abandoned Konkani in pursuit of lucrative pastures, as had been the bane of Konkani society when under alien domination throughout the vicissitudes of its history, the masses of the people cherished and treasured it affectionately. The natural lilting music that swayed in its core sparked the flame that burst into song that has flowered on its people's articulate lips and kept the language alive and living. While the modern Indo-Aryan tongues were busily striking independent literary paths of their own, having shakeng off the shackles of rigidly dogmatic Sanskrit, Marathi being one of them, Konkani was not in a position to make such an effort successfully. For Marathi, aided ably by the powers that be, used its own liberation to "clamp down a tyranny on its older sister, Konkani". as Dr. Pereira asserts. Only its strong inherent vitality and resilience enabled it to survive against these odds and sustain its growth somehow.

First Traces of Written Konkani

When the Kannada rulers reigned over the Konkani homeland, the Konkani language had on its own vital steam grown full-fledged by the 11th century A.D. It is at the dawn of this century that Kannada speakers reportedly seem to notice it for the first time, the earliest ones perhaps being the Kannada Kings Chavundaraja and Gangaraja in their inscriptions, like the one at the foot of the mammoth Jain monolith of Bahubali or Gomateshwara at Shravanabelagolla (1116-17) in coastal Karnataka. There the word/phrase *'karaviyalem'* (caused to be made), believed

earlier to be in Old Marathi, has been proved not to be so, but in authentic Konkani, even in modern usage among the Konkani people there, having the distinct Konkani causative affix *"ya"*. Another royal witness to Konkani's use at that time appears to be the Chalukya emperor Someshwara-III, one of the earliest students of popular literature and song in Indian languages. He quoted in the same century a couplet in his *'Manasollasa'* in what he said was Maharashtri Prakrit. But the *'ka'* dative in the poem's first line betrays the fact, as Dr. Pereira asserts, that it is in Maharashtri's first-born, Konkani (the second-born being Marathi).

Marathi had all along been trying to dominate and suppress the growth of its elder yet unfortunate sister, Konkani. Favoured as it was by the support of the land's rulers, the inscriptions in the Konkan during this period are found to be mostly in Marathi. Yet sprouting in the midst of them are konkanisms galore, announcing, in a sort of muffled manner, the actual existence of another, the language of the land which is Konkani. A case in point is the Verem inscription of 1348 A. D. From that time onwards texts purporting to be in Marathi and composed by writers from the Konkan, are found imbedded with words, phrases and constructions in the musical tongue of the lowlands that is Konkan, as distinct from the highlands of Marathi.

First Known Poem in Konkani

But the most revealing evidence of the existence of some Konkani poetry in that early period is furnished by the Marathas themselves. It comes from the pen of most eminent among them, the saint-poet Sant Namadeva, who flourished in the early fourteenth century. The devout poet describes the scene of Shri Krishna pilfering the clothes of five cow-girls bathing in a pond, one of them being a Konkani-speaking girl, the others belonging to other language groups which include Marathi. They implore the mischievous god to give them their clothes as they are shivering in the cold without them. The poet puts into the mouth of the Konkani girl a beautiful poem in Konkani, pleading with the god, the giver of all, to return her clothes, putting forth her sad plight in moving language, which is distinctly Konkani.

The Konkani poets of this period had naturally been drawn into the mainstream of devotional poetry of the Maratha saint-poets, which was very simple in content, and wrote in Marathi. But as the verse in that language was found to be incomprehensible to even literate Konkanis then, translations and/or paraphrases had to be written for the latter's consumption in Konkani. This was done in Konkani in the Kannada characters of the Vijayanagar empire, which is probably one of the reasons for the Portuguese missionaries and rulers calling Konkani by the appellation of "Canarim" (Kanarese or Kannada) in the early stages, for they found the Konkani texts in Kanarese script, the other being that it is derived from the world "Kanari" (seashore) in Persian, then current of commercial parlance. The Marathi texts in those writings have been given with interlinear Konkani translations or paraphrases in Kannada script.

First Known Konkani Classic

With the adoption of the Roman script for Konkani, after the arrival of the Portuguese in 1510, the missionaries who were mainly Portuguese transliterated some of these works into that script. It is thus paradoxically in the Roman script that the oldest known Konkani classic at the moment, the *"Ashvamed-Raghunatachya Vaunshachi Katha"*, the extensive *"Tales from the Ramayana and the Mahabharata"*, is preserved still in manuscript form in two codicillus of the Public Library in the Portuguese town

of Braga. Its authorship is attributed to *Krushnadas Shama* (Kellshekar), whose Marathi versework, the *'Krishnacharitra'* is also there in a companion codex. But the authors therein appear to be several, with different pen-names. The manuscript of Krushnadas (from Quelosim, near Cortalim) is in a rich, sophisticated Konkani prose, worded in crisp, sensuous sentences. A study of its style makes it amply clear that the language had had an earlier stage of development and use in literature, though not for long.

The prose of Krushnadas and others of the group of poets is distinct from the one that was fashioned later by the foreign missionaries for Konkani, which latter was patterned on the long classical Latin sentence structure and adorned with baroque imagery. After the missionaries were taught Konkani in schools specially set up for them in Old-Goa, Chorao, Rachol, Mapusa from 1565 onwards, they mastered the intricacies of the language which they call "complex and with many turns of speech" and began confidently writing in it. Around this time the modern Latin-derived European languages were being systematically formulated on the basis of their Latin forebear. The same model was followed for Konkani in the analysis of its grammatical structure, morphology and syntax, and in endowing it with a modern, developed prose and lexicology, which achievement was superior to that of any other moder Indo-Aryan tongue of that time.

Destruction of Konkani literature

But before this venture could be launched in the nature of expiation and compensation for the evil done earlier, the Christian zealots from Portugal had in the first flush of their conquest and enthusiasm made a holocaust of all that they thought of 'pagan' and deserving of destruction. This destruction encompassed, according to eye-witness reports, literary documents and works that are stated to be in Konkani, a meagre fragment of which, like the Tales of Krushnadas and others, could escape extinction. We do not know precisely the extent of the loss that was caused especially with the pulling down of many temples which contained works of mainly a religious nature in their possession at that time. This conflagration despoiled a whole people of its literary heritage and shook it to its very cultural foundations, as severely wounding its psyche.

Constructive Missionary Work

Constructive work was, however, taken up earnestly after the fury of the devastation had subsided and petered out and the errors of their foolhardy action realised by the rulers. The installation of the printing press in Roman types, the first of its kind on the sub-continent, in Goa, as early as 1556, provided Konkani with the first printed books in any Indian language. But this head-starts of an advantage appears to have been substantially stunted by two obvious handicaps: the paucity of readers that were mainly clerics and the adoption of the Roman script. The second event made the Devanagari script soon unfamiliar to its former users and consequently Sanskrit and the languages gradually went beyond their grasp and conviviality. The shattering result of this alienation was that the Konkanis had to turn to Portuguese later for sustenance in their search for learned and complex terms, instead of to their natural mother's haven that was Sanskrit, with the deleterious consequences of distortions creeping into the language leading to its impoverishment.

Yet, with the efforts of the dedicated missionaries the stupendous project of reconstruction of Konkani in all its aspects had begun in full swing. By 1563, a Goan seminarian of the College of St. Paul, the Jesuit powerhouse in Old Goa, said to be *Andre' Vaz*, of Carambolim, later to become the first ordained Goan priest, prepared the first Konkani grammer, based on which

the English Jesuit Thomas Stephens (1549-1617) wrote his elaborate Konkani grammatical work between 1568 and 1617, fixing the language's standard form, it being published after his death, in 1640. That work was augmented later by several missionary-scholars like the linguistic genius Henrique Henriques (1520-1600), Joaeo de San Matias (alive between 1595 and 1647), the Goan; Simaeo Aivares (alive between 1695 and 1744), Karel Prikryl (1718-1785), and finally brought to consummation by the Goa-born Franciscan friar, Gaspar de San Miguel (alive between 1595 and 1647) in his monumental *"Arte de Lingoa Canarim"* ready by 1635. The detailed comparison comparison of Konkani grammar with that of Marathi and the clear distinction between the two was brought out systematically by the Italian Jesuit Ignazio Arcamone (1615-1683) in his "Janua Indica sive pro Concannicaet Deccanica linguis" (The Indian Gate, that is, for the Konkani and Deccani tongues).

Along with a study of grammar, vocabulary was analysed and studied in detail. The first of the compilers of Konkani words was no less a person than the famous Dr. Garcia da Orta (1530-1572) who mentioned Konkani botanical terms in his *"Coloquios dos Simples e Drogas Medicinais"*. But the first scholars to elaborately catalogue Konkani words, phrases, idioms etc., in a systematic manner were a number of Jesuits then living in Salcete, Goa, in their Rachol citadel, in the latter part of the 16th century. Their exertions have been collected in two volumes that may be called the 'Racholenses'. Diogo Ribeiro (1560-1633) who also wrote on grammar, adding his contribution to his master's, Thomas Stephens, also augmented this compilation with large number of idiomatic expressions in his two-volumed "Vocabulario da Lingua Canarim" (1626). Anto'enio de Saldanha (1598-1683), the accomplished prose-writer, also lent his competent hand to the organisation of Konkani vocabulary, which work was considerably perfected by his co-religious, Miguel de Almeida (1604-1683) who is reported to have based his own colossal work on Benedito Pereira's, vast "Prosodia in Vocabularium Trilingue" (1634) of 50,000 words. Two dictoinaries preserved in manuscript form in the Jesuit Archives in Rome (Lexicon Romanus) and in the National Library in Lisbon (Lexicon Lisbonense) are attributed to Saldanha and Almeida respectively. Apart from these Jesuits, the franciscans also contributed to Konkani lexicography, some of their outstanding men being Manuel Banha and the great Gaspar de San Miguel. Gaspar's copicusly large work was in two volumes, but is now reported to be lost. Diogo de Amaral (1699-after 1762) wrote probably the last Standard Konkani dictionary of this period entitled "Prosodia della Lingua Canarina". These works and other philological investigations which dealt with similarities and contrasts of languages like Konkani, Marathi, Sanskrit, Italian, Greek and Latin were of a nature that suggested ideas that were to be the forerunner of the science of Comparative Linguistics which evolved much later.

Continued

PART - II

Seven Dialects of Konkani

SASHTTI, KARWARI, BARHDESHI MANGLURI (KODIALLI), ANTRUZI, KERALLI

Konkani's fall from grace was signalled by the Maratha invasion of Goa in 1683, with no less than Sambhaji Raje himself knocking on the gates of the Old City of Goa, then the opulent capital of the Portuguese Eastern empire, being threateningly arrayed opposite it across the Mandovi river branch of what is known today as the Cumbarjua Canal, on the island of Zuvem (Santo Estevam) which he had already conquered, mauling its Church in the process. The then Goa Viceroy, Count of Alvor, went on a pilgrimage to the tomb of the Apostle of the Indies, St. Francis Xavier, faced as he was with an implacable foe bent on capturing his city, and implored the saint's protection against the enemy. The miracle is attributed to the saint that the siege was lifted and Sambhaji retreated to his upland domains threatened as he was with an attack from the Mughals in his own redoubt, in the face of an assured victory over the Portuguese and in that event probably marking a different course of history for Goa and its language.

Then the crafty Count, suspecting the bonafide of his Goan subjects, though almost all of them Christian at this juncture and expected smugly to be loyal to their co-religionist rulers, eager to segregate them culturally from the rest of their countrymen with an ostensible view of safeguarding the interests of the Portuguese Crown, issued draconian orders for the suppression of Konkani, the only bond between Goan Christians and others. This was done in 1684, exactly a year after its greatest stalwart, Miguel de Almeida, Ignazio Arcamone and Antōnio de Saldanha, were dead and gone. The orders were grossly disobeyed.

These orders were again confirmed in 1687 when the rulers found the language still alive. At the instigation of the Franciscans, a provision of the Overseas Council revived the decrees of 1684 and 1687 against Konkani. The Inquisition through its mouthpiece, Amaral de Coutinho, resolved in 1731 that Konkani Christians should give up their language and speak only Portuguese, so that "Hindu 'gurus' could have no contact with them and lead them astray from the faith." In 1739 the Government in Lisbon ordered the Goa Viceroy to enforce the decree of 1687 but its effect amounted to nothing. In 1745 the Goa Archbishop Lourenco de Santa Maria made it compulsory for all Christians in Goa to speak Portuguese; if not, they would not be allowed to marry or become priests! With the Marquis de Pombal's coming to power as the Prime Minister of Portugal, the tide appeared to turn in favour of Konkani, when he ordered Archbishop Neiva Brum of Goa to see that all priests know the language of their flock. But now it was the turn of the clerics to go on ignoring that order till the dismissal of the Marquis in 1777.

Once again the powers that be were at Konkani's neck. In 1778 Goa Archbishop Assuncao de Brito ordered that religious instruction be imparted to the children in Portuguese only and permitted even confession of the dying, through an interpreter. His successor, Manuel de Santa Catarina did nothing more than repeat the same order. In 1812 Archbishop Manuel de San Galdino imperiously decreed that Konkani children be prevented from speaking their mother-tongue in schools. In 1847, his

successor, Jose Maria de Silva Torres extended this infamous order to the Seminaries. In 1831, when for the first time State schools were set up by Government, Konkani was deliberately excluded from their curriculum. In the following decade, when Chairs were instituted for languages like Marathi, Kannada, Tamil, Malayalam, Hindustani in some of Goa's educational institutions, Konkani was studiously kept out of all of them. So harsh was the persecution that Konkani had to undergo in its own homeland and from its own rulers!

The result of all this was that many Goan Christian families were induced to turn to Portuguese, that being exhibited as a badge of honour. The most catastrophic result of it was that the one single literary standard in Konkani crumbled and disintegrated, demoralising its speakers completely. From its debris arose the seven literary dialects or variants taking an independent course of their own in the communities that were scattered as a result of the above onslaught, at a time of little contact and co-ordinated effort in the creation of literature in the language. These dialects or variants were the SASHTTI, KERALLI, KARWARI (the last two being the Hindu speeches of the South and North Kanara Konkanis respectively), BARHDESHI, MANGLLURI (Christian Southern Konkani) and ANTRUZI.

The Sashtti Variant

It was in these troubled times of the agony that Konkani was going through, that it took sweet refuge in song, religious and profane, though dictionaries, prose and other writings continued to be published in Konkani by the Jesuits, its only surviving paladins, in defiance of the prohibitory orders till they were expelled in 1761 on some political grounds. As religious hymns and other performances like the "oratorios" had to be composed in the language of the people to be sung in the newly-raised Churches, the polyphonic Italian music then being taught in parish schools in Goa, was suitable and cleverly grafted on to the Indian trunk of Konkani folk-music, which had been evolving for nearly six centuries earlier, to compose the vibrant new hymns in Konkani. For the first time a large body of hymns of that type had been accumulated by the Goan composers by the dawn of the 19th Century, the highlights of its characteristics being a morbid melancholy and wonderful fascination with heavenly bodies and devotion to Saints. Prominent among the hymnographers were: Fr. Joaquim de Miranda, of Santana (Talaulim), who wrote, while a missionary in Mangalore, the largest extant Konkani hymn, the "Riglo Jesu Molleantu" on the agony of Jesus in the Garden of Gethsemane, a most moving piece pregnant with pathos; Dona Barreto, of Margao, authoress of "Papianche Xeratinni" (Refuge of sinners, a masterpiece of Konkani hymnology, according to experts; Fr. Pascoal Dias, of Carmona, Salcete, probable author of "San Francisco Xaviera", one of the most popular and evocative of Goan hymns; and the Mando writer, Carlos Trindade Dias, of Davorlim (Navelim-Salcete), author of the prayerful "San Jose Bogta Bagivonta". These were all in the Sashtti variant, a supple and melodious medium of Konkani song, and achieved sublime heights of poetic feeling in the realm of the spiritual.

As the era of hymns composition was passing its peak phase in the 1840s' Goans began to take enthusiastically to the new fad of social dancing that was then introduced into Goa by the Portuguese.

The rhythm of the foot movements of this new type of western music obviously brought on a change in their original music, even in their hymns. Before this materially important change of an event, the "ovi" verse-form of three-and-a-half lines had been in general use in the composition of religious hymns and profane songs for a long time in Goa. The era of elections in Goa from 1822

onwards had made the people politically conscious and the eagerness to have songs of their own to dance with, was a natural impulse which, assiduously fostered, made the creative among them come out with a a revelation of a dance-form called the "Mando". As could be expected from the prevailing environment, one of the earliest "Mando" is of a political complexion, the famous "Luisinh" (1854), which is suffused with pathos, commemorating a sad happening at the time of elections.

The earliest composers of the "Mando" are known to be Ligōrio da Costa, of Curtorim, and Carlos Trindade Dias, of Carmona. Their Younger contemporaries were Arnaldo de Menezes (1863-1917), Gizelino Rebello (1875-1931) and Torquato de Figueiredo (1876-1948), rated as the Great Three of the classical Mando compositions. Arnaldo appears to be the most versatile of them all, with a broad range of vision and expression; Gizelino, usually the deepest and most sensitive in his moving outpourings; and Torquato many a time the most sublime of them all. There were several other important composers in Raia, Margao, Curtorim, Orlim and Carmona.

Prose has not been a forte of the Sashtti variant. Yet there is a slender production of a devotional nature in it, penned by Fr. Pascoal Dias, of Carmona, who has been mentioned earlier. But its drawback is that it is patterned after Portuguese syntax, thus deforming Konkani's original one and leading to the distortion that crept into the later Christian way of writing in the language in imitation of the priest's style, to remedy which effective measures have been taken since the 1960s. But in spite of that handicap his work shows imaginative power and a deep feeling coursing through it. Grammatical work in the Sashtti variant has been quite considerable, with important contributions being made by Miguel Filipe de Quadros, Francisco Luis Gomes, B. S. Pacheco, J. M. Dias and F. X. Araujo. But the Sashtti variant's weakness in prose led to the dominance of the Barhdeshi dialect, this becoming the common medium of literary expression for Goan Christians in the realm of journalism, the novel and the theatre later.

The Keralli Dialect

The first migration from Goa to Kerala, mainly in and around Cochin, took place circa 1520 or thereabouts with Mall Pai and his followers leaving after being disillusioned with the Portuguese. The later Goan Hindu exodus in 1563 consequent on the establishment of the Goa Inquisition in 1560 and the persecution unleashed by it, did reach up that city. By the seventeenth century the Konkanis had been well settled in Kerala and been adopting the Malayalam script for their writings in Konkani.

The earliest document that has come to our notice from this community is one in a highly-developed Konkani notarial prose, being dated 20th April, 1675, signed by three Konkani physicians, Rangabhatt, Apubhatt and Vinayak Pandit, from Cochin, according authentication to the important compilation of a treatise that was the "Hortus Indicus Malabaricus" on Indian medicinal plants, done with their active assistance by the Dutchman Henrik Van Rheede. This testimonial is written in Devanagari characters in Konkani and carries below it its translation in Latin. No other record of their work, if any, has been found so far.

However, the scholar John Leyden in the course of his research has come up with some Konkani prose in the form of translations of the "Bhagwada" and "Ling Puranas", "Ramayana" and "Mahabharata" and many others from Sanskrit as well as original works like "Virabhadracharitra", "Parasaramacharitra", as also some local histories and temple "sthala-puranas", among which are "Ugria-Bukkir" (history of pirate Angria) and "Maliwani-Bukkir", interesting prose works and still others which may be in the possession of temples in Kerala. A number

of old songs of uncertain date, some of them displaying considerable imaginative power are still sung in that state in Konkani. They may belong to the Konkani "santa" (bhakti) poetry which flourished in Karnataka among the Hindus settled there.

Later literature in Kerala was produced in Konkani by its scattered devotees, like V. Ganesh Prabhu (1902-) of Cannanore, G. Kamalammal (1900-) of Allepey, authoress, of an "ovi" version of the Ramayana and "Aksyapatra"; N. N. Pai (1879-1959) of Ernakulam; R. C. Sharma (1896-) of Palliport who wrote Ramayana in zavyatri musical metre; the greatest of them being the poetess Amula (or Amulaka) Shennoi (1851-1902). Others who wrote in this variant include C. N. Mallaya (1912-1966) of Cochin; Vedavati Shennai of Allepey, in several genres of literature including plays, one of the prominent playwrights being P. Mallya.

The Kodialli and Karwari Variants

While Christian religious literature in Goa produced no less than 45 works of merit in Konkani, there was a considerable body of Hindu Konkani "santa sahitya" (sacred literature) in Karnataka by the Goan settlers there, emigrants mainly from Kutthal (Cortalim) and surrounding villages of Goa. Their new habitat was in and around the city of Mangalore, also called Koddial, hence the name of the variant in Konkani in which they wrote. They flourished under the patronage of the Ikkeri princelings, the leading of whom was Basappa Nayak-I who ruled from 1696 to 1714.

Its best blossoming was in the mystical "bhakti" (devotion to a personal God) poem-songs of the two women saint poets of the 17th century, Saint Avaddibai alias Laxmibai Nadkarni, wife of one who later became the Dewan (Premier) of Bednur State, and Saint Jogavva or Jognani, of Hemmadi. The later part of the same century saw Sant Samarth Appaya Naddghar thrilling audiences with his sublime lyrics in the "bhakti" (devotion), "gnyan" (knowledge) and "vairagya" (renunciation) spheres at Bailur.

By the dawn of the 19th century we have Sant Nayakswami, of Antravalli, who wrote on the Shiva Geet and composed the "jhulave" song-hymns chanted during the festivitives of the Mangeshi 'palkhi' (palanquin procession) in Goa. Raghavadasa was another important 'bhakti' poet of this group. There followed an abundant flowering of Konkani poetry in the 19th and 20th centuries among the Konkani Hindus in Karnataka. Sant Sahajananda revelled in his alluring songs of Sri Krishna; Shivaramashramaswami in vedantic poetry of a simple cast; Pandit Mangesh R. Telang (1859-1949) did the "Bhagwad Gita" in verse. The Gita was also rendered in verse by B. N. Kamti (1872-1918), B. K. Prabhu and in the 'samasholoki' pattern by B. V. Baliga (1918-), editor of "Panchakaday" which also publishes copious Konkani poetry. B. K. Prabhu has also several "Bhakti" poems in Konkani to his credit.

Surkund Annaji Rao used Konkani in poetic drama and is perhaps also the first to put up Konkani 'yakshagana' patterned on the famous folk-art form of Karnataka popularised by Dr. Shivaram Karanth. Srinivas Prabhu composed some marriage songs called "Shobhane" which have been quite popular. M. Govinda Pai, the poet-laureate of Karnataka, one of the towering figures of Kannada literature, wrote also in his mother-tongue, Konkani, occasionally and was published in "Saraswat", the community magazine. He also did a part of Tagore's 'Gitanjali' into Konkani. The humorous and imaginative Dinkar Dessai (1909-) has published from time to time in Konkani periodicals, his book called "Dinkaralim Kovnam" originally published in 1981, having come out recently in its devanagari version, containing lovely poems. Umanath Dongerkery, Murlidhar

Hattiangadi were leading dramatists in Konkani in Bombay.

In prose, Narayana Tirtha wrote the famous "Mana-Indryianlem Charitra", among others, in the seventeeth-eighteenth century when writers of his group flourished in Karwar. Of more recent times have been Harishankar Gulwadi's "Harikirtan Samarthyachem Samarthya" and the "Vivek Ratnakara" (Ocean of discrimination), series of collections of poems by Venkatarao Narahari Kavi and Padukone. The Swamis of Chitrapur Math have contributed their own mite to the enrichment and use of Konkani through their writings. Their collected addresses, which they have worded in elegant Konkani, to their various congregations, on the occasion of Diwali, have been brought out in book form in 1959, that being representative specimen of inspiring metaphysical prose in Konkani.

The Manglluri Variant

The Christian emigrants that left Goa in the 17th and 18th centuries in particular, owing mainly to famines, epidemics and incursions of the Marathas that assailed Goa in that period, had settled down mainly in the North and South Kanara districts of Karnataka, the latter district being that of Mangalore or today's Dakshina Kannada district. These Mangalore settlers were confronted with innumerable hardships to begin and later, being suspected of being pro-British by virtue of their Christian religion, were on their capture herded into Jails at Seringapattam (modern Srirangapattam) by the redoubtable yet cruel Tipu Sultan. The survivors of that dreadful horror that was unleashed on them, most of them having been tortured to death, came out with added zest and fervour to pour out their sorrows in writing that is heart-rending. Incidentally Fr. Joaquim Miranda's "Riglo Jesu Molleantu" had warned with an uncanny premonition of this disaster that would befall his flock.

Serious literary works among these Konkanis, however, began in earnest from 1832 onwards with the publication of the grammar by Fr. Rafael Pescetti (1771-1844) better known by his adopted priestly name of Frei Francisco de Santa Ana, a Carmelite missionary of Italian stock. He was followed by another Italian missionary, a Jesuit by the name of Fr. Angelo Maffei, who gave a strong impetus to the production of Konkani literature in Mangalore, raving about the beauty of the language he found himself working with. But before Maffei landed in Mangalore, the great Baptist missionary in Serampore, Bengal, William Carey was himself giving finishing touches to the most monumental prose text in the speech of these southern emigrants, with the help of two Konkani pundits of the Kanaras. It comprised the New Testament and the Pentateuch of the Old Testament and was significantly entitled the "Dharmalem Pustak" or "Deva-gelim Sagllim Utram".

However, the revival of Konkani in Mangalore as a serious creative literary medium began forcefully with installation of the Kodialbail press by the Jesuits and the foundation of the St. Aloysius College in Mangalore. These missionaries who did yeomen service to Konkani urged their students to make more use of Konkani in writing literary works. One of the first of the galaxy of talent among their pupils was the dramatist and spiritual writer, B. K. Prabhu who 'inter alia' wrote the "Chandrahasa-nattaka" (1912), the "Prahlada-charitra-nattaka", based on mythological and religious matter, and several 'bhakti' poems already mentioned earlier. His contemporary was Kumble N. Nayak with his "Savitri-nattaka" (1912) and Dongerkeri Umanath Rao (1898-1967) whose drama "Vajrakuttkam" (1914), staged in Bombay and attracting rave reviews, was one of the best plays of the time, based on a social theme.

Substantial works on modern Konkani drama was done by the pioneering Devrayu

Baindur (1910-   ) making use of themes and drawing on some resources of more advanced literatures, though the characters and dialogues are his own. Surkund Annaji Rao has already been mentioned in the Kodialli section. Others among the Mangalore Hindus writing drama in Konkani, the outstanding were Kalyanpur N. Bhatt, P. Mudur, Mitrabai Kabad, Venkatarao Talgeri, V. B. Shanbag and R. D. Kamat.

The establishment of the "Konkani Dirvem" (Wealth) in 1912 by Sardar Kanappa and the great poet Luis Mascarenhas, propelled the most fruitful renaissance in Konkani letters in Karnataka, a substantial part of it of quite a high standard. Around him flourished a number of writers, poets, short story writers and novelists, chief among them being Fr. Luis Botelho, the master poet and craftsman Fr. A. J. D'Souza, the sophisticated C. F. D'Costa and the lofty and deep J. B. Moraes among the first, and Alex Pais, Pedru Juanv Souz, Margarit Kuvel among the second group. A large body of writing was produced in the religious domain by Mons. Raymond Mascarenhas and Sylvester Menezes.

Mons. Menezes "Pashavanchem Geet" (Song of the Passion) is considered as a rare specimen of tragic and lofty Konkani poetry, there being another 80 and odd books in prose and poetry authored by him. Menezes also started the "Raknno" weekly in 1938 with the extinction of the "Dirvem", which latter weekly has also been fostering many a writer and published a number of good books. It is still the leading weekly in Konkani in Karnataka, later edited by Rev. Dr. Alexander D'Souza, and for some time now by Fr. Mark Valdar. Other Journals which have done commendable work in the literary sphere and are still at the job, in Kannada script in the main, are : "Mitr"; "Jhelo"; "Poinnari"; "Maim Gaum"; "Konkani Daiz", some of them being published from Bombay where there is a sizeable population of Mangalorean emigrants.

Poet Luis Mascarenhas' masterpiece is his "Abramanchem Yadnadan" (Abraham's Sacrifice) (1948) written in the declamatory manner of the great epics. Younger poets inspired by him have already been mentioned above. Another prominent poet in his group is Leo D'Souza. C. F. D' Costa has also done quality works as a playwright. It is in fiction, however, that the bulkiest work has come from the Kanaras in Konkani. Important novelists who turn out a constant stream of novels which are avidly devoured by the thousands in and around Mangalore and Bombay, include Eulalia Alvares, J. S. Alvares, V. J. P. Saldanha, noted for his successful plays also, A. T. Lobo, Irene Pinto and the younger set of Francis Saldanha, Dolfie Cassia, Swami Supriya alias Fr. Albuquerque Pai, S. J. has been fervently bringing out select works of anthropological value like the collection of riddles and sayings prevalent among the Konkani people of Karnataka.

The Bardeshi Variant

While the Christian emigrants from Goa settled in Karnataka took up the Kannada script for their writings, the Goan Christians wrote in the Roman script since the time of the installation of the first printing press on the subcontinent in Goa in 1556. After being turned away from the mother-tongue by decrees and dicta, as mentioned earlier, the elite turning to Portuguese for literary expression in whatever feeble manner it could, there were some stalwarts who took it as an act of courage to write in Konkani. These were mainly the Goan emigrants to Bombay and Pune in particular who vowed to revive and develop the language and its literature and decided to that purpose to write in "elegant" Konkani, as they put it.

KONKANI — Bird's Eye View

N. PURUSHOTTAMA MALLAYA, President — Hon. Director
Dr. T. M. A. Pai Institute of Konkani Studies & Research Centre, Manipal

LANGUAGE

KONKANI, one of the oldest languages in India, is spoken widely in the areas along the coast of India's Arabian Sea. According to the 1971 Census, the total Konkani-speaking population was 15,22,684. But this is an under estimation, as many Konkani speakers were wrongly enumerated as speakers of other languages. The major concentrations of Konkani-speaking people are to be found in Karnataka, Goa, Maharashtra and Kerala.

Structurally, Konkani is an independent language like Maithili, Bengali, Assamese, Oriya, Gujarati, Marathi, etc. Konkani is in many respects similar to Marathi but the *pratyayas* (case-endings) of Konkani differ materially, being closer to Hindi than to Marathi (cf. S. M. Katre in *Formation of Konkani*). Konkani, being a variant of the Prakrit language, does not have a script of its own; Devanagari is its natural script, as in the case of Marathi and Hindi. But the language even today is written in such scripts as Kannada, Roman, Malayalam etc. in different States.

Referring to Konkani, Suniti Kumar Chatterji, National Professor of India, states in a letter to the author: 'I think Konkani is an independent language and in its own right it should obtain recognition. It has a great and growing literature and the Konkani-speaking people, particularly the Saraswats among the Hindus and the Catholics among the Christians, have done great service to Indian literature by their writings. I hope the Konkani-speaking people would become alive once again to the greatness of their linguistic and cultural heritage which places them at the forefront of all Indian people.' The Central Sahitya Akademi has recognized Konkani as an independent literary language of India. But there are still some scholars who believe that Konkani is a dialect of Marathi.

ORIGIN

The name Konkani derives from Konkan, an ancient name for the West Coast. The history of Konkani begins with the settlement of the Aryans in Goa. There are several ancient accounts of the migration of the Aryans from Saraswathi Pradesh in the Punjab to eastern Bihar (the then State of Magadha, now the Tirhut division of Bihar) and thence to Gomantak for permanent settlement. Konkani has been much influenced by Prakrit. For example, the word *ambo*, mango, is the same in Konkani as well as in Prakrit. In Sanskrit it is *āmra*. But the Konkani of today, which is a direct off-shoot of Eastern Māgadhi, has, according to Taraporewala (Calcutta University), 'a good deal of Dardic influence', i.e. Paiśāchi Prakrit, the most ancient of the Prakrits of India. Konkani is the only language in South India which has been influenced by Paiśāchi.

INSCRIPTIONS

The earliest inscription in the Konkani language belongs to the Gupta period. It was found in Goa, at Arvalam. The inscription reads: 'Sacipurācā Śirasī' (on top of Sacipura), the suffix *cā* being Konkani. Only these words are legible in the entire inscription. The inscription is

ascribed to the 2nd century A.D. One other inscription has been found dating to the 12th century. The entire inscription is not in Konkani; only one or two sentences are in that language, the rest being in Marathi. This inscription of the Silahāra King Aparāditya in A.D. 1166 has the following Konkani sentence:

Atha tujo koṇu-huvrie śāsonlapi tecya vaidyanātha-devāci bhāl sakutumbi āpaḍem, tehāci māy gaḍhāveṁ

In modern Konkani, retaining almost the same words, it would read —

Ataṁ tu jo coṇie śaraṇ lupīt, tajer vaidyanāth devāco bālo sakutumbiṁ apaḍum etc.

(whoever comes to Thee, today, for obeisance, O Vidyanath! shower Thy blessings on him)

The famous inscription at the foot of the colossal Jain monolithic statue of Gomateswara (Bāhubali) at Shravanabelagola (1116 - 17) is in Konkani, the word 'Karavīyaleṁ' (caused to be made) having the Konkani causative suffix *ya* in it. These inscriptions prove that the Konkani language has certainly existed at least from the beginning of the Christian era.

SCRIPT

Konkani was written in the Nagari script during the Portuguese and Dutch periods. The introduction to Van Rheeds's *Hortus Indicus Malabaricus* (1678) — a Dutch botanical book written in 12 volumes — contains a testimonial from Appu Bhat, Vinayaka Pandit and Ranga Bhat, three Konkani Ayurvedic physicians of Cochin. This testimonial in Konkani is written in the Nagari script. The name of each plant is written in different languages in this book. Among the languages used is Konkani which is called the 'Brāhmaṇa' language. Konkani was known during the Portuguese and Dutch times as *Lingua Brāhmaṇica.* The testimonial is the earliest specimen of Devanāgari block-printing.

Konkani was written in Kerala till 1800 in Kannada script, records of which are to be found in the State Archives at Ernakulam. In the Goa Archives too can be found commercial records written in Konkani language using the Kannada script. Hence the Portuguese used to refer to this community as the *Canarian caste.* In the 19th century, Konkani adopted the Malayalam script in Kerala. The priestly class, however, used the Devanagari script.

KONKANI POETRY

Before the advent of the Portuguese there was a flourishing Konkani literature in Goa. But nearly two centuries (16th and 17th) of Portuguese domination suppressed the natural growth of this literature and destroyed many of the earlier Konkani literary works. George Grierson says in his *Linguistic Survey of India* that Konkani developed an indigenous literature long before the Portuguese conquest but traces of it remain today only in the folklore of traditional poetry.

TRADITIONAL POETRY

Konkani traditional poetry was considerably influenced by the Marathas. Poet Namdev, the devotional bard in the 16th century, describes in one of his poems the child Krishna stealing the cow girls' clothes and narrates how all the five of them begged the naughty God for their clothes in five different tongues, one of them being Konkani The Konkani poets made the popular devotional works of the Maratha Brahmins their own. It is in the Roman script that the oldest known Konkani classics, the extensive tales of the Ramayana and the Mahabharata, are preserved, in a codex in the Public Library at Braga in Portugal. The work is believed to be a translation of the Marathi original of the Konkani poet Krishnadas Sharma (16th century).

Father Joaquim de Miranda of Santana (? — 1783) is the author of the longest Konkani hymn, *Riglo Jesu Molleantuṁ* (The

Resurrection of Jesus). Dona Barreto of Morthgoun, Margoa, who lived in the early part of the 19th century, wrote *Pāpiānce Xerāttint* (Protector of Sinners), which is considered to be a masterpiece of Konkani hymnology.

The story of Rāma, who has served as a model to Indians from time immemorial, is sung in the villages of Goa in rhyming verse. One such verse is —

Caniāce Pilā tukā tīn Pāṭ,
Rāvṇān Sītek Velā dakhoi Vāi

(O! little squirrel with three stripes on your back,
Tell me which way Ravana has gone with Sita)

The stories from the Mahabharata told in Konkani contain beautiful verses. Sanskrit the mother of the Indian languages, was a source of inspiration for Konkani writers. *Aśwamedhu* was written by Krishnadas Sharma and *Kṛṣṇa Carita* and *Raghuvamśāci Kathā* are also considered to be the works of the same poet. A considerable amount of Christian literature was written in Konkani in Goa during the 17th century. The *magnum opus* of Fr. Thomas Stephens (1549 - 1617) *Krist Purāṇ* is written in *Ovi* verse. It contains a number of Konkani words deliberately used by the author even though the poem is written in Marathi. Hence this work is also known as *Koṅkaṇi Purāṇa.* Traditional Konkani poetry is usually religious. *Goḍḍe* is another form of verse. It describes the story of the Ramayana beginning with that of Sravana Kumara. It is usually sung in groups and is anonymous. A line which is frequently repeated is —

Are puta Sirvaṇa tān lageliga
(O my son Sirvanà, I feel thirsty)
Tānalagūn Sirvanu pāṇī haḍū geloga
(Having got thirsty, Sirvana went to bring water)

The first part of this *Goḍḍe Rāmāyaṇa* has been published by the Konkani Bhasha Prachar Sabha in its publication *Lok Gīt.*

MODERN POETRY

The modern creative phase of Konkani literature began during the 20th century. The versatile genius of Shenoi Goembab (1877 - 1946), the father of modern Konkani literature, undoubtedly inspired the modern poets.

The most prolific literary form in Konkani is poetry, which shows a new dynamism and originality. Bakibab Borkar (b. 1910), Manoharrai Sardesai (b. 1925), R. V. Pandit (b. 1917), Olivinho Gomes (b. 1943) and many others have contributed much to modern Konkani poetry in Goa.

Bakibab Borkar's collection *Paiñjelā* (Anklets) was published in 1960. His poem *Nīl Savṇe* (The Blue Bird) is very romantic and enchanting. One of its lines reads —

Savṇe gāyat ayle taśe
Jhāḍā peḍā lagle piśe

(The bird came singing thus,
the shrubs and trees got mad)

The simplicity, lucidity and enchanting quality of this poem demonstrates its modernity. A Borkar poem replete with patriotic feeling is *Sāt Lāk Goynkār Ami* (Seven Lakh Goans Are We).

Sardesai's collection *Pissolīṅ* (Butterfly, 1978), contains several simple, pithy, short poems. An example is —

Phulāk Saṅgle Phulunaka,
Phūlāṅ saṅgle ullovnaka

(The flower was asked not to blossom,
The flower said, be silent)

Even though the entire poem is only two lines, its meaning cannot be confined. It conveys the truth that man cannot control unconquerable powers of Nature. Sardesai's, patriotic poems are *Mhaje Goyṅ* (My Goa) and *Hāv Jei Vatā Thayṅ* (Wherever I Go). His other collections are *Goyṅ thuja moga khatīr* (For Thy Sake, O' Goa), *Zāit Zāge* (Be Alert) and *Zāyo Zuyo* (Flower - Jasmine).

Borkar's and Sardesai's poetry is predominantly lyrical and their favourite themes are love in all its aspects, Nature's beauty and patriotism.

Pandit's poems have been translated into English and have won acclaim the world over. As a poet he is a class apart. He published five books of poems on one day, 26 January 1963 ! They are: *Ailem Tasem Gailem* (I Sang as I Felt), *Mhajem uttar Gaḍ yācem* (My Words are the Words of Gaudo), *Urtalem Tem Rūp Dhartalem* (What Will Remain Will Take a New Form), *Dharterecem Kavan* (The Song of the Earth), and *Candrāval* (O, Moon, O, Moon). His poem 'Ubbār Ek Samsār' (Oh! Build Me a New World) is revolutionary in tone; the poet's disgust with this materialistic world full of slavery and injustice is revealed in it as he pines for an ideal world. His collection *Darya Gazatā* (Roaring of the Sea, 1978) won the Sahitya Akademi Award in 1979. His poem 'Hāmv Gauḍo' (I am a Gaudo) is a paean to the peasant; he compares the peasant to a husk of rice and says that the peasant is ignored by people just like the husk of rice after the fruits of his hard labour have been enjoyed.

Olivinho Gomes' best known collection is *Puñjāilo Pakleo* (Collection of Leaves).

In Karnataka, Father Vitus Prabhudas (b. 1941) contributed *Śet Bhangarāyalen* (The Field Made Golden) to Konkani poetry. B. V. Baliga (b. 1918) of Mangalore has translated into Konkani the *Gīth Rāmāyaṇa* from Marathi.

In Kerala, R. C. Sarma (1896 - 1980) wrote *Bhāṣā Gāna Mañjari* (a collection of devotional songs) in Konkani and G. Kamalammal (b. 1902) wrote *Pātra Caritram* and *Bālakāṇḍam Rāmāyaṇa*. Narayana Narasimha Pai (1879 - 1959) wrote beautiful verses in Konkani; the poignancy of his personal experiences contributed to the originality and beauty of his songs.

FOLK LITERATURE

Konkani is rich in folk literature. The traces of it found even after the Portuguese conquest are enough evidence of its wealth. To this day in parts of rural and urban Kerala, the North and South Canara districts of Karnataka and in Goa Konkani folk-songs can be heard sung by elderly men and women.

The themes of Konkani folk-songs are varied. They are associated with religious rites, social ceremonies and all forms of occupation of men and women, young or old. Such songs are also joyful, sad, satirical, etc. There are songs of love, beauty and youth, songs singing the glories of the past and the dreams of the future. Thanks to the influence of the Christian mission, there is also a unique blend of native and foreign elements in the folk-songs of Goa.

FOLK DANCE

Goff is a folk dance of the farmers. *Dekhnī* is the beauty dance of Goa. This is performed only by women. The famous song accompanying this dance begins like this —

> *Āum Saiba Pelthorḍi Votam*
> (Oh! boatman, take me across the river)

The *Kuṇbi* dance is rustic in theme and is accompanied by songs and percussion instruments, like the *Ghumaṭ*. Women sing short, quick-tempo verses and dance with ecstasy to the tune of the rhythmic beat. This dance is also known as *Fugḍī*. In one of the songs there is mention of the birth of a child, and a man is asked to bring oil to light a lamp for the performance of rituals. The song begins —

> *Aśi Dhāv Teśi Dhāv Teṇḍū lecā bellā*
> *Gharāṅ voṅi bālāñjatā telā dhāvre Aṇṇā*
> (Oh! Tendule creeper, you run this way and that. Inside the home a child is being born, hurry up, brother, to bring oil)

Nature is glorified in many songs. Another example is —

Yedi Yedi Phula ambūlī kīru concaitha
Vaṭeri vace bailā kithyāk kīru apaitha
(The parrot pecks at the tiny mango-buds calling out as the women pass that way. And the women ask, Why do you call us ?)

This song is addressed to a parrot that pecks the tender mango and the flowers in the groves. The farmers in the field thus enjoy nature.

Corriḍinho is a Portuguese peasant dance that is popular among the youth in elite Goan society. *Tonyāmel, Talgāḍī, Manḍo, Virabhadra, Hanpāṭ* and *Goḍḍe Moḍnī* are other folk dances.

Ovi is a verse pattern used by the Konkani-speaking people for religious and secular compositions. This metre was used by Fr. Thomas Stephens, the first English Jesuit missionary in India, for his epic composition, *Krista Purāṇa* (1616). The *Ovi* form is also used in the songs sung by women at traditional marriage celebrations.

There are several anonymous Konkani ballads that have been handed down from generation to generation, and are still sung by people. To cite an example —

Vaṭṭene vattalya vaṭṭecā vāḷāra
Rukmiṇī kūḷāra bolāva sāṅgḷa ...
(Oh! bangle-seller passing by the way,
Please go and inform Rukmini's parents...)

The dialogue continues with Rukimini asking the bangle-seller to convey her message to her parents.

Besides all these forms, there are also proverbs and short folk-tales in Konkani folk literature. N. Purushothama Mallaya (b. 1929), secretary of the Konkani Bhasha Prachar Sabha, Cochin, published in 1978 a collection of Konkani proverbs titled *Koṅkaṇi ālo Mhaṇio*. He had also published in 1976 a collection of folk songs titled *Koṅkaṇi Lok Gīt.*

DRAMA

Konkani folk-drama is in many ways akin to dance drama and is usually performed before temples. The beginnings of modern Konkani drama can be traced to 1890. Since then, the plays of Joao Agostinho Fernandes, Shenoy Goembab and Ramachandra Naik have set high standards.

Candrahāsanāṭaka (1912) and *Prahlādacaritra Nataka* (1912) by the devotional writer and dramatist Bollantur Krishna Prabhu (? - 1965), and *Sāvitri Nāṭaka* (1912) by Kumboḷe Narasimha Nāik (1882 - 1945) are some of the serious Konkani dramas written by authors from South Canara. Martin D'sa, S. S. Miranda, C. F. D'Costa (b. 1931), Fred Fernandes, Cyril Vugas, Wilfred Robinhas, Dolfi Lobo, and others are some of the dramatists who have made a considerable contribution to konkani literature in Kannada script. Dolfi Lobo's plays include *Vaṭṭevelo Kanṭo* (Thorns on the Path), *Āv Jīvant Asa* (I am Alive), *Rolnentu Liplo Soropu* (The Hidden Cobra), *Tuje Sarsi Apai* (Call Him Your Equal) and *Ganṭā Paḍele Sāt* (The Clock Has Struck Seven). C. F. D'Costa wrote *Sūṇ Maji Hastha* (My Daughter-in-Law Laughs), etc. The doyen of Konkani dramatists, Dongerkeri Umānāth Rao (1898 - 1967) wrote *Vajrakuṭakam* (A Chip of Diamond, 1914) which was staged in Gamdevi, Bombay, in 1934. He is the author of several plays for the stage as well as for the radio.

Konkani drama was first staged in 1890 and has flourished since then. It attained greater stature with Devrai Baindur (b. 1910) He is a polyglot well-versed in Kannada, English, Hindi and Marathi. He drew upon the resources of the more developed literatures and borrowed his plots from Moliere Goldsmith and Wilde, though the characters and dialogue are his own. He has written eight one-act plays and 12 full-length plays, including farces, comedies and tragedies. Other dramatists are Surkunḍ Aṇṇāji Rāo (b. 1916), composer of the first Konkani *Yakṣagānās* and the chief poetic dramatist in the Karwari dialect, V. B. Shanbhag, Kalyanpur Narahari Bhatt (b. 1912), and others.

Among the Konkanis of Kerala who have written plays, Narayana Narasimha Pai (1879 - 1959) is well known. *Satyavān Sāvitri*, *Nalla Taṅgāḷ*, *Cellaya Caritram* and *Kucelopākhyāna* are some of his masterpieces. V. J. P. Saldhana (b. 1925), who wrote *Bhāvanāntule Gulāb* (The Rose in Imagination, 1943), has written over 50 plays and contributed several radio plays.

One-act plays are known as 'Ekankika' in Konkani. Well-known writers of the genre are Ravindra Kelekar (*Mukti*, 1975), Manohar Sardesai (*Smuggler*, 1975), Shenoi Goembab of Goa (*Mogācem Lagn* and *Pavnacem Taplam*, both translations of Moliere's plays) and Ramachandra Shankar Naik (1893 - 1960), (*Cautico Candr* and *Asal'to Gharkar*).

FICTION

The novel or fiction form is known as *Kādambari* in Konkani. Reginaldo Fernandes has written over 50 novels in the Roman script. Manohar Sardesai's *Kālo Buklo* (A Black Cat) is one of the best Konkani novels.

Pedro Joso Souza, editor of *Dirvem* (1912) after Luis de Mascarenhas, is considered the Father of Konkani fiction. He has translated Shakespeare and Canon Smith into Konkani. Joequim Stana Alvares, after his first novel *Angel*, has written about 25 others. V. J. P. Saldhana is famous for his historical novels, including one on Tippu Sultān.

Damodar Maujo (*Sūd*, 1975), Ramesh Vāluska (*Moni Vyathā*, 1975), Pundalik Naik (b. 1952) of Goa (*Bambar*, 1975 and *Achev*, 1977), Bonaventura de Peibio (*Ek Bhaṭ Maṅglūrce Sarak*, 1976) and Dolfi Kasia (*Molbāveli Divṭi*, 1978) are other important Konkani novelists.

SHORT STORY

Among the modern short-story writers, Damodar Mauzo of Majorda is perhaps the best known. He is a writer of short stories, novels and poems. A short story collection of his, *Ganthon* (Collection), contains some of the best Konkani short stories. J. M. Vartak also writes short stories. Collections of short stories by Chandrakant Keni of Goa include *Āṣāḍ Paulī* and *Dhartari ajūm Jili*. Sheela Naik's collection of stories is *Oli Sāñj* (Moist Evening), Meena S. Kakodkar's collection is *Doṅgor Convolā* (Moving Mountain, 1976) and Jaimala N. Danait's *Kāvāsso* (1978). Besides these authors, there are other writers such as Uday Bhembro (b. 1939), Nagesh Karmali (b. 1933), Ramakrishna Zuarcar, Vinayak Naik and others, who have contributed short stories to Konkani literature.

PROSE

Thanks to the efforts of the missionaries, the first printing press in India was established in Goa in 1556. This gave Konkani the privilege of possessing the first texts printed in any Indian tongue, though it was in Roman script.

The very first printed works in Konkani prose were a few Christian catechisms of which no trace remains. Later, many religious texts were translated into Konkani. Stephens prepared a version of Marcos Jorge's catechism in standard Konkani prose. Diego Riberio rendered Bellarmine's catechism into Konkani. A co-friar, Amador de Santana, turned Ribandenevra's *Flos Sanctorum* into Konkani in 1612. The Jesuit Joao de Padrosa (1615 - 72) was the author of a superb rendition of Bernardino de Villages' soliloquies, Divinos, under the title the *Devācem Yakaṅgra Bolānim* (1660). In Ignajio Arcamone's (1615 - 83) *Sagaḷea Varuśāce Veṅgel* (1667) the Konkani 'gospels for the whole year', we have the first version in an Indian tongue of portions of the Bible.

Besides translations, there were original works too. Antonio de Saldanha (1598-1663) wrote about the saints' lives, meditations and pastoral subjects. Miguel de Almeida's (1610 - 83) monumental Konkani work *Oṇvaleānco Mālo* (Garden of the Shepherds) in five tomes is one of the first sophisticated

prose works in the modern Indo-Aryan languages taken as a whole. It is a sort of *Summa Theologica* in Konkani wherein theological concepts are beautifully described.

In Kannada speaking areas, Konkani speakers adopted Kannada script for Konkani. In 1878, Father Maffai, an Italian priest, produced the first dictionary of Konkani and a Konkani grammar written in Kannada script. Following his example, Miguel Colaco and Raemando Mascaranhas (1875 - 1960) wrote the first Konkani books in Kannada script. Both of them were poets as well as prose writers. Mascarenhas's *magnum opus* is his translation of the New Testament.

Besides Christian devotional literature, there is a considerable body of Hindu Konkaṇi 'Sant Sāhitya' from the South. Jogavva and Appaya wrote Konkani devotional poetry. Those who wrote philosophical and religious Konkani prose include the two Swamijis, Chitrapur Pandurangashrama (1847 - 1915) and Anandashrama (1902-'66), and the three great *bhaktas*, Sahajananda (1850-1911), Naḍghār Śānti Bhāi (1850-1902) and Shivaramashrama Swami (mid-19th to mid-20th century). Naravana Tirtha (1820-1900) wrote a prose allegory, *Mana Indriyālem̐ Caritra* (A Discourse on the Mind and the Senses). Venkatarao wrote *Vivek Ratnākara* (Ocean of Discrimination). Swami Parijnanashrama's collected Diwali addresses to his various congregations are specimens of Konkani metaphysical prose.

In 1894, Eduardo Bruno de Souza (1837-1905) dedicated himself to the mission of raising Roman script literature to a higher level through his fortnightly paper *Udantecem̐ Sāļok.* (The Blossoming Lotus). Joaquim Antonio Fernandes (b. 1889) followed up this work more vigorously and in a more scholarly manner through his book *Amico Saḍvandār*, which is one of the treasures of Konkani literature *Udantecem̐ Naketr* (The Rising Star) and *Don Mhoināci Roṭṭi*, (A Bimonthly Bread), though exclusively religious periodicals, have also been instrumenta in standardizing Konkani as a literary medium.

MODERN PROSE WRITERS

Modern writers of Konkani prose include Ravindra Kelekar (b. 1925), Felicio Cardoso (b. 1932), Evagrio Jorgo, Gurunath Kelekar, Chandrakant Keni, Godubai Kelekar, Dinkar Desai (b. 1909) Bayabhau Pandurangh Bhangi (b. 1923), J. B. Morais and others. Ravindra Kelekar of Priol writes in Konkani, Marathi and English. *Ośẽ aśille Gandhiji* (Thus was Gandhiji), *Kotha ani Kanyo* (Stories and Tales), *Navi Śālla* (New School), *Vaṭṭevoilo Ghulo* (Pebbles on the Path), etc. are some of his works. *Himālayānt* is a travelogue written by Kelekar about his experiences in the Himalayas. This book won the Sahitya Akademi award in 1977. He is also the foremost essayist in Konkani. *Jāpānāntuli Ānand Yātra* is another travelogue written by him.

Shenoy Goembab, an outstanding Konkani scholar and grammarian who is considered father of modern Konkani literature, has written several books. Some of them are *Puṇiātma Rāma Kamti* (biography), *Koṅkaṇi Mulāncem̐ Pustak* (Book for Children), *Gomantopaniṣad, Goemkarānci Gvāmhaili Vosnuk* (Goan Settlers Outside Goa) and *Koṅkaṇi Bhāṣencem̐ Jait* (The Victory of Konkani).

Fr. Antonio Luis Pereira of Chinchi has written collections of essays titled *Amcnem̐ Mis Tujo Vicār, Kaljidār*, etc.

MODERN JOURNALISM

Journalism in Konkani helped the language attain greater popularity and better literary standards. The journal *Sāraswat* was founded around 1923 by V. S. Kuḍvā and revived around 1941. Its most illustrious contributor was Manjeswar Govind Pai (1883 - 1963). Some other popular journals were *Navyug* (Karwar, 1940), *Uzvārh* (Karwar, 1947), *Koṅkaṇ Kināra* (Kumta, 1950) and *Sarvodaya* (Karwar, 1947). Most of these journals were not very popular and Karwari writers often had to make use of lGoan and Manglluri papers.

Udantecem Salok, the first language paper, was initiated by Eduardo de Souza's periodical (1889 - 94). The periodical *Koṅkaṇi Dirvem* was started by Luis Mascarenhas (1887 - 1961) in 1912. For a variety of reasons, the paper stopped publication, and its work was continued by the successful *Rakno* (1938). Bāyabhau, (b. 1899) greatly influenced by Shenoy Goembab, founded a journal, *Navem Goem* (New Goa), that gave young Konkani authors a chance to prove their talent. Ravindra Kelekar (b. 1925) continued the *Navem Goem's* work in his *Mirg* and Baki Borkar (b. 1910) in his *Prajeco Āvāz* (People's Voice). In addition to the journals of Kelekar and Borkar, the *Triveṇi* (1962) of Chandrakant Keni (b.1934), the *Koṅkaṇī*, the *Vidyā*, the revived *Navem Goem*, the *Sallik* and the *Parmoḷ* enriched Konkani literature.

There is in Mangalore a monthly entitled *Pañcagadāyi* edited by B. V. Baliga. It is printed in the Kannada script, with one section printed in Devanagari script.

The most important Konkani journals in Kerala are *Sāraswat Vāṇī* published in the Malayalam script from Cannanore by the Gowda Saraswath Samaj, the *Koṅkaṇ Janatā*, a monthly published by the Gowda Saraswath Association of Cochin also in the same script, and the *Koṅkaṇī Vikās*, a quarterly published by the Konkani Bhasha Prachar Sabha of Cochin.

CHILDREN'S LITERATURE

There is some children's literature in Konkani folk literature. There are quite a few folk-songs and folk-tales meant for children. Most of the nursery folk-songs deal with beautiful objects of Nature to which children are easily attracted, e.g.

Pāvsu Jhoḍu kassi yeiā,
Pappāl maḍḍi kassi halata

(How the rain and storm comes, How the arecanut tree with its arecanuts dances)

Kakya tu Goyāṅ gelolve
(Ājī phāy yetolo mantālve?
Puthāle mama dikilove)

This song is addressed to a crow which is pointed out to a child. The crow is asked whether it had gone to Goa and there seen the child's uncle and whether the uncle would be coming today or tomorrow.

The first book for children was published in 1889 by the Barao De Cumbarjua' Thomas Morao (1842 - 1904) and was followed in 1896 by S. J. D'Souza's work. Shenoy Goembab published *Burgiālo Iṣṭ*, a book for children. The Konkani Bhasha Mandal of Goa has published books for use in primary schools. Short stories for children were written by Godubai Kelkar, Fr. Alvaro Renato Mendes, Kamalabai Rao and many others besides Shenoy Goembab, some of them in the Kannada script. A. N. Mhambro's collection of short poems for children is entitled *Ghumce Kaṭṭarī Ghum*. R. V. Pandit of Goa has published *Goḍ Goḍ Kaṇyo*, (Sweet Sweet Stories) and *Burgyālo Kaṇyo* (Stories for Children). Other books meant for children include *Kuṇḍa Kurkur* (a folk-tale) by Shyam Varekar, *Maḍlo Pūt*, a one-act play by Shantharam Hedo, Lakshmanrao Shardesai's *Rāmgyāli Vāgha Bhovṇḍi*, Manohar Sardesai's *Bhaṅgara Kurāḍ* (Golden Axe), a story poem in Konkani and Ravindra Kelekar's *Rājārāṇi*.

In Kerala, B. Damodara Mallaya (1897-1979) has written in Malayalam script a collection of fables and stories in Konkani. He has also retold stories from the Puranas.

GRAMMARS AND DICTIONARIES

Konkani owes its standard linguicits form to the efforts of Fr. Thomas Stephen (1549-1617) between 1568 and 1617. Fr. Stephen's first Konkani book was the *Doctrina Crista am Lingua Brāmano Canarim* (Christian Doctrine in the Brahmana Canarin Language), written in the form of a dialogue to teach children. It was printed posthumously in 1622. His third book was a grammar of the Konkani language, published under the title *Arte de Lingua Canarim* (Art of the Canarin Language).

This work was subsequently revised and enlarged by Fr. Diego Ribeiro (1560-1633) and published at Rachol in 1640. A second edition was published by Cunha Rivara (1809-79) in Goa in 1858. Later, the Franciscan Cristovam de Jesus wrote a grammar. The Czech Jesuit, Karal Prikryl (1718-86), also wrote a Konkani grammar titled *Principia Lingua Bramanica* (Principles of Brahmins' Language).

Fr. Angelo Francesco Xavario Maffei (1844-99), an Italian scholar, wrote a dictionary which was published in Mangalore in 1882. Sebastiao Dalgado (1855-1922), a Konkani, compiled two dictionaries, *Diccionario Konkani — Portugese* (1893) and *Diccionario Portuguese — Konkani*, 1905, both published in Lisbon. About 20 Konkani published in Lisbon. About 20 Konkani grammars and 25 dictionaries have been written by foreign as well as Indian scholars.

The Office of the Registrar General of India, Language Division, published in 1976 a monograph on Konkani titled *Survey of Konkani in Kerala, Census of Indio* 1971. The book has been brought out for language studies and is helpful to students of linguistics on a regional basis.

Radio Goa started broadcasting in Konkani in 1945. All India Radio's Konkani news and other programmes started in 1952 from Bombay. Radio Portugal, Lisbon, started Konkani broadcasts in 1955. The External Services of A.I.R. have been broadcasting in Konkani for East Africa from 1955. Dharwar station has been broadcasting Konkani programmes for half an hour every week from 15 August 1965. There are also Konkani music programmes broadcast by A.I.R. stations in Trichur, Trivandrum and Calicut. It is the Konkani Bhasha Prachar Sabha that supplies material for these broadcasts of Konkani music. Panaji and Mangalore have both started broadcasting Konkani programmes.

Short stories, skits, plays, dramas, talks and poems in Konkani are broadcast by these A.I.R. stations. This has helped writers to a great extent to create a broadcasting literature in Konkani.

ROLE OF INSTITUTIONS

The Konkani language, which was reduced to a secondary status by many adverse circumstances, was able to regain its vigour thanks to the untiring efforts of various institutions.

The Konkani Bhasha Mandal came into being as a result of the first session of the All India Konkani Parishad held at Karwar in 1939. It was founded by Madhav Manjunath Shanbhag (1887-1950) of Karwar. Similar organizations were established in Bombay, viz. the Konkani Sahitya Samithi (1944) and the Konkani Cultural Association (1965). There is also a Konkani Bhasha Mandal functioning in Bombay. Another Konkani Bhasa mandal was founded in Mangalore early in 1974. After the liberation of Goa from the Portuguese rule, a Konkani Bhasha Mandal was founded at Margao. This Mandal publishes books of literary merit in Konkani.

The Konkani Bhasha Prachar Sabha, recognized by the Central Sahitya Akademi as a literary institution, was founded in 1966. As a result of the Sabha's representation, the Government of Kerala introduced Konkani as an additional language for study in two primary schools in Cochin. The Sabha also successfully persuaded the Government of Kerala to recognize the Konkani community as a linguistic minority in the State. This Sabha has published a collection of folk literature. It has also established a training centre, the Konkaṇi Kalā Pariśīlana Kendra, to impart training and guidance to young aspiring artists interested in the Konkani fine arts.

BIBLIOGRAPHY

KONKANI

ROMAN SCRIPT

1. Graciano, Moraes, *Saibinicne Dukico Mucut*, Goa, 1936.
2. Pereira, A., *Jezuchem Kemllam Jezuit Sant Bhakt*, S. J. Pilar, Goa, 1976.

DEVANAGARI SCRIPT

1. Borkar, Bakibab, *Githay*, Popular Prakashan, Bombay, 1960.
2. Goembab, Shenoy, *Goemkarcho Goem Bhaili Vosnuk*, Gomantak Xapkhana, Bombay, 1928.
3. Kosambi, Dharmand, *Bhagavan Budh*, (Konkani tr. by Bakibab Borkar), Sahitya Akademi, New Delhi, 1979.
4. Purushothama Mallaya, N., *Konkani Lok Gith*, Konkani Bhasha Prachar Sabha, Cochin, 1976.
5. Pandit, R. V., *Majei Uttar Gaudeacem*, Popular Prakashan, Bombay, 1963.

KANNADA SCRIPT

1. Krishna Prabhu, Bollantur, *Candrahas Natak*, Bantwal, South Canara, 1912.
2. Menezes, S. F., *Fatima Saibin*, Servants of Mary Society, Mangalore, 1945.
3. Saldhana, V. J. P., *Devace Krpan*, Poinnari Publications, Bombay, 1962.

MALAYALAM SCRIPT

1. Pai, Narayana Narasimha, *Chellaya Caritram*, Vidya Vinodini Press, Cochin, 1927.
2. Sarma, R. C., *Bhasa Gana Manjari*, Pearl Press, Cochin, 1930.

ENGLISH

1. *Essays on Konkani Language and Literature* (Armendo Menezes Felicitation Volume), Konkani Sahitya Prakashan, Dharwar, 1970.
2. Gay Thomas (tr.), *Voices of Peace* from the Konkani original by R. V. Pandit, Bhagavati Prakashan, Goa, 1967.
3. Katre, S. M., *Formation of Konkani*, Deccan College Postgraduate Research Institute, Poona, 1942.
4. Pereira, Jose, *Konkani, A Language* — 'A History of Konkani - Marathi Controversy', Karnatak University, Dharwar, 1971.
5. Pereira, Jose and Martin, Michael, *A Sheaf of Deknis* (Konkani Folk-songs), The Konkani Cultural Association, Bombay, 1967.
6. *Survey of Konkani in Kerala*, Census of India 1971, Office of the Registrar General of India, (Language Division), 1976.

Konkani speaking people in India	50 *lakhs*
In Karnataka	25 *lakhs*
In Goa	9 *lakhs*
In Maharashtra	8 *lakhs*
In Kerala	4 *lakhs*
Other places and all over world	4 *lakhs*

Splendour and Greatness of Konkani Language

DR. SUNITIKUMAR CHATTERJI

गोमन्ते स्थापितो देशः सह्याद्रि-चरणे नवः ।
कुले च पश्चिमाम्भोधेः परशुराम-विष्णुना ॥ १ ॥

(1) *Gomante sthāpito deśaḥ Sahyâdri - caraṇe navaḥ* ।
kule ca Paścimâmbhodheḥ Paraśurāma - Viṣṇunā ॥ 1 ॥

At the foot of the Sahya Mountains (Western Ghats), in
Gomanta, a new land, washed by the Western Ocean
(the Arabian Sea), was established by Vishnu as Parasurama ॥ 1 ॥

दौहित्री संस्कृतस्यासौ वाक् कोङ्कणीति विश्रुता ।
ओजस्विनी मधु-स्रावा अत्रैव प्रकटाऽभवत् ॥ २ ॥

(2) *dauhitrī Saṃskṛtasyâsau vāk Koṅkaṇī'ti viśrutā* ।
ojasvinī madhu - srāvā atraiva prakaṭâ'bhavat ॥ 2 ॥

The language known as Konkani, a grand daughter of Sanskrit,
full of vigour, flowing with honey, came to take form here ॥ 2 ॥

पुण्ये देशेऽत्र गोमन्ते विप्रा वेदविदांवराः ।
सारस्वत-कुलोद्भूतास्तथान्ये चार्य धर्मिणः ॥ ३ ॥

(3) *puṇye deśe'tra Gomante viprā Veda - vidāṃ varaḥ* ।
Sārasvata - kulōdbhūtās tathānye cârya - dharmiṇaḥ ॥ 3 ॥

In this holy land of Gomanta, Brahmans, the best among those
who knew the Vedas, born in the Saraswat clan,
and others following the Aryan or Hindu religion ॥ 3 ॥

असृजन् नूतनं राष्ट्रम् आर्य-द्रमिड-कोल्लकाः ।
मङ्गेशः शान्तदुर्गा च तैस्तत्र वै प्रतिष्ठिताः ॥
श्रीविष्णुश्च तथा चान्ये देवर्षि-नृपपुङ्गवा ॥ ४ ॥

(4) *asṛjan nūtanaṃ rāṣṭram Ārya - Dramiḍa - Kollakāḥ* ।
Mangēśaḥ Śānta - durgā ca tais tatra vai pratiṣṭhitāḥ ॥
Śrīr Viṣṇuś ca tathā cānye Deva Ṛṣi - Nṛpa - puṅgavāḥ ॥ 4 ॥

Namely, Aryans, Dravidians and Kollas (or Nishadas), created a new state,
where they established (shrines of) Mangesha (Siva), Santa-Durga (Uma).
Sri and Vishnu, and of other Gods, Sages and Heroic Kings ॥ 4 ॥

ततः कलियुगे घोरेऽभवद् वै फिरङ्ग-शासनम् ।
गोमन्ते यैः समानीतो धर्मो येसू-समीरितम् ॥
देवे भक्ति नरे प्रीति र्यत्र वै मौलिको नयः ॥ ५ ॥

(5) *tataḥ Kalı - yuge ghore' bhūd vai Phıraṅga - śāsanam* ।
Gomante yais sam - ānīto dharmo Yesū - samīritaḥ
Deve bhakir Nare prītır yatra vai mauliko nayaḥ ॥ 5 ॥

Then in this terrible Iron Age, there came the rule of the land by the Phiranga (Feringhee or Portuguese) people.
They brought to Gomanta the religion preached by Yesu (Jesus Christ), of which the basic principles were Faith in God and Love for Man ॥ 5 ॥

एवं गोमन्तके राज्ये भारतनीति-वर्धनी ।
संस्कृति र्नुतना जाता कोङ्कणीं वाचमाश्रिता ॥ ६ ॥

(6) *evaṃ Gomantake rājye Bhārata - nītı - vardhanī* ।
saṃskṛıtır nūtanā jātā Koṅkaṇīṃ vācam āśrıtā ॥ 6 ॥

In this way in the state of Gomanta (Goa), a new culture was born with the Konkani language as its vehicle ॥ 6 ॥

कोङ्कणीं वै समाश्रित्य आर्य-खिस्तान-मुस्लिमाः ।
श्रेयसं राष्ट्रिकं सर्वेऽलभन्त प्रेयसं तथा ॥ ७ ॥

(7) *Konkaṇīm vai samāśriıya Ārya - Khrıstāna - Muslımāh* ।
śreyasaṃ rāṣṭrıkam sarve' labhanta preyasaṃ tathā ॥ 7 ॥

Aryans (=Hindus), Christians and Muslims, through this Konkani speech, acquired all that was beneficient and pleasant in the state ॥ 7 ॥

भारतीय-महाजाते र्भाषेयं लब्ध-गौरवा ।
भुवि यातु प्रतिष्ठां वै विद्या-ज्ञान-प्रदायिनी ॥८॥

(8) *Bhāratīya - Mahājāter bhāṣeyaṃ labdha - gauravā* ।
bhuvi yātu pratıṣṭhāṃ vai vıdyā - jñāna - pradāyinī ॥ 8 ॥

This Speech of the Great Nation of India, now restored to its glory, may once again be established in the world, bringing Arts and Science for all ॥ 8 ॥

शुभेयं परिषद् गोय्यां कोङ्कणी-वाक्-प्रपालिनी ।
विश्व-जने भवेद्द् हृद्या शक्ति-प्रदा च भारते ॥ ९ ॥

(9) *Śubhcyam Pariṣad Goyyām Konkaṇī - vāk - prapālınī* ।
vıśva - jane bhavedd hṛdyā śaktı - pradā ca Bhārate ॥ 9 ॥

May this auspicious assembly, seeking to develop the Konkani language, bring joy to the heart of all men, and give strength to India ॥ 9 ॥

मैत्री विश्व-जने येषाम् भूषिता ये धिया श्रिया ।
गोमन्त-कोङ्कणाः सर्वे विजयन्तां सदा भुवि ॥ १० ॥

(10) *Maitrı vıśva - jane yesām, bhūsıtā ye dhıyā srıyā*
Gomanta - Konkaṇāh sarve vıjayantam sadā bhuvi ॥ 10 ॥

They have friendship for all, they are endowed with Intelligence and with Grace: may the Gomanta - Konkan people always be triumphant in the World ॥ 10 ॥

It is for me a privilege, and happiness to come to Goa for the second time, to participate in this *Tenth All-India Konkani Sahitya Parishad,* which is of momentous importance particularly now for the Konkani speaking people of Gomantaka, of Goa and the Western sea-board of India. This Parishad will help them to recover their lost sense of identity and their forgotten *locus standi* among the different communities of the great Indian Nation, our *Bharatiya Mahajati.* The recovery of the Identity of the Goan and Konkani people in their historic evolution in their language and culture and in their special stance (whether as Hindus or Christians) among the various "language-communities" of India, will be of very great value in the fullest Integration of India. A knowledge and appreciation of what the Konkani-speaking citizens of India (even when they had lost this knowledge, for the time being, "under the compulsion of events in history") have contributed to the growth of Indian civilisation and culture, wlil give an added sense of power and pride, and hope and endeavour to the Indian people in their path of progerss in the domains of material and economic well-being, of mental and intellectual advancement, and of spiritual aspiration and realisation as well.

Konkani, which by its own right should be recognised as one of the major languages of India, has for the last few centuries been under a cloud. The Konkani people, particularly the Hindu Saraswats and the Christians, have been since the 16th century and again during the 19th and 20th, in the forefront of Indian peoples, through their glorious intellectual and cultural attainments and their successful commercial aud industrial enterprises, side by side with their invaluable services in preserving the ancient literary heritage of India in Sanskrit and in brigning to India the Latin culture of Portuguese Christianity. The people of North India have to confess to their shame that they know so little of the Konkanis (and the Dravidian speaking Tuluvas, the people of Madhvacharya) living by the Western Sea. Till now living under four different administrations and dominated everywhere by speakers of other languages who were better known to the outside world, the Konkanis (although conscious of their linguistic and social existence as a distinct and a separate bloc of people) acquiesced in being lumped together with Marathi speakers in Maharashtra, as Goans in Portugues-ruled Goa (where the Christianised people under the umbrage of the Roman Catholic Church had kept up some vestiges of their Konkani linguistic heritage, but where, owing to religious intolerance of a section of the Portuguese Christians, the Hindu Goans became virtually a suppressed people), and in Mysore (now Karnataka) they joined the local majority people the Kannadigas in accepting the Kannada language and script outside of their domestic circle; and the same thing took place in the case of the Konkanis who settled in Kerala, where they adopted Malayalam although they kept up Konkani. So the North Indian people were accustomed to know the Konkanis of Bombay, Thana, Ratnagiri and North Kanara districts of the former Bombay Presidency (and the present Maharashtra State) as *Marathi-speakers*; and of Goa as *Goanese*, as a non-descript people who had no culture and language of their own which was worth mentioning; while Konkanis of North and South Kanara in Karnataka and the Northern areas of Kerala were just dubbed as *Madrasis*, since there was not much knowledge about the four great languages of the South among the people of North India, namely, Telugu, Kannada, Tamil and Malayalam as languages at par with Hindi, Urdu, Bengali, Oriya, Gujarati, Marathi and the rest. A North Indian person usually is quite content not to differentiate among speakers of these languages and to dismiss them just as *Madrasis*. Certain well-known names in the present day history and culture, and industrial and commercial progress of India,

are in everybody's lips; and yet, unless specially told, persons outside of Deccan and South India, would hardly know that they are Konkanis.

I can state for my own case how imperfect has our education as citizens of a great country been. Until my 29th year, although I had picked up a lot of information about our country and its various peoples and languages, I had to idea how little and how incomplete was this information. I had occasion to go to Europe for the first time in 1919 as a Government of India scholar for studying Linguistics in London. I made my journey by a P. & O. boat, as was the rule in those days. During our long voyage, I made friends with a number of other students from different .parts of India, about the social and cultural antecedents of some of them I had no idea. As I was interested in Phonetics, I started on board our steamer taking down phonetics transcriptions of *the Story of the North Wind and the Sun* in the script of the *önternational Phonetic Association* from the distations of my fellow students during the voyage. There was a student from Mangalore in South Kanara district in Karnataka (it was the old Madras Presidency in those days). He was K. N. Kudva, who later came back from England after passing the Indian Civil Service Examination, and served with distinction as an I. C. S. Officer for many years before he passed away. Kudva told me he belonged to Madras Presidency, but his language was Konkani, an Aryan language alied to Bengali and Hindi. I knew that of course, but I knew nothing about Konkani excepting that it was "a dialect of Marathi", and was spoken by the *Konkanastha Brahmans* of Maharashtra, while a debased form of it was current among the Christians of Portuguese Goa. Kudva did not know much about the connexion of Konkani with Marathi — but he thought Konkani had its own independent character as a language. He kindly translated the story into Konkani for me, and read it to enable me to take down a transcription. But I never published it, and I left it at that, that Konkani was a form of Marathi, knowing nothing about the Konkani-speaking people along the sea-coast from Bombay to Cochin, and of their place in Indian society. That was in 1919.

It was only in 1971, when I first visited Manipal, Udipi and other places in South Kanara, and after I visited Goa for the first time in 1972, that I made a great discovery for myself—the character and place of the Konkani people, small in number, neglected by others and even by themselves, but unique in their contributions to Indian progress. It was a discovery about the Konkani-speaking people as a whole, whether of Ratnagiri or Goa, of Bombay or Poona, of Mangalore or Cochin, or of Bangalore or Madras, or whether they were Christians or Hindus (as Saraswats or the ordinary Hindu masses). I came also to discover how there was absolutely no *Linguism* in Karnataka where Kannadigas, Tuluvas, Kodagus and Tamilians lived with Maharashtrians, Konkanis, Luso-Indians, and Anglo-Indians in perfect harmony, without fighting over their languages, as we often see today in some of the states of North India. Then when I saw what Dr. Tonse Madhav Ananta Pai was doing all his life (he is now nearing 80), I was filled with wonder and admiration. We could not pardon ourselves that up in Northern or Eastern India we knew so little or almost nothing of this great man and leader of men who has been called the *Sage of Manipal* unquestionably one of the greatest sons of India, and a maker of the Indian Nation in so many walks of life—education (general, medical, scientific and technical including engineering), banking and finance, civic development, encouragement of letters, science, arts and sports, village uplift, and everything. Another great people of India slowly came within my ken—I should say, flashed within my

perception before I could study the whole thing, —and I was all the richer in my mind for that.

We have all heard about these eminent Konkanis, without knowing much or even anything about their Konkani heritage and background. They are celebritis of all-India fame at the present-day in the different lines of life and service. Thus, we have Scholars and Orientalists and Indologists who have an international reputation, like Ramakrishna Gopal Bhandarkar and Bhau Daji Lad (who combined in himself an eminent doctor and scientist and educationist, as well as an indologist), and V. S. Sukthankar; Historians of Goa and its culture in the Portuguese set up, like Pandurانga Pisurlenkar, and Francisco Luis Gomes; Jurists and Diplomats of distinction like Benegal Narasimha Rao; great Judges and Social Reformers like Sir Narayan G. Chandavarkar; Jurists and Lawyers and Men of Affairs as well as Educationists like Sir Narayan Chandavarkar's son Vithal Chandavarkar; outstanding Scholars of Buddhism and Indology and conspicuously brilliant Interpretors of Ancient India like Dharmananda Kosambi, and his equally brilliant son Damodar D. Kosambi, unique in combining knowledge of the Physical Sciences with Humanism and Indology; Doctors and great Educationists who also helped his people in various other ways, like Dr. A. V. Baliga, Dr. E. J. Borges, Dr. V. N. Shirodkar and the distinguished Dr. Tonse Madhav Ananta Pai, well-known as the *Sage of Manipal* and the Founder of the *Syndicate Bank*, and Dr. Pai's nephews T. Ananta Upendra Pai, a Cabinet Minister of the Indian Government and T. Ramesh Upendra Pai; Educationists like S. R. Dongerkery and Mrs. Kamala Bhoota; Writers and Lovers of Art like Mrs. Kamala Dongerkery and Mrs. Kamala Chattopadhyay; Political Workers and Writers like Kaka Kalelkar; Journalists and Writers like Santha Rama Rau, Purushottama Shivarama Rau, Purushottam Lakshman Deshpande; Military Man of distinction like Major General Gopal Ganesh Bewoor, and other Heroes of the Indo Pakistan War like the Air Force Commander Flight Lieut. Lazarus; Spiritual Leaders like Swami Vireswarananda, the President of the Ramakrishna Mission; Leaders of the Roman Catholic Church like Cardinal Gracias, respected all over the Christian world; Administrators like Lakshmikanta Madhav Rao Nadkarni, and D. R. Mankekar; Musicians and Singers like Lata Mangeshkar; Linguistic Scholars and Educational Organisers like Sumitra Mangesh Katre, and Ananta Kakaba Priyolkar (a distiguished linguist, scholar and historian of Western India who wrote on Goa and the Inquisition), and a whole host of efficient administrators and public servants (among whom may be specially mentioned Anthony Launcelot Dias, the popular and efficient Governor of West Bengal) as well as other distinguished persons in all domains of life, who spread far and wide over the whole of India and outside India from their native homes in Thana, Ratnagiri, Gomantak and Kanara. And it is strange that such a gifted people as the Konkanis, particularly the Saraswat Brahmans and the intellectual *élite* among Konkani-speaking Christians of Goa and Mangalore, should remain almost unknown to the rest of India, and should be forced to sail under false colours. The *All-India Saraswat Directory and who's who* as projected by the *Samyukta Saraswat* Monthly of Bombay, if completed, will be a great help in making the Konkani people know something about itself through the achievements of one of its most important sections. As such, the Gomanta Konkani *Roll of Honour* will be the envy of many peoples.

One reason is perhaps that the Konkanis are not aggressive, they are too sure of their own qualities and too cultured to be jingoistic about their language and community. The Konkanis, even orthodox

Saraswats, are singularly free from caste prejudices, and can easily mix wtth other groups, even to the extent of intermarrying with them. Another and perhaps more obvious reason is that there is no Konkani-speaking state to have the label of *Konkani* ready made for them. Goa is the only area where live perhaps one half of the Konkani speakers in the whole of India today; and in all the Konkanis are not a large population, perhaps not more than 2 millions — in Maharashtra, in Goa, in Karnataka and in Kerala, and in other parts of India, and a Konkani population of some 8 lakhs is concentrated as a majority community only in Goa, forming over 95+ and more of the people of the *new State of Goa* (which was erstwhile *Portuguese India*). No where do they form more than 10 to 15% of the population in the areas where they live. Prof. S. M. Katre, our authority on the history of Konkani as a language, gave it as his considered view that Konkani was an independent language, side by side with Marathi and Gujarati as the two other main language of the Western Sea-board; and Konkani is emphatically not a dialect of Marathi, as many Maharashtrians (as well as some Konkani speakers themselves) declare or think it to be. But he thinks that although Konkani is certainly to be developed as a Modern Indian literary Language, and encouraged in every way, there is *no case for a Konkani-speaking State*. But here an exception is to be made — in the case of Goa. Goa is one of the component and distinct states of the Indian Union, with its own government, and Goa has given to Konkani as the majority language its place of honour as the real and native official language of the State, side by side with English, with Portuguese, and with Marathi and Hindi as and when desired. We have the State of Manipur in the eastern-most border of India, with its bare one million of people, with some 6 to 7 lakhs of Manipuri-speaking. And yet Manipuri has a rich literature, and has been given the status of an independent administrative language, besides being the language of higher education in the College stage. The advance made by the Manipuri people in their language and literature and their intense love for it has been responsible for this— the comparative smallness of the population was outweighed by other considerations. So too in the State of Goa Konkani, is both *de facto* and *de jure* an Offieial language of the State, and here this great language can be secure in having a home of its own. With the contribution of the Konkani people to Indian life becoming more and more known to and acknowleged by the rest of India, and their language receiving once again a greater attention from them, Konkani, it is hoped, will ere long be established in its proper niche in the Hall of Indian Languages. It has already been given a recognition in the Census Report for 1971 — not as a mere dialect of some other language. Its case has been placed before the *Sahitya Akademi*— the National Academy of Letters where it is receiving sympathetic consideration on being presented by representative and responsible organisations and personalities from all over the Konkani area, and including both Hindus and Christians. The representative institutions like the *Konkani Obheas Kendr* and the *Konkani Bhasha Mandal* of Goa, and the *Konkani Bhasha Prachar Sabha* of Cochin, and other similar institutions, with the support of the Governments of Goa, besides some publishing houses in Goa (using both Devanagari and Roman) and Bombay and Mangalore, and other places, are seeking to rehabilitate Konkani by bringing out both literature of information and literature of power in the language.

There are still some problems in the full development of Konkani. These I am sure will be discussed by the present *all-India Konkani Sahitya Parishad*, and a solution should be found out, if such a solution is required. They are mentioned below *seriatim*.

(1) The question of Script. Want of a single script has certainly been a drag in the full development of the language. Four scripts are still in use for Konkani — the Devanagari, the Roman, the Kannada and the Malayalam. It is fortunate that Konkani speakers are generally agreed that there should be a revival and use of only Devanagari for Konkani, as Devanagari was alone used as the proper script of Konkani (as e.g. in a Konkani document from Cochin reproduced in Devanagari characters dated 1557 Saka=1665 A. D. which has reproduced in facsimile from Amsterdam in 1678 A. D. in Van Rheede's *Hortus Indicus Maalabarianus*) and the concensus of opinion among Goan Christians, who have preserved the Konkani language in the Roman script for these nearly four centuries, and have a flourishing Roman Konkani literature, is that for integration with the rest of India, ultimately the language should have one script — only the Devanagari, the Roman being kept up for some time without seeking abruptly to remove it. That, is Konkani, in the interests of the Roman Catholic Christians of Goa and South Kanara and other places, should be allowed to continue as a *Bilitteral Language*, like the great Hindustani speech of North India using both the Devanagari (for its Hindi style) and the Perso-Arabic (for its Urdu style). Many years ago a *Konkani Script Committee* for Christians in Goa honoured me by asking my views and my advice as to what should be done in this matter, and taking note of the religious and cultural interests of the Christian Konkanis of Goa. I suggested that bilitteralism will be the only satisfactory solution for the present. And I was glad to see that there was an agreement with this view, though at that time it was not thought feasible to switch on to Devanagari.

The use of Kannada and Malayalam scripts is bound to be restricted, and with Devanagari spreading more and more, and the Roman continuing. But no time limit should be given, as it will smack of compulsion. In this way, there will be no problem of script for Konkani. A number of other Indian languages (as well as languages outside India) are still in the same situation of bilitteralism or multi-litteralism, and so we need not break heart over Konkani e.g. Indian languages like Hindustani (Perso-Arabic, Devanagari, and some Roman); Sindhi (Perso - Arabic, occasionally Gurmukhi, and now also Devanagari); Kashmiri (Perso-Arabic, Sarada, Devanagari and some Roman); Maithil of North Bihar (Old Maithil or Tirahutiya, now being revived, and Devanagari); Newari of Nepal (Old Newari, and Devanagari); Manipuri (Bengali - Assamese, and Old Manipuri now being sought to be revived, besides Roman and Devanagari); and Santali as current in Bengal, Orissa, Bihar and Assam (Bengali, Oriya, and Devanagari scripts, besides Roman, and a brand-new alphabet called the "Ol - script", rather complicated though on the Roman model); and Mundari (Roman and Devanagari). We can mention also the case of the Yugoslavs, with Serbo-Croat as their language with two scripts officially recognised — the Cyrillic as used by the Greek Orthodox Christians and the Roman by the Roman Catholic Christians). And the great German language uses two scripts side by side, the Gothic or German Black Letter, and the Roman.

Until a kind of *Indo - Roman Script* is accepted and established *for all Indian languages, beginning with Sanskrit,* Konkani may advantageously be written in Devanagari, to be in line with most of the Indian languages as they are now, Devanagari being the most widely used Indian script.

(2) Dialects in Konkani. It has been said in disparagement of Konkani that it is not a single speech — it has a number of dialects, which are generally mutually — intelligible but some times some of the words, forms and locutions in a dialect are not universally understood. Unfortunately owing to the disruption of the Gomantak

State by the Portuguese conquest of Goa in 1510 and subsequent happenings, the Konkani speaking people had largely to become refugees in Karnataka and then in Kerala and they had to come under the umbrage of other languages, and were deprived of the binding and unifying force of a common literary form. George Abraham Grierson, Sten Konow, and Jules Bloch have written on the dialects of Konkani, and Bloch definitely thinks of Konkani as separate from Marathi. Dr. S. M. Katre has noted as many as six dialectal forms of present-day Konkani, but he has treated them all as forms of one language. All the dialects go back to a Common or Single Old Konkani of the centuries before 1000 A.D. Dr. Jose Pereira in his valuable work on the Development of Konkani as a Literary Language (1965) has given a *history of Konkani Literature,* and he thinks there was a period of undivided Konkani as a literary language of both prose and poetry down to the 16th century. From this paper, and from Manohar Sardessai's *Concept of the Unity of India in Konkani Literature* (as in "Essays on Konkani Language and Literature in honour of Professor Armando Menezes", Dharwar, 1970) we see that already in the first part of the 16th century Krishnadas Sharma had written in Konkani *Ramayana* and *Mahabharata* and *Purana* his stories like *Ashvamadhu*, *Krishnacharita* and *Raghunathvamsachi Katha* The great unifying works for Indian languages and literatures, the *Ramayana*, the *Mahabharata*, and the *Bhagavata Purana* had already come to Konkani, in evidently a common linguistic and literary heritage of Gomantaka.

But a gradual split of Konkani gradually took place, with the suppression of Konkani by fanatical priests in Goa, by the use in literature side by side of five forms of Konkani by the beginning of the 18th century, which Jose Pereira enumerates as (1) *Saxtte* (= *Sasti*), (2) *Karwari*, (3) *Barhdexi* (*Barhdesi*) (4) *Manglluri* (*Mangaluri*), and (5) *Antruze*, a dialect to the North of Goa. These dialects did not break up the language, but each dialect specialised in a particular class or type of literary composition, which have all been described by Pereira. The situation seems to have been like what we see in Ancient Greek, when all the various dialects (like Ionic, Attic, Aeolic, Doric, and in later times the Koinē) which could all be used in a literature which maintained its unity inspite of dialects. It is heartening to see that often the makers of a Modern Konkani literature have come to the rescue of Konkani, like V. R. Varde Valavalikar (popularly known as *Shenoi Goembad*), and a modern phase of Konkani is well under way. Further, Konkani speakers both Hindu and Christians have manifested a pride in their language, and the Roman Catholic Church particularly is anxious to bring about a complete unity of speech for the Catholic church services so that differences between Konkani of Goa and that of Mangalore are resolved. They have taken up this work seriously, and the results have been successful.

The same sort of thing is happening in *Himachal Pradesh*, which has declared for *Pahade* as its State Language. But this Pahade is not a single speech, — it is split up into about a dozen dialects, of which *Mandeali* the dialect of Maṇḍē, is spoken by the largest number. The intellectuals and the literary *ēlite* of Himachal Pradesh have started their new State or Official Language on a Mandeali basis, permitting full use of all other Pahaḍē dialects, as they are all more or less mutually intelligible, and Hindi is still in the offing.

So it would seem that the matter of dialectal divergences is no real problem for Konkani, and the use of various dialect forms will help to bring about the variety and richness of Modern Konkani diction and the evaluation of a Standard Konkani of prose binding all the dialects will be a matter of course.

(3) The modern literature of Konkani is growing, thanks to the galaxy of writers

at the present day who are coming up, both Christian and Hindu, following the lead of Valavalikar and a few pioneers who dedicated themselves to the revival of Konkani. But there is lack of earlier printed editions of what may be called Early or Medieval *Konkani classics* —of the few that survived, e.g. the writings of Krishnadas Sharma. Outstanding Christian classics in Konkani which have a literary or cultural appeal for all Konkani - speakers should be brought out in Devanagari, as they are already available in Roman. All specimens of Konkani as in the inscriptions (with the oldest one going back to the Gupta period — as it is believed) and letters and other documents also should be published in a *Corpus of Old Konkani* prior to the Portuguese advent. And a representative, critically edited Collection of the best Konkani folk poetry, Saraswat and other Hindu, as well as Christian, is a desideratum.

(4) In the study of the philosophy of the Vedanta, and in the formulation of any special school or interpretation of the Vedanta, it has been considered proper to prepare commentaries in Sanskrit of the three basic groups of texts on the Vedanta — the *Prasthana-trayas* as they are called. These are (i) the *Sruti-Prasthana* or the Vedas, and particularly the old and authoritative Upanishads, (ii) the *Smriti-prasthana* or the Gita from the *Mahabharata*, and the (iii) *Nyaya-prasthana* or the Vedanta-sutras of Badarayana. Without these commentaries, no school of Vedanta can be given any status or recognition. So too, for European languages with Christian cultures in their background, translations of the Bible are *sine qua non* — the entire Christian Scriptures as in both the *Old Testament* and the *New*. Konkani I believe has already has that, thanks to the Roman Catholic Church. But Konkani, as a modern Indian language, still lacks full translations of the *Ramayana*, the *Mahabharata*, and the *Bhagavata* and some other *Puranas* — correct and authoritative versions in prose. Herein, Konkani is still lagging behind most of her sisters and cousins like Bengali, Hindi, Marathi, Gujarati and Oriya, and even the great Dravidian languages: and it has been mentioned, even as a language of the Tibeto-Burman family which is now within the orbit of the Hindu religion and philosophy like Manipuri, spoken only by some 7 lacks of people, has its versions of these great books.

Societies for the Development of Literature in Konkani should seriously take the matter in hand, and there should be established through the joint efforts of all lovers of their mother tongue among Konkanis who believe in their Indian heritage of Sanskrit literature a most precious possession a Society for translating and publishing in Konkani our great classics like the *Ramayana*, the *Mahabharata*, some of the oldest and most important *Puranas*, the complete works of Kalidasa, Pali texts like the *Dhammapada* the *Sutta-nipata* and a few others, and, of course, to start with, selections from the Vedas, and at least the 12 oldest Upanishads. When all this translation work is achieved and published, then alone there will be a tremendous accession of self-respect and power among all Konkanis—particularly the Saraswats who have been the custodians of the Sastras and of all Sanskrit literature for so many centuries. Muslim Konkanis similarly should endow their mother-tongue with a translation of the Quran, and of some of the most human sufi classics from Arabic and Persian.

I am afraid as an old man of 84, in his senility, I have been rather garrulously inclined, and have already bored you. I must now stop, but I give you my best wishes for the success of the Parishad, and for the rehabilitation, with all glory of your beautiful speech of Gomanta, with its rightful place among the modern languages of India.

Jivatu Konkani Jayatu Ca!

Speech made at the 10th session of All India Konkani Sahitya Parishad, Panaji, Goa in 1974.

A Script for Konkani — should we fight?

SANTOSHKUMAR GULVADY, Editor 'TARANGA' Kannada Weekly, Manipal - 576 119, D. K.

KONKANI is a living language. Rich in heritage, resourceful folklore that is colourful and full of variety. Konkani speaking people are intelligent, adventurous and creative. We have made a mark on the national scene in every sphere of activity, in every field of art, literature, music, theatre, films, commerce, journalism and education.

Konkani language is sweet, rich and full of humour. It is a very lively language of dynamic people. But it is most unfortunate that Konkani speaking people themselves are now strangulating the development and progress of this language.

Look at the fissiparous tendencies on the script issue. Already a divided people, we are making a complex issue more complicated on the renewed controversy in Goa on the dispute over the different scripts used for writing Konkani.

At the outset many Konkani speaking people say in stupid ignorance that "our Konkani has no script!" Those who rediculed Konkani on this point were not aware that their own languages had no script!

If English language borrowed Roman script, Sanskrit, Hindi, Marathi and some other languages adopted Devanagari, what then, is wrong in writing Konkani in Devanagari? It is the perfect script, phonetically speaking and even adaptable to the computer age. When Devanagari was adopted for Konkani, it was thought that a major problem was over. In reality a series of complications developed.

The Goa Government passed an official language Act in 1987 saying that Konkani is that language written in Devanagari. While Marathi protagonists have never accepted this as a solution, those backing Konkani in the Roman script are unhappy over Devanagari script.

In Karnataka it is a different story. More than half of Konkani speaking people, that is about 25 lakhs - are in Karnataka. We use Kannada script to express ourselves. In Kerala Malayalam is used to write Konkani. In essence, though there are about 50 lakhs of Konkani speaking people in India, only 8% are recognised as real Konkanis by the Goa Government! For all practical purpose this is a death blow to a living, vibrant and expressive language.

Let people write Konkani in any script they choose. They should be recognised as Konkani people. **Let the script not divide us.**

Konkani, a language still seeking inclusion in the Eighth Schedule of the Indian Constitution, faces some unique problems. A script - split will further hamper the much needed development.

The point then is, should we fight on a trivial point of script at all. Any amount of arguments and agitations will not solve our problems. The vertical split will give a slow-death dose to the language.

Konkani is written in Roman script since 1546 A.D., from 1882 in Kannada script and from 1910 in Devanagari. In 1975, the Central Sahitya Academy, under the leadership of Late Dr. Suneeti Kumar Chattarjee, recognised Konkani as an independent language. This recognition was not bestowed for any one particular script. Why then this discrimination today by the Central Sahitya Academy and Goa Academy?

More literature is created in Konkani written in Kannada than in Devanagari or Roman script. But Kannada script is not recognised by Goa Government. The Goanese lobby has an upper hand in the Central Sahitya Academy too.

The position of Konkani writers in Karnataka is pathetic. The Karnataka Sahitya Academy has refused to give an award to a Konkani book written in Kannada script. The Karnataka Academy has ordered Konkani writers to change the Goa Academy rules!

Here are some of the opinions expressed by Konkani writers of Karnataka —

- Late Bakibab Borkar edited a Konkani anthology of 173 poems of 48 poets. Only seven poems of four poets from Karnataka found a place. That means only four percent of poets from Karnataka were represented.
- Sri Chandrakant Keni edited an anthology of Konkani short stories and not a single story written by Konkanis of Karnataka got a place in it! Now Dr. Manohar Sardesai is editing a history of Konkani literature. One wonders whether people outside Goa will get any place in it.
- The Konkani writers of Karnataka and Kerala do not get assignments to translate the works of other languages in Konkani published by the Central Academy.

These are not necessarily my opinions. They are sentiments expressed by various authors in Karnataka and Kerala.

For us Konkani language is important. It's development and unification are the urgent needs. Let's not fight on a trivial matter like script. Let the people express in their own way and make the language great and rich.

A Konkani person is a Konkani wherever he chooses to reside. Geographic and political situations should not restrict the development of a growing language. It is also foolish and dangerous to claim (as per the Goa Sahitya Academy) that a Konkani person is one who is born in Goa. It is a sin against our mother tongue.

The script question, however, is a very important unifying factor. Let us set a deadline to resolve our complications of script, say by A.D. 2000. By then we may gradully adopt Devanagari — not by restrictions, but by encouragement. Until then let us not restrict and constrict Konkani language in the name of script, region or religion. Let us popularise Konkani reading in every possible way. No language can blossom under restrictions and compulsions. Let's widen the horizon of Konkani by developing the reading and writing habit of Konkani in our day to day work, as a matter of routine. Every Konkani person should get an equal opportunity to participate in building our *Mai Bhas.*

There are study circles and Konkani is taught in Carmel University of USA and Lisbon University of Portugal

---

कोंकणी भास

दिनकर देसाई

कोंकणी आमची तोखणेची
माय मोगाची आवडीची

कोंकणी वुदाची आवयी
ती फुडें येंवच्याक जायी

परभाशेक भुलनाका
आवयभाशा सोडनाका

कोंकणी जमीन पिकाळ
पुण पडला दुश्काळ
साहित्य आमी रोयल्यार
पिकतलें सामकें भांगर

जायतीं भुरगीं आसून
आवय दिसता अवचित्र
चोरडान सामकें वागल्यार
आवय न्हेसना बोंदर

वाङ्मय ना रे दुरदृश्ट
निर्लज्ज आमी संतुश्ट
कोंकणीची ही दुर्दशा
आमकां लागल्या अवदिशा

चोरडा सगळी मुरदार
आवय पडल्या वाऱ्यार
घालून सजया श्रृंगार
साहित्याचे भांगर

कोंकणी भाशेचे भक्त
जावन जांवया ऋणमुक्त
उठा रे तुमी शेवेक
साहित्य वी पेरच्याक.

मार्च १९३४

— ० —

अेक कविता

रमेश भगवंत वेळुस्कार

तो तेन्नाचो काळ . . .
तो काळ सुकाळ आसलो
झाडांचें तेज तूं वळखतालो
पाणयांचें तेजाब तूं पारखितालो
मळबाची "बा" य तुजे संवकळीची आसली
अग्निगर्भा भास्कराचीं
सहस्त्र अपरूपांय तूं
तुज्या गिन्यानेंद्रियांच्या नेटार
आपल्या रगतांत खेळयत
संवेदन पटलाचेर आकारतालो . . .
काय रेखतालो . . . . !
शाण्या तो काळ
हया सगळयाचें मर्म
तें तुकां म्हज्या दोळयांत
पळोवपाक मेळटालें . . .

आयजूय तुज्या रगताच्या
दिम संस्करणाचेर
हो अितिहास पुराय तरेन
बरयल्लो आसा
म्हज्या शाण्या
ताचें उत्खनन तूं
कित्याक करिना . . . . ?

— ० —

शाणे गोंयाबाबाच्या उगडासाक

– मनोहर सरदेसाय

उमाशेचो काळखो घाट
घोंयवशीन रान दाट
तरीय धिरान चल्लो मुखार
घरादाराक करून फाट
फांतोडेची वाट पळेत
नखेत्रांच्या उजवाडांत.

हांसले ताका पिसो म्हणून,
असलो कसो मनीस म्हणून
कितले तरी सुबेज शाणे
काडपाखातीर काडलें उणें :
"म्हातारपणांत कित्याक चणे ?
आमकां कित्याक नवी जोड
कश्ट नवे, नवी जीण ?
मेळटा ताजें काडया रीण
बेश्टो कित्याक घवंचो शीण ?
आयज जोड, आयज मोड
फायची गजाल फाल्यार सोड.
आमकां नाका नवी तळी
ह्याच कोंडांत मारया आमी
कालचेवरीच बुचकळी."

आप्टेल्यांचीं उतरां खरीं
ताका मातूय पटलीं नात
आसलें ताका एकूच नात
बंद्यांची तूप-रोटी
आपले जिबेक रुचची ना
रीण काडून केल्लीस टी
आपल्या मनाक मानची ना.

देखून ताणें माल्ली उडी
घचूंक सोबीत पलतडी.
अरिश्टाचीं आयलीं मोडां
घुस्मटलो घडी, घडी
तरीय ताका एकूच ध्यान:
हिणसायल्ले मोगाळ भुंयेंत
ओतचो कसो नवो प्राण.

कांय जणांनीं रावन घडेर
पेंवचें बरें कशें हाजेर
दिले घडे आनी म्हळें:

"हांगा आसा तेंच गा बरें
थंय लणचें पडटलें
थंय रोवचें पडटलें
ओतचें उदक पडटलें
तरीय पीक येतलें म्हणून
सांगचें कोणें ?"

पावलो जसो पलतडी
घेवन हातांत तांबडी माती
म्हळें ताणें: "जायत खरें ?
पेले देगेर आसलें बरें ?
लाल, पिकाळ माती फुटून
पीक नवें येवचें ना ?
फूल केन्नाच फुलचें ना ?
जीव ओपून काम केल्यार
भुंय केन्नाच फळची ना ?"

घेतली कुदळ, घेतलें खोरें
हावेसाचें घालें सारें,
पलतडचे तरीय शाणे
रावले म्हणत : "आंवय, आंवय
पिसो शणय, पिसो शणय!"
कोण गा शाणो, कोण गा पिसो !
कोण गा सांगत आनी कसो ?
पिशेपणाबगर मगा
शाणेपणाक नेट ना
पिशेपणा - मिठाबगर
जिणेक मातूय रूच ना.
जीण फक्त घाम न्हय
जीण फक्त दाम न्हय
जीण किदें सांगूं नजो ?
जीण म्हळ्यार तांबडो उजो
हड्ड्यांतले रांदनींतलो.
त्या उज्यार फूंक मारपी
इंगळ्याचें बीं रोवपी
तो खरो बरोवपी;
तोच खरो रुशी, मुनी
व्यास तो, तो पाणिनी.

जो उतर पारखिता
उमाळ्यांक परजिता

जो आपुण हुलपता
जणा-जणाक हुलपिता,
जो सुखांत लोळटल्याक
सट्ट करून जाग हाडटा,
चाबकावरी नवर ताजी
रगताचे वळ काडटा,
शब्द ताजो मंत्र जावन
काळजांतल्या काळसोपांक
चुडटयो करून चिड्डिता;

जो सुखांत ल्हान जावन
संकटांत व्हड जाता,
जीण ताजी व्हडलो यज्ञ
ताणें आपुण सोसून घण
भौसाचें घडलें मन;
मनीसपणाक दिलें रूप
बुद्दीवें घेवन सूप
विचारांचे वेंचले दाणे
सगली जीण जिखली ताणें.
जो मुळाक वळखता
कुळापासत तळफेता
जो सुळार चडलो तरी
उरतल्यांक बळ दिता
संवसाराक तेज दिता
नव्या युगाक प्राण दिता,

उरता ताका पुरती खबर
मुळाक उदक घालताना,
फाल्यां परां येतलीं पानां
सोबीत फुलां फुलतलीं;
पांचव्या-चार ताळयांचेर
सवणीं सोबीत बसतलीं
गितां म्होवाळ म्हण्टलीं
घोंटेराच्या काळखांतसून
जीण नवी उडटली;
उरता ताका पुरती खबर
मुळाक उदक घालतना,
फलां पळोंवक मेळचीं नात
फळां तोडूंक मेळचीं नात.

ताका खुळो, पिसो म्हणात
तो फकत एकूच जाणा
केन्ना जिणेक मर्ण ना.
ताज्या ओंठार फुलता हांसो
सगींच्या चांदन्याचो
मरतां-मरतानां.

ह्या जगांत,हे भुंयेर
कोण गा अमर उरतलो ?
कोण गा सदांच हांसतलो ?
सगल्यो कुडी वेतल्यो जळून
सगलीं फुलां वेतलीं गळून

आयच्यो आनी कालच्यो तरा
फाल्यां-परां
वचच्यो आसात विगळून.
तरी पणून–
पावल जशें, तशें उतर
पेट्टा मोग ज्याचे भितर,
जो सदांच थीर शांत
गावलें ज्याका ब्रह्म-सूख
आपलेपणांत,
गांव-गांवच्या कणाकणांत
जो रमलो खिणाखिणांत
भोंवतणच्या सगल्या जगांत
कांटचा-खुटचांक धशटलो
हेरांखातीर कशटलो
आपलेपणाक वळखलो
आपल्या निजांत हरपलो
तो जिखलो, तो जिखलो.
याद ताजी साद जावन
जाज मनाक जाग हाडटा.
हार, फुलां ताका नाकात
देऊळ, थडें ताका नाका
सूर्त नाका, नाका शेनाय
दिशात जाल्यार दियात तुमी
हुनहुनीत जशी ल्हाय,
हड्डुचाभितर एकूच उतर:
"कोंकणी भास आमची माय."

— ० —

पांदऱ्यातलो किर

— प्रकाश पाडगांवकार

शेजारच्या प्रदेशातल्यान
अेक विकप्यान
किर हाडल्यात म्हज्या शारांत
पांदप्यांनी घालून विकपाक

किर पांदऱ्यानी वोग्गी रावुन
भितल्ले भितर तकल्यो हालयत घुंक्तात
विकपी तांचे पांदरे
आपल्या भुजार घोलयत व्हरता तेन्ना

हांवे त्या विकप्याक भारावन विचाल्लेः
"आरे तुज्या पांवप्यातल्या
अेका गुलामालें मोल कितें?"
ताणें सांगलें:
"तीस रूपया"

हांवे अेका किराची इटागत करून
ताका आमगेर येता काय म्हुण विचाल्लें
तेन्ना त्या किरान म्हळें:

म्हाका घरा व्हरून मनशा कितें गा तूं जोडटलो
पांदऱ्या पांदऱ्यानी तूं जियेता,
पांदऱ्या पांदऱ्यानी तूं घुस्पल्लो

हें आयकून हांव पांदऱ्या विशीं
विचार करूंक लागलो.
तेन्ना म्हाका म्हज्या दिसभरच्या जिणे विशीं
सगळे पांदरेच दिसपाक लागले

सकाळी हांव
म्हज्या घरच्या पांदऱ्यातल्यान भायर सरून
मोटार, रेल्वेच्या पांदऱ्यातल्यान
ऑफिसाच्या पांवप्यात येता

पांदऱ्यात वावुरपी मनशां वांगडा
दीस सारून
सांजेचो परतो आसा तसो
घरच्या पांदऱ्यात रिगता

म्हाका त्या किराली तोखणाय दिसली
आनी हांवे तो किर वांडपण करून
वीस रूपयांक घेवन
ताका मळबाच्या पांदऱ्यात सोडून दिलो

अुडटना त्या किरान म्हाका सांगळें:
मनशा तूं गुलाम मुगा भुंयेर
तुवेंच घडयल्लया पांदऱ्याचो,
दिगंताच्या पांदऱ्याचो धनी हांव
मनमेकळो अुडटना म्हण्टा तुजें बरें जावं

आनी अुपरांत म्हाका हो ताचो
रितो पांदरो पळोवन दिसपाक लागलें
म्हजो जिवच म्हज्या कुडी पांदऱ्यातल्यान
भूरं अुडून गेलो.
म्हाका अचेतन ह्या पांदऱ्यात बंद करून

— o —

काळीज गोंयां सोडून गेलो

(गोंयां भायर आशिल्ल्या कोंकणी जनांच्या आत्म्याचो उलो)

— युसूफ

अितिहासाच्या अपघातानीं
काळजाचेर घाल्यात घाय
गोंयकार पैंस पळून गेलो
काळीज गोंयां सोडून गेलो !

सैमाच्या अुगडासाच्यो
बाल्याक गांठी मारीत गेलो
मातयेचे उमे बेत
दुखा आंवडे घोटीत गेलो
भिण्ण - भिण्ण काळखांतल्यान
नवी वाट सोदीत गेलो !
सर्वत्याग करुन गेलो
एकुच वस्त सोडली ना
नवें जीवित घडयताना
आमचे भाशेक विकली ना !
कोंकणीचीं म्होंवाळ उतरां
ओंठार-जिभेर खेळयलीं
कोंकणी संस्कृतायेक रगता -
शिरांत जिवी दवल्ली !

फकत थाडस मुठींत धरुन
गोंयचो मोग घेऊन गेलो
गोंयकार पैंस पळून गेलो
काळीज गोंयां सोडून गेलो !

घोलत्या माडार रेंदेर मामा
मनभुलोवणी कांतारां
सम्दीराचीं उडटी ल्हारां
मांडोवेचीं धुलपदां
खणप्यांचें उकतें हांशें
चुट्टांचीं थादोसघरां !
अखंड जीवित मोडून गेलो
दोळ्यांत दुकां सुकंत गेलो
अर्वकुटो जालो पुणून
कोंकणी आत्मो जागंत गेलो ।
पनेळांतलीं खुशाल क्षणां
सुपाऱ्याचीं कुळागरां
घरां - दारां सोडून गेलो
लामण दिवे पालोवन गेलो ।

वाती पेटोवन पावलवटेन
गोंयचो मोग घेऊन गेलो
गोंयकार पैंस पळून गेलो
काळीज गोंयां सोडून गेलो !

— ० —

कोंकणी समाज आनी साहित्य

चंद्रकांत केणी
संपादक,
सुनापरान्त
बि. पि. एस्. रोड, पाजिफोंड, मडगांव, गोवा

सामान्यतायेन जण एका साहित्याक आनी समाजाक आपल्या इतिहासाभाशेन आपलो खाशेलो भूगोल आसता. तो समाज मागीर व्यवसाय-धद्याखातीर हेर वाठारांनीं वा देसांनीं शिपडिल्लो आसलो तरी त्या समाजाची वा भाशेची मूळ भूंय जो आसता तोच समाजाच्या भुगोलाचो वाठार मानतात. भारतांत दोन भासो अशो आसात, जांकां आपणालो खाशेली अशी भूंय ना-एक संस्कृत आनी दुसरी सिंधी. १९४७ वर्सा भारताची फाळणी जातकच सिंध प्रदेश पाकिस्तानांत गेलो आनी थंयचे जायते सिंधी लोक धर्म-संस्कृतीचे राखणेखातीर निर्वासित जावन भारतांत येवन जळःमळाक शिपडले. येतना ताणीं आपली भास आनी साहित्य हाडली. फाटल्या तीस वर्सात सिंधी भास ही सिंधी समाजाक जोडपी एकूच धागो कसो उल्ला आनी त्या धाग्याच्या आदारान त्या समाजान आपलो समाजिक आनी सांस्कृतिक एकवट तिगोवन दवल्ला. स्वतंत्र भारतांत सिंधी भास वाडली आनी समाजाचीय उदरगत जाली; पुण त्या समाजाक स्वताचो भूगोल नाशिल्यान अजून ती भास, तिजें साहित्य सिंधी समाजावरीच निर्वासित उल्लां. संस्कृत भाषेक तर आपलो समाज लेगीत ना. तरीकय ती अजून भारतांतली परिपूर्ण आनी गिरेस्त भास जावन आसा. पुण भूगोल नाशिल्लयान आनी समाजय नाशिल्लयान संस्कृत साहित्याची अवस्था त्रिशंकूसारकी जाल्या.

ते नदरेन कोंकणी भास, साहित्य आनी समाज नशिबान बरो म्हणूंक जाय, सिंधी समाजाक नडलो तसो इतिहास कोंकणी समाजा कय बादलो, मेळिल्या इतिहासाच्या आधारान अशें दिसता किं १२९४ इसवी सनाक सावन सताराव्या शेंकड्याचे अखेरमेरेन कोंकणी समाज इतिहासान निर्मिल्ल्या अदृष्टाच्या फेऱ्यांत सांपडिल्लो दिसता. ताका लागून मूळ कोंकणांतलो हो समाज चार प्रांतानीं फापसलो-गोंय, केरळ, कर्नाटक आनी महाराष्ट्र. तातूंतय ह्या समजाचें मूळ पीठ जें गोंय तें साडेचार शेकडे पुर्तुगेजांच्या शकातळा उरिल्ल्यान वेगळायिल्या ह्या समाजाचो एकामेकाकडलो संपर्क मजगतच्या काळांत तुटून गेलो, पुर्तुगेजांच्या धर्मकोल्ली धोरणांक लागूनय खासा गोंयात रावल्या कोंकणी समाजाचे लेगीत दोन वांटे जाले. पुण कोंकणी समाज खंय गेलो थंयचो जावन रावलो. ताणे थंयची भास शिकून घेतली आनी ती भूंय आपणावन तिची सेवा निश्ठेन केली. त्याचबरोबर आपले अस्मितायेची कुरु जी कोंकणी भास ती सोडली ना. काळजांत किल्लोवन आनी जीभेर घोळोवन ताणीं ती पिळग्यांनी पिळग्यो सांबाळ्ळी. पुण बदलिल्लो इतिहास-भूगोल आनी मजगती उरिल्ल्या शेंकड्यांनीं वर्सांची वेगळेचार हांकां लागून तांची कोंकणी भास बदल्ली. चार प्रांतांनी बदल एकसुरे घडत राविल्ल्यान कोंकणीच्यो विगड शैली आनी तिणे आपणायिल्यो विगड विगड लिपी हांचे प्रश्न निर्माण जाल्ले अमी पळयतात. हे प्रक्रियेत महाराष्ट्रांतल्या दक्षिण कोंकणांत जो कोंकणी समाज उल्लो तो मराठी समाजाकडेन एकरूप जायत रावलो. आज तांच्यांतले जायते लोक कोंकणी भास उलयतात आसले वा आपले बोलींत कथा, साहित्य बरयतात आसले तरी हो समाज ल्हवू ल्हवू आपलें कोंकणीपण वगडायत चल्ला. ताका लागून आयज लेगीत तो समाज हेर कोंकणी समाजाकडेन भाषिक वा भावनिक नदरेन समरस जावंक पावना. अर्थिक कारणाक लागून त्या समाजांतलो एकाद्रो मनीस मदींमदीं केन्नाय गोंयचें वाडलें शेणिल्ले नातें पर्थून जोडपाची कल्पनाउलयता आसलो तरी सरसकट समाजाक तेविशीं चडशी आस्था ना.

उद्योगीक विकासा उप्रांत मुंबय सारकिल्या म्हानगरांत वेगळे वेगळे समाजाचे लोक वेगळ्या वेगळ्या वेळार गेले आनी त्या भौभाषिक शारांनी आपली अस्मिताय सांबाळूंक लागिल्ले आसले तरी कोंकणी साहित्य आनी समाजाचो विचार जे नदरेन हांव करुंक सोदतां ते

नदरेन तांची दखल घेवपाची म्हाका गरज दिसना. खासा मुंबय शारांत, आखाती देशांनीं वा आफ्रिकेंत रावतल्या कोंकणी लोकांचो आंकडो साप्प थोडो ना. पुण त्या समाजची पोसवण ही मूळ पिठांकडल्यानच जावपाची आसता. तांचेर म्हानगरांतले जिणेचो वा भोंवतणच्या वातावरणाचो प्रभाव खूब आसलो तरी गोंय, कर्नाटक आनी केरळ हींच तांच्या उगमाचीं ठिकाणां जाल्ल्यान तांचो वेगळो विचार-तात्कालिक नदरेन कितलोय गरजेचो आसलो तरी लांब नदरेन ताकतिकेचो न्हय.

जो उरता तो कोंकणी समाज आनी ताजें साहित्य हांचो नियाळ घेता आसतना आमचे नदरेंत जी एक गजाल भरता ती म्हळचार ह्या समाजाचें भौगोलिक क्षेत्र सलग ना. बांद्यासावन कुमठा मेरेन अस्तंत देगे-वयलो वाठार हो पुराय कोंकणी वाठार. अंकोलाचे दक्षिणेक हेर भाषिक लोकांचो राबितो आसलो तरी कोंकणो लोकांचो आंकडो जायतो आसा. कुमठ्याचे दक्षिणेक पुंजक्यांनी कोंकणी समाज रावता पुण चडसो सगळेकडेन तो अल्पमतान आसा. दक्षिण कन्नड जिल्ह्यांत मंगळूर शारांत कोंकणी लोकांचो आंकडो त्या हिंसपान खूब चड. पर्यून केरळ राज्यांत हो समाज पुंजक्या-पुंजक्यांनी शिंपडला आनी कोचीनांत ताचो आंकडो इल्लो चड आसा जे कोंकणी लोक मुंबय शारांत वा देशाच्या हेर भागांनीं तशेंच विदेशांत गेले ते मुळांत भारताचे अस्तंत देगेवयल्या तांच्या जाण्टेल्यांच्या घरांतल्यानच गेल्लें आशिल्ल्यान आनी त्या मूळ गांव-घराकडे तांचो अजून संबंध आशिल्यान तांचो वेगळो विचार ह्या लेखापुरतो तरी गरजेचो न्हय.

बारा कोसांचेर भास बदलता म्हण्टात, ही गजाल एक सलग भौगोलिक एकमाक लागू जाता. काळाच्या अंतरानय भास बदलता. आनी जेन्ना एकच भास उलोवपी लोकां मदलो संपर्क तुट्टा तेन्ना हो बदल चड आसता. पुर्तुगालाक आनी ब्राझीलाक पुर्तुगेज भासच घोळटा. पूण भौगोलिक अंतराक लागून काळांतान दोनूय देसांतल्यो भासो एकामेकांपासून पयसावत रावल्यो. खासां गोंयचो पुर्तुगेज भाषेकडलो संपर्क तुटल्यार फक्कत वीसच वर्सां जाल्यांत; पुण आज पुर्तुगालाक जी भास चलता ते भाषेचे नदरेन गोंयकार शिकिल्ले ती पुर्तुगेज भास पोरणी म्हणची पडटा. भास हो बदलत रावता. भौगोलिक नदरेन वेगळो पडिल्लो कोंकणी समाज हो जडगुळो उल्लो ना भोंवतणच्या वातावरणाचो ताजेर परिणाम जायत रावलो जानी मूळ कणो तसोच उल्लो तरी त्या समाजाची भास बदल्ली. त्याच खातीर आयज आमकां कोंकणाच्यो ज्यो साबार शैली दिश्टी पडटात. वाठाराप्रमाणे समाजान वेगळ्योवेगळ्यो लिपी आपणायिल्यान एकाच समाजाच्या ह्या घटकांक पयमुवपाची प्रक्रिया अदीक नेटान चल्ली.

पुण कोंकणी समाजाचें आनीक एक वेगळेपण आसा. कोंकणी ही पुराय समाजाची धर्म, संस्कार आनी एकचाराची भास. कोंकणी मनश्यालो धर्म खंयचोय आसूं, जात खंयचीय आसूं, ताजी भास कोंकणीच. समाजाक एकठावपी हो एक घट धागो.

अशा ह्या समाजान जें साहित्य निर्माण केलां ताजी परंपरा खूब पुर्विल्ली. पुर्तुगेज गोंयांत येवचे आदीं मुद्रण व्यस्था भारतांत नासली. ती नांवाक जरी सतराव्या शकड्यांत आयली तरी छापणावळीचें युग खूब उसरां सुरु जालें. खूबशीं हातबरपां फिरग्यांनी आपल्या कुड्ड्या धर्मकोल्लाक लगून लासून उडयलीं हाची गवाय खासा फिरंगी इतिहासकार दितात पुण तें साहित्य सामान्य समाजामेरेन पाविल्लें अशें म्हणूंक नज. त्या उप्रांत लेगीत जे साहित्य कोंकणी समाजान रचलें तातूंत पुर्विल्लें कोंकणी साहित्य देशाच्या साहित्यिक इतिहासाचें भूषण जावंक पावलां. देखीक 'वनवाळ्यांचो मळो' हें कोंकणींतलेंच न्हय, तर सगळ्या भारतीय भासांतलें आद्य गद्य बरप म्हण्टात. पुण कोंकणी समाजाची जडण-घडण जाली ती लोकसाहित्यावरवीं. समाजाक लोकसाहित्यानच पोसवण दिली. जिभेर घोळोवन एके पिळगेन हे लोकवेद दुसरे पिळगेमेरेन पावयले आनी तांच्या आदारान समाजान आपलें संस्कृतीक दायज, आपली अस्मिताय, आपले संस्कार आनी न्याय-नीतीचें शिक्षण चालू दवल्लें. पुण संस्कृत वेदांवरीच हे कोंकणी लोकवेद तोंडांतल्यान कानांत पावन पर्यून तोंडांत येत रावतना खूबशे वाऱ्यार उडून गेले. आज जें लोक-वेदाचे धन उल्लां तें खूब थोडें. पुण तांचीय सारकी जतनाय करपाची तें अ-क्षर दवरपाची बुद्द आमकां जाल्ली दिसना.

छापणावळीच्या युगावांगडा कोंकणी साहित्य आनी समाज हांचेमदलें नातें वाडूंक लागलें. आदीं आदीं चडशें साहित्य धर्मिकच आसलें पुण लोकाचें मनोरंजन करपी साहित्यय उप्रांत निर्माण जावंक लागलें. त्या काळार मनोरंजन करपी साहित्य कोंकणींत बरोंवच-जावं गीतां-पदां जावं नाटकॉफार्स वा कथा कादंबर्यो-आनी हेर साहित्य आपल्या वाठारांतल्या संस्कृतीक वा राजकी प्रतिश्ठा आशिल्ले भाशेंत बरोवचें अशें घडटालें १९५८ वर्सा सोंपिल्या अडे-जशे वर्सांत कोंकणी साहित्यिकांनी संवसारांतल्या चौदा वेगळ्या-वेगळ्या भासांतल्यान दहा हजारांवयर पुस्तकां बरयिल्ल्याची खबर हेंच दाखोवन दितां. हातूंतल्या खूब थोड्या लेखकांक आपल्या भोंव-तणच्या समाजाचें भान आशिल्लें आनी ताणीं त्या समाजाची सेवा करून आपली आवयभास गिरेस्त करपाच्या हावेसान कोंकणींतल्यान बरयलें. गोंयचें राजकी वातावरण गोंयांत कोंकणी साहित्याक मारेकार जातालें जाल्यार हेर कडेन (मंगळूर शाराचो तितलो

आड-वाद) अल्पसंख्य कोंकणी समाज आपले 'होम सिकनेस' (घरची ओड) पयस करपाखातीर मदी-मदीं साहित्य कोंकणीतल्यान रचतालो. तातूंतय मदींच एकाद्याचे मानेर आवय भाशेचें भूत बसतालें आनी तो कोंकणी बरोवंक लागतालो आनी ताज्या प्रभावातळा त्या काळावयले आनीक चार लेखक फुडें सरतालें अशें घडत आयलें.

पुण एकोणिसाव्या शेंकड्याचे अखेरेक सावन गोंयांत आनी मंगळूरांत तेंच भाषेन पोट हातांत घेवन मुंबय गेल्ल्या कोंकणी लोकांमदीं जागृतायेचें नवें युग उदेलें आनीं अविल्ल्या कोंकणी साहित्याची बुन्याद त्या काळार घडली. मुंबय शारांत आनीक एक गजाल घडली. इतिहासात वेगळायिल्ल्या आनी विंगड विंगड भागांत शिंपडिल्ल्या कोंकणी समाजाचे प्रतिनिधी थंय एकठांय आयले. तांच्यांतल्या प्रतिभावंत आनी पुरुषार्थी म्हाल-गडयांनी इतिहासान तोडिल्ले धागे पर्थून जोडपाचो वावर हातांत घेतलो. आनी थंयच्यान जंगृतायेचें युग सगळ्या कोंकणी वाठारांत पांवलें आनी कोंकणी समाज अज्ञातवासांतली न्हीद सोडून नव्या युगाच्या येवका-राखातीर जागो जालो. मों. दाल्गाद आनी शणै गोंयबाब हे दोन तेजिश्टट तारे म्हळ्यार त्याच युगाची दिणगी.

कोंकणीच्या अस्तित्वाखातीर चलतले झुज अजून पुराय सोपूंक ना. जाल्यारय कोंकणी समाजाचे नदरेन कसलें साहित्य गरजेचें हाजो अदमास घेवन तें बेगोबेग कशें निर्माण करू येत हाजो विचार करपाची उसपत आज आसा. जे किते आसले तें सोंपले ह्या खातीर वायट दिसले तरी कश्टत बसप कोंकणी समाजकच न्हय तर खंयच्याच समजाक सोबचें ना. 'कसतलो कशीत वता आनी मेरेवयलो परवता!' म्हण्टात ताजो उगडास धरून आमी ह्या फुड परंवत बसप समा जावचें ना. फिनिक्स पक्षाची अशी खबर सांगतात कि,तो जाण्टो जालो म्हणतकच आपुणच उजो पेटयता आनी त्या उज्यांत आत्माहूती दिवन आपल्या देहाच्या गोबरांतल्यान नवो फिनिक्स पक्षी जल्माक घालता. कोंकणीतले साहित्यिक धन सोंपिल्ले आसले तरी आंमची सांस्कृतिक परंपरा अखंड उल्ल्या आनी तो परंपरेक लागून एक संस्कारी आनि फुडारिल्लो कोंकणी समाज घडूंक पावला. तितल्यापुरती नष्ट जाल्ल्या साहित्यान आपली सासाय जिती दवल्ल्या हे उपकार ल्हान सान न्हय.

विकासाचो विचार करता आसतना संसारांत ह्या देशांचे दोन गट करतात. एक फुडारल्ल्या देशांचो गट आनी दुसरो विकसनशील देशांचो गट. फुडारिल्ल्या देशांकडेन खुबशी आस्पत आसलाह खरें आसले तरी ती आस्पत एकठांय करता आसता तांदळा भरशीं कुंडो रावता तशीं जायती अनिष्ट तत्वां तांगेले उदरगती मळीं लिपतात. आज फुडारिल्ल्या त्या देशांक त्या अनिष्ट तत्वांचो त्रास जाता. पुण तीं तांचे जीणे पसून वेगळावंक नजत. हाजे उरफाटे ज्यांचो अजून विकास जावचो आसा त्या देशांचो एक फायदो असो आसता आनी तो म्हळ्यार फुडारिल्ल्या देशांच्या अणभवावेल्यान आपले उदरगतीची येवजण आंखपाचो. जे किते अनिष्ट आसत ते कुशीक काडून आपले कडले सैम, आपले बळ, आपली गरज वळखून आनी आपल्या फुडाराची दिशा थारावन इश्ट जितलें घेवपाची एक संद ह्या देशांक मेळटा. होय न्याय साइत्याकच लागु जाता. मार्गान वतना फुडलो जर फातता आपटलो जाल्यार फाटलो मनीस जसो शिटकायत तसो साहित्य निर्मितीच्या वावरांतय हेर भासांनी जे अणभव घेतले ताजे पसून बोध घेवपाची संद कोंकणीक सोंपेपणी मेळटा. देखून कोंकणी सहित्यांन अशें कितें ना जे हेर साअित्यांत आसा हे येवजुचे परस कोंकणी समाजाच्या फुडराचे नदरेन कोंकणीक कसलें साहित्य जाय हे येवजुंवप गरजेचें.

एक गजाल आमी विसरूंक फावना कि इतिहासाच्या आघाताक लागून कोंकणी समाजाचें चडांतचड लुकसान जाल्लें आसलें, तो विखंड जावन देशोधडीक लागिल्लो आसलो तरी त्याच इतिहासाक लागून कोंकणी समाज भौभाषिक जावंक पावला, आर्य कुळांतल्या आपल्या भयणी भारतांकडेन जसो ताचो संपर्क आयलो त्याच भशेन द्रविड कुळयेंतल्या भासांकडेनय ताचो संबंध आयलो आनी त्या दोनी कुळ्यांतल्या भासांचेर प्रभत्व मेळोवन तांची साहित्यिक गिरेस्तकाय वाडोवपाचो वावरय कोंकणी समाजांतल्या पुरुषार्थी लेखकांनी केला. त्या भायर तरेवार विदेशी भाशांकडल्या संपर्कानय कोंकणी मनशान आपलें बुद्दीचो आवांट विशाळ करुन दवल्ला. ताका लागून हेर देशी आनी विदेशी भासांनी गरजेचे अशें कितें आसा, तांचो साहित्यिक पांवडो खंयचो आसा, हें कोंकणी मनशाक भेस बरें खबर आसा. आमी एक येवजण आंखली जाल्यार हेर भासांक जें साहित्य निर्मूंक शेकडे लागले ते दशकांमदीं कोंकणीत येवं येता.

पुण कोंकणी साहित्याक खरेली गरज आसा ती आपल आत्मबळ वाडोवपाची. इतिहासाचे आघात आनी शकड्यांनी वर्सांच्या गुलामपणाक लागून कोंकणी मनीस आत्मविश्वास वगडावन बसला. आत्मविश्वासाचे इंगळ ताज्या काळजांत थंड जावन पालवल्या. त्या इंगळ्यांचेर एक कीट वुडोवन तें पर्थून पेटोवपाची गरज आसा. चालू शेकड्याच्या पयल्या अर्दांत शणै गोंयबाबांनी तो वावर केलो आनी देखूनच अस्तित्व सांबाळपाच्या झुंजांत कोंकणीक जैत मेळ्ळें. आज तोच वावर वेगळ्या संदर्भांत करुन कोंकणीच्या फुडाराची दिशा आमकां थारावाची पडटली.

प्रमाण भाषेचो अभाव ही आमची मुखेल अडचण. ताजेंकारण म्हळ्यार आमचो इतिहास. इतिहासान कोंकणी मनशाक एकमेकापासून शेकडयांनी मैल पैस व्हेलो आनी एक सांस्कृतिक प्रवाह विखंड जावन ताजे साबार ल्हान ल्हान प्रवाह जाले. देश, काळ, परिस्थितीक लागून विगड विगड लिपयो कोंकणी भाषेन आपणायल्यो. शेकडयांनी वर्सां ही वेगळेचार चालू उल्लो. आज देवनागरी लिपीच्या आदारान हे सगळे प्रवाह एका विशाल पात्रांत हाडपाचो वावर चल्ला. न्हंयचे पात्र प्रवाही दवरतलो जाल्यार ताका दोशीं दोन धडो लागतात. भास वा साहित्याच्या प्रवाहाच्यो धडो म्हळ्यार समाजीक आनीक संस्कृतीक धरांचेर लोकांमदलो वाडतो संपर्क आनी प्रमाण उतरावळ हो जावन आसा. कोंकणीत वेद, पुराणां, महाभारत, रामायण, इतिहास, भूगोल विज्ञान या सारकिले ग्रंथ नासत. पुण तांची तितली गरज ना. चड गरज आसा की प्रमाण शैली केळोवपाची. तें नदरेन सगळ्या वाठारांनी घोळटात. त्या कोंकणी शैलीमदल्यान आनी वाक्प्रचार आनी म्हणींत उतरावळीचो आदार घवन समान उतरावळ आदीं वेंचून काडूंक जाय आनी मागीर आजच्या काळाची गरज वळखून कोंकणी समाजाच्या दिसपट्ट्या वेव्हारांत घोळतात अशी प्रमाव उतरां आसपावन सुमार आठ तें धा हजार उतरांची एक उतरावळ तयार करची लागतली. सगळया वाठारांनी ती उतरावळ प्रमाण मानून साहित्यिक वावर ते उतरावळीच्या आदारान करचो पडटलो. तो मुळावो वावर अशें हांव मानतां फुडल्या वीस वर्साभीतर जरी तो वावर जालो जाल्यार कोंकणीची ती व्हड सेवा जावं येता.

भाषेची जीवसाण ही तिच्या उच्चारांत आसता. भास जेन्ना अक्षरान बरोवपाचो वावर सुरु जाता तेन्ना लिपिच्या मर्यादेक लागून सगळ्या उतरांचो सारको उच्चार बरोवंक जमना. पुण भाषेन आपलो उच्चार वगडायलो जाल्यार भाशेचो नाद भंगता सवण्याची विविधता ही फकत ताच्या रंगांत नासता, ताच्या आवाजांतय उरता. कोंकणी ही एक म्होवाळ सुरबूस आनी काव्यमय भास. हें काव्य जोंवर एकाद्री भास काळजांत किल्लून जिवेर घोळत आमता तोंवर तग धरता. तातूंतय कोंकणी मनीस दूसऱ्यो भासो शिकता आसतना एकाद्री लिपी शिकून घेता आनी कोंकणी भास शिकले बगर ती बरोवपाचे धाडस करता, आपली भास आपणाक येता, ती शिकपाची गरज नासता अशा भ्रमांत तो रावता आनी भाशेंचे व्हड लुकसान करता. कोंकणीचे अशें लुकसाण आज जावंक लागलां. पुण आमच्या बऱ्य नशिबान आमी ज्या दमांत कोंकणी साहित्याचे उदरगतीचो विचार करुंक लागल्यात तें कॉम्प्युटर युगं जावन आसा. दुक्-श्राव्य तंत्र आज इतलें फुडारिलें आसा कि त्या

तंत्रज्ञानाचो आमीपुराय फायदो घेवंक जाय कोंकणी साहित्य, संगीत आनी कला हाजेफुडें निखटी निर्जीव उतरांनी बांदून उपकारची ना तर हक् श्राक साधानांचो आदार घेवन तिची जतनाय करची पडटली. व्हिडीओ कॅसेटी वरवी फकत साहित्यिक न्हय तर आमची, पुराय जीण चित्रीत करुन आमच्यांनी दवरुंक येता. ह्या तंत्राचो आनीक एक फायदो आसा. पुस्तक हें फकत शिकिल्ले लोक फाविल्या वेळार वाचतात. आमच्या समाजांत साक्षरतेचे प्रमाण जरी सुमार ५० टक्के आंसले तरी पांच टक्के लोक लेगोत साहित्य वाचीनात. व्हिडीओ कॅसेटीवरवीं आमच्यांनी शिकिल्ल्या आनी शिकूंक नाशिल्ल्या-चडातचड लोकांमेरेन पावंयता. लिपी भेदाक लागून निरक्षरपणाक लागून, भौगोलिक कारणाक लागून वेगळा विल्लो समाज एकठावन हाडून, भाषेचो उच्चार सांबाळून साहित्य समाजाच्या सगळ्या थरामदीं पावोवपाची संद आमकां आज मेळूं येता. हो वावर करतना प्रमाण उतरावळीचो आदार घेवन आमी केलो जाल्यार फुडल्या धा-वीस वर्सांमदी कोंकणी साहित्याचो आनी संस्कृतीचा प्रवाह एकरूप जावन-न्या नेटान-लावंक लागतलो.

आता आमगेले वाणी, चाडडे आनी बामण, हिंदू तशेच क्रिस्तांव वाणी आनी हेर सुदीर लेखिल्या भावाक आपणा ल्या उंच पांवडयार चडोवन सगळयानी मेळून कोंकण, कोंकणे, आनी कोंकणी भास ह्या भौच सोबीत निर्कुटाची भांगराची घुडी संवसारात जयजयकारान फडफडावची. ह्या कामाक हेंच सुगुर्याचो वेळ. बऱ्यातला बऱ्या म्हुर्ताची घडका भरत आयली. कुभा (काबूल) न्हय साकून ब्रह्मदेसा मेरेन आनी कैलासासाकून कुमारी मेरेन सासण्याच्या अखव्या आनी संसल्या हिंदुस्थानाचे अुफेण स्वराज्य आमची धेंवक उडकयो मारीन आमचें सरी धांवत येता. ताका वेंग मारात, ताका आवळून धरान, आनी सासव्याचे भाग्यवंत जायात बंदेपण पुरो जालें, उबगण आयली ! जीव सामको वाजवतो.

शणै गोंयबाब

ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಕೊಂಕಣಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್

ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶ

ದೇಶಾಂತು ಪಸರೂನು ಆಶ್ಶಿಲ್ಯಾ ಸರ್ವ ಕೊಂಕಣಿ ಉಲ್ಲೊಂವ್ಚ್ಯಾ ಲೋಕಾಂಗೆಲಿ ಸಂಘಟನಾ, ಏಕತಾ ಆನಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಮನ್ವಯು

* * *

ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷೆಚೊ ವೈಭವ, ಸತ್ವ ಜಗಾಚೆ ಆದ್ಯ ಜನಾಂಕ ಕೊಳೊಂವ್ಚೆ. ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷೆಚೆ ವಿಷಯಿ ಆಶ್ಶಿಲೆ ಚೂಕಿ ಆನಿ ಘಟ್ಟ ಅಭಿಪ್ರಾಯಾ ನಿರ್ಮೂಲನ.

* * *

ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷೇಂತು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಪ್ರಭಾವಾ ನಿಮಿತ್ತ ಜಾಲ್ಲಲ್ಯೊ ವೆಗವೆಗಳ್ಯೊ ಬೊಲ್ಯೊ ಏಕೀಕೃತ ಕೋರ್ನು ಕ್ರಮೇಣ ಪ್ರಮಾಣೀಕರಣ ಆಸ್ಸ ಕೊರಚೆಂ

* * *

ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷೇಚೆ ಮೂಲ ಲಿಪಿ ದೇವನಾಗರಿಚೊ ಪ್ರಯೋಗು, ಪ್ರಚಾರು ಕೊರಚೊ

* * *

ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಸ ಆನಿ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪ್ರಸಾರ ಕೊರಚಿ.

ಕೊಂಕ್ಣಿ ಕವಿತಾ: ಕಾಲ್, ಆಜ್ ಆನಿ ಫಾಲ್ಯಾಂ

● ಪ್ರತಾಪ ನಾಯಕ್ ಎಸ್. ಜೆ.
ಥಾಮಸ್ ಸ್ಟೀಫನ್ ಕೊಂಕಣಿ ಕೇಂದ್ರ, ಮಿರಾ ಮಾರ್,ಪಣಜಿ, ಗೋವಾ – 403 001

ಏಕೇ ಮೂಟ ಭಿತರ್ ಆಖ್ಖೊ ಸಂಸಾರ್ ಧರುಂಕ್ ಉಡ್ಡೊಂಚೆ ಆನಿ ಎಕಾ ವರಾ ಭಿತರ್ "ಕೊಂಕ್ಣಿ ಕವಿತಾ: ಕಾಲ್, ಆಜ್ ಆನಿ ಫಾಲ್ಯಾಂ" ಹಾಚೆರ್ ಉಲೊಂವ್ಚೆಂ ಎಕ್‌ಚ್. ಕೊಂಕ್ಣಿ ಕಾವ್ಯಾಚ್ಯಾ ಇತಿಹಾಸಾಚಿಂ ಪಾಳಾಂ ಮುಳಾಂ ಉಸ್ತಿತನಾ ಹಾಂವ್ ಖಿರ್ಶೆನಾ, ನಿರ್ಶೆನಾ ಪುಣ್ ಶಿರ್ಮೆತಾಂ. ಕೊಂಕ್ಣಿ ಕಾವ್ಯಾಚ್ಯಾ ಖಣ್ಯೆಂತ್ ಜೆಂ ಕಿತೆಂ ಹಾಂವೆಂ ಸೊದ್ಲಾಂ ತಾಚೆರ್ ಗೊಂಯಾಂತ್ ಉಲಯ್‌ತನಾ ಶೆಣ್ಯೆ ಗೊಂಯ್‌ಬಾಬಾಕ್ ದೇವ್ ಕೆಲ್ಲ್ಯಾ ಕಾಂಯ್ ಪುಜಾರ್ಯಾಂಕ್ ಭಾಯ್ರಿ ಲಾಗ್ತಾ, ಥೊಡ್ಯಾಂಕ್ ಉಸ್ತುರೆಂ ವೆಚತಾ, ಉರಲ್ಯಾಂಕ್ ಅಜಾಪ್ ಜಾತಾ.

ಕೊಂಕ್ಣಿ ಕಾವ್ಯಾಚೊ ಉಗಮ್ ಆನಿ ಕಾನ್ನಿ ಲಿಪ್ಯೆಂತ್ ಕೊಂಕ್ಣಿ ಕಾವ್ಯಾಚಿಂ ವಿವಿಧ್ ಘರಾಣಿಂ, ತಾಂಚೆ ಖಾಶಿತಿಂಪಣ್, ದರ್ಜೊ ಹಾಂಚೆರ್ ಧಾಂವ್ತಿ, ಉಡ್ತಿ ನದರ್ ಮಾರ್ತಚ್ ಕಾನ್ನಿ ಲಿಪ್ಯೆಂತ್ ಕೊಂಕ್ಣಿ ಕವಿತಾ ಹೇ ಫುಡ್ಯೆ ಕಶಿ ಫುಲ್ಚಿ ವಾ ಫುಲೊಂವ್ಚಿ ಹಾಚೆರ್ ಮಜೇ ಮತಿಂತ್ ಕಿರ್ಲಾಲ್ಲೆ ಕಾಂಯ್ ವಿಚಾರ್ ವಾ ಶಿಂಪ್ಣ್ಯಾನ್ ಪಡ್‌ಲ್ಲೆ ಥೊಡೆ ಗಾಂಚ್ ತುಮ್ಚೆ ಮುಖಾರ್ ದವರ್ತಾಂ.

ಕಾವ್ಯಾಚೆರ್ ಉಲೊಂವ್ಚೆ ಪೈಲೆಂ ಕಾವ್ಯ್ ವಾ ಕವಿತಾ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಕಿತೆಂ ಹಾಚಿ ಥೊಡಿ ತರಿ ಸಮ್ಜಣಿ ಸಮ್‌ಜೂನ್ ಘೆಂವ್ಚಿ ಗರ್ಜ್ ಅಸಾ. 'ಕಾವ್ಯ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಕಿತೆಂ?' ಹ್ಯಾ ಸವಾಲಾಕ್ ವೆಳಾಕಾಳಾ ಪ್ರಕಾರ್, ವಿವಿಧ್ ಮನ್ಯಾಂನಿ ಹಜಾರ್ ಥರಾಂಚ್ಯೊ ಜಾಪಿ ದಿಲ್ಯಾತ್. ತಾಂಚಾ ಜಾಪಿಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಕಾವ್ಯಾಚ್ಯಾ ಗುಣಾಚಿ, ಜಿ ಶಿರ್ ಉಗ್ತಿ ದಿಸ್ತಾ, ತಿ ಹಿ:

ಕಾವ್ಯ್ ಚಿಂತ್ನಾಂಕ್ ಸಾರೆಂ
ಭೊಗ್ಣ್ಯಾಂಕ್ ವಾರೆಂ
ಕಲಾತ್ಮಕ್ ನದ್ರೆನ್ ಗುಂತ್‌ಲ್ಲೆಂ
ಸಾಂಕೇತಿಕ್ ಉತ್ರಾಂಚೆಂ ಭರೆಂ
ತಾಂತು ಭರ್ಲ್ಯಾತ್
ಪ್ರಾಸಾಚಿ ತಾಲಾಚಿ ತುರೆ.

ಕೊಂಕ್ಣಿ ಕಾವ್ಯಾಚೊ ಆರಂಭ್

ಕಾವ್ಯಾಚಿ ಮುಖೆಲ್ ಗೂಣ್ ಹಾಂವೆಂ ತುಮ್ಕಾಂ ಮಟ್ವ್ಯಾನ ಸಾಂಗ್ಲ್ಯಾ. ಆತಾಂ ಕೊಂಕ್ಣಿ ಕಾವ್ಯಾಚಿಂ ಪಾಳಾಂ ಮುಳಾಂ ಸೊಧುಂಕ್ ವಚ್ಯಾಂ. ಖಂಯ್ಚ್ಯೆಯ್ ಭಾಶೆಚ್ಯಾ ಇತಿಹಾಸಾಂತ್ ಆಮಿ ನದರ್ ಲಾಯ್ಲ್ಯಾರ್ ಕಾವ್ಯಾಚೊ ಆರಂಭ್ ಲೋಕ್ ಸಾಹಿತ್ಯಾಂತ್ ಆಸ್ಚೊ ದಿಸ್ತಾ. ಲೋಕ್ ಗೀತಾಂತ್ಲೆಂ ಕಾವ್ಯ್, ಲೋಕಾಚಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಭಾಸ್, ಆಚಾರ್ ವಿಚಾರ್ ಚಿಂತ್ನಾ ಭೊಗ್ಣಾಂ ಲೋಕಾಚ್ಯಾ ಜೀವಿತಾಂತ್ಲಿಂ ಘಡಿತಾಂ, ತಾಂಚೊ ಅನುಭವ್ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಶಯಾಂಚೆರ್ ಭರ್ ದಿತಾ. ಕೊಂಕ್ಣಿ ಕಾವ್ಯಾಚಿ ಸುರ್ವಾತ್ ಲೋಕ್ ಸಾಹಿತ್ಯಾಂತ್ ಜಾಲ್ಯಾ. ಆತಾಂ ಕೊಂಕ್ಣಿ ಲೋಕ್ ಸಾಹಿತ್ಯಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಕಾಂಯ್ ಪ್ರಕಾರ್ ಆನಿ ತಾಂತು ಲಿಪ್‌ಲ್ಲ್ಯಾ ಕಾವ್ಯಾಚಿ ರೂಚ್ ಚಾಕ್ಯಾಂ.

ಲಗ್ನಾ ಗಿತಾಂ

ವೊವ್ಯೊ, ಜೋತಿ, ವೇರ್ಸ್ ಹ್ಯಾ ಸಾಂವಾಂನಿ ಬಾಯ್ಲಾಂಚ್ಯಾ ತೊಂಡಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ವಾಳ್ಚಿಂ ಲಗ್ನಾಂ ಗಿತಾಂ ಕೊಂಕ್ಣಿ ಕಾವ್ಯಾಚಿ ಏಕ್ ಗ್ರೇಸ್ತ್ ಖಣ್. ಹೇ ಖಣ್ಯೆಂತ್ ಕಾವ್ಯಾಚಿಂ ಕಿತ್ಲಿಂಶಿಂಚ್ ಥಿಕಾಂ, ಮಾಣ್ಯಾಂ ಮೊತ್ಯಾಂ ಲಿಪ್ಲ್ಯಾಂತ್ ದೆಖಿಕ್:

ಅ) ತಾಂಬ್ಯಾಚ್ಯಾ ಭಾಣೆ
ತಾಪಲ್ಲ್ಯಾ ಪಾಣೆ
ಹೊಕಾಲ್ ನಾತಾ ನಾಣ್
ಆಜ್ ಅಂಕ್ವಾರ್‌ಪಣೆ.

ಆ) ಸಕಾಳಿಂ ಉಟೊನ್
ಕೆಳಿಕ್ ಫಾಲ್ ಗೊಬರ್
ಭೊವಾ ಗೆಲಿ ಖಬರ್
ಮಾಂಯ್‌ಗೆರ್ ಸಾಂಗೊನಾಕಾಯ್

ಹ್ಯಾ ವೊವ್ಯಾಂತ್ಲಿಂ ಉತ್ರಾಂ, ಉತ್ರಾಂ ವಿಂಚ್‌ಲ್ಲಿ, ಗುಂತ್‌ಲ್ಲಿ ರೀತ್, ತ್ಯಾ ಉತ್ರಾಂನಿ ಆಸ್ಚೆಂ ಚಿಂತಪ್, ಶಿಕಪ್ ಆನಿ ಸಂಗೀತ್ ಆಮ್ಚ್ಯೇ ಕೊಂಕ್ಣಿ ಸಂಸ್ಕೃತೆಚೊ ಆರ್ಸೊ ಮಣ್ಯೆತ್.

ಹುಮಾಣೆಂ

ಮನ್‌ಶಾಚಿ ಬುದ್ವಂತ್‌ಕಾಯ್ ಪಾರ್ಕುಂಕ್ ಆನಿ ಮನೋ ರಂಜನಾ ಖಾತಿರ್ ಲೋಕ್ ಸಾಹಿತ್ಯಾಂತ್ಲೆಂ ಏಕ್ ಹಾತೆರ್ ಮ್ಹಳ್ಯಾರ್ ಹುಮಾಣೆಂ. ಕೊಂಕ್ಣಿ ಹುಮಾಣ್ಯಾಂನಿ ಕಾವ್ಯಾಚಿ ಝುಳಕ್ ಆಸಾ. ಅಶೆಂ ಜಾಲ್ಲ್ಯಾನ್ ತ್ಯಾ ಕಾವ್ಯಾಚಿ ವಳಕ್ ಆಮ್ಕಾಂ ಮೆಳ್ತಾ, ದೆಖಿಕ್:

ಅ) ಬಾರಾ ಪಡ್ವೊಳಿಂ
ಆಟ್ ಆಡೊಳಿಂ
ಚಾರ್ ಚಾಕೊಳಿಂ
ದೋನ್ ಮಾಣ್ಕೊಳಿಂ
(ದುಕ್ರಾಚಿ, ಸುಣ್ಯಾಚಿ, ಗೊವಾರ್ಾಂಚಿ, ಬೊಕ್ಡ್ಯಾಚಿ ಬೋಂಬ್)

ಆ) ಬಾಯೆ ಬಾಯೆ
ಬಾಂಯ್ತ್ ಪಳೆಯ್
ಬಾಂಯತ್ಲ್ಯಾ ಉದ್ಕಾಕ್ ಪಳೆಯ್
ಉದ್ಕಾಂತ್ಲ್ಯಾ ವಾಲಿಕ್ ಪಳೆಯ್
ವಾಲಿಚಾ ಫುಲಾಕ್ ಪಳೆಯ್.
(ದಿವೊ, ತೆಲ್ ಆನಿ ವಾತ್)

) ಜಾವ್ನ್ ನಾ ಉದಕ್ ನಾ
ಆಂಗ್ ಕಶೆಂ ಪಾಚ್ವೆಂ
ಪಾನ್ ನಾ ಫೂ ಪಾಳ್ ನಾ
ತೊಂಡ್ ಕಶೆ ತಾಂಬ್ಡೆಂ?
(ಕೀರ್ ಆನಿ ತಾಚಿ ಚೋಂಚ್)

ವೊಣಿ

ಕೊಂಕ್ಣಿ ಮಣ್, ಗಾದ್/ಸಾಂಗ್ಣಿ, ಉತ್ರಾಂನಿ ಪುಡ್ಪುಡಿತ್, ಸುಡ್ಸುಡಿತ್, ಚಿಂತ್ನಾಂನಿ ಕುರ್ಕುರಿತ್ ಆನಿ ಅರ್ಥಾನ್ ಮುರ್ಮುರಿತ್ ಆಸಲ್ಲ್ಯಾನ್ ತಾಂತು ಕಾವ್ಯಾಚಿ ರ್ಝುರ್ ಆಸಾಚ್.

ದಿಸಾಕ್ ಭೊಂವ್ತಾ ನಾಗ್ಡಿ, ನಾತಾನಾ ಲಾಯ್ತಾ ಮಾಂದ್ರಿ
ಮಡ್ಕೆಂತ್ ನಾ ದೇಡ್ ತಾಂದುಳ್
ಸನ್ನಾಂ ಕತ್ರಾಂ ಮಣ್ತಾ ಠಾಂಡುಲ್
ದುಬ್ಳ್ಯಾ ಸಮೆ ದೆವಾ ರುಪ್ಣೆಂ
ಪಿಂಜಲ್ಲ್ಯಾಂತ್ ಪಾಯ್, ಪಿಜಲ್ಲ್ಯಾಂತ್ ದಾಯ್
ತಳೆಂ ರಾಕ್ತಾ, ತೊ ಉದಕ್ ಚಾಕ್ತಾ
ಪಾಯ್ಲ್ಲೆಚಿ ನಾಡ್, ದೆಂವ್ಚ್ಯಾರಾ ಪ್ರಾಸ್
ಘೊವಾಕ್ ನಾ ಭಾವ್, ಮಾಕಾ ಖಿಂಯ್ಚ್ಯಿ ಜಾವ್?

ಗುಮ್ಟ್ಯಾಂ ಗಿತಾಂ

ಗುಮ್ಟ್ಯಾಂಚ್ಯಾ ತಾಲಾರ್, ಉತ್ರಾಂಚ್ಯಾ ಸಾರಾರ್ ಆಮ್ಚೆ ಪುರ್ವಜ್ ಕಾಣ್ಯೊ, ಗಿತಾಂ ರುಪಾರ್ ಗಾಯ್ತಾಲೆ. ತ್ಯಾ ಗಿತಾಂನಿ ಕಾವ್ಯ ಆನಿ ಕಥಾ ಸಾಂಗಾತಾ ಪಾಳ್ತಾತ್. 'ದುರುತ್ ರಾಯಾಚಿ ಕಥಾ' ಹ್ಯಾ ಗುಮ್ಟ್ಯಾ ಗಿತಾಚಿ ಸುರ್ವಾತ್ ಪಳೆಯಾತ್:

ಓಗ್ಣಾ ವಡ್ಲೆಂ ಗೊಂಯ್ಂಚ್ ಬಾ
ವಡ್ಲೆಂ ಗೊಂಯ್ಂಚ್ಮಾಂಜ
ವಡ್ಲ್ಯಾ ಗೊಯಾಂ ಶಹರಾ ಮಾಜಂ
ಕದ್ಯಾರಾಯ್ ರಾಜ್ ಕರಿವೊ
ತಾಗೇರಿ ಕನ್ಯಾ ಆಯ್ ಸುಂದರಿ
ದಿವಸಾಕ್ ತೀನ್ ವೆಳಾ ಮರ್ದಾನ್ ಕರಿ
ಕನ್ಯಾಕ್ ಪಿರಾಯ್ ಭರ್ತಿ ಜಾಲಿವೊ
ಕನ್ಯಾ ಕಾಂಯ್ ರಗ್ತಾನ್ ಭರಲಿವೊ
ನಾರಿಕ್ ಪಿರಾಯ್ ಭರ್ತಿ ಜಾಲಿವೊ
ತಿಚ್ಯಾ ಲಗ್ನಾಚಿ:

ಭುಗ್ರ್ಯಾಂಚಿ ಗಾಣಾಂ

ಭುಗ್ರ್ಯಾಂಕ್ ನಾಣಯ್ತನಾ, ಖೆಳಯ್ತನಾ, ನೀದಯ್ತನಾ, ಧಲಯ್ತನಾ ವಾಪರ್ಲ್ಯಾ ಗಾಣಾಂನಿ ಭುಗ್ರ್ಯಾಂಕ್ ಕಾವ್ಯಾಚಿ ಆನಿ ತಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಸಂಗಿತಾಚಿ ರೂಚ್ ಆಪ್ಶಿಚ್ ಲಾಗ್ತಾ

ಅ) ಯೇಗೆ ಯೇಗೆ ಗಾಯಿ
ತೂಂ ಖಾಗೆ ಕಂಡೊ
ಬಾಬುಕ್ ದೀಗೆ ಉಂಡೊ
ಲೊಣ್ಯಾಚೊ.

ಆ) ಬೊಟಿ ಭಾಜ್, ಬೊಟಿ ಭಾಜ್ ವೊಟ್ಲ್ಯಾ ಕಯ್ಲ್ಯಾರ್
ಬಾಳಾ ತುಜೊ ಮಾಮ್ ಯೆತಾ ಘೊಂಟ್ಯಾ ಬಯ್ಲ್ಯಾರ್.

ಇ) ಆಸ್ಕಿನಾಗೊ ಪಾಸ್ಕಿನಾ ಉದಕ್ ತಾಪಯ್ ಗೊ
ವಡ್ಲ್ಯಾ ಪೊಟಾಚೊ ಮಾಮ್ ಯೆತಾ ಚಂಬು ಲಿಪಯ್ಗೊ.

ಧಾಲೊ

ಗೊಂಯಾಂತ್ ಅಶಿಕ್ಶಿ ಹಿಂದು ಅಸ್ತ್ರಿಯೊ, ಪಾಶ್ ಪಂಹಿನ್ಯಾಂತ್ಲಿ (ಜನೆರಾಂತ್) ಪುನವ್ ಧರೂನ್ ಕೃಸ್ಣಿ ಸಸ್ಟಿ ಮೆರೆನ್ ಧಾಲೊ ಉತ್ಸವ್ ಚಲಯ್ತಾತ್. ಹ್ಯಾ ವೆಳಾರ್ ಅಸ್ತ್ರಿಯೊ ಧಾಲೊ ಗಿತಾಂ ವಾಚಾ ಬರಾಬರ್ ಗಾಯ್ತಾತ್. ತ್ಯಾ ಗಿತಾಂನಿಲಯ್ (rhythm) ಅಸಾ. ಕಾವ್ಯ ಭರ್ಲ್ಲಾಂ.

ಅ) ಮಾಡಾ ವೈರೊ ಕೀರ್ ಬಾಯೆ
ಶೆಂಪ್ಡಿ ಹಾಲಯ್ತಾ (2)
ಸವಾಶಿಣ ಬಾಯ್ಲ್ನಿ ದೊಳೆ ಮೊಡಿತಾ
ಫೂಗೆ ಫೂ ಸಯೆ ಫುಗಡಿ ಫೂ
ಮಾಗಿಲ್ ದಾರಾಚಾ ಪಿಂಪಳಾ
ಸುಪಾಯೆದೆಂ ಪಾನ್
ಮಾಯ್ಗೆಲ್ಯಾ ಸೊನಾರ್ ವಾಡ್ಯಾ
ಸೂನ್ ವಾಡಾಯ್ತಾ ಕಾನ್

ಆ) ಗಾಂವ್ಕಾನ್ನಿಗೆರ್ ಜಾಳ್ ಜಾಲಾ
ಧಾಂವ್ ಗಾಂವ್ಯಾಕರಾ ತೆಲಾ (2)
ಹಾಡ್ಲೆಂ ತೆಲ್ ಒತ್ಲೆಂ ದಿವ್ಯಾ
ಜ್ಯೋತಿ ಪೆಟಯ್ಲ್ಯಾ ಬಾಳಾ (2)
ಬಾಳಾಚ್ಯಾ ಮಾತ್ಯಾ ಭೊಂವ್ತಿಂ ಮೊತ್ಯಾಂಚಾ ತುರಾ
ಜೊ ಮಣಾರೆ ಬಾಳಾ (2)
ಇಕ್ಷೆನ್ ಗೆಲಾ ತಿಕ್ಷೆನ್ ಗೆಲಾ
ತವ್ಶಿಣಚ್ಯಾ ಬೆಲಾ (2)
ಗಾಂವ್ಕಾನ್ನಿಗೆರ್ ಬಾಳ್ ಜಾಲಾ
ಧಾಂವ್ ಗಾಂವ್ಯಾಕರಾ ತೆಲಾ (2)

ಫುಗ್ಡಿ

ಗೊಂಯಾಂತ್ ಚೌಥಿಕ್ ಸಾದ್ಯೊ ಅಸ್ತ್ರಿಯೊ ಫುಗ್ಡ್ಯೊ ಗಾವ್ನ್ ನಾಚ್ತಾತ್. ಫುಗ್ಡ್ಯಾಂತ್ಲೆ ಕಾವ್ಯ ಫುಗ್ಡ್ಯಾಂಬರಿ ಫುಗ್ರೆಂ:

ಗಣಪತಿ ಅಶೆಂ ತುಜೆಂ ಪೊಟಚಿ ವೊಟೆಂ ಕಶೆಂ
ರೆ ತುಜೆಂ ಪೊಟಚಿ ಮೊಟೆಂ ಕಶೆಂ?

ಬಾಯಿ ಖಾಲ್ಲ್ಯೊ ನೆವ್ರ್ಯೊ ಮಣಂ ಪೊಟಚಿ ಅಶೆಂ ವೊಟೆಂ
ಗೆ ಬಾಯಿ ಪೊಟಚಿ ಅಶೆಂ ವೊಟೆಂ!

ಗವ್ರಿಚ್ಯಾ ಪುತಾರೆ ತುಜೊ ಮುಕುಟ್ ವಾಂಕ್ಯೊ ಕಸೊ
ರೆ ತುಜೊ ಮುಕುಟ್ ವಾಂಕ್ಡೊ ಕಸೊ?

ಆಯ್ಕ್ಯಾ ಸಾಂಗ್ತಾಂ ಆಮಿ ಬಾಯಿ ನಾಂವಾಚಿ ಗಣಪತಿ
ಗೆ ಬಾಯಿ ನಾಂವಾಚಿ ಗಣಪತಿ.

ಸಿಗ್ಮ್ಯಾಂ ಗಿತಾಂ

ಗೊಂಯಾಂತ್ ಸಿಗ್ಮೊ ಹಿಂದು ಲೊಕಾಚಿ ಏಕ್ ಪರಬ್. ಹೇ ಪರ್ಬೆ ವೆಳಾರ್ ಭುರ್ಗೆ ಆನಿ ದಾದ್ಲೆ 'ಜೋತಿ' ಮಳ್ಯಾರ ಸಿಗ್ಮ್ಯಾಚಿಂ ಗಿತಾಂ ವಾಜ್ಪಾ ಬರಾಬರ್ ಗಾಯ್ತಾತ್ ಆನಿ ನಾಚ್ತಾತ್. ವಾಜ್ಪಾ ತೆಕಿತ್ ಪಾವ್ಲಾಂ, ಪಾವ್ಲಾಂ ತೆಕಿತ್ ಉತ್ರಾಂ ಹ್ಯಾ ಗಿತಾನಿ ದಿಸ್ತಾತ್.

ರಾಮ್ ಲಕ್ಷುಮಣ್ ಸಿತಾ ತಿಗಾಂ ಜಣಾಂ
ತಿಂ ತಿಗಾಂಯ್ ಚಲ್ಲ್ಯಾಂ ಅರಣ್ಯಾ ವನಾಂ
ಅರಣ್ಯಾ ವನಾಂ ವಚೊನ್ ಕಿತೆಂ ರೆ ಕೆಲಾಂ

ಪೊಮಟ್ಕೆಂರಾಮೂನ್ ತಾಳ್ಯಾಂಚಿಂ ಬಾಂದ್‌ಲಾಂ
ತ್ಯಾ ವೆಳಾರ್ ಸಿತೆ ಬಾಳೆನ್ ಕಿತೆಂ ರೆ ಕೆಲಾಂ
ತ್ಯಾ ವೆಳಾರ್ ಸಿತೆನ್ ಅಮೃತ್ ರೆ ಶಿಂಪ್ಲಾಂ.

ದೆಕ್ಣಿ

ನೋವ್ ವಾರಿ ಸಾಡಿ ನೆಸೂನ್, ಪಾಯಂಕ್ ಪಾಂಯ್ಝಾಣಾಂ, ಹಾತಾಂಕ್ ಕಾಂಕ್ಣಾ, ನಾಕಾಕ್ ನೊತಿಂ, ಗಳ್ಯಾಂತ್ ಸರ್ಪಾಳಿ, ಮಾತ್ಯಾರ್ ಮೊಗ್ರಿ ಆಬೊಲಿಂ ಆನಿ ಹಾತಾಂತ್ ಪಣ್ತಿ ಘೆವ್ನ್ ಸೊಬ್ಚ್ಯೊ ದೆಕ್ಣಿ ಗಿತಾಂ ನಾಚ್, ಆಜ್ ಗೊಂಯಾಂತ್ ಫಕತ್ ಕ್ರಿಸ್ತಾಂವಾಂ ಮದೆಂ ಮಾತ್ರ್ ಉರ್ಲ್ಯಾ. ದೆಕ್ಣಿಚಿ ಉತ್ರಾಂ ನಾಚ್ರಿಂ. ದೆಖಿಕ್ :

ಶೆಂವ್ತಿಂ ಮೊಗ್ರಿಂ ಹಾಡ್ತಲಿಂ
ಮಾತೆಂ ಭರುನ್ ಮಾಳ್ತೆಲಿ
ಮಜಾ ಘೊವಾ ಫಡ್ಯಾನ್ ಬಸ್ತೆಲಿಂ
ಒಯ್ ಬಸ್ತೆಲಿಂ.
ಶೆಂವ್ತಿಂ ಮೊಗ್ರಿ ಜಾಲ್ಯಾ ಸವಾಯ್ (2)
ತಿಂ ಮಾಕಾ ನಾಕಾ ಬಾಯ್ (2)

'ಹಾಂವ್ ಸಾಯ್ಬಾ ಪಲ್ತಡಿ ವೆತಾಂ', 'ಅಗೆ ನಾರಿ' ದೆಕ್ಣಿ ಗಿತಾಂ ಅಮ್ಕಾಂ ವಳ್ಕಿಚಿಂ ಆನಿ ಮೊಗಾಚಿ.

ಮಾಂಡೊ ಆನಿ ದುಲ್ಪೊದ್ :

19ವ್ಯಾ ಶೆಕ್ಡ್ಯಾಂತ್ ಗೊಂಯಾಂತ್ ಮಾಂಡೊ ಆನಿ ದುಲ್ಪೊದ್ ಗಿತಾಂಚೊ ಪ್ರಕಾರ್ 'ಮಂತನಾಚ್ಯಾ' ಘರಾಣ್ಯಾಂನಿ ಉಬ್ಜಾಲೊ. ಮಾಂಡ್ಯಾಚ್ಯಾ ಗಿತಾಂನಿ ಮೊಗಾಚಿ ಅತ್ರೆಗ್, ಉಮಾಳೆ, ತಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಉಬ್ಜೊಂಚಿ ಕಳ್ವಳೆ ಆನಿ ವಿಳಾಪ್ ಆಟಾಪ್ಲ್ಯಾತ್.

ಗುಪಿತ್ ಮೋಗ್ ಭುರ್ಗೆಪಣಾಚೊ
ದೆವಾನ್ ಆಮ್ಕಾಂ ನಿರ್ಮಿಲಲೊ
ಆತಾಂ ಜಾಲೊಂ ಹಾಂವ್ ಎಕ್ಲೊ
ಎಕ್ವಟ್ ಜಾವ್ನ್ ತುಜೊ
ಮೋಗ್ ದೊಶಿಂ ಜಾಲೊ
ಉಗ್ಡಾಸ್ ಯೆತಾ ಮಾಕಾ
ತುಜ್ಯಾ ಉತ್ರಾಂಚೊ

ಮಾಂಡೊ ಗಾಯ್ತಾಚ್, ದುಲ್ಪೊದ್ ಗಾಯ್ತಾತ್. ದುಲ್ಪೊದಾಂತ್ಲೆಂ ಕಾವ್ಯ್ ಗೊಂಯ್ಚ್ಯಾ ಕ್ರಿಸ್ತಾಂವ್ ಲೊಕಾಚೆಂ ಜೀವಿತ್ ಪಿಂತ್ರಾಯ್ತಾ.

ಪಾವ್ಸ್ ಮಾತ್ಯಾರ್ ಪಾವ್ಲೊವಮೂಗೆ ಮಾಂಯ್
ದರ್ಯಾ ಗಾಜೊತಾ
ದರ್ಯಾ ದೆಗೆರ್ ಬೈಸೊನು ಗೆ ಮಾಂಯ್
ಲಾರಾ ಮೆಜಿತಾಂ
ಪತಿ ಘರಾ ಯೆತಾ ಮುಣ್‌ಗೆ ಮಾಂಯ್
ವಾಟು ದಾಟಿತಾಂ.

ಶೆಕ್ಡ್ಯಾಂಚ್ಯಾ ಶೆಕ್ಡ್ಯಾಂ ಥಾವ್ನ್ ಲೋಕಾಚ್ಯಾ ತೊಂಡಾರ್ ದೆಂವ್ನ್ ಆಯಿಲ್ಲ್ಯಾ ಲೋಕ್ ಸಾಹಿತ್ಯಾಂತ್ ಭಪೂರ್ ಕೊಂಕ್ಣಿ ಕಾವ್ಯ್ ವಾಳತ್ ಆಯ್ಲಾಂ. ಹ್ಯಾ ಕಾವ್ಯಾಚೆ ಮುಖೆಲ್ ಗೂಣ್ ಹೆ: ತೆಂ ಸಾದ್ಯಾ ಲೊಕಾಚ್ಯಾ ಜೀವಿತಾಚೊ ಆರ್ಸೊ. ತ್ಯಾ ಕಾವ್ಯಾಂತ್ ತಾಲ್, (rhythm) ಆನಿ ಪ್ರಾಸ್ (rhyme) ಆಸಾತ್. ಕಾವ್ಯಾಂತ್ಲಿ ಪ್ರತಿಮಾ (imagery) ನಿಸರ್ಗಾಂತ್ಲೆ ಭೊಂವ್ತೊಣಚ್ಯಾ ವಾತವರಾಣಾಂತ್ಲಿ. ಹ್ಯಾ ಕಾವ್ಯಾಚೊ ಸಂಬಂಧ್ ಸಂಗೀತಾ ಆನಿ ನಾಚಾ ಲಾಗಿಂ ಯೆತಾ ಜಾಲ್ಲ್ಯಾನ್ ಹಾಂಗಾ ಉತ್ರಾಂ, ಸಂಗೀತ್ ಆನಿ ನಾಚ್ ಹಾಂಚೊ, ಸಂಗಮ್ ಜಾತಾ. ಹಾಕಾ ಲಾಗೊನ್ ತೊಂಡ್ಯಾಶಿಂ ದೆಂವ್ನ್ ಆಯ್ಲ್ಯಾ ಹ್ಯಾ ಕಾವ್ಯಾಂತ್ ಜಿವ್ಳಾಣ್ ಆಸಾ, ಸಾಹಿತ್ಯಾಚಿ ಗೊಡ್ಸಾಣ್ ಆಸಾ.

14ವ್ಯಾ ಶೆಕ್ಡ್ಯಾಂತ್ಲಿ ಕೊಂಕ್ಣಿ ಕವಿತಾ

ಆತಾಂ ಆಮಿ ಲಿಖಿತ್ ಕೊಂಕ್ಣಿ ಕಾವ್ಯಾಚಿ ಪರಂಪರಾ ಪಳೊವ್ಯಾಂ. 14ವ್ಯಾ ಶೆಕ್ಡ್ಯಾಚ್ಯಾ ಮರಾಠಿ ಸಂತ್ ಕವಿ ನಾಮ್‌ದೆವಾಚ್ಯಾ 'ನಾಮ್‌ದೇವ್ ಗಾಥಾ' ಹ್ಯಾ ಅಭಂಗಾ (ಅಭಂಗ್ ಮರಾಠಿ ಧಾರ್ಮಿಕ್ ಗೀತಾಂಚೊ ಏಕ್ ಪ್ರಕಾರ್) ಸಂಗ್ರಹಾಂತ್ಲ್ಯಾ 263ವ್ಯಾ ಅಭಂಗಾಂತ್ ಪಾಂಚ್ ಜಣ್ ಗೊವ್ಳಿಣಿಂಚಿ ಕಥಾ ಕಾವ್ಯಾ ರುಪಾರ್ ಆಸಾ. ಗೊವ್ಳಿಣಿ ತಳ್ಯಾ ದೆಗೆರ್ ಆಪ್ಲೆಂ ವಸ್ತುರ್ ದವ್ರುನ್ ತಳ್ಯಾಂತ್ ನಾಂವ್ಕ್ ಗೆಲ್ಯಾಂತ್. ಕೃಷ್ಣಾನ್ ತಾಂಚೆಂ ವಸ್ತುರ್ ಲಿಪಯ್ಲಾಂ. ತೆದ್ನಾಂ ತ್ಯೊ ಗೊವ್ಳಿಣಿ ಆಪ್ಲೆಂ ವಸ್ತುರ್ ಪಾಟಿಂ ದಿ ಮಣ್ ಕೃಷ್ಣಾಕ್ ವಿನಂತಿ ಕರ್ತಾತ್. ಕೊಂಕ್ಣಿ ಗೊಳ್ಳಿಣ್ ಅಶೆಂ ಮಾಗ್ತಾ :

ಪಾವಗಾ ದಾತಾರಾ ಪಾವಗಾ ದಾತಾರಾ ತೂಂ ನಂದಾಚಾ
ಝಿಲೊ
ಮಾಕಾ ಫಡ್ಕೊ ದಿಮಿ ಹಿಂವಾನ್ ಮೆಲೊಂ
ಫೇಮರ್ಝೊ ಕೊಯ್ತೊ ದೆವಾ ಪಾಯಾಂ ಪಡಲೊಂ.

ಮಾಕಾ ಖಬರ್ ಆಸಲ್ಲ್ಯಾ ಪ್ರಕಾರ್, ಆತಾಂ ಉಪಲಬ್ದ್ ಆಸ್ಚ್ಯಾ ಲಿಖಿತ್ ಕೊಂಕ್ಣಿ ಸಾಹಿತ್ಯಾಂತ್ಲಿ ಹಿ ಪೈಲಿ ಕೊಂಕ್ಣಿ ಕವಿತಾ.

16ವ್ಯಾ ಶೆಕ್ಡ್ಯಾಂತ್ಲೆಂ ಕೊಂಕ್ಣಿ ಕಾವ್ಯ್ :

1510ವ್ಯಾ ವರ್ಸಾ ಪೊರ್ತುಗೇಸಾಂನಿ ಗೊಂಯ್ ಜಿಕ್ಲೆಂ. 1542 ವರ್ಸಾ ಪಾಸೂನ್ ಜೆಜ್ವಿತ್ ಗೊಂಯಾಂತ್ ವಾವ್ರ್ ಕರುಂಕ್ ಲಾಗ್ಲೆ. ತ್ಯಾ ಕಾಳಾರ್ ಕೊಂಕ್ಣಿ ಘರಾಂತ್ ಉಲೊಂವ್ಕ್ ಮಾತ್ರ್ ವಾಪರ್ತಾಲೆ. ಧಾರ್ಮಿಕ್ ಸಾಹಿತ್ಯ್ ಮರಾಠಿ ಭಾಶೆಂತ್ ಬರಯ್ತಾಲಿ. ಪುರಾವ್ಯಾಂ ಸೈತ್ ಹಾಚೆರ್ ಆತಾಂ ಉಲೊಂವ್ಕ್ ವೇಳ್ ನಾ. ಜೆಜ್ವಿತ್ ಗೊಂಯಾಂತ್ ಕೊಂಕ್ಣಿ ಶಿಕ್ತಾನಾ ತಾಂಕಾಂ ಲೊಕಾಚ್ಯಾ ತೊಂಡಾರ್ ಮಹಾಭಾರತ್ ಆನಿ ರಾಮಯಣಾಂತ್ಲ್ಯೊ ಕೊಂಕ್ಣಿ ಕಥಾ ಆಯ್ಕುಂಕ್ ಮೆಳ್ಚ್ಯೊ? ತ್ಯೊ ತಾಣೆಂ ರೋಮಿ ಲಿಪ್ಯೆಂತ್ ಬರಯ್ಲ್ಯೊ. ಹ್ಯಾ ಹಸ್ತ್‌ಲೇಖಾಂಚಿ (Manuscripts) ಮೂಳ್‌ಪತ್ರ್ ಲಿಸ್ಬನಾಂತ್ ಆಸಾ. ಗೊಂಯಾಂತ್ ಕಾಂಯ್ ಝೆರೊಕ್ಸ್ ಪ್ರತಿ ಪಳೆಂವ್ಕ್ ಮೆಳ್ತಾತ್. ಮಹಾಭಾರತಾಚ್ಯಾ ಕಾಂಯ್ ಕಥಾಂನಿ ಸುರ್ವಾತಿಕ್ ಕೊಂಕ್ಣಿ ಶ್ಲೋಕ್ ಪಳೆಂವ್ಕ್ ಮೆಳ್ತಾ. ದೆಖಿಕ್ ಆದಿ ಸರ್ವಾಚಿ ನವೇ ಕಥೆಂತ್ ಚಾರ್ ವಳಿಂಚೊ ಶ್ಲೋಕ್ ಅಸೊ ಅಸಾ :

ಫುಡಾಂ ರಾಯೆಂ ದುರ್ಯೋಧನೆಂ
ಶೆಕುನಾ ಪ್ರಧಾನು ಹಾಂಕಾರಿಲಾ ತೆಣೆಂ
ಮನ್‌ದಿ ರಾ ಯಾವೆಂ ತತ್ವ ಫೆಣೆಂ
ಕಾಂಯ್ ಯೆಕು ವಿಚಾರು ಕರಣೆ ಅಸೆ.

17ವ್ಯಾ ಶೆಕ್ಡ್ಯಾಂತ್ಲೆಂ ಕೊಂಕ್ಣಿ ಕಾವ್ಯ್ :

1616ವಾ ವರ್ಸಾ ಗೊಂಯಾಂತ್ ಫಾ. ತೊಮಾಸ್ ಸ್ಟೀವನ್ಸ್ ಸ. ಹಾಚೆಂ ಮರಾಠಿ ಕಾವ್ಯ್, ಕೊಂಕ್ಣಿ ಉತ್ರಾಂ ಮಿಸಳ್ ಕೆಲ್ಲೆಂ ಸ್ತ ಪುರಾಣ್' ನಾಂವಾನ್ ಪ್ರಕಾಶಿತ್ ಜಾಲೆಂ. ಮರಾಠಿ ಕಾಕ್ ಅಜಾಪ್ ಜಾಯ್ತೆಂ. ಕೆಲ್ಲ್ಯಾ ಹ್ಯಾ ಮ್ಹಾ ಕಾವ್ಯಾಂತ್ ಕಾರಿ ಲಾಜರಸಾಚೀ ಕಥೆಚಿ ಸುರ್ವಾತ್ ಅಶಿ ಅಸಾ :

ಎಕಾ ಬರವೆಯಾ ದುರ್ಬಳ್ಯಾ ಲಾಜುರುಚೀ
ತುಮಿಂ ಕಥಾ ಪರಿಸಿಲೀ ತೆಯಾಚೀ
ಆತಾಂ ಬರವ್ಯಾ ಗ್ರೆಸ್ತಾ ಲಾಜುರುಚೀ
ಆಯ್ಕಾ ಕಥಾ.

ಕ್ರಿಸ್ತ ಪುರಾಣಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಕಾವ್ಯಾಚಿ ಭಾಸ್ ಉಂಚ್ಲಿ ಆನಿ ಶಯಾಕ್ ಸೊಭ್ತಾ ತಸ್ಲಿ.

ಸ್ಟೀವನ್ಸಾಚ್ಯಾ ಕಾಳಾ ಉಪ್ರಾಂತ್ ಫಾ. ಅಂತೊನಿಯೊ ಸಲ್ದಾಞ್, ಸ; (1598–1663) ಹಾಣೆ ಸಾಂತು ಅಂತೊನಿಚೀ ಜಿವಿತ್ವ ಫಾ ಲಾಂಬ್ ಕಾವ್ಯ್ ಬರಯ್ಲೆಂ ಆನಿ 1655ವ್ಯಾ ವರ್ಸಾ ತೆಂ ಸ್ತಕಾ ರುಪಾರ್ ಪ್ರಕಾಶಿತ್ ಜಾಲೆಂ. ತ್ಯಾ ಕೊಂಕ್ಣಿ ಕಾವ್ಯಾಚಿ ರ್ವಾತ್ ಪಳೆಯಾತ್ :

ನಮುನ್ ಮಾಜೆಂ ಪರಮೆಸ್ವರಾ
ಸ್ವಗಾ ಸೃಷ್ಟಿಚ್ಯಾ ರಚ್ಣಾರಾ
ಕೃಪಾಸಿಂಧು ಕರುಣಾಕರಾ
ಮುಂಗ್ತಿರಾಯಾ.

ಪಣ್ಜೆಚ್ಯಾ ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಲಾಯ್‌ಬ್ರೆರೆಚ್ಯಾ ಸಂಗ್ರಹಾಂತ್ ಫಾ. ಸ್ಟೀವನ್ಸಾಚ್ಯಾ ಕ್ರಿಸ್ತಾ ಪುರಾಣಾಚಿ ಎಕ್ ಹಸ್ತ್‌ಪ್ರತ್ ಆಸಾ. ಹಸ್ತ್‌ಪ್ರತೆಚ್ಯಾ ನಿಮಾಣ್ಯಾ ಕಾಂಯ್ ಪಾನಾಂನಿ, ಕ್ರಿಸ್ತಾನ್ ಮಿಸ್ಸಾರ್ ಸೊಸಲ್ಲೆ ವಳ್ವಳೆ ಆನಿ ತಾಚೀ ಆವಯ್ನ್ ಭೊಗಲ್ಲೆ ವ್ಳಳೆ ಹಾಂಚೆರ್ ಬರಯ್ಲ್ಲ್ಯಾ ತೀನ್‌ಲಾಂಬ್ ಕವಿತಾ ಆಸಾತ್. ಶೈಲಿ ಆನಿ ತಿಸ್ರಿ ಕವಿತಾ ಕೊಣೆ, ಕೆನ್ನಾ ಬರಯ್ಲಿ ಹಾಚೊ ಉಲ್ಲೇಖ್ ನಾ. ಅನಾಮಿಕ್ ಜೆಜ್ವಿತಾಂನಿ ತ್ಯೊ ಬರಯ್ಲ್ಯಾತ್ ಅಶಿ ಜಾಣ್ಯಾ ಂಚಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯ್. ಪೈಲೇ ಕವಿತೆಚಿ ಸುರ್ವಾತ್; ಅಶಿ ಜಾತಾ :

ನಮುನ್ ಮರ್ಕ್ಯ ಮಾತೆ ಮಜ ದೇಇಂ ಕೃಪಾ ವರುಧಾನ
ತುಜೆನಿ ಪ್ರಸಾದೆಂ ಅಂಕುವಾರ್ ಹೋಇಲ್ ಕವಿಚೆಂ ಗ್ಯಾನ
ಪರಿಯೆಸಇಂ ದೆವಮಾತೆ ಸೆವಕು ಬೊಲತೊ ವಚನ
ಜೆಜೂ ಕುರುಸಿಂ ನಿವುಲೆಯಾ ತೆಥ ಹೋಉನಿಂ ಜಾಹಾಲೆಂ
ಕ್ರಿಸ್ತಾಂವಪಣ.

ದುಸ್ರಿ ಕವಿತಾ ಗೊಂಯ್ಚ್ಯಾ ಫಾ. ಮಾನುಯೆಲ್ ಜೊಕಿಸ್ ದ ಸೊರೊಞಾನ್ ಬರಯ್ಲ್ಯಾ. ಕೆದ್ನಾ ಬರಯ್ಲಿ ತಾಚೊ ಉಲ್ಲೇಖ್ ನಾ. ಕವಿತಾ ಅಶಿ ಸುರು ಜಾಲ್ಯಾ :

ಕಃಪೆಂಭರಿತೆ
ದುಃಖಿಸ್ತಿ ಮಾತೆ
ಕವ್ಯಾಂಸಿ ರಿತು ಹೊಂತೀ
ಕೃಪೆಚಾ ವರು
ಧೀರು ಆಧಾರು
ತುಜೆವಾಸಿಂ ಮಾಗತೀ.

ತಿಸ್ರೇ ಕವಿಚೆತೆ ನಾಂವ್ 'ವಿಳಾಪ್ ಸ್ವಾಮಿಣಿಚೆ'

ಜೆರುಜಲ್ಯಾ ನಗರೀಂ ಯೆಂತಿ ಜಾಂತಿ ಜಣ
ಮಾರಿ ಮಾಯ್ ಫುಸೆ ಕಾಯೆ ಜಾಹಾಲೆಂ ವರ್ತಮಾನ
ಸ್ತ್ರಿಯಾ ಸಾಂಗಾತಿ ಆಯ್‌ಕಾಂಯ್ ಸಾವಧಾನ
ಕುರುಸಿಂ ಮಾರಿತೀ ಆಜಿ ಜೆಜು ನಾಜರೆನಾ.

ಧಾರ್ಮಿಕ್ ಗಿತಾಂ :

16ವ್ಯಾ ಶೆಕ್ಡ್ಯಾ ಪಾಸುನ್ ಆತಾಂ ಮೆರೆನ್ ಚಾಲು ಆಸಲ್ಲ್ಯಾ ಕಾಂಯ್ ಧಾರ್ಮಿಕ್ ಗಿತಾಂನಿ, ಕಂತಿಗಾಂನಿ ಸೈತ್ ಬರೆಂ ಕಾವ್ಯ್ ಲಿಪ್ಲಾಂ. ದೆಖಿಕ್ : 'ಕ್ರಿಸ್ತಾಚ್ಯಾ ಅತ್ಮ್ಯಾ' ಜೆಜು ಬೊರ್‍ಯಾ ಗೊವ್ಳ್ಯಾ', 'ಸ್ಕ್ಯಡ್ ಸಾಂಗಾತಾ ಮೆಳ್ಯಾಂ', 'ಪಾಪಿಯಾ ನಿಭ್ರಾಗ್ಯಾ' ಇತ್ಯಾದಿ ಗಿತಾಂ.

ಕಾನ್ಡಿ ಲಿಪ್ಯೆಂತ್ಲೆಂ ಕೊಂಕ್ಣಿ ಕಾವ್ಯ್ :

ಗೊಂಯಾಂತ್ ಹ್ಯಾ ಶೆಕ್ಡ್ಯಾಂತ್ ರೋಮಿ ಆನಿ ದೇವ್‌ನಾಗರಿ ಲಿಪ್ಯಾಂನಿ ಆನಿ ಕೇರಳಾಂತ್ ಮಳಯಾಳಮ್ ಲಿಪ್ಯೆಂತ್ ಕೊಂಕ್ಣಿ ಕಾವ್ಯಾಚೊ ಜೊ ವಾವ್ರ ಜಾಲಾ ತಾಚೆರ್ ಹಾಂವ್ ಉಲಯ್ನಾ. ದಕ್ಷಿಣ್‌ಕನ್ನಡ್ ಜಿಲ್ಲ್ಯಾಂತ್, ಕಾನ್ಡಿ ಲಿಪ್ಯೆಂತ್ ಕೊಂಕ್ಣಿ ಕಾವ್ಯಾಚೊ ಉಗಮ್ ವಿಕಾಸ್ ಆನಿ ತಾಚಿ ದಿಶಾ ಹಾಚೆರ್ ಭರ್ ಘಾಲ್ತಾಂ.

1882 ಇಸ್ವೆಂತ್ ಮಂಗ್ಳುರಾಂತ್ ಕೊಡ್ಯಾಳ್‌ಬೈಲ್ ಛಾಪ್ಖಾನೊ ಸುರು ಜಾಲೊ ಆನಿ ಕಾನ್ಡಿ ಲಿಪ್ಯೆಂತ್ ಕೊಂಕ್ಣಿ ಕಾವ್ಯ್ ಛಾಪುನ್ ಯೆಂವ್ಕ್ ವಾಟ್ ಉಗ್ತಿ ಜಾಲಿ. ಶೆಂಭೊರ್ ಕಂತಿಗೊ ಪುಸ್ತಕ್ ಉಜ್ವಾಡಾಕ್ ಆಯ್ಲೆಂ ಆನಿ ತಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ 'ರಿಗ್ಲೊ ಜೆಜು ಮೊಳ್ಯಾಂತ್' ಉಠಾ ಉಠಾ ಪ್ರಾಣಿಯಾ', 'ಸರ್ಗಿಂ ಥಾವುನ್' ಅಸಲಿಂ ಉತ್ತಮ್ ಗಿತಾಂ ಆನಿ ಕೊಂಕ್ಣಿ ಭಕ್ತಿಕ್ ಕಾವ್ಯಾಚಿ ಝುರ್ ಧಾಟಿಮೊಟಿ ಜಾವ್ನ್ ವಾಳತ್ ರಾವ್ಲಿ.

ಕಾನ್ಡಿ ಲಿಪ್ಯೆಂತ್ಲ್ಯಾ ಕೊಂಕ್ಣಿ ಕಾವ್ಯಾಂತ್ ಕಾಂಯ್ ಕಾಂವ್ಯಾ ಘರಾಣಿಂ (Schools of poetry) ಮಾಕಾ ದಿಸೂನ್ ಯೆತಾತ್. ಕವಿನ್ ಖಂಯ್ಚ್ಯಾ ಪ್ರಕಾರಾಚೊ ಕಾವ್ಯಾ ಶೈಲಿಕ್ ಭರ್‌ದಿಲಾ ತಾಚೆರ್ ಆಧಾರುನ್ ಹೊ ಕವಿ ಹ್ಯಾ ಘರಾಣ್ಯಾಂತ್ಲೊ ತೊ ಕವಿ ತ್ಯಾ ಘರಾಣ್ಯಾಂತ್ಲೊ ಅಶೆಂ ಹಾಂವೆಂ ವರ್ಗೀಕರಣ್ ಕೆಲಾಂ. ಹಾಕಾ ಲಾಗುನ್ ಎಕ್ಲೊ ಕವಿ ಎಕಚ್ ಘರಾಣ್ಯಾಂತ್ ಮಾತ್ರ ಸೊಬ್ತಾ, ದುಸ್ರ್ಯಾ ಘರಾಣ್ಯಾಂತ್ ತಾಕಾ ಸ್ಥಾನ್ ನಾ ಅಸೊ ನಿರ್ಣಯ್ ಕೊಣೆಂಚ್ ಕಾಡ್ಚೊ ನಯ್.

ಸಾಂಪ್ರಾದಾಯಿಕ್ ಘರಾಣೆಂ :

ಹ್ಯಾ ಘರಾಣ್ಯಾನ್ ಲಯ್, ಪ್ರಾಸ್ ಹಾಂಕಾಂ ಮಹತ್ವ್ ದಿಲಾಂ. ಹಾಂಗಾ ಭಾವನಾಂಕ್ ಚಡ್ ಸ್ಥಾನ್ ಆನಿ ಮಾನ್. ಕವಿತಾ ಶೈಲಿ ವರ್ಣನಾತ್ಮಕ್ (discriptive) ಅಸಾ. ಧಾರ್ಮಿಕ್, ಸಮಾಜಿಕ್ ಆನಿ ನಿಸರ್ಗ್ ಹಾಂಕಾಂ ಸಂಬಂಧ್ ಜಾಲ್ಲೆ ವಿಶಯ್ ಹ್ಯಾ ಘರಾಣ್ಯಾನ್ ಹಾತಾಳ್ಯ್ಯಾತ್.

1912 ವರ್ಸಾ 'ಕೊಂಕ್ಣಿ ದಿರ್ವೆ'ಂ ಪತ್ರ್ ಮಂಗ್ಳುರಾಂತ್ ಜಲ್ಮಾಲೆಂ. ಶ್ರೀ ಲುವಿಸ್ ಮಸ್ಕರೇಞ್ ತಾಚೊ ಸಂಪಾದಕ್. ಹ್ಯಾ ಕಾಳಾರ್ ಜಾಯ್ತ್ಯಾ ಕವಿಂನಿ ಕೊಂಕ್ಣಿ ಕಾವ್ಯಾಚಿ ಸೆವಾ ಕೆಲ್ಯಾ, ಕವಿಂಚೊ ಕವಿ ವರಕವಿ ಲುವಿಸ್ ಮಸ್ಕರೇಞಚೆಂ 'ಅಬ್ರಾಂವ್ಚೆಂ ಯಜ್ಞದಾನ್' ಕಾವ್ಯಾ ನಾಟಕ್ ಕಾನ್ಡಿ ಲಿಪ್ಯೆಂತ್ ಬರಯ್ಲ್ಯಾ

ಕೊಂಕ್ಣಿ ಕಾವ್ಯಾಂ ಭಿತರ್ ಪ್ರತಿಶ್ಚಿತ್ ಕಾವ್ಯ್ (classical poetry) ಮಣ್ಯೆತ್. ತ್ಯಾ ಕಾವ್ಯಾಚಿ ಸುರ್ವಾತ್ ಪಳೆಯಾತ್ :

ಮಾ – ವಡ್ ಝುಜಾರ್ಯಾಂನಿ ಪಾಂಡವಾಂಚ್ಯಾ ಕಾಳಾರ್
ಕೆಲ್ಲ್ಯಾ ಕೀರ್ತಿ ಭರಿತ್ ಕರ್ನ್ಯಾಂ ರಣಾ ಥಳಾರ್

ಮೊನ್ಸಿಞೊರ್ ರಾಯ್ಮುಂದ್ ಮಸ್ಕರ್‍ಞ ಹಾಚಿ 'ದೆವಾ ದಯಾಳ್ ಕಾಕುಳ್ತಿಚಾ' ಆನಿ ಹೇರ್ ಗಿತಾಂ; 'ಮೊನ್ಸಿಞೊರ್ ಪ್ಲಾಸಿದ್ ಕುಲಾಸ್ ಹಾಚಿಂ 'ಖುಸ್ರಾಂ ಮುಳಿಂ', ಆನಿ 'ಗುಪಿತ್ ಮೊಜಾ ದೆವಾ' ಗಿತಾಂ; ಫಾ. ಗ್ರೆಗೊರ್ ಕುವೆಲಿಚಿಂ 'ಯೆ ಮೊರಿಯೆ ತುಜೆಂ ನಾಂವ್ ವರ್ಣಿತಾಂವ್', 'ಮೊರಿಯೆ ಪೊರ್ತಿಯ್ ಆಮ್ಚೆರ್ ತುಜೆ ದೊಳೆ', 'ಮೊರಿಯೆಕ್ ಹೊಗೊಳ್ಸಿಯಾಂ' ಇತ್ಯಾದಿ ಗಿತಾಂ; ಶ್ರೀ ತುಜೆ ಸಲ್ಡಾಞಾಚಿಂ 'ವೊಡ್ ಆವ್ಯ್' ಆಮ್ಚ್ಯಾ ಪಾಪಾ ಸಾಯ್ಬಾಕ್' ಗೀತ್; ಶ್ರೀ ಜುಜೆ ರೇಗಾಚಿಂ ಕಾಂಯ್ ಗಿತಾಂ ಕೊಂಕ್ಣಿ ಕಾವ್ಯಾಂತ್ ಪರ್ಜಳ್ಚಿಂ ಥಿಕಾಂ, ರತ್ನಾಂ.

ಶ್ರೀ ಲೊರೆಸ್ ಪಾಸಾಚ್ಯಾ ರುಚಿಕ್ ಅಮೃತ್ ಪುಸ್ತಕಾಂತ್ ಕ್ರಿಸ್ತಾಚಿ ಜಿಣಿ ಕಾವ್ಯಾ ರುಪಾರ್ ಜೊಕ್ತ್ಯಾ ಉತ್ರಾಂನಿ ವರ್ಣಿಲ್ಯಾ. ಶ್ರೀ ಫೆಲಿಕ್ಸ್ ಪಾವ್ಲ್ ನೊರೊಞಾಚಿಂ ಕಾವಿಯಾಂ ಜೆಲೊ ಪುಸ್ತಕ್ 1953 ಇಸ್ವೆಂತ್ ಪ್ರಕಾಶಿತ್ ಜಾಲೆಂ. ತ್ಯಾ ಪುಸ್ತಕಾಂತ್ಲ್ಯಾ 'ಪ್ರಕಾಸ್' ಕವಿತೆಂತ್ಲಿಂ ಕಾಂಯ್ ಉತ್ರಾಂ ಫೆಯಾತ್ :

ರಾತ್ರೆಕ್ ಆಸಾತ್ ಹಜಾರ್ ದೊಳೆ
ದಿಸಾಕ್ ಎಕಚ್ ಝುಳೊಕ್
ತರಿ ಸುರ್ಯೊ ಬುಡ್ತಚ್ ಪೊಳೆ
ಭುಮಿರ್ ಪೊಡಾತ್ ಕಾಳೊಕ್.

'ರಾನ್' ಉದ್ಯಾವರ್ ಲಿಖ್ಣೆ ನಾಂವಾನ್ ಕವಿತಾ ಬರಯ್ಲ್ಯಾ ಹೆನ್ರಿ ಡಿ ಸಿಲ್ವಾನ್, ಪಾವ್ಲುಸ್ತಿನ್ ಸೋಜ್, ಜೆ.ಎಮ್.ಬಿ. ರುಡ್ರಿಗ್ಸ್ ಮೊನ್ಸಿಞೊರ್ ಸಿಲ್ವೆಸ್ತರ್ ಮಿನೆಜ್, ಫಾ. ಪೇದ್ರ್ ಸೋಜ್ ಹಾಣಿಂ ಕೊಂಕ್ಣಿ ಕಾವ್ಯಾಚೇ ವಾಡಾವಳಿಕೆ ಆಪ್ಲಿ ಸೆವಾ ದಿಲ್ಯಾ.

ಆತಾಂ ಜೀವಂತ್ ಅಸಲ್ಲ್ಯಾಂ ಪೈಕಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ್ ಘರಾಣಾಂತ್ಲೆ ಕಾಂಯ್ ಫಾಂಕಿವಂತ್ ಕವಿ ಹೆ ಸಕಯ್ಲೆ.

ಅ) ಸ್ವಾಮಿ ಸುಪ್ರಿಯ ಜೆ.ಸ. ಆನ್ಯಾ ಅಕಯ್ ಆನಿ ಇತರ್ ತಾಚ್ಯಾ ಕಾವ್ಯಾ ಪುಸ್ತಕಾಂನಿ ತಾಚ್ಯಾ ಕಾವ್ಯಾಚೊ ಸ್ವಾದ್ ಆನಿ ಪರ್ಮಳ್ ಆಮ್ಕಾಂ ಮೆಳ್ತಾ. 'ಆನ್ಯಾ ಆಕಯ್' ಕವಿತೆಚಿ ಸುರ್ವಾತ್ ಸುಪ್ರಿಯಾಚಿ ಕಾವ್ಯಾ ಸಕ್ತ್ ವ್ಯಕ್ತ್ ಕರ್ತಾ.

ಆಬ್ರೊಟಾಂತ್ಲಿ ಘಾಟಿ ಚಡೊನ್
ಸುನೆ ಸಂಗಿ ವಜಿ ವಾವವ್ನ್
ಗಜಾಲ್ಯಾಂಚಿಂ ಲಾರಾಂ ವಾಳವ್ನ್
ಸುಡ್ಸುಡಾಯೆನ್ ಮುಖರ್ ಚಲ್ಲಿ
ಆಕಯ್ ಆಮ್ಚಿ ಆನ್ಯಾ ಅಕಯ್.

ಆ) 'ಜುಪೆಸ್' ಲಿಖ್ಣೆ ನಾಂವಾನ್ ಕವಿತಾ ಬರೊಂವ್ಚ್ಯಾ ಪಿ.ಜೆ.ಪಿ ಸಲ್ಡಾಞಾಚಿಂ ಕಾವ್ಯಾ ದೆಣೆಂ ವಳ್ಕುಂಕ್ ಎಕ್ ಚುಟುಕ್‌ಚ್ ಪುರೊ·

ಅಮಿರಾಚೊ ದಾವ್
ಖಿಂಟ್ಯಾತ್ ಪಾಕಾಂ
ಗರಿಬಾಚೊ ಭಾವ್
ಪುಸ್ತಾತ್ ದುಕಾಂ.

ಇ) 'ಕಾವ್ಯದಾಸ್' ಲಿಖ್ಣೆ ನಾಂವಾನ್ ಲಿಯೊ ಡಿ' ಸೋಜ್ ಕವಿತ್ರೆಚ್ಯಾ ಮೊಳ್ಯಾಂತ್ ವಳ್ಕಿಚೊ. 'ರಚ್ನಾರ್ ಮನಿಸ್ ಜಾಲಾ' ತಾಚಿ ಕವಿತಾ ರಾಕ್ಣೊ ರುಪ್ಯೊತ್ಸವಾಚ್ಯಾ ಅಂಕಾಂತ್ ವಾಚುಂಕ್ ಮೆಳ್ತಾ.

ಸರ್ಗಾರ್ ತಾಚಿ ಸದ್ರಿ ಸೊಡುನ್
ದೇವ್ಪಣಾಚೊ ದಳ್ಬಾರ್ ಮೊಡುನ್
ಪಾತ್ಕಿ ಸೈಂಬಾಕ್ ಅಂಗಾರ್ ವೊಡುನ್
ರಚ್ನಾರ್ ಮನಿಸ್ ಜಾಲಾ.

ಈ) ಸಾವರ್ ಮೆಂದೊಸ್, ಉದ್ಯಾವರ್ ಹಾಚಿ ಶೈಲಿ ಲುವಿಸ್ ಮಸ್ಕರೆಞ್ ಆನಿ ಫೆಲಿಕ್ಸ್ ಪಾವ್ಲ್ ನೊರೊಞಾ ಹಾಂಚೇ ಶೈಲೆಕ್ ಲಾಗಿಂ ಆಸಾ, ತರಿ ಭಾಸ್ ಮಾತ್ರ್ ಕಾಂಯ್ ಕವಿತಾಂನಿ ಸೊಳಾವ್ಯಾ ಶೆಕ್ಡ್ಯಾಂತ್ಲೆ ಕೊಂಕ್ಣಿಕ್ ತಾಳ್ ಪಡ್ತಾ.

ನಮೊ ನಮಸ್ತೆ ಕೊಂಕ್ಣಿ ಮಾತೆ
ವಂದಿತಾ ತುಕಾ ಆರ್ಯ ದುಹಿತೆ
ಅಮಾಲ್ ಭಾಷೆನ್ ತೂಂಗೆ ಶೋಭಿತೆ
ರಂಜಿತ್ ಅಮೃತ್ ವಾಚಾಭರಿತೆ.

ಎ.ಟಿ. ಲೋಬ್, ಹೆರೊಲ್ಬಿಯಸ್, ಫ್ರಾದ್ ವೈಟಸ್ ಪ್ರಭುದಾಸ್, ಫ್ರಾನ್ಸಿಸ್ ಸಲ್ಡಾಞ, ಫಾ. ವಲೇರಿಯನ್ ಮೆಂದೊಸ್, ಸಿಲ್ವೆಸ್ತರ್ ಡಿ'ಸೋಜ್ ಮೈಸೂರು, ರೇಮಂಡ್ ಮಂತೋಷ್ ಡಿ ಕೊಸ್ತ್, ಗಾಬ್ರಿಯೆಲ್ ಆಗೇರಾ, ಗ್ರೇಸ್ ಮಾರಿಯಾ, ಮೆಲ್ವಿನ್ ಕೈಕಂಬ, ಗ್ಲೆಡಿಸ್ ರೇಗ್, ಎಡಿ ನೆಟ್ಟೊ, ಎಡಿ ಸಿಕ್ವೇರಾ, ಕ್ರಿಸ್ತಾ ಪ್ರೇಮಿ, ಆಂಬ್ರೊಜ್ ಡಿಸೋಜ್, ಚಾರ್ಲ್ಸ್ ಲೋಬ್, ಜೂಡಿ ಪಿಂತ್ ಸಾಂಪ್ರಾದಾಯಿಕ್ ಘರಾಣ್ಯಾಂತ್ಲಿಂ.

ಹಾಸ್ಯ ಘರಾಣೆಂ :

ಹಾಸ್ಯ ಘರಾಣಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಕಾವ್ಯಾಕ್ ಸಾಂಪ್ರಾದಾಯಿಕ್ ಘರಾಣ್ಯಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಕಾವ್ಯಾಚೆ ಚಡಾವತ್ ಗೂಣ್ ಆಸಾತ್. ಹ್ಯಾ ಘರಾಣ್ಯಾಚೊ ಮುಖೆಲ್ ಇರಾದೊ ಲೊಕಾಕ್ ಹಾಸೊಂವ್ಚೊ, ಫೊಕಣಾಂ ಕರ್ಚೊ, ಮತಿಕ್ ಖುಶಾಲಾಯ್ ದಿಂವ್ಚೊ. ದೆವಾದಿನ್ ಫಾ. ಪಾವ್ಲ್ ಲುವಿಸ್ ಬೊತೆಲಿಚಿಂ 'ಕಾವ್ಯಾಂ ಝೆಲೊ' ಪುಸ್ತಕ್ ಕೊಂಕ್ಣಿ ವಿನೋದಿ ಕಾವ್ಯಾಂಚೆಂ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಮಣ್ಯೆತ್. ತ್ಯಾ ಪುಸ್ತಕಾಂತ್ಲ್ಯೊ 'ಮೊರ್ನಾ ಘರಾ ಭುಜೊಂವ್ಕ ಗೆಲೊ' 'ದಾದ್ಲ್ಯಾಚಿ ಕಡಿ ಕಶಿ ಕರ್ಚಿ', 'ಧಾ ವರ್ಸಾಂಚಿ ಚಲಿ', 'ವಸ್ತುರ್ ಸುಕೊಂವ್ಚಿ ತಿ ದೊರಿ', ಬಾರಾವೆಂ ಸರೊನ್ ತೆರಾ ಲಾಗ್ಲಿಂ', 'ಹಾಂವ್ ಪಲ್ತಡಿ, ಘೊಡೊ ಅಲ್ತಡಿ' ಇತ್ಯಾದಿ ಕವಿತಾ ಪೊಟ್‌ಭರ್ ಹಾಸಯ್ತಾತ್. ಹ್ಯಾಚ್ ಘೆರಾಣ್ಯಾಂತ್ಲೊ ಹೆರ್ ಕಾಂಯ್ ಹೆ: ಲಾಸ್ರಾದ್, ರಿಚ್ಚಿ ಪಿರೇರ್, ಚಾರ್ಲಿ ಸೋಜ್, ಹಿಲರಿ ಕಾರ್ಡೋಜ್, ರೋಶನ್ ಕಾಪುಚಿನ್, ಪಿ. ದಿನೇಶ್ ಪೈ.

ಆಧುನಿಕ್ ಘರಾಣೆ :

ಆಧುನಿಕ್ ಘರಾಣೆಂ ಪ್ರಾಸಾಂಕ್ ಮಹತ್ವ್ ದಿನಾಸ್ತಾಂ ಭಾವನಾ ಪ್ರಾಸ್ ವಿಚಾರಾಂಕ್ ಚಡ್ ಸ್ಥಾನ್ ದಿತಾ. ಹ್ಯಾ ಘೆರಾಣ್ಯಾಂತ್ಲೊ ಕವಿತಾ ಚಿಂತ್ಪಾಕ್ ಸಾರೆಂ ದಿತಾತ್. ಜೀವಿತಾಂತ್ ಆನಿ ಸಮಾಜೆಂತ್ ಘಡ್ಚ್ಯಾ ಘಡಿತಾಂಚೆರ್ ಹೆಂ ಘೆರಾಣೆಂ ಭರ್ ದಿತಾ. 'ಕಲಾ ಜಿವಿತಾ ಖಾತಿರ್' ಹೊ ಧ್ಯೇಯ್ ಹ್ಯಾ ಘೆರಾಣ್ಯಾನ್ ಅಪ್ಣಾಯ್ಲಾ.

ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾದೆಮಿಚೊ ಪುರಸ್ಕಾರ್ ಲಾಭ್‌ಲ್ಲೊ ಜೆ.ಬಿ. ಮೊರಾಯಸ್ ಹ್ಯಾ ಘೆರಾಣ್ಯಾಂತ್ಲೊ ಪ್ರಮುಖ್ ಕವಿ. ತಾಚ್ಯಾ 'ಸುಕ್ಣಿಂ ಆನಿ ಚಿತಳ್' ಕವಿತೆಂತ್ಲೆಂ ಕಾಂಯ್ ಉತ್ರಾಂ ಆಯ್ಕಾತ್

ಆಕಾಸಾಚ್ಯಾ ಸುಕ್ಣ್ಯಾಂನೊ
ದಿಯಾ ಮಾಕಾ ಖಾಕಾಂ
ಕಾಪ್ಸಾಚಿ ಹಾಳ್ತ್ಯಾಯೆಚಿಂ
ವಾರ್ಯಾಚ್ಯಾ ವೆಗಾಚಿಂ
ಮಾಡೊನ್ ಪರ್ವತ್ ದೊಂಗರ್
ಉತ್ರೊನ್ ಸಾತ್ ಸಾಗರ್
ಪಾಂವ್ಚ್ಯಾಕ್ ತ್ಯಾ ಗಾಂವಾಕ್
ಜಂಯ್ ಸರ್ ವಾಳನಾಂತ್ ದುಃಖಾಂ.

ಕೀರ್ ತುಂ ಮಜೊ ಕವಿತಾ ಪುಸ್ತಕಾ ದ್ವಾರಿ ಉದೆಲೊ!
ಎಡ್ವರ್ಡ್ ನೊರೊಣ್ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಬಾಪಾಯ್ಚ್ಯಾ ಫೆಲಿಕ್ಸ್ ಪಾವ್ಲಾಚ್ಯಾ
ಪಾವ್ಲಾಂನಿ ನಯ್ ವ್ಹಣ್ ಅಸ್ಲೆಚ್ ಖಾಸ್ ಶೈಲೆನ್ ಆಧುನಿಕ್
ಘರಾಣ್ಯಾಂತ್ ಸ್ಥಾನ್ ಘೆತಾ. 'ಕೊಂಕ್ಣಿ ಮಾಯೆಕ್' ಕವಿತೆಂತ್ಲಿ
ಗಾಂಯ್ ಉತ್ರಾಂ ಘೆತಾಂ:

ಬಾವ್ಡ್ಯಾ ತೊಂಡಾನ್ ಸುಮಾನ್ ಬಾಗೊವ್ನ್
ಮೊನ್ಯೊ ದುಃಕಾಂ ಝುರಿ ಪಾಜ್ರವ್ನ್
ಕೊನ್ಯಾ ಆಸ್ರ್ಯಾಂತ್ ಲಿಪೊನ್ ಆಸಾಯ್
ಕಿತ್ಯಾಕ್ ಮುಜೆ ಮಾಯೆ?

ಮವ್ರಿಸ್ ಶಾಂತಿಪುರ ಆನಿ ಆಂದ್ರು ಎಲ್.ಡಿ. ಕೊಣ್ ಆಧುನಿಕ್
ಘರಾಣ್ಯಾಂತ್ಲೆ ಫುಲ್ತೆ ಬೊಂಗೆ ಆಯ್ಲೆ ವಾರ್ ಫುಲೊಂಕ್ ಲಾಗ್ಲ್ಯಾತ್.
ತಾಂಕಾಂ ಘಾವೊ ತೆಂ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ್ ಆನಿ ಸಹಕಾರ್ ಲಾಭ್ಲ್ಯಾರ್.
ತಾಣಿಂ ಆಪ್ಲೆಂ ಸಾಧನ್ ಚಾಲು ದವರ್ಲ್ಯಾರ್, ತಾಂಕಾಂ ಮುಖಾರ್
ಬರೊ ಫುಡಾರ್ ಆಸಾ ಅಶೆಂ ಮಾಕಾ ದಿಸ್ತಾ. ಮವ್ರಿಸಾಚಿ 'ಅನ್ವಲ್'
ಕವಿತಾ ತಾಚ್ಯಾ ಕಾವ್ಯಾ ದೆಣ್ಯಾಚಿ ಜಿವಿ ರುಜ್ವಾತ್:

ಹಾಂವ್ 'ಭಿಕಾರಿ'
ಹಾತಾಂತ್...
ಮಾಗ್ಚಿ 'ವಾಟ್ಲೆ' ಆಸಾ!
ಖಾಂದ್ಯಾರ್...
ಫಕ್ತ್ 'ಪೊತೆಂ' ಆಸಾ
ಕುಡಿರ್...
ಓನ್ಕರ್ 'ಪಾಪೊ' ಆಸಾ
ಕಾಳ್ಜಾಂತ್...
ಆಯ್ಯಾಕಲ್ಯೊ 'ಗಾಳಿ' ಆಸಾತ್
ಸಾಂಗ್ ದೆವಾ
ಮೊಜೆ 'ಜೊಡಿಂತ್ಲೊ'
ಧಾಂತ್ಲೊ ಏಕ್ ವಾಂಟೊ
ಜಾವ್ನ್
ಹಾಂವ್ ಕಿತೆಂ ದಿಂವ್?

ಆಂದ್ರುಚಿ 'ತೆಂ ನೆಕೆತ್ರ್' ಕವಿತಾ ಕೊಂಕ್ಣಿ ಕವಿತಾಂನಿ ನೆಕೆತ್ರಾಬರಿ
ಜಳ್ಳಾತಾ.

ಹಾಂವೆಂ ಪಾತ್ಯೆಲ್ಲೆಂ
'ತೆಂ ನೆಕೆತ್ರ್'
ನತಾಲ್ ರಾತಿ ಮಾಕಾ
ಬೆತ್ಲೆಹೆಮಾಂತ್ಲ್ಯಾ 'ಸರ್ಗಾಕ್' ವರುನ್
ಪಾವಯ್ತೆಲೆಂ ಮಣ್ ಹಾಂವ್ ಚಿಂತಾಲೊಂ...
ನೆಕೆತ್ರಾಕ್ ಪಳೆವ್ನಂಚ್ ಹಾಂವ್ ಚಮ್ಕ್ಯಾಲೊಂ...

ದೊಳ್ಯಾಂ ಥಾವ್ನ್ 'ನೆಕೆತ್ರ್' ಲಿಪ್ತಾನಾ
ಹಾಂವ್ 'ಕಾಲ್ವಾರ್' ಪರ್ವತಾಚೆರ್
ಎಕ್ಸುರೊಂ ರಡ್ತಾಲೊಂ...

ಆಧುನಿಕ್ ಘರಾಣ್ಯಾಂತ್ ಜಾಯ್ತೆ ಶಾತಿವಂತ್ ಕವಿ ಆಸಾತ್.
ತಾಂತ್ಲೆ ಮುಖೆಲ್ ಹೆ: ಪಲ್ಲಿ ಪಗ್ಗ, ಹೇಮಾಚಾರ್ಯ, ಸುದರ್ಶನ್,
ಜೆಬಿ ರೋಮ್, ಸ್ಟೇನ್ ಆಗೇರಾ, ಲ್ಯಾನ್ಸಿ ಪಿಂಟೊ ವಾಯ್ಕ್,
ಸಿ.ಜಿ. ಬಿರಾವ್‌ಕಾರ್, ವಿನ್ಸೆಂಟ್ ಪ್ರಭು, ಮಾಚ್ಚಾ ಮಿಲಾರ್, ಪಂಚು
ಬಂಟ್ವಾಳ್, ಕಲಾರಾಣಿ ಕುಲ್ಕೇಖರ್, ಸ್ಟೇನಿ ಇಜಯ್, ಜುಲಿಯಾ
ಸುಳ್ಯ, ಜೆಸಿಂತಾ ಪಿಂತ್, ಡೆನ್ನಿಲ ಲೋಬ್, ಟಾಟಾಬ್ ವಿಡ್ದೋಡಿ,
ವಿಶ್ವಕಿರಣ್, ವಿಶುಕಿರಣ್, ಎಡ್ವರ್ಡ್ ಬೇಸಿಲ್, ಶ್ರೀಮನು
ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಭ. ಜ್ಯೋತಿ.

ಚಾ.ಪ್ರಾಚೆಂ ಘರಾಣೆಂ:

ಚಾಫ್ರಾ ಮಂಗ್ಳುರಾಂತ್ ನಾಟಕ್‌ಗಾರ್ ಮಣ್ ಗಾಜ್ಲಾ ತರಿ
ಬಾರಿಕ್‌ಶಾಣೆನ್ ನದರ್ ಮಾರ್ಲ್ಯಾರ್ ತಾಚ್ಯಾ ನಾಟಕಾಂನಿ ಸೈತ್
ತೊ ಕವಿಚ್ ಜಾವ್ನ್ ಉರ್ಲಾ. ತಾಚ್ಯಾ ನಾಟಕಾಂತ್ಲಿ ಭಾಸ್ ಗದ್
ಕಾವ್ಯಾ ರುಪಾರ್ ವಾಳ್ತಾ. ಉತ್ರಾಂ, ಚಿಂತ್ನಾ, ಭೊಗ್ಣಾಂ, ತಾಲ್,
ಸಂಗೀತ್, ಅಲಂಕಾರ್, ರಸ್ ಹಾಂಚ್ಯಾ ಬಳ್ವಂತ್ ಎಕ್ವಟಾನ್
ಉದೆಲ್ಲ್ಯಾ ಚಾಫ್ರಾಚ್ಯಾ ಕಾವ್ಯಾಕ್ ಲೋಕ್ ಸಾಹಿತ್ಯಾಂತ್ಲ್ಯಾ
ಕಾವ್ಯಾಚೊ ಸುವಾಸ್ ಆಸಾ. ಹ್ಯಾಚ್ ಕಾರಣಾಂಕ್ ಲಾಗೊನ್
ತಾಚಿ ಕವಿತಾ ಕಾನಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಪಾಶಾರ್ ಜಾವ್ನ್ ಮತಿಂತ್
ಖಂಚ್ತಾ, ಆಯ್ಯಾಕಲ್ಲಿ ತಿತ್ಲಿ ಕಾಳ್ಜಾಂತ್ ರೊಂಬ್ತಾ ಉಪ್ರಾಂತ್
ಪಾಳಾಂ ಘೆತಾ. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ್ ಆನಿ ಆಧುನಿಕ್ ಘರಾಣ್ಯಾಂಚ್ಯಾ
ಸಮ್ಮಿಶ್ರಣಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಚಾಫ್ರಾನ್ ಆಪ್ಲೆಂ ಖಾಶೆಲೆಂ ಘರಾಣೆಂ
ಉಭಾರ್ಲಾಂ. ವಿವಿಧ್ ವಿಶಯ್ ಚಾಫ್ರಾ ಆಪ್ಲ್ಯಾ ಕಾವ್ಯಾಂತ್
ಹಾತಳ್ತಾ. ತಾಚ್ಯಾ ಹಾತಾಂತ್ ಲೊಂಕಡ್ ಭಾಂಗರ್ ಜಾತಾ ಆನಿ
ಭಾಂಗರ್ ನಿತಳ್ ಜಾವ್ನ್ ಪರ್ಜಳ್ತಾ.

ಹಾಡ್ ಚೆಡುವಾ ಬಾಡ್ಯಾಲೊ ಲಕಯ್ ತಳ್ಯಾಂತ್
ಮಜೊ ತುಜೊ ಮೋಗ್ ಜಾಲಾ ಕಾಚ್‌ಚ್ಯಾ ಮಳ್ಯಾಂತ್.

ಹೆ ಆಪ್ಲೆ ಕವಿತೆನ್ ಗೊಂಯ್ಕಾರಾಂಚಿಂ ಮನಾಂ ಪಿಸ್ಸಾಯಲ್ಲೊಂ
ಕಾಳ್ಜಾಂ ಜಿಕಲ್ಲೊ ಚಾಫ್ರಾ ಕೊಂಕ್ಣಿ ಕಾವ್ಯಾಕ್ ಲಾಭ್ಲ್ಲೆಂ
ಅಪ್ರೂಪ್ ಆಮೊಲಿಕ್ ದೆಣೆಂ.

ಮೆಲ್ವಿನ್ ರುದ್ರಿಗ್ ಆನಿ 'ಶಾಂತಿಪ್ರಿಯಾ ಕಿನ್ನಿಗೊಳಿ' ನಾಂವಾನ್
ಕವಿತಾ ಬರೊಂವ್ಚಾ ಜೊಸ್ಸಿ ಪಿಂತ್, ನಂದಿನಿ ಹ್ಯಾಚ್ ಘರಾಣ್ಯಾಂತ್ಲಿಂ.
ಮೆಲ್ವಿನಾಚ್ಯಾ 'ತುಜ್ಯಾ ಜಾಲ್ಲ್ಯಾ ದಿಸಾಕ್' ಕವಿತೆಂತ್ಲಿಂ ಕಾಂಯ್
ಉತ್ರಾಂ ಮೆಲ್ವಿನಾ ಥಂಯ್ ಪಿಪಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಾ ಝುರ್ ದಾಕಯ್ತಾ.

ಆಜ್ ತುಜೊ ಜಾಲ್ಲೊ ದೀಸ್
ಶಿಂವ್ತೆಂ ಮಾಳುಂ? ಗುಲಾಬ್ ಮಾಳುಂ?
ಗಳ್ಯಾಕ್ ಜಾಯಾಂ ಹಾರ್ ಘಾಲುಂ?
ಅಯ್ಸಿಂ ಫುಲಾಂ ಘಾಲ್ಯಾಂ ಬಾವ್ತಾತ್
ಚಿಂತಾಂ ದುಃಖಾಂ ವೆತಾತ್ ವಾಳುನ್.

ಜೊಸ್ಸಿಚೇ 'ಪುನೊವ್' ಕವಿತೆಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಕೊಂಕ್ಣಿ ಕಾವ್ಯಾಕ್
ಪುನ್ವೇಚೆ ದೀಸ್ ಯೆಂವ್ಚೆ ಆಸಾತ್ ಅಶೆಂ ಮಾಕಾ ದಿಸುಂಕ್ ಲಾಗ್ತಾ.

ರಾನಾಂತ್ ತಳ್ಯಾ ಲಾಗಿಂ ಫುನೊವ್ ಆಜ್
ಪಾಶಾರು ರಾತ್ ಯೆಶಿ ಆಜ್?
ತಳ್ಯಾ ದೆಗೆರ್ ಜಾಮ್ಯಾಮುಳಿಂ ಮಾಂದ್ರಿ ಸೊಡವ್.

ತುಕಾ ಮಜ್ಯಾ ಗೊಪಾಂತ್ ಆರಾವ್ನ್
ಚಾಂದ್ನೆಂ ತುಜ್ಯಾ ಮುಖಾಮಳಾರ್ ಹಾಸ್ತಾ
ಕಾವ್ಯ್‌ರಚುನ್ ಸಾಂಗ್ತಾಂಗೊ.

ಪ್ರಾಸಾಚೆಂ ಘರಾಣೆಂ :

ಪ್ರಾಸಾಂಚೆರಚ್ ಅಧಿಕ್ ಭರ್ ದೀವ್ನ್, ಕಾವ್ಯಾಂತ್ ಚಿಂತ್ಪಾಕ್ ಸಾರೆಂ ಆನಿ ಭೊಗ್ಣ್ಯಾಂಕ್ ವಾರೆಂ ಉಣೆಂ ದಿಸ್ಲ್ಯಾರಿ, ಉತ್ರಾಂಚ್ಯಾ ಖೆಳಾನ್ ಕಾನಾಂಕ್ ಪ್ರಾಸ್, ಅನುಪ್ರಾಸ್, ಹಾಂಚೆಂ ರಂಗೀತ್ ಸಂಗೀತ್ ದಿಂವ್ಚ್ಯಾ ಪ್ರಾಸಾಚ್ಯಾ ಘರಾಣ್ಯಾಚೊ ಬಾಪುಯ್ ಫಾ. ಆಂತೊನ್ ಜುವಾಂವ್ ಸೋಜ್ 'ಮರಿದಾಸ್' ಲಿಖ್ಣೆ ನಾಂವಾನ್ ಗಾಜ್ಲಾ. ತಾಚೇ ಲಿಖ್ಣೆಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಸುನಿತ್ ಕಾವ್ಯ್ (scnnet) ಸೈತ್ ದೆಂವ್ಲ್ಲಾಂ ತಾಚ್ಯಾ 'ವಚೊಂ ವಿವಾದ್, ರುಚೊಂ ಸಂವಾದ್' ಕವಿತೆಂತ್ಲಿಂ ಕಾಂಯ್ ಉತ್ರಾಂ ದಿತಾಂ :

"ಸಂಪಾದಕಾ, ಕೆದಿಂಚ್ ನಾಕಾ, ಸಂತೊಸಾಚೊ"ಯ್ ತೊ
ವಾದ್ ವಿವಾದ್
ಗರ್ವಾವಿಣೆಂ, ಸರ್ವಾಂಕ್ ಹೆಣೆಂ, ಲಾಭೊಂ-ಸೊಭೊಂ
"ಸಾಂಗೊ ಸಂವಾದ್"
ಖಾಲ್ತ್ಯಾಪಣಾನ್ ಚಾಲ್ತ್ಯಾಪಣಾನ್ ಚಾಲ್ಯಾರ್ ಶಾಂತ್
ವಿಚಾರ್ ವಿನಿಮಯ್
ನೀತ್-ಪ್ರೀತ್ ಖೆಳಾತ್, ಹಿತ್ ರೀತ್ ಹೆಳಾತ್ ಮೆಳಾತ್
"ಪ್ರಕಾಸ್, ವಿಕಾಸ್, ನಯುಮಯ್"

ಜೆ. ಬಿ, ಸಿಕೇರ್, ಲುವಿ ಪಿರೇರ್, ಟೈಟಸ್ ತಾಕೊಡೆ ಹ್ಯಾ ಘರಾಣ್ಯಾಚಿ ವಿಶ್ವಾಸಿ ಪಾಟ್ಲಾವ್‌ದಾರ್ ಜಾವ್ನ್ ಕವಿತಾ ರಚ್ತಾತ್.

ಸಿಜ್ಯೆಸ್ ಘರಾಣೆಂ :

ಹಾಸ್ಯ್, ವಿಡಂಬನ್ (parody) ವ್ಯಂಗ್ (satire) ಕವಿತಾಂ ದ್ವಾರಿ 'ಸಿಜ್ಯೆಸ್ ತಾಕೊಡೆ' ಲಿಖ್ಣೆ ನಾಂವಾನ್ ಗಾಜಲ್ಲೊ ಸಿರಿಲ್ ಜೆ. ಸಿಕೇರ್ ಸಮಕಾಲೀನ್ ಕವಿಂ ಭಿತರ್ ಆಪ್ಲೆಂಚ್ ಘರಾಣೆಂ ನಿರ್ಮಿತಾ. ಖಂಯ್ಚ್ಯಾಯ್ ಏಕಾ ಮಾಲ್ಗಡ್ಯಾ ಕವಿಚೊ ಪಾಟ್ಲಾವ್ ಕರಿನಾಸ್ತಾನಾ ಆಪ್ಲೇ ಖಾಸ್ ಶೈಲೆನ್ ಆಪ್ಲೆಂಚ್ ಕಾವ್ಯಾ ಘರಾಣೆಂ ಉಬೆಂ ಕೆಲ್ಲ್ಯಾ ಸಿಜ್ಯೆಸಾಚೆಂನಾಂವ್ ಕೊಂಕ್ಣಿ ಕಾವ್ಯಾಚ್ಯಾ ಇತಿ ಹಾಸಾಂತ್ ಉರ್ತಲೆಂ. ಗೊಂಯ್ಚ್ಯಾ ರ.ವಿ. ಪಂಡಿತಾಚೇ ಆನಿ ಸಿಜ್ಯೆಸಾಚೇ ಶೈಲಿಕ್ ಸಂಬಂಧ್ ಅಸಾ, ತರಿ ಸಿಜ್ಯೆಸ್ ಆಪ್ಲೆಂ ಖಾಶೆಲೆಂಪಣ್ ಸಾಂಭಾಳ್ತಾ. 'ಭಾಂಗಾರಾಚಿ ಆಶಾ' ಹಿ ತಾಚಿ ಕವಿತಾ ಸಿಜ್ಯೆಸಾಚಿ ಕವಿತಾ ತಾಕತ್ ಪಾಚಾರ್ತಾ.

ಭಾಂಗಾರಾಚಿ ಆಶಾ
ಕೊಣಾಕ್ ನಾ?
ಭಾಂಗಾರಾಚಿ ಆಶಾ
ಸರ್ವಾಂಕ್ ಆಸಾ
ತುಕಾ ಆಸಾ, ತಿಕಾ ಆಸಾ
ಹಾಕಾ ಆಸಾ, ತಾಕಾ ಆಸಾ
ಇಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ
ಮಾಕಾಯಿ ಆಸಾ.

'ಹಾಯ್ ಮಜ್ಯಾ ಮಂಗ್ಳುರಾ', 'ಸ್ತ್ರೀ', 'ವಿಣ್ಗೆ ಖಡ್ಪಾಂ' 'ಇಂದಿರಾಚಿ ಲದಿನ್', 'ವಡ್ಲೆಂ ಫೆಸ್ತ್', 'ಮೊಜ್ಯಾ ಮೊರ್ನಾ ದಿಸಾ' 'ಸಾಂ ಜುಜೆ', ಇತ್ಯಾದಿ ತಾಚ್ಯೊ ಕವಿತಾ ಕೊಂಕ್ಣಿ ಕಾವ್ಯಾಂತ್ ನಮೆಸಾಂವ್ ದಾಕಯ್ತಾತ್.

ಸಿಜ್ಯೆಸಾಚ್ಯಾ ಕಾವ್ಯಾ ಘರಾಣ್ಯಾಂತ್ ಹೆರ್ ತಾಕತ್‌ದಾರ್ ಕವಿ ನದ್ರೆಕ್ ಪಡನಾಂತ್. ಹೆಂ ಕಿತ್ಯಾಕ್ ತೆಂ ಹಾಂವ್ ನೆಣಾಂ. ಸಾಧ್ಯಾ ಮನಶಾಂ ಮೆರೆನ್ ಕವಿತಾ ಪಾವೊಂವ್ಚಿ ತಾಕತ್ ಹ್ಯಾ ಘರಾಣ್ಯಾಂತ್ಲೇ ಶೈಲಿಕ್ ಆಸಾ. ತರ್ ಆಮ್ಚ್ಯಾ ತರ್ನಾಟ್ಯಾ ಕವಿಂನಿ ಹಿ ಶೈಲಿ ಕಿತ್ಯಾಕ್ ಆಪ್ಣಾಯಿಲ್ಲಿ ನಾ?

ಪದಾಂಚೆಂ ಘರಾಣೆಂ :

ಪದಾಂ ಮುಖಾಂತ್ರ್ ಕೊಂಕ್ಣಿ ಭಾಸ್ ಆನಿ ಸಾಹಿತ್ಯ್ ಮನೋರಂಜನಾಚ್ಯಾ ಕ್ಷೇತ್ರಾಂತ್ ಜಿವೆಂ ದವ್ರುಂಕ್ ಜಾಯ್ತ್ಯಾ ಸಂಗೀತ್ ಕಾರಾಂನಿ ವಾವ್ರ್ ಕೆಲಾ. ಪದಾಂನಿ ಥೊಡ್ಯಾ ಮಾಪಾನ್ ತರಿ ಕಾವ್ಯಾಚೆಂ ರೂಪ್ ಝುಳ್ಕತಾ. ವಿಲ್ಫಿ ರೆಬಿಂಬಸ್, ಜೆರೊಮ್ ಡಿಸೋಜ್, ಲೊರೆನ್ಸ್ ಸಲ್ಡಾಣ್ಹ ಕ್ಲೊಡ್ ಡಿ ಸೋಜ್, ಮೆಲ್ವಿನ್ ಪೆರಿಸ್, ಎಸ್.ಎಸ್. ರಾಸ್ಕಿಣ್ಹ, ಜೆ.ಬಿ. ರಾಸ್ಕಿಣ್ಹ, ಹೆನ್ರಿ ಟಿ.ಡಿ ಸೋಜ್, ಹೆನ್ರಿ ಡಿ ಸಿಲ್ವ್, ವಿಕ್ಟರ್ ಕೊನ್ಸೆಸೊ, ತಿಮೊತಿ ಸೆರಾಂವ್ ಪದಾಂಚ್ಯಾ ಘರಾಣ್ಯಾಂತ್ಲೆ ಮುಖೆಲಿ. ವಿಲ್ಫಿಚಿ ಕಾಂಯ್ ಪದಾ ಕಾವ್ಯಾಚೇ ನದ್ರೆನ್ ಉಂಚ್ಲಿಂ ಆಸಾತ್. ದೆಖಿಕ್: 'ನಾಚ್ ನರ್ ನಾಚ್ ನಾರಿ', 'ಸಾಂಜ ಜಾಲಿರೆ', 'ಆಮ್ಚಿ ಭಾಸ್ ಕೊಂಕಣಿ', 'ಯೆತಾ ಘಾಟಿ ದೆಂವೂನ್', 'ಜಯೊಲೇ ಬಾಳಾ', ಹ್ಯಾ ಘರಾಣ್ಯಾನ್ ಸಂಗಿತಾ ಬರಾಬರ್ ಪದಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಉತ್ರಾಂಕ್ ಜರ್‌ಭರ್ ದಿಲ್ಯಾರ್ ಹ್ಯಾ ಘರಾಣ್ಯಾ ದ್ವಾರಿ ಕೊಂಕ್ಣಿ ಕಾವ್ಯಾಚಿ ಪ್ರಗತಿ ಧಾಟಿಮೊಟಿ ಜಾವ್ನ್ ಫುಲ್ತೆಲಿ.

ಸಾರಸ್ವತಾಲೆಂ ಘರಾಣೆಂ :

ಕರ್ನಾಟಕಾಂತ್ಲ್ಯಾ ಕಾಂಯ್ ಸಾರಸ್ವತಾಂನಿ ಧಾರ್ಮಿಕ್ ಗಿತಾಂ ಆನಿ ಹೆರ್ ವಿಶಯಾಂಚೆರ್ ಆಪ್ಲೇಚ್ ಕೊಂಕ್ಣಿ ಬೊಲ್ಯೆಂತ್ (dialect) ಕವಿತಾ ರಚ್ಲ್ಯಾತ್. ಸಾರಸ್ವತಾಂಲ್ಯಾ ಘರಾಣ್ಯಾಂತ್ಲೆ ಕಾಂಯ್ ಮುಖೆಲ್ ಕವಿ ಹೆ:

ಪಂಚ್ಯಾದಾಯಿ ಪತ್ರಾಚೊ ಸಂಪಾದಕ್ ಬಿ.ವಿ. ಬಾಳಿಗಾ ಹಾಣೆ ಕೊಂಕ್ಣಿ ಭಕ್ತಿಕ್ ಕಾವ್ಯಾಂತ್ ಜಾಯ್ತೊ ವಾವ್ರ್ ಕೆಲ್ಲೊ ಆಸಾ. ತಾಚಿ 'ವಿಘ್ನೇಶಾ ತೂಂ ರಾಕ' ಕವಿತೆಚೊ ಏಕ್ ಭಾಗ್ ಪಳೆಯಾತ್.

ವಿಘ್ನೆಶಾ ತೂಂ ರಾಕ
ವಿಘ್ನ ಜಾಲ್ಲ್ಯಾಂತ್ ಬಹುತೇಕ
ನಾ ಮಿತಿ ಶೋಷಣೆಂಕ
ದೀ ಅಭಯು ಭಕ್ತಾಂಕ
ಸತ್ಯ ತೆಂ ಬಹುದೂರ
ಅಸತ್ಯ ಸರ್ವತ್ರ
ದಿಸತಾ ಲೋಕಾಂತ್ ಕ್ರೂರ
ಮಾನವ ಸಂಹಾರ
ನಾವೆ ಹಾಕಾ ಅಂತ್ಯ
ಸಾಂಗ ಲಂಬೋದರ
ದಾಕಯಿ ಕೃಪಾದೃಷ್ಟಿ
ಪಾಶಾಂಕುಶಧರ.

ಕೆ.ಎನ್. ರಾವ್, ದಾಂಡೇಲಿ ಹಾಣೆ ಪುರಂದರದಾಸಾಚಿಂ ಭಜನಾಂ ಕೊಂಕ್ಣಿಂತ್ ಭಾಷಾಂತರ್ ಕೆಲ್ಯಾಂತ್. ಎನ್.ವಿ. ಪ್ರಭು ಗೋಕರ್ಣ, ಎ.ಜಿ. ಕಾಮತ್, ರತ್ನಾಕರ್ ಆನಂದ್ ಶೆಣೈ, ಟಿ. ವಿಟ್ಟಪ್ಪ ಶೆಣೈ ಮಂಜೇಶ್ವರ 'ವರದಾಸುತ ಚೇತನ' ಸಾರಸ್ವತ್ ಘರಾಣ್ಯಾಂತ್ಲೆ. ಸಾರಸ್ವತಾಂ ಮಧೆಂ ಕೊಂಕ್ಣಿ ವಾಚ್‌ಚಿ ಆನಿ

ಬರೊಂವ್ಪಿ ಸವಯ್ ನಾಸಲ್ಲ್ಯಾನ್ ಹ್ಯಾ ಘರಾಣ್ಯಾಂತ್ ಜಾಯ್ ಪ್ಸುರ್ತೆ ಕವಿ ಉದೆಲೆ ನಾಂತ್.

ಫುಡ್ಲಿ ದಿಶಾ ಆನಿ ಪಾವ್ಲಾಂ:

ಕಲಾಕರಾ ಪ್ರಾಸ್ ಕಲಾಕೃತಿಕ್ ಹಾಂವ್ ಮಹತ್ವ್ ದಿತಾಂ. ಹಿ ನದರ್ ದವ್ರುನ್ ಕಾನ್ನಿ ಲಿಪ್ಯೆಂತ್ಲ್ಯಾ ಕೊಂಕ್ಣಿ ಕಾವ್ಯಾಚಿಂ ಕಾಂಯ್ ಘರಾಣಿಂ ಆನಿ ತಾಂತ್ಲೆ ಕಾಂಯ್ ಮುಖೆಲ್ ಕವಿ. ಹಾಂಚೊ ಉಲ್ಲೇಖ್ ಹಾಂವೆಂ ಕೆಲೊ. ಆತಾಂ ಫುಡ್ಲಿ ದಿಶಾ ಆನಿ ಪಾವ್ಲಾಂ ಹಾಚೆರ್ ಮಜೆ ವಿಚಾರ್ ಉಗ್ತೆ ಕರ್ತಾಂ.

15 ವರ್ಸಾಂ ಪಾಟಿಂ ಕಾನ್ನಿ ಲಿಪ್ಯೆಂತ್ಲ್ಯಾ ಕೊಂಕ್ಣಿ ಪತ್ರಾಂನಿ ಕವಿತಾ ಅಪ್ರೂಪ್ ಆಸ್ತಾಲ್ಯೊ. ಆಯ್ಲೆವಾರ್ ಹಾಂಗಾಚ್ಯಾ ಪತ್ರಾಂನಿ ಜಾಯ್ತ್ಯೊ ಕವಿತಾ ದಿಸ್ತಾತ್. ಕೊಂಕ್ಣಿ ಕಾವ್ಯಾಕ್ ಹಾಂಗಾ ಜಾಯ್ ಪುರ್ತೆಂ ಸಾರೆಂ ಆನಿ ಫಾವೊತೆಂ ವಾರೆಂ ಮೆಳುಂಕ್ ಲಾಗ್ಲಾಂ ಹಿ ಗಜಾಲ್ ಅಭಿಮಾನಾಚಿ. ಕಾವ್ಯಾಚ್ಯಾ ನಾಂವಾನ್ ಬರಯ್ಲೆಂ ಸರ್ವ್ ಕಾವ್ಯ್ ಜಾಯ್ನಾ. ಕಾವ್ಯ್ ಮಣ್ ಛಾಪಲ್ಲೆಂ ಸರ್ವ್ ಕಾವ್ಯ್ ಮಣ್ ಜಾಣ್ಯಾರ್ ವೊಲಾಯ್ನಾ. ಕವಿತಾ ಬರೊಂವ್ಕ್ ದೆಣೆಂ ಆನಿ ಉರ್ಬಾ ಆಸಲ್ಲ್ಯಾಂಕ್ ಮಾರ್ಗ-ದರ್ಶನ್ ಮೊಳೊಂಕ್ ಕಾವ್ಯ್ ಶಿಬಿರಾಂ, ಕವಿತಾ ವಾಚನ್, ಕಾರ್ಯಾವಳಿ ಮಾಂಡುನ್ ಹಾಡ್ಲ್ಯಾರ್ ತಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಥೊಡೆ ತರಿ ಬೊಂಗೆ ಪುಲ್ಲಿತ್. ಪುಲಲ್ಲೆ ಪರ್ಮಳ್‌ತಿತ್.

ಹಾಂಗಾಚ್ಯಾ ಕವಿಂನಿ ದುಸ್ರ್ಯಾಂಚೊ ದೊಳೆ ಧಾಂಪುನ್ ಪಾಟ್ಲಾವ್ ಕಚ್ಯಾ ಪ್ರಾಸ್ ಆಪ್ಲೆತ್ ಖಾಸ್ ಶೈಲೆನ್ ಚಿಂತ್ಪಾಚಿ ಧಾರ್ ಆನಿ ಭಾವನಾಂಚಿ ಝುರ್ ಫುಟಾಶಿ ಕೆಲ್ಯಾರ್ ಹಾಂಗಾ ಕೊಂಕ್ಣಿ ಕಾವ್ಯಾಕ್ ಬರೊ ಫುಡಾರ್ ಆಸಾತ್. ಸದ್ದ್ಯಾಕ್ ಹಾಂಗಾಚಿ ಚಡಶಿ ಕೊಂಕ್ಣಿ ಕವಿತಾ ಕಾವ್ಯಾ ಸಾಗರಾಚೇ ತಡಿರಚ್ ಉಪ್ಯೆತಾ. ಗೊಂಯಾಂತ್ ಸೈತ್ ತಿಚ್ ಸ್ಥಿತಿ. ಗೂಂಡ್ ದರ್ಯಾಂತ್ ಕವಿತಾ ಉಪ್ಯೆಂವ್ಕ್ ವಾಚ್ಪಚಿ, ಶಿಕ್ಪಾಚಿ, ಚಿಂತ್ಪಾಚಿ, ಸಾಧನಾಚಿ ಗುಂಡಾಯ್ ಜಾಯ್ ಪಡ್ತಾ. ಕವಿತಾ ಕಲೆ ಖಾತಿರ್ ಆಸುಂ ಯೆತಾ. ಜೆದ್ನಾ ಕವಿತಾ ಜಿವಿತಾ ಖಾತಿರ್ ವಾಳ್ತಾ. ತೆದ್ನಾ ತಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಆಮ್ಚೆ ಭೊಂವ್ತಿ ಘಡ್ಚ್ಯಾ, ಘಡಲ್ಲ್ಯಾ ಘಡಿತಾಂಚೊ ರುಪ್ಯಾರ್ ಉಗ್ತೊ ದಿಸುಂಕ್ ಲಾಗ್ತಾ.

ಕವಿತಾ ಫಕತ್ ಮೂಟ್‌ಭರ್ ಶಿಕ್ಷಿ ಲೊಕಾಚೆಂ ದಾಯ್ಜ್ ನಯ್. ಕವಿತೆಚೊ ಉಗಮ್ ಲೋಕ್ ಸಾಹಿತ್ಯಾಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಜಾತಾ ಜಾಲ್ಲ್ಯಾನ್ ಸಾದ್ಯಾ ಅಶಿಕ್ಷಿ ಲೊಕಾ ಪರ್ಯಾಂತ್ ಕೊಂಕ್ಣಿ ಕಾವ್ಯ್ ಪಾವೊಂಕ್ ಜಾಯ್. ತಶೆಂ ಕರ್ತಾನಾ ಕಾವ್ಯಾಕ್ ಕೊಂಕ್ಣಿ ಲೋಕ್ ಗಿತಾಂಚೊ ಸುವಾಸ್ ಆಸ್ಚೊ ಪಡ್ತಾ. ತಸಲೊ ಸುವಾಸ್ ಆಸಲ್ಲ್ಯಾರ್ ಕವಿಂಚ್ಯೊ ಕವಿತಾ ಲೊಕಾಚ್ಯಾ ವೊಂಟಾ ವೊಂಟಾಂನಿ ಖೆಳ್ತಿತ್. ಘರಾಘರಾಂನಿ ರಿಗ್ತಿತ್.

ಕರ್ನಾಟಕಾಂತ್ ಕೊಂಕ್ಣಿ ಕವಿತೆಚಿಂ ಪುಸ್ತಕಾಂ ಭೋವ್ ಉಣಿಂ ಆಸಾತ್. ಹಾಂಗಾಚೆ ಚಡಾವತ್ ಕವಿ ಗೊಂಯಾಂತ್ ಪರ್ಗಟ್ ಉರ್ಲ್ಯಾತ್. ಬಾಕಿಬಾಬ್ ಬೋರ್ಕಾರಾನ್ ಸಂಪಾದಿತ್ ಕೆಲ್ಲ್ಯಾ ಆನಿ ಸಾಹಿತ್ಯ್ ಅಕಾಡಮಿನ್ ಪ್ರಕಾಶಿತ್ ಕೆಲ್ಲ್ಯಾ ಕಾವ್ಯ್ ಸಂಗ್ರಹ್ ಪುಸ್ತಕಾಂತ್ ಕಾನ್ನಿ ಲಿಪ್ಯೆಂತ್ಲ್ಯಾ ಕವಿಂಕ್ ಜಾತಿ ಭಾಯ್ಲೆ ಕೆಲ್ಲ್ಯಾತ್. ಸಾಹಿತ್ಯ್ ಅಕಾದೆಮಿಚ್ಯಾ ಸರ್ವ್ ಸಂಗ್ರಹಾಂನಿ ತುಮ್ಚಿ ಗತ್ ಹೀಚ್ ಜಾಲ್ಲಿ ಆಸಾ ಆನಿ ಜಾಯ್ತ್ ಆಸಾ. ಮಟ್ವ್ಯಾನ್ ಸಾಂಗ್ಚೆಂ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಲಿಪ್ಯೆಚ್ಯಾ ನಿಬಾನ್ ಆಪ್ಲಿಚ್ ಬೋಲಿ ವೈರ್ ಉಕ್ಲುನ್; ದುಸ್ರ್ಯಾಂಚ್ಯಾ ಮಾತ್ಯಾರ್ ಥಾಪುಂಕ್ ಸಾಧನ್ ಕರ್ನ್, ದೇವ್‌ನಾಗರಿಚ್ಯಾ

ಕಾಂಯ್ ಪುಜಾರ್ಯಾಂನಿ ಹೆರ್ ಲಿಪ್ಯೆಂತ್ಲ್ಯಾ ಕೊಂಕ್ಣಿ ಸಾಹಿತಾ ಚೆರ್ ಆನಿ ಮನಶಾಂಚೆರ್ ಅನೀತ್, ದಾದಾಗಿರಿ, ಗುಂಡಾಗಿರಿ, ಬಾಮುಣ್ ಗಿರಿ, ದೇವ್‌ನಾಗರಿಗಿರಿ ಅತ್ಯಾಚಾರ್, ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ್ ಕೆಲ್ಯಾತ್. ಲಾದ್ರುಚಿ ಗಾಯ್ ಪೆದ್ರುಚ್ಯಾ ಶೆತಾಂತ್, ಜಾಕಿನಾಲೊ ಕೊಂಬ್ಲೊ ಪಾಸ್ಕಿನಾಲ್ಯಾ ಘುಡಾಂತ್ ಸೊಬ್ತಾ? ಲೋಕ್‌ಶಾಯೆಂತ್ (demo-cracy) ತುಮ್ಚ್ಯಾ ತೊಂಡಾಂತ್ ನಾಗ್ರಿ ಶೆಣ ಸಾಕ್ರುಚಿ ಗುಳಿ ಮಣ್ ಚೆಪ್ತಾನಾ ತುಮಿ ಆಜೂನ್ ದೊಳೆ ಆಸೂನ್ ಕುಡ್ಡೆ, ಕಾನ್ ಆಸೂನ್ ಭೆರೆ ಆನಿ ಜೀಬ್ ಆಸೂನ್ ಮೊನೆ ಕಿತ್ಯಾಕ್? ಗೊಂಯ್ಕಾರಾಚೇ ನದ್ರೆನ್ ತುಮಿ ಭಾಯ್ಲೆ. ತಾಂಚ್ಯಾಚ್ ಉತ್ರಾಂನಿ ಸಾಂಗ್ಚೆಂತರ್ "ಆಮಿ ಗೊಂಯ್ಕಾರ್, ತುಮಿ ಘಾಟಿ" ತುಮ್ಕಾಂ ಗೊಂಯಾಂತ್ ಸ್ಥಾನ್ ನಾ. ತುಮ್ಚೇ ಕೊಂಕ್ಣಿಕ್ ಥಂಯ್ ಮಾನ್ ನಾ. ತುಮ್ಚ್ಯಾ ಸಾಹಿತ್ಯಾಚಿ ಥಂಯ್ ಜಾಗ್‌ಮಾಗ್ ನಾ. ಸಗ್ಳೆಚ್ ಕಾಮಾ ಪುರ್ತೆ ಮಾಮಾ. ಸಾಹಿತ್ಯ್ ಅಕಾಡೆಮಿನ್ ಕೊಂಕ್ಣಿ ಸಾಹಿತ್ಯಾಚಿ ಭಾಸ್ ಮಣ್ ಮಾನ್ಯತಾ ದಿಲಿ. ಖಂಯ್ಚೆಯ್ ಎಕ್ ಲಿಪಿ ಕೊಂಕ್ಣಿಚಿ ಅಧಿಕೃತ್ ಲಿಪಿ ಮಣ್ ಜಾಹೀರ್ ಪರ್ಗಟ್ಲೆಂ ನಾ. ತುಮ್ಕಾಂ ಸಾಹಿತ್ಯಾಚಿ ಪರಂಪರಾ ಆಸಾ. ತುಮ್ಚೆ ಲಾಗಿಂ ಚಡಾನ್ ಚಡ್ ಪತ್ರಾಂ, ಪುಸ್ತಕಾಂ, ಫಾಂಕಿವಂತ್ ಬರೊವ್ಪಿ, ವಾಚ್ಪಿ ಆಸಾತ್. ತರಿ ತುಮ್ಕಾಂ ಚಾರ್ ಚೊವ್ಗಾಂತ್ ಮಾನ್ ನಾ. ಹಾಚೆಂ ತುಮ್ಕಾಂ ಭಾನ್ ನಾ! ಹಿ ನಾಗ್ರಿಗಿರಿ ಬಂದ್ ಜಾಂವ್ಕ್ ಜಾಯ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಎಕಚ್ ವಾಟ್ ಆಸಾ. ಆವಾಜ್ ಉಟಯಾತ್. ಆವಾಜ್ ಹಿ ಎಕಚ್ ಭಾಸ್ ಲೋಕ್‌ಶಾಯೆಂತ್ ಸಮ್ಜತಾ. ಸಾಹಿತ್ಯ್ ಅಕಾದೆಮಿಂತ್ ಕೊಂಕ್ಣಿಚೊ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ದೊತೊರಾ ಒಲಿವಿನೊ ಗೊಮಿಶ್ ತುಮ್ಚೆ ಮಧೆಂ ಆಯ್ಲೊ ಆಸಾ. ತಾಚ್ಯಾ ಕಾನಾಂ ಮೆರೆನ್ ತುಮ್ಚೊ ಆವಾಜ್ ಗಾಜಯಾ. ಸಾಹಿತ್ಯ್ ಅಕಾಡೆಮಿನ್ ಕಾನ್ನಿ ಲಿಪ್ಯೆಂತ್ಲ್ಯಾ ಕೊಂಕ್ಣಿ ಸಾಹಿತ್ಯಾಚಿ ವಿವಿಧ್ ಸಂಗ್ರಹ್ ಪ್ರಕಾಶಿತ್ ಕರುಂಕ್ ವಿನಂತಿ ಕರಾತ್, ಜಾಯ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಹಟ್ ಧರಾತ್. ಕೊಂಕ್ಣಿ ಸಾಹಿತ್ಯ್ ವಾಡೊಂವ್ಕ್ ಪೈಶಾಂಚೊ ಆಧಾರ್ ಲಾಭುಂಕ್ ಕೊಂಕ್ಣಿಕ್ ಕರ್ನಾಟಕ್ ಸರ್ಕಾರಾನ್ ಸಾಹಿತ್ಯ್ ಪುರಸ್ಕಾರ್ ದಿಂವ್ಕ್ ಹಾಂಗಾಚ್ಯಾ ಸರ್ಕಾರಾಕ್ ಉಲೊ ಮಾರಾತ್. ಹಾಂಗಾಚ್ಯಾ ಕೊಂಕ್ಣಿ ಸಂಸ್ಥ್ಯಾಂನಿ, ಬರೊವ್ಪ್ಯಾಂನಿ ಆನಿ ಲೊಕಾನ್ ಆಪ್ಲೆ ಭಾಷೆ ಖಾತಿರ್ ಕಾಮ್ ಆನಿ ಝುಜ್ ಜಿವೆಂ ದವರ್ಚಿ ಗರ್ಜ್ ಆಸಾ.

ಕೊಂಕ್ಣಿ ಉಲೊಂವ್ಪೊ ಲೋಕ್ ಕರ್ನಾಟಕಾಂತ್ ಪೈಲೆಂ, ಗೊಂಯಾಂತ್ ದುಸ್ರೆಂ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಾಂತ್ ತಿಸ್ರೆಂ ಸ್ಥಾನ್ ಘೆತಾ. ತರಿ ತುಮ್ಚೆ ಮದ್ಲೊ ಕೊಣುಂಚ್ ಸಾಹಿತ್ಯಾ ಅಕಾಡೆಮಿಂತ್ ಕೊಂಕ್ಣಿಚೊ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಜಾವ್ನ್ ವಿಂಚೂನ್ ಯೆನಾ. ಕಿತ್ಯಾಕ್? ಗೊಂಯಾಂತ್ ಇತ್ಲೆ ದೀಸ್ ಕೊಂಕ್ಣಿಚ್ಯಾ ನಾಂವಾನ್ ಮೂಟ್‌ಭರ್ ಸ್ವಾರ್ಥಿ, ಜಾತಿವಾದಿ, ಅಶೀರ್ ಚಿಂತ್ಪಾಚ್ಯಾ ಬರೊವ್ಪ್ಯಾಂಚೆಂ ರಾಜ್ ಚಲ್ತಾಲೆಂ.

ತುಮ್ಚೇ ಭಾಷೆಕ್, ಸಾಹಿತ್ಯಾಕ್, ಲಿಪ್ಯೆಕ್ ಆನಿ ಬರೊವ್ಪ್ಯಾಂಕ್ ವೈರ್ ಕಾಡೂಂಕ್ ಆನಿ ಹೆರಾಂಚ್ಯಾ ಗುಲಾಮ್‌ಪಣಾಂತ್ಲೆ ಸುಟೊಂಕ್ ತುಮ್ಚೇ ಮುಖಾರ್ ಎಕ್ ನವಿಚ್ ಸುಚೊವ್ಣ್ ಮುಖಾರ್ ದವರ್ತಾಂ. ತಿ ತುಮ್ಕಾಂ ವಿಚಿತ್ರ್ ದಿಸಾತ್. ತುಮ್ಚೇ ಭಾಷೆಕ್ 'ಕರ್ನಾಟಕೀ' ನವೆಂ ನಾಂವ್ ದಿಯಾತ್ ಆನಿ ತಿ ಗೊಂಯ್ಚೇ ಕೊಂಕ್ಣಿ 'ಪ್ರಾಸ್ ವೆಗ್ಳಿ ಮಣ್ ಜಾಹೀರ್ ಕರಾತ್. ಕಾನ್ನಿ ಲಿಪಿ 'ಕರ್ನಾಟಕಿ ಭಾಷೆಚಿ ಎಕ್ ಮಾತ್ರ್ ಅಧಿಕೃತ್ ಲಿಪಿ ಮಣ್ ಪರ್ಗಟ್ ಉಚಾರಾತ್. ತುಮ್ಚೆಚ್ ಲೇಖಕ್ ಸಮ್ಮೇಳ್ ಆನಿ ಜಮಾತಿ ಕರಾತ್. ಉಪ್ರಾಂತ್

ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿನ್ 'ಕರ್ನಾಟಕಿ', ಸಾಹಿತ್ಯಾಚಿ ಭಾಸ್ ಮ್ಹಣ್ ಮಾನ್ಯತಾ ದಿಶಿ ಸಾಧನ್ ಕರಾತ್. ತುಮ್ಕಾಂ ಮಾನ್ಯತಾ ಮೆಳುಂಕಚ್. ಜಾಯ್ ತಿತ್ಯಾಕ್ ತುಮ್ಚೆ ಆಗಿಂ ಲೊಕಾಚೆಂ ಬಳ್ ಆಸಾ ಭಾಸ್ ವಿಜ್ಞಾನಾಚೇ ನದ್ರೆನ್ ಉರ್ದು ಆನಿ ಹಿಂದಿ ಏಕಚ್ ಭಾಸ್. ಲಿಪ್ಯೊ ವೆಗ್ಳ್ಯೊ ಜಾಲ್ಲ್ಯಾನ್ ಆನಿ ಲೊಕಾಚ್ಯಾ ಹಟಾಕ್ ಲಾಗೊನ್ ಹಿಂದಿ ಆನಿ ಉರ್ದು ವೆಗ್ಳ್ಯೊ ಸಾಹಿತಿಕ್ ಭಾಸ್ಯೊ ಮ್ಹಣ್ ಅಕಾಡೆಮಿನ್ ಮಾನ್ಯತಾ ದಿಲ್ಯಾ.

ಗೊಂಯಾಂತ್ ಕೊಂಕ್ಣಿ ನಾಗರಿ ಲಿಪ್ಯೆಂತ್ ರಾಜ್‌ಭಾಸ್ ಜಾಲ್ಯಾ. ತರಿ ವ್ಯವಹಾರಾಂತ್ ಮಾತ್ರ್ ಇಂಗ್ಲೆಜ್ ಚಲ್ತಾ. ನಾಗರಿ ಲಿಪ್ಯೆಂತ್ ವಾಚ್ಚೆ ಬೋವ್ ಉಣೆಂ ಹೆಂ ಸತ್ ದೊಳ್ಯಾಂ ಮುಖಾರ್ ದವ್ರಾತ್ ನಾಗರಿ ಲಿಪಿ ಗೊಂಯಾಂತ್ ರೆಲಿಕ್ ಜಾವ್ನ್ ಜಾಯ್ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಉರ್ಥು. ತುಮಿ ಹಾಂಗಾ ಕಾನ್ನಿ ಲಿಪಿ ಸಾಂಭಾಳಾ ಆನಿ ತುಮ್ಚಿ 'ಕರ್ನಾಟಕಿ' ಭಾಸ್ ವ್ಹೆರ್ ಕಾಡಾ. ಹೆ ಘಡೇ ಮಾಕಾ ವೇಳ್ ಮೆಳ್ಳ್ಯಾರ್, ತುಮಿ ಉಲೊಂವ್ಕ ಸಂದ್ರಾಪ್ ದಿಲ್ಯಾರ್ ಹೇ ಸುಚೊವ್ಣೆಚೆರ್ ಹಾಂವ್ ಸವಿಸ್ತಾರ್ ಥರಾನ್ ಉಲಯ್ತ್ಂ. ತಿತ್ಲೆ ಮ್ಹಣಸರ್ ಮಜಿ ಸುಚೊವ್ಣ್ ತುಮ್ಚೇ ಮತಿಂತ್ ಪ್ಲೊಳಯಾತ್ ಚಿಂತ್ಪಾಚ್ಯಾ ಘಾತ್ರಾರ್ ತಿ ಘಾಜಾತ್ ಆನಿ ತಾಂತು ತುಮ್ಕಾಂ ಕಿತೆಂಯ್ ಸಾರ್ ದಿಸ್ತಾ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಜರೂರ್ ವಾವ್ರಾಕ್ ಹಾತ್ ಘಾಲಾತ್. ತುಮ್ಚೊ ಆನಿ ತುಮ್ಚೇ ಭಾಷೆಚೊ ಫುಡಾರ್ ತುಮ್ಚ್ಯಾಚ್ ಹಾತಾಂತ್ ಆಸಾ; ತೊ ದುಸ್ರ್ಯಾಚ್ಯಾ ಹಾತಾಂತ್ ದೀ ನಾಕಾತ್ ವಾ ಗಳ್ಯಾಕ್ ಲ್ಹುಲೊ ಜಾವ್ನ್ ದುಸ್ರ್ಯಾಂಕ್ ಘಾಲಿನಾಕಾತ್.

ಕೊಂಕ್ಣಿ ಕಾವ್ಯಾಚಿಂ ಪಾಳಾಂ ಮುಳಾಂ ಉಸ್ತಿತನಾ, ಕಾನ್ನಿ ಲಿಪ್ಯೆಂತ್ಲ್ಯಾ ಕಾವ್ಯಾಚೆರ್ ನದರ್ ಭೊಂವ್ಡಾಯ್‌ತನಾ ದೊನ್‌ಪಾರ್ ಜಾಲ್ಲೊ ಆಸಾ. ಗೊಂಯ್ಚ್ಯೇ ಕೊಂಕ್ಣಿಂತ್ ಸಾಂಗ್ತೆ ಜಾಲ್ಯಾರ್ ತುಮ್ಚ್ಯಾ ಪೊಟಾಂತ್ ಕಾವ್ಯೆ ರಡುಂಕ್ ಲಾಗ್ಲೆ ಆಸಾತ್", ಮಜ್ಯಾ ಪೊಟಾಂತ್ ಕೊಂಕ್ಣಿ ಕೊಗೂಳ್ ಜಾಗಿ ಜಾಲ್ಲಿ ಆಸಾ ಆನಿ ತಿ ಚಾಫ್ರಾಚೇ 'ಖರಸ್' ಕವಿತೆಂತ್ಲ್ಯಾನ್ ಮಾಕಾ ಮೆಳ್‌ಲ್ಲಿ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಮಜ್ಯಾಚ್ ಉತ್ರಾಂನಿ ಮ್ಹಣುಂಕ್ ಲಾಯ್ತಾ.

ಮಳ್ಬಾಚೇ ಸಾಣ್ಯೆಂತ್ ಹಾಂವ್
ಚಾಂದ್ನೆ ನಾವ್ಪುಂಕ್ ಆಶೆಲೊಂ
ವೊಸ್ರಿ ಮೊಡಾಂನಿ ಆಪ್ಲೇ ವೆಂಗೆಂತ್
ಚಂದ್ರಾಕ್ ಮೊಜ್ಯಾ ವೆಂಗೆಲೊ.

ಚಿಂತ್ಪಾಚ್ಯಾ ದರ್ಯಾಂತ್ ಹಾಂವ್
ವಿಚಾರ್ ಉಪ್ಯೆಂವ್ಕ ಆಶೆಲೊಂ
ಸ್ವಾರ್ಥಾಚ್ಯಾ ಗುಲಾಮ್ ಪಣಾಂತ್
ಮಾಜೆಂ ಚಿಂತಪ್ ವಿಸರ್ಲ್ಲೊಂ.

ಭಾವನಾಚ್ಯಾ ಶಿಖರಾರ್ ಹಾಂವ್
ಕವಿತಾ ರಚುಂಕ್ ಆಶೆಲೊಂ
ಕಾಳ್ಜಾಂತ್ಲೇ ಸುಕ್ತೆಕ್ ಲಾಗುನ್
ಉತ್ರಾಂ ನಾಸ್ತಾ ಖಿರ್ಶೆಲೊಂ.

ಜೀವಿತಾಚ್ಯಾ ಆಂಗ್ಣಾಂತ್ ಹಾಂವ್
ಜೈತಾ ನಾಚ್ ಆಶೆಲೊಂ
ಸಾಧನಾಚೆಂ ವಾಜಪ್ ಫುಟ್ಲ್ಯಾನ್
ಅರ್ಧ್ಯಾರ್ ಹಾಂವ್ ನಿರ್ಶೆಲೊಂ.

ಸಂಗೀತಾಚ್ಯಾ ಹೊಡ್ಯಾಕ್ ಹಾಂವ್
ರಂಗೀತ್ ಶಿಡ್ ಆಶೆಲೊಂ
ಮೊಗಾಚೆಂ ವಾರೆಂ ನಾಸ್ಲ್ಯಾನ್
ಅಳ್ಣಿ ನಂಯ್ತ್ ಘುಸ್ಮಟ್ಲ್ಲೊಂ.

('ರಾಕ್ಣೊ' ಭಾಂಗಾರೋತ್ಸವ ಹಾಂಗಾ ವಾಚ್ಚೆಲೆಂ ಅಧ್ಯಯನ ಲೇಖನ)

ಪ್ರೇಮು ಸ್ವರೂಪ

● ಗೌರೀಶ ಕಾಯ್ಕಿಣಿ

ಲಾಸ್ತಾ, ಭಾಜ್ತಾ, ಜಳ್ತಾ
ಅಂಗ ಅಂಗ ಪೊಳ್ತಾ
ರೋಮು ರೋಮು ಪೆಟ್ತಾ
ಧಗ್ಗ್ ಧಗ ಧಗ್ತಾ!
ತರೂಪಣ, ತುಜ್ಜೊ ಪ್ರಕಾಶು
ಭರ್ತಿ ಭೋರ್ನು ಆಕಾಶು
ಆನಿ, ಆನಿ, ಜಾಂವ್ನ್ಯಾ
ಮ್ಹಣ್ತಾ ಪೃಥ್ವೀ ತುಕ್ಕಾ!
ಸೂರ್ಯಾ! ತುಜ್ಜೇಂ ಆಕರ್ಷಣ
ವಿಜೇಚೆಂ ಗಾಢಾಲಿಂಗನ
ಅದ್ಭುತ! ಅದ್ಭುತ!
ಕಶ್ಶಿ ಹೇಂ ಉದ್ಭೂತ?
ಚರಾಚರಾಕ ಸಂಜೀವನ!
ದಾಹಕ ತುಜ್ಜೇಂ ಪ್ರೇಮು
ತರೀತೇಂ ಮೋಹಕ ಅಪ್ರತಿಮು
ದಿವ್ಯಾಕ ಭುಲ್ತಾ ಪತಂಗ
ಮರ್ತಾ ಧರ್ತಾ ಜ್ವಾಲೇಸಂಗ!
ತಶೀಚಿ ರೇ, ಹೀ ಪೃಥ್ವೀ
ನಾಚ್ತಾ ತುಜಲಾಗಿ ನಟವೀ
ಅಂಗಾಂತ ಉಜ್ಜೊ ದೊಳ್ಯಾಂತ ಉಜವಾಡ
ಪ್ರಖರ ಪ್ರೇಮು – ಹೀಂ ತಪ ಬೇಜೊಡ!
ತುಜ್ಯಾ ತಳಪತಾ ತೇಜಾಂತ
ಖಾಸ ಖುಶೀಚ್ಯಾ ವಾಜೇಂತ
ಜುವಾನೀನಾ ವತ್ತಾ ಗರ್ಭಿ
ಮಾಗ್ತಾ ಭೊಗ್ತಾ ಉಜ್ಯಾಡಾ ಊರ್ಮಿ!
ಜಗಭರ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಹೊ ಉಜವಾಡ
ಝೂಡಾಂ–ಫುಲಾಂ–ಫಲಾಂಕ ಸಲೌಡ
ಉಘಡೀ ನಾಗಡೀ ತುಜ್ಜೀಶಾನ
ಜೀವಜ್ಯೋತಿ ತಿಜೀಚಿ ನಿಶಾನ!
ತೂಂ ತಪ್ತ ತಾಂಬಡೋಗೋಲು
ಪ್ರೇಮಾಚೋ ರಂಗುವಾಲು,
ರಕ್ತಚೇಂಭಾತೇಂ ದೊಗಾಂಚೇ
ಪೃಥ್ವೀಮೋಲಾಚೆಂ ಮೊಗಾಚೇಂ !
ಸೂರ್ಯಾ! ತೂಂ ಆದರ್ಶ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ
ಪ್ರೇಮು ಸ್ವರೂಪ ಅಂತರಿಕ್ಷ!

ಗೋಡಿ, ಗೋಡಿ, ಹೋಡಿ ಭಾಸ ಕೊಂಕಣಿ

● ಬಿ.ವಿ. ಬಾಳಿಗಾ, ಮಂಗಳೂರು

ಅಮಚಿ ಆವೈ ಆಮಚಿ ಭಾಸ ಕೊಂಕಣಿ
॥ ಪಲ್ಲ ॥

ಪ್ರಾಕೃತಾಂತೂನ್ ಉಬ್ಜಲಿ
ಭಾರ್ಗವಾನ ನಿರ್ಮಿಲಿ
ರಾಯಾಂಲಾಶ್ರಯು ನಾತ್ಲಿಲೆಂಯಿ
ಶ್ರೀಮಂತ ಉರಲ್ಯಾ ತಿಚಿ ಧ್ವನಿ
ಗೋಡಿ, ಗೋಡಿ, ಹೋಡಿ ಭಾಸ ಕೊಂಕಣಿ
॥ ಆಮಚಿ ॥

ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪನ್ನ ತೀ
ಸತ್ವಪೂರ್ಣ ಶಕ್ತಿ ತೀ
ಸಹಿಸೂನು ಸಹಸ್ರ ಆಘಾತ
ಜೀವಾನ ಉರಲ್ಯಾ ಆಜೀಯಿ
ಗೋಡಿ, ಗೋಡಿ, ಹೋಡಿ ಭಾಸ ಕೊಂಕಣಿ
॥ ಆಮಚಿ ॥

ಕುಡುಂಬಿ, ಖಾರ್ವಿ ಲೋಕಾಂಲಿ
ಸಾರಸ್ವತ, ಕ್ರೈಸ್ತಾಂಲಿ
ನವಾಯತ ಮುಸ್ಲೀಮಾಂಲಿ
ಮಾತೃಭಾಷಾ ಕೊಂಕಣಿ
ಗೋಡಿ, ಗೋಡಿ, ಹೋಡಿ ಭಾಸ ಕೊಂಕಣಿ
॥ ಆಮಚಿ ॥

ಚಾರಿ ರಾಜ್ಯಾಂತ್ ಪ್ರಬಲ ತೀ
ಗೊಂಯಾಂತ್ ರಾಜ್ಯಭಾಸ-ತೀ
'ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾಸ' ಮಾನ್ಯತಾ
ಮಳ್ಳಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಭಾಸ ತೀ
ಗೋಡಿ, ಗೋಡಿ, ಹೋಡಿ ಭಾಸ ಕೊಂಕಣಿ
॥ ಆಮಚಿ ॥

'ದೇವಭಾಷಾ' ಮ್ಹಣತಾತಿ
ವ್ಯಯ್ಲ್ಯಾ ಪಂಕ್ತಿಕ್ ಮೆಳ್ಳಿಲಿ
ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಕಾಸ ಕರನು
ತಿಚ್ಯಾ ಸ್ಥಾನಾಕ್ ಪಾವಯಾತಿ
ಗೋಡಿ, ಗೋಡಿ, ಹೋಡಿ ಭಾಸ ಕೊಂಕಣಿ
॥ಆಮಚಿ ॥

ಕೊಂಕಣಿ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಕೊಂಕಣಿ ಜನ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು?

● ನಾ. ಡಿಸೋಜ

15-14, ಎರಡನೆಯ ಕ್ರಾಸ್, ನೆಹರೂ ನಗರ, ಸಾಗರ – 577 401, ಶಿವಮೊಗ್ಗ

ಹತ್ತು ಅಂಶಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ

ಒಂದು : ಕೊಂಕಣಿ ಜನ ಮೂಲತಃ ಗೋವಾದವರೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಶತಮಾನಗಳ ಹಿಂದೆ ಅವರು ಕನ್ನಡ ನಾಡಿಗೆ ಬಂದು ಕನ್ನಡಿಗರೇ ಆಗಿ ಹೋಗಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ಹಲವು ದಾಖಲೆಗಳಿವೆ. ಬಿಡಿ ಲೇಖನಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಈ ಕುರಿತು ಸಮಗ್ರವಾದ ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ ಆಗಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆದು, ಗ್ರಂಥರೂಪದಲ್ಲಿ ಅದು ಹೊರಬೀಳಬೇಕು.

ಎರಡು : ಕೊಂಕಣಿ ಜಾನಪದ ಕಲೆ ಸಾಹಿತ್ಯದ ರಕ್ಷಣೆ ಆಗಬೇಕು. ಅದು ಸಾರಸ್ವತರ, ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರ, ಖಾರ್ವಿ, ಕುಣಬಿ, ಚರೋಡಿ, ನವಾಯ್ತಿ ಮತ್ತೆ ಕೊಂಕಣಿ ಮಾತನಾಡುವ ಯಾವುದೇ ಜನಾಂಗದ್ದು ಆಗಬಹುದು.

ಮೂರು : ಈಗ ಇಪ್ಪತ್ತಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಕೊಂಕಣಿ ಆಡುನುಡಿಗಳಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಪ್ರಭಾವ, ಹೊರ ಭಾಷೆಗಳ ಪ್ರಭಾವ, ವೃತ್ತಿ, ಮತ ಮುಂತಾದ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಈ ಆಡುನುಡಿಯ ಪ್ರಭೇದಗಳು ಉಂಟಾಗಿರಬಹುದು. ಇದನ್ನು ಭಾಷಾ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ, ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ, ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕಲ್ಲದೆ, ನಮ್ಮದೇ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಅವರದ್ದು ನಿಕೃಷ್ಟ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲ ಕೊಂಕಣಿಗರೂ ಬಿಡಬೇಕು. ಹಾಗು ಈ ಎಲ್ಲ ಭಾಷಾ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ಒಂದೆಡೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಯತ್ನ ಆಗಬೇಕು.

ನಾಲ್ಕು : ಕೊಂಕಣಿಗೆ ಲಿಪಿ ಇಲ್ಲ ಎಂಬ ಕೊರಗನ್ನು ಮರೆತು, ಈಗ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕನ್ನಡವನ್ನೇ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಕೊಂಕಣಿಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಬೇಕು. ಈಗಾಗಲೇ ಕನ್ನಡ ಲಿಪಿಯ ಕೊಂಕಣಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಪುಲವಾಗಿ ಇರುವಾಗ, ಲಿಪಿ ಇಲ್ಲ ಅನ್ನುವುದು ಕೊಂಕಣಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗಬಾರದು.

ಐದು : ಈಗ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರು ಹಾಗು ಸಾರಸ್ವತರು ಕೊಂಕಣಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಪತ್ರಿಕೆಗಳೂ ಬರುತ್ತಿವೆ. ವಿಚಿತ್ರವೆಂದರೆ ಅವರವರು ಅವರವರದ್ದೇ ಆದ ಕೋಟೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಇಗರ್ಜಿ ಸುದ್ದಿಗಳು ಸಾರಸ್ವತರ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಠದ ಸುದ್ದಿಗಳು ವಿಪರೀತವಾಗಿ ಬರುವುದರಿಂದ ಆ ಪತ್ರಿಕೆ ನಮ್ಮದಲ್ಲ ಈ ಪತ್ರಿಕೆ ನಮ್ಮದಲ್ಲ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಕಾರಣ ಮತಧರ್ಮಗಳ ಗೊಂದಲವಿಲ್ಲದ ಸಮಗ್ರ ಕೊಂಕಣಿ ಜನರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಕೂಡ ಕೊಂಕಣಿಯಲ್ಲಿ ಬರಬೇಕು.

ಆರು : ಕೊಂಕಣಿ ಅರ್ಥಕೋಶ ಆದಷ್ಟು ಬೇಗನೆ ಹೊರ ಬರಬೇಕು.

ಏಳು: ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಮಲೆಯಾಳಿ ಮೂಲಕ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಮರಾಠಿ ಮೂಲಕ ಗೋವಾದಲ್ಲಿ ದೇವನಾಗರಿ, ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ಕೊಂಕಣಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ನಡೆದಿರುತ್ತವೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೊಂಕಣಿ ಜನ ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು.

ಎಂಟು : ಕನ್ನಡದ ಜನ ಅತಿಯಾದ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ವ್ಯಾಮೋಹಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಹೇಗೆ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕಲಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಕೊಂಕಣಿ ಜನ ಕೂಡ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ವ್ಯಾಮೋಹದಿಂದಾಗಿ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕೊಂಕಣಿ ಕಲಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸಂಗೀತ ನೃತ್ಯಗಳು ಕೊಂಕಣಿ ಸಮಾಜವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬದಲಾಗಬೇಕು.

ಒಂಬತ್ತು : ಕನ್ನಡ ಲಿಪಿಯ ಕೊಂಕಣಿ ಕವಿತೆ, ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೌಢಿಮೆ ಕಂಡು ಬರುವಂತೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಕತೆ – ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುಗಾರಿಕೆ ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಕೊಂಕಣಿ ಕತೆ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ವಿಚಾರ ಮಾಡಬೇಕು. ಉತ್ತಮ ಕೊಂಕಣಿ ಕವಿತೆ, ನಾಟಕಗಳು ಬೇರೆ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಅನುವಾದವಾಗಬೇಕು. ಇತರೆ ಭಾಷೆಯ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಗ್ರಂಥಗಳು ಕೊಂಕಣಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಗಬೇಕು.

ಹತ್ತು : ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ತುಳು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಪುರಸ್ಕರಿಸಿದ ಹಾಗೆಯೇ ಕನ್ನಡ ಲಿಪಿಯ ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಪುರಸ್ಕರಿಸುವ ಹಾಗೆ ಒತ್ತಾಯ ತರಬೇಕು. ಜೊತೆಗೆ "ಕರ್ನಾಟಕ ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷಾ ಅಕಾಡೆಮಿ"ಗಾಗಿ ಕೊಂಕಣಿ ಜನ ಪ್ರಯತ್ನ ಪಡಬೇಕು. ಕನ್ನಡ ಲಿಪಿಯ ಕೊಂಕಣಿ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಮಾನ್ಯತೆ ನೀಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಕೂಡ ಮಾನ್ಯತೆ ನೀಡಿಲ್ಲ' 'ಅಕಾಡೆಮಿ ಪುರಸ್ಕಾರ' ಹಾಗು 'ಕೊಂಕಣಿ ಅಕಾಡೆಮಿ' ಈ ಎರಡೂ ಮುಂದಿನ ಗುರಿಯಾಗಬೇಕು.

ಶತಕಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಂಕಣಿ - ಕನ್ನಡಿಗರ ಬಾಂಧವ್ಯ

● ಡಾ। ಕೃಷ್ಣಾನಂದ ಕಾಮತ್

110, ಶಶಿಕಿರಣ, 18ನೆಯ ಕ್ರಾಸ್, ಮಲ್ಲೇಶ್ವರಮ್, ಬೆಂಗಳೂರು- 560 055

ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ಅತಿ ಎತ್ತರವಾದ ಎವರೆಸ್ಟ್ ಶಿಖರವನ್ನು ಎಡ್ಮಂಡ್ ಹಿಲರಿ ಮತ್ತು ತೇನಸಿಂಗರು ಕ್ರಿ.ಶ. 1953ರಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಏರಿದಾಗ, ಅಲ್ಲಿ ಕಂಡದ್ದು ಉಡುಪಿ ಹೊಟೇಲು ಎಂದು ತುಳುವರನ್ನು ಗೇಲಿ ಮಾಡಿದಾಗ, ಅಲ್ಲಿಯ ಬಾಣಸಿಗ ಕೊಂಕಣಿಗನೆಂದು ಪರ್ವತಾರೋಹಿಗಳು ಅರಿಯುವಂತಾಯ್ತು ಎಂದು ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ ಸಿದ್ಧವೆಂದೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು ! ತುಳು – ಕೊಂಕಣಿಗರ ಸಾಹಸ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಿಂದಾಗಿ ಇಂಥ ಅನೇಕಾನೇಕ ಗೇಲಿಯ ಮಾತುಗಳು ಪ್ರಚಲಿತವಿದ್ದರೂ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಸತ್ಯಾಂಶವಿಲ್ಲದಿಲ್ಲ. ಉತ್ತರ ಭಾರತದಿಂದ ವಲಸೆ ಬಂದು ಗೋವೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತರಾದ ಕೊಂಕಣಿ ಜನ ತಮ್ಮ ಭವಿಷ್ಯ ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕರಾವಳಿಯ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿಗೂ ಪದಾರ್ಪಣ ಮಾಡಿದರು. ಅಂತೆಯೇ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಕ್ರಿ. ಶ. 1293ರಲ್ಲಿ ಮದನಂತೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ಕೊಟ್ಟಾಗ, ಆದಾಗಲೇ ಕೊಂಕಣಿಗರು ಅಲ್ಲಿ ತಳ ಊರಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ವಿಸ್ಮಯ ಪಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಗೋವಾದಿಂದ ಕೊಂಕಣಿಗರು ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಪ್ರಥಮ ಬಾರಿ ಎಂದು ಕಾಲಿಟ್ಟರು? ಎಂದು ಹೇಳುವ ಕಾಗದ ಪತ್ರಗಳು, ಇನ್ನಿತರ ದಾಖಲೆಗಳು ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈ ಮಾತಿಗೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಸಹಸ್ರ ವರ್ಷಗಳು ಸರಿದಿವೆ, ಎಂದು ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಗೋವೆಯ ಹಿಂದುಗಳನ್ನು ಮೊದಲು ಮುಸಲ್ಮಾನರು (ಕ್ರಿ.ಶ. 1312 ಮತ್ತು 1472) ಅನಂತರ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು (ಕ್ರಿ. ಶ.1510) ಅತ್ಯಂತ ಕ್ರೂರ ರೀತಿಯಿಂದ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಧ್ವಂಸ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿಗೆ ಬರುವಂತಾಯಿತು. ಇವರಲ್ಲಿ ಸಾರಸ್ವತರೇ * ಅಧಿಕ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ವಾಣಿ, ದೈವಜ್ಞ, ಅಂಬಿಗರೂ ಇದ್ದರು. ಕೆಲ ಕೊಂಕಣಿ ಕ್ರಿಶ್ಚನ್ನರೂ ಬಂದರು. ಆಗ ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದ ಜೈನ ಮಾಂಡಲಿಕರು, ತುಂಡರಸರು, ಆಗಂತುಕರಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ನೀಡಿ, ಹೊನ್ನಾವರ, ಭಟಕಳ, ಬಸರೂರು, ಬಾರಕೂರು, ಬ್ರಹ್ಮಾವರ, ಮೂಲ್ಕಿ, ಮಂಗಳೂರು, ಉಲ್ಲಾಳ, ಮುಂತಾದ ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಲು ಅನುವು ಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟರು. ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಬಂದರುಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡರೆ, ಕೃಷಿಕರು ಒಳನಾಡಿನ ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಸೇರಿ ಮೈಮುರಿದುಡಿದು, ಹೊಲ ತೋಟಗಳಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯ ಫಸಲು ಪಡೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಕೊಂಕಣಿಗರ ಮುಂದಾಲೋಚನೆಯ ನಡವಳಿಕೆಯಿಂದ, ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿಂದ, ಸ್ಥಾಯೀ ಕನ್ನಡಿಗರು, ಅವರನ್ನು ಗೌರವದಿಂದ ಕಾಣುವಂತಾಯಿತು. ಬೇಗನೇ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿತದ್ದರಿಂದ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಯಿತು. ಮನೆ ಮಾತಾಗಿ ಕೊಂಕಣಿಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡರೂ ಅನೇಕಾನೇಕ ಕನ್ನಡ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಶ್ರೀಮಂತವಾಗಿಸಿದರು. ಅಡಿಕೆ ತೋಟಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಹವ್ಯಕರಿಂದ ಕಲಿತರು. ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಉಳಿಸಿದ ಕಾಳುಕಡಿ, ಕಾಸಿನ ಪುಡಿಗಳಿಂದ ಇನ್ನಿತರರಿಗೂ ಲಾಭವಾಗುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡರು.ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಕೃಷಿಕರಿಗೆ ಮುಂದಾಗಿ ಸಾಮಾನು ಕೊಟ್ಟು ಬೆಳೆ ಬಂದ ನಂತರ ಅಸಲಿನ ಜೊತೆ ಬಡ್ಡಿ ಸೇರಿಸಿ ತಮ್ಮ ಬಂಡವಾಳದಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡರು. ಅತ್ಯಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಕೊಂಕಣಿಗರು ಕನ್ನಡಿಗರೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆತು ಒಂದಾಗಿ ಬಿಟ್ಟರು. ಯಾವತ್ತೂ ತಮ್ಮ ಬೇಕು – ಬೇಡಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಿಗರ ಮೇಲೆ ಹೇರದೇ ಇದ್ದದ್ದೇ ಈ ಯಶಸ್ಸಿಗೆ ಕಾರಣ.

ಕೊಂಕಣಿಗರ ಕುಶಾಗ್ರಮತಿ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಮತ್ತೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದ ಕನ್ನಡ ಅರಸರು ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಅವರ ನೆರವು ಪಡೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಸಾರಸ್ವತರಿಗೆ ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯಾಭಿಮಾನ ಸ್ವಾಮಿನಿಷ್ಠೆಗಳ ಆಳದ ಅರಿವು ಮಾಡಿಕೊಡಲು ಅನುಕೂಲವೇ ಆಯಿತು. ಈ ಪರಂಪರೆ ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದಿಂದಲೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಯಾವ ಅಡೆತಡೆಗಳಿಲ್ಲದೇ ಬ್ರಿಟಿಷರ ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತದ ವರೆಗೆ ನಡೆದು ಬಂದಿತು. ದ್ವಿತೀಯ ಹರಿಹರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗೋವೆಯಲ್ಲಿ ಮುಸಲ್ಮಾನರು ವಿಪರೀತ ಕೀಟಲೆ ಕೊಡಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಕಾಶ್ಮೀರಿ ಸಾರಸ್ವತ ಮಾಧವ ಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ದಂಡಿನೊಂದಿಗೆ ಅವರನ್ನು ಸದೆಬಡಿಯಲು ಕಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕ್ರಿ. ಶ. 1378ರ ಕಾಳಗದಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾದ ದಂಡನಾಯಕನು ಅಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಧ್ವಜ ಹಾರಿಸುತ್ತ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ದಕ್ಷ ರೀತಿಯಿಂದ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಕಾಲದ ಗೋವಾ ಪ್ರದೇಶ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರ ವಶದಲ್ಲಿ ಇದ್ದುದಕ್ಕಿಂತ ಹತ್ತು ಪಟ್ಟು ದೊಡ್ಡದಾಗಿತ್ತು. ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿ ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಈತ ಆದಾಗಲೇ ಗೋವೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿದ್ದ ಕೊಂಕಣಿ (ಕಾಶ್ಮೀರಿ) ಸಾರಸ್ವತನೇ ಅಥವಾ ಹೊಸದಾಗಿ ಕಾಶ್ಮೀರದಿಂದ ಬಂದ ಸಾರಸ್ವತನೇ ಎಂದು ಖಚಿತವಾಗಿ ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ವಿಜಯನಗರದ ಪರಂಪರೆಯನ್ನೇ ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಕೆಳದಿ ಅರಸರು ಕೊಂಕಣಿಗರ ನೆರವನ್ನು ಕೊನೆ ಮೊದಲಿಲ್ಲದೇ ಪಡೆದರು. ಸದಾಶಿವ ನಾಯಕ (1565 – 1586) ನಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಈ ಪರಿಪಾಠ ರಾಜ್ಯದ ಅಂತ್ಯ (1763)ರ ವರೆಗೂ ಏಕಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ನಡೆದು ಬಂದಿತು. ಅರಮನೆಯ ಉಸ್ತುವಾರಿ, ಲೆಕ್ಕಪತ್ರ, ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಇಡುವುದು, ಊರ ಆಡಳಿತ, ರಾಯಭಾರಿ ಕೆಲಸ, ವ್ಯಾಪಾರ ಒಪ್ಪಂದ, ಒಡಂಬಡಿಕೆಗಳಂತಹ ಚಾಣಾಕ್ಷತೆಯ ಹುದ್ದೆಗಳು ಕೊಂಕಣಿಗರಿಗೇ ಮೀಸಲಾಗಿದ್ದವು. ಅನೇಕ ಸಾರಸ್ವತ ಕುಟುಂಬಗಳ ಅಡ್ಡ ಹೆಸರುಗಳು ಅವರ ಪೂರ್ವಜರು ಕೆಳದಿ ಅಥವಾ ಇತರ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪಡೆದ ಹುದ್ದೆಗಳ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿವೆ. ನಗರದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳ ನಿಯಂತ್ರಣಾಧಿಕಾರಿ ನಾ(ನ)ಗರಕಟ್ಟೆಯಾದರೆ, ಚಿಕ್ಕ ಅರಮನೆಯ ಅಧಿಕಾರಿ ಚಿಕ್ಕರಮನೆಯಾದ. ಸಮರ್ಥ ರಾಯಭಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ವಿಠ್ಠಲ ಶೆಣೈಯ

* ಇಲ್ಲಿ ಶೈವ, ವೈಷ್ಣವ, ಸ್ಮಾರ್ತರೆಂಬ ಭೇದ ಮಾಡದೇ ಕೊಂಕಣಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಹೆಸರಂತೂ ಕೆಳದಿಯ ಇತಿಹಾಸದೊಂದಿಗೆ ಹಾಸು ಹೊಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ಪ್ರಥಮ ವೆಂಕಟಪ್ಪ ನಾಯಕನು (1588 – 1629) ನು ಪೋರ್ಚುಗೀಸರೊಂದಿಗೆ ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಾರಿ ಒಪ್ಪಂದ ಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಈತನ ಜಾಣ್ಮೆಯನ್ನು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಬಳ ಸಿದ್ದ. ಮಾತುಕತೆಗಾಗಿ ಪೋರ್ಚುಗೀಜ ರಾಯಭಾರಿಯನ್ನು ಇಕ್ಕೇರಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವಾಗ (1623) ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಜಾಗತಿಕ ಪ್ರವಾಸಿ ಪೀಟ್ರೊಡೆಲ್ಲಾವಾಲ್ಲೆ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದ. ಈ ಪ್ರವಾಸಿ ಸ್ವದೇಶಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ವಿಠ್ಠಲ ಶೆಣ್ಯ, ಆತನಿಗೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ ತಾಳೆಗರಿ ಗ್ರಂಥವೊಂದನ್ನು ಉಡುಗೊರೆಯಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು ಈ ಭಾಷೆಯ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೀತಿ – ಗೌರವಗಳನ್ನು ಜಗವೆಲ್ಲ ಅರಿಯು ವಂತೆ ಮಾಡಿದ. ಅಪ್ಪಾಜಿ ಶೆಣೈಗೆ ಪೋರ್ಚುಗೀಸ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಪರಿಶ್ರಮವಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವನು ವಿಠ್ಠಲ ಶೆಣ್ಯೆಯ ಭಾಷಾಂತರಕಾರನಾಗಿ (ಲಿಂಗೋಲಾ) ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಕೊಂಕಣಿ ಗರು ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಬಹುಭಾಷಾ ವಿಶಾರದರೆಂದು ಅರಿಯಲು ಇದು ಒಳ್ಳೆಯ ಉದಾಹರಣೆ.

ಜಾಣ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು

ಕೊಂಕಣಿಗರ ತೀಕ್ಷ್ಣ ವ್ಯಾಪಾರಿಮತಿಯಿಂದಾಗಿ ಆಳರಸರು ಹೇಗೆ ಪ್ರಭಾವಿತರಾಗಿದ್ದರು ಎಂಬುವುದಕ್ಕೆ ಕುಮಟಾ (ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ) ದ ಗಣೇಶ ಮಲ್ಯನ ಜೀವನ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ. ಈತನಿಗೆ ಕೆಳದಿಯ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಭವಿಷ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಕನಸು. ಹಣಕಾಸಿನ ತೀವ್ರ ಕೊರತೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿಗಳ ಮೂಟೆಯನ್ನೇ ಹೆಗಲಿಗೇರಿಸಿ ಪಯಣ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನಂತೆ. ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಎಂಟು ಸುಂಕದ ಕಟ್ಟೆ ಗಳು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಡೆ, ಒಂದೊಂದು ಕಾಯಿ ಸುಂಕ ವೆಂದೂ, ಇನ್ನೊಂದು ಕಾಯಿಯನ್ನು ಲಂಚವೆಂದೂ ದೋಚಿದ್ದ ರಿಂದ ಅದಾಗಲೇ ಹಲವಾರು ಕಾಯಿಗಳು ಕೈ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದವು. ಗಣೇಶನ ವ್ಯಾಪಾರೀ ಬುದ್ಧಿ ಚಿಗುರಿತು. ಆತನು ಒಂಬತ್ತನೇ ಸುಂಕದಕಟ್ಟೆಯನ್ನು ತಾನೇ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಹೆಸರು, ವಯಸ್ಸು, ವೃತ್ತಿ, ಕುಲ, – ಗೋತ್ರಗಳನ್ನು ನಮೂದಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರಿಂದ ಕರ ವಸೂಲು ಮಾಡಿ, ತನ್ನ ಹೆಸರಿನ ರಶೀದಿ ಕೊಟ್ಟು ಕಳಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಯಾವ ಬಂಡವಾಳವೂ ಇಲ್ಲದ ಆದರೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಆದಾಯವಿರುವ ಈ ವೃತ್ತಿ, ಹದಿನೆಂಟು ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ನಡೆಯಿತು. ಆಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಒಂದು ರಶೀದಿ ಶಿವಪ್ಪ ನಾಯಕ (1645 – 60)ನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಮಲ್ಯ ನನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ವಿಚಾರಿಸಿದಾಗ, ಆತನ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯು, ದಿಟ್ಟತನದ, ಹೊಟ್ಟೆಪಾಡಿಗೆ ಕೈಗೊಂಡ "ವೃತ್ತಿ"ಯ, ಜೊತೆಗೆ ಸುಂಕದಾಡಳಿತದ (ಅ)ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ನಿದರ್ಶನವನ್ನು ಮಲ್ಯನು ಅರಸನಿಗೆ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಭಾವಿತನಾದ ಅರಸು ಆತನನ್ನು ರಾಜಸೇವೆಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ನಂತರ ಆತ ಮೈ ಮುರಿದು ದುಡಿದು, ಸ್ವಾಮಿ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದಾಗಿ ಉಚ್ಚ ಅಧಿಕಾರಿ ಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಕೆಳದಿಯ ಕನ್ನಡ ಅರಸರು ಕೊಂಕಣಿಗರನ್ನು ತಮ್ಮ ವರೇ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದ್ದರಿಂದ ರಾಜ್ಯದ ಸೈನ್ಯದ ಆಡಳಿತವನ್ನೂ ಹಲವರಿಗೆ ವಹಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು.

ಗಣೇಶ ಮಲ್ಯನ ಮೊಮ್ಮಗ ರಾಮಚಂದ್ರನು, ಭೈರಪ್ಪ ನಾಯಕ (1629 – 64)ನ ಮಂತ್ರಿಯೂ, ಆಪ್ತನೂ ಆಗಿದ್ದ. ಅವನ ಕಾರ್ಯದಕ್ಷತೆ, ಸ್ವಾಮಿನಿಷ್ಠೆಗಳಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನನಾದ ಅರಸನು ಕೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕೊಡುವುದಾಗಿ ಆಶ್ವಾಸನೆಯಿತ್ತನಂತೆ. ಒಂದೂವರೆ ಘಂಟೆ(ಮೂರೂ ವರೆ ಘಳಿಗೆ) ರಾಜಮುದ್ರೆ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರ ತನಗೆ ಕೊಡಬೇಕು ಎಂದು ಮಲ್ಯನು ಕೇಳಿದಾಗ ದೊರೆ ಹೌಹಾರಿದರೂ, ಕೊಟ್ಟ ಮಾತು ನಡೆಸಿದ, ಈ ರಾಜಾಧಿಕಾರ ಯಾವ ರೀತಿ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಈತ ಬಳಸಬಹುದೆಂದು ಊಹಾಪೋಹ ನಡೆದಾಗಲೇ, ದಿಗಿಲಿನಿಂದ ಶತಪಥ ಓಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಿಂತಿರುಗಿದ ರಾಮಚಂದ್ರ ಮಲ್ಯನಿಗೆ ಮೊಹರಿನ ಉಪಯೋಗದ ವಿಚಾರ ಕೇಳಿದಾಗ, ಕೆಲ ತಾಮ್ರ ಶಾಸನ ಗಳನ್ನು ನಗು ಮೊಗದಿಂದ ಅರಸನಿಗೆ ತೋರಿಸಿದ. ಭಾವುಕ ಪ್ರಜೆ ಗಳ ಆಸೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಹೊನ್ನಾವರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೇವಾಲಯ, ಮತ್ತು ಗೋಕರ್ಣದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅನ್ನ ಛತ್ರ ವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಭೂ ದಾನದ ದಾಖಲೆಗಳು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ದ್ದವು. ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ರಾಜಮುದ್ರೆ ಕೇಳಿದವನ ಬಗ್ಗೆ ತಾನು ಶಂಕಿಸಿದೆನಲ್ಲ ! ಎಂದು ಅರಸನಿಗೆ ಮುಜುಗರವಾಯಿತು. ಅನಂತರ ರಾಮಚಂದ್ರ ಮಲ್ಯನು ಸೂಚಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ದಾನ – ದತ್ತಿ ಗಳಿಗೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸದೇ ಒಪ್ಪಿಗೆ ನೀಡಲಾರಂಭಿಸಿದ. ಇಂದಿಗೂ ರಾಮಚಂದ್ರ ಮಲ್ಯನ ವಂಶಜರು ಹೊನ್ನಾವರದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ನಾರಾಯಣ ಮಲ್ಯನು ಕೆಳದಿಯ ವಂಶಾವಳಿ ಮುಂದುವರಿದು ಹೋಗಲು ಸಕ್ರಿಯ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದನು. 1664ರಲ್ಲಿ ಭೈರಪ್ಪ ನಾಯಕನ ಅಕಾಲ ಮೃತ್ಯುವಿನಿಂದಾಗಿ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅರಾಜಕತೆ ತಲೆದೋರಿತು. ಮಲ್ಯನು ಚೆನ್ನಮ್ಮಾಜಿ ಹಾಗೂ ಪ್ರಧಾನಿ ತಿಮ್ಮಣ್ಣರನ್ನು ಸಾಂತ್ವನ ಗೊಳಿಸಿ, ಸೋಮಶೇಖರನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತವನ್ನು ದಕ್ಷ ರೀತಿಯಿಂದ ನಡೆಸಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ವಿಠ್ಠಲ ಮಲ್ಯನು ಗೋವಾದ ರಾಯಭಾರಿಯಾಗಿ 1671ರಲ್ಲಿ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರೊಂದಿಗೆ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡ ಒಪ್ಪಂದದ ಶಿಲ್ಪಿಯಾದನು.

ಪ್ರತಿಭಾವಂತರು

ಕೆಳದಿಯ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಂಕಣಿಗರು ಸರ್ವತೋಮುಖ ಅಭಿ ವೃದ್ಧಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ತಮ್ಮ ಆಸಕ್ತಿ, ಅಭಿರುಚಿ, ಪ್ರತಿಭೆಗಳನ್ನು ಅರಳಿಸಿಕೊಂಡರು. ರಂಗಯ್ಯ ಅಮಲಾಡಿ, ಸಂಗೀತ ದಲ್ಲಿಯ ತನ್ನ ಪರಿಣತಿಯಿಂದಾಗಿ, ದೊರೆಗಳ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿ, ಅಮಲಾಡಿಯ ಕುರುಕ ನಾಡಿನ ಇನಾಮು ಪಡೆದಿದ್ದ. ಕೊಲ್ಲೂರ ದೇವಾಲಯದ ಸಾರಸ್ವತ ಸಂಗೀತಗಾರರಾಗಿದ್ದ ವೆಂಕಟೇಶಯ್ಯ ಮತ್ತು ಶಾಂತಯ್ಯರು, ಉಡುಕ್ಕೆ (ತಾಲವಾದ್ಯ) ಮತ್ತು ಸಾರಂಗಿ ಗಳಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಾವೀಣ್ಯದಿಂದಾಗಿ ಭಕ್ತಾದಿಗಳ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರ ರಾಗಿದ್ದರು. ಚಂದಾವರ (ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ)ದ ನಾರಾಯಣಪ್ಪ ನಾಡಕರ್ಣಿ ಅತಿ ಚತುರ ಚದುರಂಗದ ಆಟಗಾರನಾಗಿದ್ದ. ಹೀಗಾಗಿ ಯುವರಾಜ ಸೋಮಶೇಖರ ನಾಯಕನು (1663 – 69) ಅಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ ಬೀಡು ಬಿಟ್ಟು ಈ ಆಟದಲ್ಲಿ ಮೈಮರೆಯುತ್ತಿದ್ದ. ಮುಂದೆ ಪಟ್ಟವೇರಿದಾಗ ನಾಯಕನು ನಾರಾಯಣಪ್ಪನಿಗೆ ಚಂದಾವರ ಗೇರುಸೊಪ್ಪೆಗಳ ಶಾನುಭೋಗಿಕೆಯನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ಮೆಣಸಿನ ಕಾಳಿನ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಸೈ ಅನಿಸಿಕೊಂಡ, ಹೊನ್ನಾವರದ ಖ್ಯಾತ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಹರಿ ಕಮ್ತಿ (ಕಾಮತ) ಮೆಣಸಿನಕಾಳನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ಮಾರಲು 1740ರಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣೀಭೂತನಾಗಿದ್ದ.

ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದ (1600 – 1834) ಕೆಳದಿಯ ಮಾಂಡಲಿಕರು, ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಕೊಂಕಣಿಗರನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಬೆದ್ರಾಮನ್ ನಾರಾಯಣಪ್ಪನು ಕೆಲಕಾಲ

ಕೊಡಗಿನಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದನು. ಬೆಳ್ಮಾರೆ ಕಾಳಪ್ಪಯ್ಯನು ಅಲ್ಲಿ ಶಿರಸ್ತೇದಾರ (ಲೆಕ್ಕಪತ್ರಗಳ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದ). ಸ್ವಾದಿ ಅಥವಾ ಸೋಂದೆ ಅರಸರು ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿನ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಾರಸ್ವತರ ರಾಯ ಭಾರತ್ವವನ್ನು ಕೋರುತ್ತಿದ್ದರು. ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತ ಶೆಣೈ ಬ್ರಿಟಿಶರೊಂದಿಗೆ ಮಾತುಕತೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ, ಶಾಂತಿಯ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ಮೈಸೂರಿನ ಹೈದರಾಲಿಗೂ ಕೊಂಕಣಿಗರ ಸಹಾಯ ಅತ್ಯವಶ್ಯವೆನಿಸಿದ್ದರಿಂದ ವಕೀಲನಾಗಿದ್ದ ಅಪ್ಪಾಜಿ ರಾವುನ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಯಿಂದ ಮರಾಠರೊಂದಿಗೆ (1767) ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಈ ನೆರವಿಗಾಗಿ ದಾವಣಗೆರೆಯ ಜಹಗೀರನ್ನು ಕೊಟ್ಟಾಗ, ಅಪ್ಪಾಜಿ ರಾಮನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳನ್ನು ಆಮಂತ್ರಿಸಿ ಅದನ್ನೊಂದು ಮಹತ್ವದ ನಗರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು. ಹೈದರಾಲಿ ಬಂಕಾಪುರವನ್ನು ಗೆದ್ದು ಅದರ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಅಪ್ಪಾಜಿ ರಾಮನಿಗೆ ವಹಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದನು. ಇದು ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಗದ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನನು ತನ್ನ ಸೋದರಮಾವ ಮೀರ್‌ಸಾದಿಕನಿಗೆ ಆ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕೊಡ ಮಾಡಿದನು. ಸಾದಿಕನು ಮುಂದೆ ರಾಜದ್ರೋಹವನ್ನು ಎಸಗಿದ್ದರಿಂದ, ಟಿಪ್ಪುವಿಗೆ ರಾಜ್ಯದ ಕಾರಭಾರವನ್ನು ಸುಸೂತ್ರವಾಗಿ ನಡೆಸಲು ಕೊಂಕಣಿಗರ, ನೆರವಿನ ಆವಶ್ಯಕತೆ ಎಷ್ಟಿದೆ ಎಂದು ಅರಿಯುವಂತೆ ಆಯಿತು! ಮುಂದೆ ಬ್ರಿಟಿಶ್ ಗವರ್ನರನೊಡನೆ ವಿಚಾರ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಲು ಅಪ್ಪಾಜಿ ರಾಮನನ್ನೇ ಕಳುಹಿಸಿ ಶಾಂತಿ ಒಪ್ಪಂದವನ್ನು (1784) ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು.

ಬ್ರಿಟಿಶರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಂಕಣಿ – ಕನ್ನಡಿಗರ ಬಾಂಧವ್ಯದ ಹೊಸ ಯುಗ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.ಸಾರಸ್ವತರು ಶಾನಭೋಗ, ಶಿರಸ್ತೇದಾರರ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ದಕ್ಷ ರೀತಿಯಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರಜೆಗಳಿಂದಲೂ ಬೆನ್ನು ಚಪ್ಪರಿಸಿಕೊಂಡರು. ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಥಮ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ಸರ್ ಥಾಮಸ್ ಮನ್ರೋ, (1800) "ಈ ಸಾರಸ್ವತರ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರದ ಪರಿಣತಿಯಿಂದಾಗಿ ನಾನೂರು ವರ್ಷದ ಹಿಂದಿನ ಭೂಕಂದಾಯದ ವಿಲೇವಾರಿ ವಿವರಗಳು ಕ್ಷಣಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಸಿಗುವಂತಾಗಿವೆ." ಎಂದು ಮನಸ್ವೀ ಹೊಗಳಿದ್ದ. ಅಮ್ಮೆಂಬಳ ಸುಬ್ಬರಾವ್ ಪೈಗಳಂತಹ ಮುಖಂಡರು ಸೇರಿ ಮಂಗಳೂರ ನಗರದಲ್ಲಿ ಕೆನರಾ ಹಾಯಸ್ಕೂಲ್ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. (1891). ಮದ್ರಾಸ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಈ ಶಾಲೆಗೆ ಮಾನ್ಯತೆ ಕೊಟ್ಟ ವರ್ಷವೇ ಮೆಟ್ರಿಕ್ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಮೂರು ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಕೊಂಕಣಿಗರು ಆಕ್ರಮಿಸಿ ಚಮತ್ಕಾರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು! ಈ ಯಶಸ್ಸಿನ ಹಿಂದೆ, ಪದ್ಮನಾಭ ಬಾಳಿಗರಂತಹ, ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನೇ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಮುಡಿಪು ಇಟ್ಟಂತಹ ಶಿಕ್ಷಕ ವೃಂದ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಇದು ಸಾಧ್ಯವಾವಾಯಿತು. ಬೆನಗಲ್ ರಾಮರಾವ್, ನರಸಿಂಗರಾವ್‌ರಂತಹ ಅನೇಕಾನೇಕ ಕನ್ನಡಿಗರು ಈ ಶಾಲೆಯ ಗರಡಿಯಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ ಹೊಂದಿ ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟದ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವಂತೆ ಆಯಿತು.

ಮುಂದೆ ಸುಬ್ಬರಾವ್ ಪೈಗಳು ಹಣಕಾಸಿನ ಸಂಸ್ಥೆಯೊಂದನ್ನು ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಖ್ಯಾತವಾದ ಕೆನರಾ ಬ್ಯಾಂಕಿಗೆ ಅಡಿಗಲ್ಲು ಹಾಕಿದರು. ಕಾರ್ಪೋರೇಶನ್ ಬ್ಯಾಂಕ್, ಶಾಮರಾವ್ ವಿಠ್ಠಲ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದವರೂ ಕೊಂಕಣಿಗರೇ. ತೋನ್ಸೆ ಮಾಧವ ಪೈಗಳಂತೂ ಮಣಿಪಾಲ, ಉಡುಪಿಗಳಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನೇ ಎಸಗಿದರು. ಸಿಂಡಿಕೇಟ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸ್ಥಾಪನೆ ಜೊತೆಗೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ, ತಾಂತ್ರಿಕ, ಶಿಕ್ಷಕ ತರಬೇತಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಮಣಿಪಾಲದಲ್ಲಿ ಕಸ್ತೂರ್‌ಬಾ ಮೆಡಿಕಲ್ ಕಾಲೇಜು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಶಿಕ್ಷಣದ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದಲೇ ಭರಿಸುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ತಮ್ಮದನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಇನ್ನಿತರರಿಗೂ ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ದಾರಿದೀಪವಾದರು. ನಿಸ್ವಾರ್ಥವಾಗಿ ದುಡಿದರೆ, ಬೋಳಾದ ಗುಡ್ಡವನ್ನೂ ನಂದನವನವನ್ನಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸಬಹುದು ಎಂದು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡಲು ಮಣಿಪಾಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು.

ದೇಶ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ

ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿಯವರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕಹಳೆಗೆ ಓಗೊಟ್ಟು ಕೊಂಕಣಿಗರು, ಸಾಂಸಾರಿಕ ಸುಖ – ಸಂಪತ್ತಿಗೆ ಲೆಕ್ಕಿಸದೇ ಭಾರತ ಮಾತೆಯಂತೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಮಾತೆಯನ್ನೂ ಸಂಕೋಲೆಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡುವ ಪಣ ತೊಟ್ಟರು. ಕಾರ್ನಾಡ ಸದಾಶಿವ ರಾಯರಂಥ ಮಹಾತ್ಯಾಗಿಗಳ ಜೀವನ ಹಲವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಮಹಿಳೆಯರೂ ಜನಜಾಗೃತಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಬೀಳಲಿಲ್ಲ. ಕೃಷ್ಣಾಬಾಯಿ ಪಣಜೀಕರ, ಉಮಾಬಾಯಿ ಕುಂದಾಪುರ, ಕಮಲಾದೇವಿ ಧಾರೇಶ್ವರ (ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯ)ರು ಚಿರಸ್ಮರಣೀಯರು. ಪಂಜೆ ಮಂಗೇಶ ರಾಯರು, ಗೋವಿಂದ ಪೈಗಳು, ಬೆನಗಲ್ ರಾಮರಾಯರು, ದಿನಕರ ದೇಸಾಯಿ, ಗೌರೀಶ ಕಾಯ್ಕಿಣಿ, ಯಶವಂತ ಚಿತ್ತಾಲರು, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಶ್ರೀಮಂತವಾಗಿಸಿದರೆ, ಡಾ. ಭಾಸ್ಕರ ಆನಂದ ಸಾಲೆತೊರೆ, ಡಾ। ಜಾರ್ಜ್ ಮೊರ್ರ್ಯಾಸ್‌ರು ಚರಿತ್ರೆಯ ಸಂಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಹೆಸರುಗಳು. ಯು. ಎಸ್. ಕೃಷ್ಣರಾವ್ ದಂಪತಿ, ಮಾಯಾ ರಾವ್ ನೃತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ, ಗಿರೀಶ್ ಕಾರ್ನಾಡ್ ಗುರುದತ್ ಮತ್ತು ಶ್ಯಾಮ್ ಬೆನಗಲ್‌ರು, ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಚಲಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಮೈಲಿಗಲ್ಲು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದವರು. ಎಮ್. ವಿ. ಕಾಮತರು ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಖ್ಯಾತಿಯ ಪತ್ರಿಕಾಕಾರರಾಗಿದ್ದರೆ, ಕುಮಟೆಯ "ಕಾನಡಾ ವೃತ್ತ" ವಜ್ರಮಹೋತ್ಸವ ಆಚರಿಸಿ ಕೊಂಕಣಿಗರ ಸಾಹಸಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಆಯಾಮ ಒದಗಿಸಿದೆ. ದಿನಕರ ಕಾಯ್ಕಿಣಿ, ದೇವೇಂದ್ರ ಮುರ್ಡೇಶ್ವರ, ಲಲಿತಾ ರಾವ್ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಹೆಸರುಗಳು. ಇವರಲ್ಲದೇ ಉದ್ದಿಮೆ, ಕೃಷಿ, ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್, ಸಂಶೋಧನೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಸ್ರಾರು ಕೊಂಕಣಿಗರನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕದ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದವರಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿಸಬಹುದು.

ಕೊಂಕಣಿ, ಮರಾಠಿಯ ಉಪ ಭಾಷೆಯೆಂದು ಮರಾಠೀವಾದಿಗಳು ವಾದಿಸಿದರೂ. ಆ ಭಾಷೆಯಿಂದಲೇ ಮರಾಠಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಹೆಚ್ಚು! ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರಿಯ ಕೊಂಕಣಿಯ ಸ್ಥೂಲ ರೂಪವನ್ನು ಅರ್ಥೈಸುವಾಗ. ಅದು 'ಹಳೇ ಮರಾಠಿ' ಎಂದು ವಾದಿಸಿ ಪಾರಾಗಲು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ವಾದಿಗಳು, ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗೋವಾದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ ಕೊಂಕಣಿಗರು ತಮ್ಮ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ, ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರು. ಬರವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ವಾಚನದಲ್ಲಿ ಏಕರೂಪತೆ ತರಲು ವ್ಯಾಕರಣವನ್ನೂ ರಚಿಸಲಾಯಿತು. ಆದರೆ ದುರದೃಷ್ಟದಿಂದ ಮತಾಂಧನಾದ ಬಿಷಪ್ ಒಬ್ಬನು 1548ರಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿದ್ದ ಸಕಲ ಕೊಂಕಣಿ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿ ಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟನು. ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂದ ಹಲವಾರು ಕೊಂಕಣಿ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ. ಕೊಂಕಣಿ, ಕೇವಲ ಮನೆ ಮಾತಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಉಸಿರು ಹಿಡಿದಿರಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿತು. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿಗೆ ವಲಸೆ ಬಂದವರು. ಹೊಸ ಭಾಷೆ ಕಲಿತು ಅದರ ಲಾಭ ಪಡೆಯುವದರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗಿದ್ದರಿಂದ, ಕೊಂಕಣಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮೂಲೆಗುಂಪಾಯಿತು. ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಲೆಕ್ಕಪತ್ರಗಳನ್ನು ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಆದರೆ ಕನ್ನಡ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವ ಹೊಸ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದರು! ಅನೇಕಾನೇಕ ಕನ್ನಡ ಶಬ್ದಗಳು

ಕೊಂಕಣಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿಲ್ಲ! ಸಾಗರ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಶೃಂಗೇರಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಭಾವ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ಕೊಂಕಣಿ ಜನ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಗಹನವಾದ ವಿಷಯದ ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸುವಾಗ, ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸುವುದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ! ಅಂಕೋಲಾ – ಕಾರವಾರಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕೊಂಕಣಿ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಮಾತನಾಡುವುದು ಇನ್ನೂ ಮೋಜಿನ ವಿಷಯ. ಕೆಲ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡವನ್ನು . ಕೊಂಕಣಿಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ! ಯಶವಂತ ಚಿತ್ತಾಲರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕನ್ನಡದ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕೊಂಕಣಿ ಶಬ್ದಗಳನ್ನೇ ಬಳಸಿ ಈ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಸಜೀವವಾಗಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಕೇರಳ, ಕರ್ನಾಟಕ, ಗೋವಾಗಳಲ್ಲಿ ಹರಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಕೊಂಕಣಿಗರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅಲಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆಂಬ ಅರಿವು ಮೂಡುತ್ತಿದೆ. ಶತಕಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನಿತರ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷೆಗಳ ವರ್ಚಸ್ಸಿಗೆ ಒಳಗಾದ ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷೆ, ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದವರು, ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರದೇಶದವರ ಆಡು ಮಾತು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಷ್ಟು ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ. ಗೋವಾದಲ್ಲಿ ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ ಶಬ್ದಗಳು ಸೇರಿಕೊಂಡರೆ, ಕಾರವಾರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮರಾಠಿ, ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಶಬ್ದಗಳು, ಕೋಚೀನ ಕೊಂಕಣಿಯಲ್ಲಿ ಮಲಯಾಳೀ ಶಬ್ದಗಳು ಸೇರಿಕೊಂಡಿವೆ. ಗೋವಾದ ಕ್ರೈಸ್ತರು ರೋಮನ್ ಲಿಪಿ ಬಳಸಿದರೆ, ಹಿಂದುಗಳು ದೇವನಾಗರಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಕನ್ನಡನಾಡಿನವರು ಕನ್ನಡ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕೊಂಕಣಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಸನಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಲು ಇದು ದೊಡ್ಡ ಕೊರತೆಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದೆ. ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯವರು ಕೊಂಕಣಿ, ಒಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾಷೆ ಎಂದು ಸಾರಿದರೂ, ಆತ್ಮೀಯ ಬಂಧುಗಳಾದ ಕನ್ನಡಿಗರು ಕೊಂಕಣಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಪಾರಿತೋಷಕ ಕೊಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಘಂಟಾಘೋಷವಾಗಿ ಸಾರುವ ಕೃಪೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ! ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ತುಳು ಭಾಷೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃಷಿ ಮಾಡಲು ಪರಿಪಕ್ವವಾದುದ್ದು! ●

ಕೊಂಕಣಿಯು ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾಷೆ ಎಂದು ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ 1975ರಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯತೆ ಕೊಟ್ಟಿತು. 1977ರಿಂದ ಕೊಂಕಣಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗೆ ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಗೌರವ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲು ಆರಂಭವಾಯಿತು.

ಕನ್ನಡ - ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷಾಬಾಂಧವ್ಯ

● ಸಂತೋಷಕುಮಾರ ಗುಲ್ವಾಡಿ

ಸಂಪಾದಕ, 'ತರಂಗ', ಮಣಿಪಾಲ – 576119, ದ.ಕ.

ಇತಿಹಾಸದುದ್ದಕ್ಕೂ ಯಾವ ರಾಜಾಶ್ರಯ ಇಲ್ಲದೆ ಅನಾಥವಾಗಿ, ಇತರ ನೆರೆ ಭಾಷಿಕರ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಹಾರಗಳನ್ನೇ ತಿಂದು, ಹರಿದು ಹಂಚಿ ಚೆಲ್ಲಾಪಿಲ್ಲಿಯಾದರೂ, ಬರ್ಬರ ಹಿಂಸಾಕಾಂಡಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾಗಿ ನಾಲಿಗೆ ಸೀಳಿದರೂ ಇನ್ನೂ ಜೀವಂತವಾಗಿ ಉಳಿದು, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ವಾದ ವಿವಾದಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಕಲ್ಪನೆಗಳಿಗೆ ಎರವಾಗಿ, ಕೊನೆಗೂ ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಯಿಂದ ಅಧಿಕೃತ ಭಾಷೆಯೆಂದು ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷೆ ಗೌರವ ಪಡೆದರೂ ಈಗ ಕೂಡ ಕೊಂಕಣಿಗರನ್ನೂ ಕೂಡಿ ಹಲವರಿಗೆ ಈ ಭಾಷೆಯ ಸ್ಪಷ್ಟ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಏನೆಂದು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ.

ಕೊಂಕಣಿ ಕೇವಲ ಭೌಗೋಲಿಕ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲ. ಅದೊಂದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆ. ಕೊಂಕಣಿ ಸತ್ವಯುತವಾದ ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾಷೆ. ಅದನ್ನು ಮಾತನಾಡುವವರೆಲ್ಲ ಕೊಂಕಣಿಗರು. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಈ ಲೇಖನ ಇರುವುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿರುವ ಕೊಂಕಣಿ ಕೇವಲ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗಷ್ಟೇ ಸೀಮಿತವಾಗುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಯಿತು. ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಕೊಂಕಣಿ ಪ್ರದೇಶಗಳು, ಜನರು ಹಾಗೂ ಈ ಎರಡೂ ಭಾಷೆಗಳು ಅನೇಕ ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಅನ್ಯೋನ್ಯವಾಗಿ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಸಿ, ಹಾಲು–ಸಕ್ಕರೆಯಂತೆ ಸಮನ್ವಯಗೊಂಡು, ಕೂಡಿ, ಆಡಿ, ಬಾಳಿ ಬೆಳೆದುಬಂದಿದೆ.

ಕೊಂಕಣಿ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಏನು ಅರ್ಥ? ಅದರ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ ಹೇಗೆ? ಎಲ್ಲ ಸಂಶೋಧಕರಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿವೆ.

1. ಸಂಸ್ಕೃತದ "ಕುಃ" = ಭೂಮಿ, "ಕೋಣಃ" = ಕೊನೆ, ಕೂಡಿ ಕೊಂಕಣವಾಯಿತು.

2. ಪರಶುರಾಮನ ತಾಯಿ ಕುಂಕಣಾ. ಆಕೆಯ ಹೆಸರಿನ ದೇವಾಲಯಗಳು ಈ ಪರಶುರಾಮ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಕಾಮಾಕ್ಷಿ ಎಂಬುದು ಆಕೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರು.

3. ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಮೂಲ ನಿವಾಸಿಗಳಾದ "ಕೋಳಿ" ಬೆಸ್ತರ ಕಣಿವೆ ಕೊಂಕಣವಾಯಿತು.

ಇಂಥ ಕೋಳಿಗರ ಒಂದು ಕಣ "ಕೊಳಕಣ" ಛೋಟಾ ನಾಗಪುರದ ಬಳಿ ಇದೆ.

ಕೊಂಕಣ ಬಹು ಪ್ರಾಚೀನ ಶಬ್ದ. ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಅದರ ವರ್ಣನೆ ಬರುತ್ತದೆ:

> "ಕೇರಳಾಶ್ಚ ತುಲಂಗಾಶ್ಚ ತಥಾ ಸೌರಾಷ್ಟ್ರವಾಸಿನಃ ।
> ಕೊಂಕಣಃ ಕರಹಾಟಾಶ್ಚ ಕರಾನಾಟಾಶ್ಚ ಬರ್ಬರಾಃ ॥

ಚೀನೀ ಪ್ರವಾಸಿ ಹುಯೇನ್‌ತ್ಸಾಂಗ್ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ಕೊಂಕಣದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬನವಾಸಿ, ಬೆಳಗಾವಿ, ಧಾರವಾಡ ಸೇರಿದ್ದವು. ವರಾಹಮಿಹಿರನ "ಬೃಹತ್ ಸಂಹಿತೆ", ಕಲ್ಹಣನ "ರಾಜತರಂಗಿಣಿ" ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ, ಚಾಲುಕ್ಯರ ಶಿಲಾಲೇಖಗಳಲ್ಲಿ, ಪೆರಿಪ್ಲಸ್, ಪ್ಟಾಲೆಮಿ, ಸ್ಟ್ರೆಬೊ, ಅಲ್‌ಬರೂನಿ ಮೊದಲಾದವರೆಲ್ಲರ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಂಕಣದ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಬಂದಿದೆ.

ಸೂರ್ಪರಕ ಅಂದರೆ ಗರಗಸೆಯಾಕಾರದ ಕೊಂಕಣ ಪ್ರದೇಶ ಎಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿತ್ತು? ತಪತಿ ಅಥವಾ ನರ್ಮದಾ ನದಿಯಿಂದ ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿಯ ವರೆಗಿನ ಪರಶುರಾಮ ಸೃಷ್ಟಿಯೇ ಈ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಪವರಿದ್ದಾರೆ. ಅದು 100 ಯೋಜನ (800 ಮೈಲಿ) ಉದ್ದ ಮತ್ತು ಮೂರು ಯೋಜನ (24 ಮೈಲಿ) ಅಗಲ. ಮುಂಬಯಿಯ ಉತ್ತರಕ್ಕಿರುವ ಠಾಣೆ, ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕಿರುವ ಕುಲಾಬಾ, ರತ್ನಗಿರಿ ಮತ್ತು ಗೋಮಂತ – ಈ ನಾಲ್ಕು ಜಿಲ್ಲೆಗಳೇ ಅಚ್ಚ ಕೊಂಕಣ ಪ್ರದೇಶಗಳು. ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ವೈತರಣಿ ಅಥವಾ ದಂತುರಾ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಅಲಿಗಾ ಅಥವಾ ಕಾಳಿ ನದಿಯೇ ಗಡಿಗಳು.

ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಕೊಂಕಣ ಎಂದೂ ಸ್ವತಂತ್ರ ರಾಜ್ಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಕ್ರಿಸ್ತಪೂರ್ವ ಕಾಲದಿಂದ ಮೌರ್ಯರ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿದ್ದ ಕೊಂಕಣ ಏಳನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಚಾಲುಕ್ಯ ಪುಲಕೇಶಿಯ ವಶಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಅಲ್ಲಿಂದ ದೇವಗಿರಿ ಪತನದ ವರೆಗೆ 1347ರ ತನಕ, ನಡುವೆ ಸುಮಾರು 450 ವರ್ಷ ಬಿಟ್ಟರೆ ಕೊಂಕಣವನ್ನು ಕನ್ನಡದ ಕದಂಬ, ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ, ಯಾದವ ಅರಸರೇ ಆಳಿದರು. ಅನಂತರ ಅದನ್ನು ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಗೆದ್ದುಕೊಂಡರು. ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಒಡೆದು ಐದು ಹೋಳಾಗಿ ಗೋಮಂತಕ ಅಥವಾ ಗೋವೆ, ಆದಿಲ್‌ಷಾನ ವಶಕ್ಕೆ ಹೋಯಿತು. ಆತನಿಂದ ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ ಅಲ್ಫೊನ್ಸೋ ಆಲ್ಬುಕರ್ಕ್ ಎಂಬವನು ಗೋವೆಯನ್ನು 1510ರಲ್ಲಿ ಕಸಿದುಕೊಂಡು ಅದು ಅವರ ವಸಾಹತು ಆಯಿತು. ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಕರಾವಳಿಯ ಕೋಮಲ ಹೃದಯದ ಕೊಂಕಣ ಮಂದಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸರ್ವನಾಶ ಮಾಡಿದ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು ಅಲ್ಲಿಯ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಕೆಡವಿ ಚರ್ಚುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರು. ಭಯಂಕರ ಬಲಾತ್ಕಾರದ ಮತಾಂತರವಾಯಿತು. ಲಿಖಿತ ಕೊಂಕಣಿ ಸಾಹಿತ್ಯವೆಲ್ಲ ಸಂಪೂರ್ಣ ಲಯಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಒಂದು ಭಾಷಾ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೇಲೆ ಇಂಥ ಬರ್ಬರ ದೌರ್ಜನ್ಯ ನಡೆದುದು ಭಾರತೀಯ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಇದೊಂದೇ ಉದಾಹರಣೆ. ಈ ಹಿಂಸಾಕಾಂಡದಿಂದಾಗಿ ಕೊಂಕಣಿ ಜನರು ಹೆದರಿ ನೆರೆಯ ಕರ್ನಾಟಕ, ಕೇರಳ, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗೆ ಓಡಿ ಚದರಿದರು. ಚೆಲ್ಲಾಪಿಲ್ಲಿಯಾಗಿ ಹರಿದು ಹಂಚಿಹೋದರು. ಇದಿಷ್ಟು ಕೊಂಕಣ ಮತ್ತು ಮೂಲ ಕೊಂಕಣಿಯ ದುರಂತ; ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಭೌಗೋಲಿಕ ಇತಿಹಾಸ.

ಕಾನಾರಿ/ಕೆನರಿನಾ

ತಮಾಷೆಯೆಂದರೆ ಗೋಮಂತಕಕ್ಕೆ ಬಂದ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು ಅಲ್ಲಿಯ ಕೊಂಕಣಿಯನ್ನು ಕನ್ನಡ (ಕಾನಾರಿ/ಕೆನರಿನಾ) ಎಂದೇ ತಪ್ಪು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅದನ್ನು "ಲಿಂಗುವಾ ಕೆನರೀನಾ ದೋನೂರ್ತೆ" – ಉತ್ತರದ ಕನ್ನಡ ಎಂದೇ ಬರೆದುಬಿಟ್ಟರು. ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಆಗ

ಗೋಮಂತಕ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭಾಷೆಯೊಂದು ಇತ್ತು. ಅದನ್ನು ಗೋವೆಯ ಹೊರಗಿನವರು ಕೊಂಕಣಿಯೆಂದೇ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಕನ್ನಡಕ್ಕೂ ತೆಲುಗಿಗೂ ತೆಲುಗು ಲಿಪಿಯೇ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷಾ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ಅಭಿಮತದಂತೆ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷೆಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಕೊಡುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಆಗಲೇ ಆರಂಭವಾಗಿ ಸುಮಾರು 900 ವರ್ಷಗಳಾದರೂ ಆಗಿರಬಹುದು.

ಈ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ 'ಕನ್ನಡದ ವಾಗ್ರೂಢಿಗಳು' ಬರೆದ ಎಮ್. ರಾಜಗೋಪಾಲಾಚಾರ್ಯರ ಮಾತುಗಳು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ: "ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಭಾಷೆಯೂ ಆಯಾ ಪಂಗಡದ ಜನರ ಅಂತರಂಗದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮಾಧ್ಯಮ. ಹಾಗಿರುವಾಗ ಎಲ್ಲ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ, ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ, ಸಂಕೇತಗಳಲ್ಲಿ, ಪ್ರತಿಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮಟ್ಟಿನ ಸಾಮ್ಯವಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಂದಿಸುವ ಅರ್ಥವಿಶೇಷ ಆಯಾ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ತಾರತಮ್ಯವೇ ಒಂದು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಇನ್ನೊಂದರಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸುತ್ತದೆ."

ಪ್ರತಿ ಭಾಷೆಗೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ, ತಿರುಳು, ಜೀವನಾಡಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಅದು ಅದರ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಗುಣ. ಆಯಾ ಭಾಷೆಯು ಆಯಾ ತಾಯ್ನುಡಿಯವರಿಗೆ ಹೊಳೆದಂತೆ ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಹೊಳೆಯದು. ಒಂದು ಭಾಷೆಯ ಸಹಜಗುಣವನ್ನು ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕೆ ರವಾನಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಭಾಷೆಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಕೊಡುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ಲೇವಾದೇವಿ ನಡೆದೇ ಇದೆ. ಅದರ ವಿನಾ ನಾವು ಬೇರೊಬ್ಬರನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಬಲು ಕಷ್ಟ ತಾನೆ ?

ಸತತ ಆಘಾತಗಳ ಮೇಲೆ ಆಘಾತಗಳು ಆಗುತ್ತಲೇ ಇದ್ದುದರಿಂದ, ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಮತ್ತು ಭೌಗೋಲಿಕವಾಗಿ ಒಂದು ಘಟಕವಾಗಿ ಆಕಾರ ಪಡೆಯದೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷೆ ಬೆಳೆಯಬೇಕಾದಷ್ಟು ಪುಷ್ಟವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅಂಥ ವಾತಾವರಣ, ಅವಕಾಶ ಈ ಭಾಷೆಗೆ ಎಂದಿಗೂ – ಇಂದಿಗೂ ಸಿಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೂ ಈ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 30 ಅರ್ಥಕೋಶಗಳು, ಅಷ್ಟೇ ಸಂಖ್ಯೆಯ ವ್ಯಾಕರಣ ಗ್ರಂಥಗಳು, ಪತ್ರಿಕೆಗಳು, ಸಾಕಷ್ಟು ಗ್ರಂಥ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕಾವ್ಯ ಇವೆ.

ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಕೊಂಕಣಿ ವ್ಯಾಕರಣವು ಪ್ರಥಮವಾಗಿ 1598ರಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿತವಾಯಿತು. ಅದನ್ನು ಬರೆದವರು ಫಾದರ್ ಸ್ಟೀಫನ್. ಆದರೆ ಅವರು ಅದನ್ನು ಕನ್ನಡವೆಂದೇ ತಿಳಿದು, "ಆರ್ತೆ ದಿ ಲಿಂಗುವಾ ಕಾನಾರಿಂ" ಕಾನಾರಿ ಭಾಷೆಯ ವ್ಯಾಕರಣ ಕಲೆ ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದರು. ಕೊಂಕಣಿ ಮಾತೃಭಾಷೆಯವರ ಪ್ರತಿಭೆ, ಕಾಲ, ಶ್ರಮ, ಹಣ ಎಲ್ಲವೂ ಕನ್ನಡ, ಮರಾಠಿ, ಮಲಯಾಳಂ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲು, ಈ ಭಾಷೆಗಳ ಪೋಷಣೆಗಾಗಿ ವಿನಿಯೋಗವಾಯಿತು. ಈಗಲೂ ಆಗುತ್ತ ಇದೆ.

ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷೆಯ ಕುರಿತು ಎಷ್ಟೋ ವಿದ್ಯಾವಂತರಲ್ಲಿ, ಸ್ವತಃ ಕೊಂಕಣಿ ಮಾತನಾಡುವವರಲ್ಲಿ ಕೂಡ, ಅನೇಕ ತಪ್ಪು ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಮನೆಮಾಡಿವೆ. ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷೆಗೆ ಲಿಪಿ ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಆರೋಪ. ಆದರೆ ಹಾಗೆ ತಿಳಿಯುವವರಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತ, ಹಿಂದಿ, ಮರಾಠಿ, ಬಂಗಾಳಿ, ಗುಜರಾತಿ, ಪಂಜಾಬಿ ಮೊದಲಾದ ಯಾವ ಭಾಷೆಗಳಿಗೂ ಸ್ವಂತ ಲಿಪಿ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆ? ಇವರೆಲ್ಲ ನಾಗರಿ – ದೇವನಾಗರಿಲಿಪಿಯನ್ನು ಎರವಲು ಪಡೆದುಕೊಂಡರು. ಅದೇ ರೀತಿ ಕೊಂಕಣಿಯೂ ಪಡಕೊಂಡಿತ್ತು. ಆದರೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರಾಜ್ಯಗಳ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾರಣ ಕನ್ನಡ, ರೋಮನ್, ಮಲಯಾಳಂ ಲಿಪಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಯಿತು.

ಲಿಖಿತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಾತ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಎಂಬ ವಿದೇಶೀ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಬದಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಗಟ್ಟಿಯಾದ, ಸತ್ವಪೂರ್ಣ, ಮೌಲಿಕ ಹಾಗೂ ಜೀವಂತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಆಡುಭಾಷೆಯಲ್ಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕುರಿತು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹೊಸತೊಂದು ಜಾಗೃತಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿದೆ. ಒಂದು ಭಾಷೆ ಜೀವಂತವಾಗಿರುವುದು ಅದರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೆಲ್ಲ ಗ್ರಂಥಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ ಎಂಬ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರದಿಂದಲ್ಲ; ನಮ್ಮ ದೈನಂದಿನ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ಎಷ್ಟು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಸಮರ್ಥವಾಗಿದೆ. ಪರಸ್ಪರ ಕೊಡುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಸಫಲವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಸಮರಸಗೊಂಡಿದೆ ಎಂಬುದರ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಭಾಷೆಯ ಚೈತನ್ಯ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿದೆ. ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಬಂದೆರಗಿದ ಕುತ್ತುಗಳಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಕೊಂಕಣಿ ಇನ್ನೂ ಜೀವಂತವಾಗಿರುವುದೇ ಒಂದು ಪವಾಡ!

ಸಿಂಹಪಾಲು

ಇದಿಷ್ಟು ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಎರಡು ಮುಖ್ಯ ಹಂತಗಳನ್ನಾಗಿ ಗುರುತಿಸಬೇಕು:

1. ಕೊಂಕಣಿಗರು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಪಾಲು ಕೊಟ್ಟು ಸಮೃದ್ಧಿ ತಂದ 'ವನ್ ವೇ ಟ್ರಾಫಿಕ್' ರೀತಿ.

2. ಕನ್ನಡ – ಕೊಂಕಣಿಗಳ ಪರಸ್ಪರ ವಿನಿಮಯ, ಬೆಳವಣಿಗೆ.

ದಿ. ಮಂಗಳೂರು ಗೋವಿಂದ ಪೈಗಳು, ಕೊಂಕಣಿ – ಕನ್ನಡಗಳ ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಒಂದು ಮಾತು ಹೇಳಿದ್ದರು: "ನನ್ನ ಕೊಂಕಣಿತಾಯಿಯ ಮೊಲೆ ಬತ್ತಿಹೋಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕನ್ನಡಮ್ಮನ ಮೊಲೆ ಹಾಲು ಹೀರಿದೆ." ಈ ಮಾತನ್ನು ನಾನು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಕೊಂಕಣಿ ತಾಯಿ ಹಾಲು ತುಂಬಿದ ತನ್ನ ಭರ್ತಿ ಮೊಲೆಯನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕಾಗಿ ಧಾರೆ ಎರೆದಳು ಎನ್ನುವುದು ಹೆಚ್ಚು ಸರಿಯಾದೀತು. ಏಕೆಂದರೆ ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷೆಯ ಸತ್ವವನ್ನು ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃಷಿಗಾಗಿ ಧಾರೆ ಎರೆದು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗೆ ಸಿಂಹಪಾಲು ಕೊಟ್ಟು ಅದನ್ನು ಸಮೃದ್ಧ ಮಾಡಿದ ಅನೇಕ ಮೊದಲಿಗರಲ್ಲಿ ಕೊಂಕಣಿ ಮಾತೃಭಾಷೆಯವರು ಅಗ್ರಗಣ್ಯರು ಎಂಬುದರಿಂದ ಈ ಮಾತು ಸಾಬೀತಾಗುತ್ತದೆ. ಹೊಸಗನ್ನಡಕ್ಕೆ ಹಲವು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಮೊತ್ತಮೊದಲಾಗಿ ಕೊಟ್ಟವರು ಕೊಂಕಣಿ ಮನೆಮಾತಿನವರು. ಅಂಥ ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳು:

1. ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಮೊದಲಾಗಿ ಸಣ್ಣಕತೆ, ಹರಟೆಗಳ ಮೂಲಕ ಹಾಸ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಬಾಲಸಾಹಿತ್ಯ ಕೊಟ್ಟ ಪಂಜೆ ಮಂಗೇಶರಾಯರು.

2. ಹೊಸಗನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ತಾಯಿಬೇರು ಆಗುವಂಥ 'ಆಂಗ್ಲ ಕವಿತಾಸಾರ' ಬರೆದು, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಾಗಿ ಸುನೀತ (**Sonnets**) ಗಳನ್ನು ಬರೆದ ಹಟ್ಟಂಗಡಿ ನಾರಾಯಣರಾಯರು.

3. ಕನ್ನಡ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ಮೊತ್ತಮೊದಲಾಗಿ ಆರಂಭಿಸಿ ನಡೆಸಿದವರು ಕ್ರೈಸ್ತ ಮಿಶನರಿಗಳಾದರೂ, ಅವರ ಬಳಿಕ ಹಿಂದೂಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನವರು ಮಂಗಳೂರಿನ 'ಕನ್ನಡ ಕೇಸರಿ' (1885) ಸಂಪಾದಕರಾದ ಮಂಜೇಶ್ವರ ಅನಂತರಾಯರು. 1887ರ ಉಡುಪಿಯ 'ಸುದರ್ಶನ'ದ ಸಂಪಾದಕರಾದ ಬೈಲೂರು ರಾಮರಾಯರು. 1900

ಲ್ಲಿ 'ಸುವಾಸಿನಿ' ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಪತ್ರಿಕೆ ನಡೆಸಿದ ಬೆನಗಲ್ ರಾಮ ರಾಯರು.

4. ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಗುಲ್ವಾಡಿ ವೆಂಕಟರಾಯರು (ಇಂದಿರಾಬಾಯಿ), ಗುಲ್ವಾಡಿ ಅಣ್ಣಾಜಿರಾಯರು (ರೋಹಿಣಿ), ಬೋಳಾರ ಬಾಬುರಾವ್ (ವಾಗ್ದೇವಿ).

5. ಭಾರತದ ಪ್ರಥಮ ದೇಶೀ ಮುದ್ರಣಾಲಯ (ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರೆಸ್)ವನ್ನು ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಿ, ಮುಂಬಯಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಎಂ.ಎ. ಆಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದವರು. ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ 'ಕನ್ನಡ ಸುವಾರ್ತೆ' ಪತ್ರಿಕೆ ನಡೆಸಿದವರು. ಧಾರವಾಡ ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಸಂಘದ ಸ್ಥಾಪಕರಲ್ಲೊಬ್ಬರಾಗಿದ್ದ ಶ್ಯಾಮರಾವ್ ವಿಠಲ ಕಾಯ್ಕಿಣಿ.

6. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮವಾಗಿ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯ ಮೇಲೆ ಗ್ರಂಥ ರಚಿಸಿದ ಭಾರದ್ವಾಜ ಶಿವರಾಯರು, ಭೂಗೋಳದ ಕುರಿತು ಬರೆದ ಬೀಜೂರು ವಿಶ್ವೇಶ್ವರ ನಾರಾಯಣರಾಯರು, ಪಶುಚಿಕಿತ್ಸೆ ಕುರಿತು ಬರೆದ ಚಂದಾವರ ಗಣಪಯ್ಯ, ಕಾನೂನು ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕ ಬರೆದ ಡೊಂಗರಕೇರಿ ಸುಂದರ ರಾಮರಾವ್, ಗಣಿತ ಜ್ಯಾಮಿತಿ ಮತ್ತು ತ್ರಿಗ್ನಾಮಿತ್ರಿ ಪುಸ್ತಕ ರಚಿಸಿದ ಕೇಳ ದೇವರಾವ್, ಕನ್ನಡ ಶೀಘ್ರಲಿಪಿ ರಚಿಸಿದ ನಾಯಲ್ ದೇವರಾವ್.

7. ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಮೊತ್ತಮೊದಲನೆಯದಾದ ಹೆಸರುಗಳ ಕೋಶ ಕೊಟ್ಟವರು ಬೆನಗಲ್ ರಾಮರಾವ್ ('ಪುರಾಣ ನಾಮ ಚೂಡಾಮಣಿ').

8. ಪ್ರಾಸ ಬಿಟ್ಟು ಕವಿತೆ ಬರೆಯಲು ಆರಂಭಿಸಿದವರು, 'ಇಸು' ಪ್ರತ್ಯಯ ಸೇರಿಸಿ ಕನ್ನಡ ಬರೆದು ಭಾಷೆಯ ಮಡಿವಂತಿಕೆಯನ್ನು ತೊಡೆದುಹಾಕಿ ಭಾಷಾಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿ ಮಾಡಿದ ಸಂಶೋಧಕ, ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಡಿ. ಗೋವಿಂದ ಪೈ. ಅವರು ಕನ್ನಡ ಶಬ್ದಗಳ ಟಂಕಸಾಲೆಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿ ಕೊಟ್ಟರು. ಉದಾ: ಅಕ್ಷರಿಕೆ (spelling), ಕಣ್ಮರವೆ (over sight), ಮನೆವಳಿಕೆ (homelines), ಸಿಂಹಪಾಲು (lion's share), ಮಂಜರಿ (anthology) ಹೊರಮಾರು (export), ಒಳಮಾರು (import), ಸಂಪ್ರತಿಸು (to copy), ಇತ್ಯಾದಿ ಇತ್ಯಾದಿ (etc etc) ಮೊದಲಾದವು.

9. ಆಡುಮಾತಿನ ಕೊಂಕಣಿಯ ನವಿರಾದ ಹಾಸ್ಯವನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬಳುವಳಿಯಾಗಿ ತಂದವರು 'ಹರಟೆಮಲ್ಲ' ಪಂಜೆಯವರು. ಎಂ. ಎನ್. ಕಾಮತ್, ಕುಡ್ಪಿ ವಾಸುದೇವ ಶೆಣೈ, ಪಡುಕೋಣೆ ರಮಾನಂದ ರಾಯರು ಮೊದಲಾದವರು.

10. 'ಅಭಿನವ ಸರ್ವಜ್ಞ'ನೆನಿಸಿ ಚೌಪದಿಯಲ್ಲಿ ಚುಟುಕು ಬರೆದು ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲೇ ಹೊಸ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿದ ದಿನಕರ ದೇಸಾಯಿ.

ಪ್ರಾಕ್ತನ ವಿಮರ್ಶ ವಿಚಕ್ಷಣ, ಆರ್. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರ 'ಕರ್ನಾಟಕ ಕವಿಚರಿತೆ'ಯ, ಸಂಪುಟಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಕೊಂಕಣಿ ಮಾತೃಭಾಷೆಯಾಗಿದ್ದು ಕನ್ನಡವನ್ನು ಬೆಳಗಿದ ಎಷ್ಟೋ ಮಂದಿ ಲೇಖಕರ, ಕವಿಗಳ ಹೆಸರು ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಇವರಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಗೌರೀಶ ಕಾಯ್ಕಿಣಿ, ಯಶವಂತ ಚಿತ್ತಾಲ, ಗಿರೀಶ ಕಾರ್ನಾಡ್, ಆರ್. ಡಿ. ಕಾಮತ್, ಸುಂದರ ನಾಡಕರ್ಣಿ, ಅರವಿಂದ ನಾಡಕರ್ಣಿ, ಜಯಂತ ಕಾಯ್ಕಿಣಿ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟ ಸಾಹಿತ್ಯ ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣ, ಕನ್ನಡದ ಸಮೃದ್ಧಿಯ ಈ ಲಾಭ ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷೆಗಾದ ಅಪಾರ ನಷ್ಟ.

ಹೀಗೆಂದೊಡನೆ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷಿಕರು ಮಾತ್ರ ಕೊಟ್ಟ ದೇಣಿಗೆ ದೊಡ್ಡದು ಎಂದು ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ತಮಿಳು, ತೆಲುಗು, ಮರಾಠಿ, ಮಲಯಾಳಂ, ತುಳುಗಳಿಂದಲೂ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಸುಪುಷ್ಟವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದೆ. ಒಂದು ಸಮೃದ್ಧ ಭಾಷೆಯೆಂದರೆ ರುಚಿಕರ ಊಟವಿದ್ದಂತೆ, ಕನ್ನಡದ ರಸಂ, ತಮಿಳರ ಸಾಂಬಾರು, ತೆಲುಗರ ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿ, ಕೊಂಕಣಿಯ ಸುಕ್ಕೆಂ, ತುಳುವರ ಕೊದ್ದೆಲುಗಳಿದ್ದರೇನೇ ಊಟ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಮೃಷ್ಟಾನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸುಲಿದ ಬಾಳೆ

ಕನ್ನಡ–ಕೊಂಕಣಿ ವಿನಿಮಯದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರ ಉದಾಹರಣೆ ಸುಲಿದ ಬಾಳೆಯ ಹಣ್ಣಿನಂತೆ. ಸುಲಲಿತವಾಗಿ, ಸರಳ, ಸುಭಗ, ಅನಾದೃಶ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಪಂಜೆ ಮಂಗೇಶರಾಯರ ಸಾಹಿತ್ಯ, ರಾಯಚೂರಿನಲ್ಲಿ 1934ರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಸ್ಥಾನದಿಂದ ಅವರು ಮಾಡಿದ 'ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆಗಳು' ಭಾಷಣದ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಪಂಜೆಯವರ ಶೈಲಿಯಲ್ಲೇ ಓದಿ —

"...... ಈ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ಎಂಬಂತೆ ನನ್ನ ಪುಳ್ಳಿ* ಯನ್ನು (ಮೊಮ್ಮಗನನ್ನು) ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿಟ್ಟು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿ ಹಾಡುವ ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷೆಯ ಜೋಗುಳದ ಸೊಲ್ಲೊಂದು ನನ್ನ ಕಿವಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಇಂಪಾಗಿ ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ! ಅದನ್ನು ತಾವೂ ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಆಸೆ —

"ಜೋ ಜೋ ಕಂದ! ಆಡೀ ಬಾ ಮನೆಗೆ
ಸಂಜೆಯ ವೇಳೆ ಬೆಳಕು ಹಚ್ಚಿ ॥
ಬೆಳಕು ಹಚ್ಚಿ ಮಾಡ್ವೆ ನಿನ ಸೇವೆ।
ರಕ್ಷಿಸು ಕಂದನ ರಕ್ಷಿಸು ದೇವಾ ॥"

ಈ ಜೋಗುಳ ಹಾಡಿನ ಲಾಲಿತ್ಯ, ಸೌಂದರ್ಯ, ಶ್ರುತಿಯು ಕಡಿದು ಹೋಗದಂತೆ ಇರುವ ಮುಕ್ತಪರ ಗ್ರಹಣ ಕೊಂಕಣಿ ಜಾನಪದ ಸತ್ವದ್ದು. ಕಾವ್ಯದ 'ಮಾರ್ಗ' ಮತ್ತು 'ದೇಸೀ' ರಚನೆಯ ಕುರಿತು ಪಂಜೆಯವರು ಹೇಳುತ್ತ ಮೇಲಿನ ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು.

ಪಂಜೆಯವರು ಬರೆದ ಮಕ್ಕಳ ಕತೆಗಳಿಗೆ ಸರಿದೂಗುವ ಬಾಲಸಾಹಿತ್ಯ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬೇರಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ: 'ಗುಡುಗುಡು ಗುಮ್ಮಟ ದೇವರು' ಮಕ್ಕಳ ಕತೆ. ಕನ್ನಡದ ಗುಡುಗು ಅಂದರೆ ಕೊಂಕಣಿಯ ಗುಡುಗುಡು. ಈ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಗುಡುಗುಡು ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಗುಡುಗು ಅರ್ಥ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಬೇರೊಂದು ವಿಶೇಷ ಧ್ವನಿತಾರ್ಥವೂ ಬಂದಿದೆ. ಡೋಲಿನ ಒಳಗೆ ಕೂತು ಆಡಿನ ಮರಿ ಕಾಡಿನ ದಾರಿಯಾಗಿ ಹೋಗುವಾಗ ಆಗುವ ಗುಡುಗುಡು ಶಬ್ದ. ಆ ಬಡ ಆಡಿನ ಮರಿಯು ಹುಲಿ, ಸಿಂಹಗಳ ಬಾಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವರೆಗೆ ಅದರ ಎದೆಗುಂಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಎದ್ದಿರಬಹುದಾದ ಗುಡುಗುಡು ಅನುಭವ, ಮತ್ತು ಇಡೀ ಕತೆಯ ಓಟಕ್ಕೆ ಲಯ ಕೊಡುವ ಈ ಗುಡುಗುಡು ಶಬ್ದದ ಕಲ್ಪನೆ ಎಷ್ಟು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಮಕ್ಕಳಿಗೆಷ್ಟು ರೋಮಾಂಚಕಾರಿ!

ಪಂಜೆಯವರ 'ಪದಾರ್ಥವೇನು?' ಪ್ರಬಂಧವೊಂದೇ ಕನ್ನಡ–ಕೊಂಕಣಿ ವಿನಿಮಯಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಪದಾರ್ಥವೆಂಬ ಪಂಡಿತ ಶಬ್ದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಅಡಿಗೆಮನೆ ಹೊಕ್ಕು, ಬಹುಕಾಲ ಅಲ್ಲಿ ಹರಡಿಕೊಂಡು, ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಪಂಚ್ಯಾಯ್ತಿಕೆ ಆರಂಭಿಸುವ ನಾಂದೀವಾಕ್ಯವೆಂದು ಹುಲುಸಾದ

*ಪುಳ್ಳಿ = ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ 'ಮೊಮ್ಮಗ'

ಹಾಸ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಗಂಭೀರವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಪಂಜೆಯವರು ಸಾಮಾನ್ಯನಿಗೂ ಅರ್ಥವಾಗುವಂತೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಮೇಲೆ —

"ಪದಾರ್ಥವೆಂದರೆ ಊಟದಲ್ಲಿ ಅನ್ನದೊಂದಿಗೆ ಕಲಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕನ್ನಡಿಗರ ಹುಳಿ, ಸಾರು, ತೊವ್ವೆಗಳು, ತುಳುವರ ಕಜಿಪು, ಕೊದ್ದೆಲುಗಳು, ಕೊಂಕಣಿಗರ ಅಂಬಟ, ಗಶ್ಶಿ, ಕಡಿಗಳು" ಎಂದು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮುಂದಿನ ಅವರ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ, ಕೊಂಕಣಿ, ತುಳು ಶಬ್ದಗಳು ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾಸಬದ್ಧವಾಗಿ ಆಗಿರುವ ಲಯಪೂರ್ಣ ವಿನ್ಯಾಸ ನೋಡಿ: "ಬದನೆ ಬೆಂಡೆಯಂಥ ಪಲ್ಲೆಕಾಯಿ ಸುಟ್ಟೋ, ಕರಿದೊ, ಹುರಿದೊ, ಊಟದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ನಂಜಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡುವ ಬಜ್ಜಿ, ಗೊಜ್ಜು, ಕೂಟು, ಚಟ್ನಿ, ತಂಬ್ಳಿ ಮೊದಲಾದವು ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಇತ್ತಲಾಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಿವೆ. ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಅವನ್ನು ಪಲ್ಲೆಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಪದಾರ್ಥಗಳೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪಚ್ಚಡಿ, ಕಿಚ್ಚಡಿ, ಕರಿದ ಸಂಡಿಗೆ, ಹುರಿದ ಹೋಳಿಗೆ, ಸುಟ್ಟ ಹಪ್ಪಳ, ಹುಯ್ದ ದೋಸೆ, ಬೆಂದ ಕಡುಬು ಇತ್ಯಾದಿ ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯಗಳು ಪದಾರ್ಥಗಳೂ ಅಲ್ಲ, ಪಲ್ಲೆಗಳೂ ಅಲ್ಲ."

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ದಿನಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ 'ಮೇಲೋಗರ' ಶಬ್ದದ 'ಓಗರ' ಕೊಂಕಣಿ ಕಾಣಿಕೆ ಎಂದು ಪಂಜೆಯವರು ಎಷ್ಟು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ ನೋಡಿ: " 'ಮೇಲ್' ಮತ್ತು 'ಓಗರ' ಕೂಡಿ 'ಮೇಲೋಗರ' ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟ. 'ಮೇಲ್' ಇದು ಹುಟ್ಟು ಕನ್ನಡ ನುಡಿ; ಓಗರ ಮಾತ್ರ ಅಚ್ಚಕನ್ನಡ ಇಲ್ಲವೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಜಾತಿಗೆಟ್ಟು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಕೂಡುವಳಿಯಾದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಓದನ ಶಬ್ದವೋ ಅಥವಾ ಓದನ ಓಗರಗಳೆರಡೂ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ಒಂದೇ ಬಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ, ಹಲವು ತಲೆಮಾರುಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ತವರುಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆಯಾದ ಜೋಡು ನುಡಿಗಳೋ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾನರಿಯೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ 'ಒಗರು' ಎಂಬ ಮಾತು ಉಂಟು; ಈ 'ಒಗರು' ಶಬ್ದದಿಂದ 'ಓಗರ' ಬಹುಶಃ ಬರಲಾರದು. ಕಾದು ತೇವವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಕೊಂಕಣಿಯಲ್ಲಿ 'ಒಗರು' ಎನ್ನುವರು. 'ಮೈ ಕಾದು ಬೆವರು ಒಗರು(ತ್ತದೆ)', 'ಉಪ್ಪು ಒಗರುತ್ತದೆ (ಮೀಟ ಒಗರ್ತಾ)' ಹೀಗೆ ಹೇಳುವುದುಂಟು. ಉಪ್ಪಿನ ಅಗರು ಎಂಬುದು ಉಪ್ಪಾಗುವ ಗದ್ದೆಯಷ್ಟೆ; ಇಲ್ಲಿ 'ಅಗರು', 'ಒಗರು' ಶಬ್ದದ ಮತ್ತೊಂದು ರೂಪ. ಕೊಂಕಣಿಯಲ್ಲಿ ಒಗರು ಕ್ರಿಯಾಪದವಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಕಾದು ತೇವವಾದದ್ದೇ 'ಓಗರ' ಇರಬಹುದೇ? ಓಗರದಿಂದ ಒಗ್ಗರಣೆ ಬಂದಿರಬಹುದೆ? ಒಗರು, ಅಗರು, (ಕರಗು, ಜೀರ್ಣವಾಗು, ತಿನ್ನು) ಓಗರ, ಒಗ್ಗರಣೆ, ಅಗರಣೆ (ಅರ್ಗರಣೆ), ಆರೋಗಣೆ – ಇವುಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಬುಡ ಒಂದೆಯೋ ಅಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದು ವಿಚಾರಾರ್ಹವಾಗಿದೆ."

ಈ ಭಾಷಾ ವಿನಿಮಯ ಊಟದ ಮೀಟಿಂಗಿನಲ್ಲಿ ಹೇಗಾಯಿತೆಂದು ಪಂಜೆಯವರು ಅದೇ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. "ಕೊಂಕಣಿಯು ಕನ್ನಡ ಪಲ್ಲೆಕಾಯಿಯಿಂದ 'ಕಾಯಿ' ಎತ್ತಿ ತನ್ನದೇ ಒಂದಾದ 'ರಾಂದಯಿಕಾಯಿ' ಎಂಬ ಹೊಸ ಶಬ್ದವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. 'ಪಲ್ಲೆಕಾಯಿ' ಇಲ್ಲವೇ 'ಕಾಯಿಪಲ್ಯ' ಈ ಮಾತುಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಇವೆ. ಆದರೆ ಕೆಲವೊಂದು ಕಡೆ ಕನ್ನಡದಿಂದ ಕೊಂಕಣಿಗೆ ಹೋದ ಪದ ಪ್ರಯೋಗವು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಅಂಥ ಪ್ರಯೋಗವು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿತ್ತೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಹಳೆಗನ್ನಡವೇ ಸಾಕ್ಷಿ, 'ಕೂಡಿಕೊಂಡು' ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ 'ಬೆರಸು' ಎಂಬ ಪ್ರಯೋಗವು ಹಳೆಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬೇಕಷ್ಟು ಇದೆಯಷ್ಟೆ!

ಹಳೆಗನ್ನಡ

ಸೇವಕರ ಬೆರಸು
ಪಡೆಬೆರಸಿ ನೂಂಕಿದಂ

ಕೊಂಕಣಿ

ಸೇವಕಾಂಚ್ಯಾ ಬರಶಿ
ಸೈನ್ಯಾಬರಿಶಿ

"ಹೊಸಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ 'ಬೆರಸು', 'ಬದಲು', 'ಸಮೇತ', 'ಸಂಗಾತ', 'ಒಡನೆ', 'ಜತೆಯಲ್ಲಿ' – ಹೀಗೆ ಹಲವು ಶಬ್ದಗಳು ರೂಢಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಕೊಂಕಣಿಯಲ್ಲಿ 'ಬರಿಶಿ' ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಎಷ್ಟು ಮಂದಿ ಹೆಂಗಸರು ಬಾಯಿಗೆ ಬೀಗ ಹಾಕಬೇಕಾಗಿತ್ತೋ ಯಾರು ಬಲ್ಲರು? "

ಇನ್ನು ಕನ್ನಡವು ಕೊಂಕಣಿಯ 'ಬಾಯಿಗೆ' ಎಷ್ಟು ಬಗೆಯ ಭಕ್ಷ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಪಂಜೆಯವರು ಕೊಟ್ಟ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿ: ಕನ್ನಡದ 'ಹುಳಿ' ಕೊಂಕಣಿಯ 'ಹೂಳಿ'ಯಾಯಿತು; ಬೆಂದ ತೊಗರಿಪಲ್ಲೆ 'ತೋರಿಬೆಂದಿ' ಆಯಿತು; ಮಜ್ಜಿಗೆ ಕಮ್ಮನೆ ಮಾಡಿದ್ದು 'ತಾಕ್ಕಾ ಕರ್‌ಮಣೆ' ಆಗಿದೆ; ಹೆಚ್ಚಿ ತಯಾರಿಸಿದ್ದು 'ಪಚ್ಚಡಿ', ಕೊಚ್ಚಿ ಮಾಡಿದ್ದು 'ಕೊಚ್ಚೊಳಿ', ಬೇಯಿಸದೆ ಮಜ್ಜಿಗೆ ಬೆರಸಿದ ಹಸಿ ಬಾಳೆದಿಂಡು ಪದಾರ್ಥ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ 'ಗಾಬ್ಯೆ ಹಸಿ', ಬಾಳಿಕೆ ಬರುವಂತೆ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಕರಿದದ್ದು 'ಬಾಳಕ', ಕೂಟು 'ಕೂಟ' ಆದುದ್ದ, ಕೋಡುಬಳೆ 'ಕೊಡ್‌ಬಳೆ', ಉಣಲ್‌ಕಾಳು 'ಎಂಡ್ಲಕಾಳು', ಮಾವಿನ ಹಣ್ಣು ಉಣಲ್ 'ಅಂಬ್ಯಾ ಅಂಡುರ್ಲಿ', ಇತ್ಯಾದಿ ಇತ್ಯಾದಿ. ಕೊಂಕಣಿಯಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿನ ತುಂಡಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಕಬ್ಬಾ 'ಕರ್ವೊ' ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಈ ಶಬ್ದ ಹಳೆಗನ್ನಡದ 'ಕರ್ವು'ದಿಂದ ಬಂದದ್ದು ಎಂಬುದೂ ಪಂಜೆಯವರ ಸಂಶೋಧನೆ.

ಪಂಜೆಯವರ ಕನ್ನಡ ಕಸ್ತೂರಿಯಾದದ್ದು ಅವರು ಬಳಸಿದ ಕೊಂಕಣಿಯ ಒಗ್ಗರಣೆಯ ಕಂಪಿನಿಂದ. ಈ ಭಾಷೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಗಳು ಅವರ ಸುಂದರ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಸತ್ವಪೂರ್ಣ ಮಾಡಿದವು. ಅವರ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲೂ ಇದೇ ಕುಣಿತ, ಮಣಿತಗಳ ಬೆಡಗು, "ತೆಂಕಣ ಗಾಳಿಯು ಕೊಂಕಣ ಸೀಮೆಗೆ ಬಂತೈ! ಬಂತೈ! ಬಂತೈ! ಬಂತೈ! " ಎನ್ನುವ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮಳೆಗಾಲ ಆರಂಭವಾಗುವ ಪ್ರಕೃತಿಯ ನಾಟಕದ ಟ್ರಾನ್ಸ್‌ಫರ್ ಮತ್ತು ಟ್ರಿಕ್ ಸೀನರಿಗಳ ಅದ್ಭುತ ದೃಶ್ಯಕಾವ್ಯದ ಚಿತ್ರವೇ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಈ ಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕೊಂಕಣಿಯ ಬಳಕೆಯ ಶಬ್ದ ಮತ್ತು ಧ್ವನಿತಾರ್ಥಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಮಳೆಗಾಲದ ಆಗಮನದ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಹೇಗೆ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ ನೋಡಿ —

"ಬರುವುದು !
ಬರಬರ ಭರದಲಿ ಬರುವುದು !
ಬೊಬ್ಬೆಯು ಹಬ್ಬಿಸಿ ಒಂದೇ ಬಾರಿಗೆ
ಉಬ್ಬರ ಎಬ್ಬಿಸಿ ಕಡಲಿನ ನೀರಿಗೆ
ಬೊಬ್ಬುಳಿ ತೆರೆಯನು ದಡಕೆ ಹೊಮ್ಮಿಸಿ
ಅಬ್ಬರದಲಿ ಭೋರ್ – ಭೋರನೆ ಗುಮ್ಮಿಸಿ
ಬಂತೈ ಬೀಸುತ, ಬೀಸುತ ಬಂತೈ
ತೆಂಕಣ ಗಾಳಿಯು ಕೊಂಕಣ ಸೀಮೆಗೆ
ಬಂತೈ! ಬಂತೈ! ಬಂತೈ! ಬಂತೈ!

ಮಾನ್ಯ ವಿ. ಸೀ.ಯವರು ಪಂಜೆಯವರ ನೆನಸಿ ಒಂದು ಮಾತು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ: "ಕೊಂಕಣಿ ಮಾತನಾಡುವ ಸಾರಸ್ವತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮುಡಿಯಾಗಬಲ್ಲ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ ರೆಂಬುದು ಹೊಸ ಕನ್ನಡದ ಪವಾಡ. ಅವಕ್ಕೆ ಸರಿದೂಗುವ ಹಾಡನ್ನು, ರಚನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು, ಹಾರ್ದತೆ, ಕಾವುಗಳನ್ನು ನಾವು ಬೇರೆಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣೆವು."

ಕೊಂಕಣಿಯ ಕಂಪು

ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲ ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾದಂಬರಿ 'ಇಂದಿರಾ ಬಾಯಿ'ಯ (ಗುಲ್ವಾಡಿ ವೆಂಕಟರಾಯರು) ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಸಂಭಾಷಣಾ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಕೊಂಕಣಿ ಮತ್ತು ತುಳು ಶಬ್ದಗಳು ಹಾಸು ಹೊಕ್ಕಾಗಿ, ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಆಯಾಮ ಬಂದಿದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ —

"ಇದೇನಯ್ಯಾ, ಈ ಹೊತ್ತು ಇವರ ಗೌಜಿ ಏನೂ ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ? ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಂದು ಕುಣಿದು ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಕೋಣಗಳಂತೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೇನೋ. ತಿನ್ನುವುದು ಸಹಾ ಏನು? ಅಯ್ಯೋ! ಈ ಹೊತ್ತು ಮಾಡಿದ ಗೋರಿಯ ಹುಡಿ ನಾಳೆಗಿಲ್ಲ. ನಾಳೆನದು ನಾಡದಿಗಿಲ್ಲ! ಅಯ್ಯೋ ಇವರ ಹೊಟ್ಟೆಗಳೇ! ಹುಡಿಮಾಡಿ ಮಾಡಿ ನನ್ನ ಕೈಯೆಲ್ಲ ದಡ್ಡುಕಟ್ಟಿ ಹೋಯಿತಷ್ಟೆ! ಇವರ ಮಾರಿಯು ಯಾವಾಗ ಇಳಿದುಹೋಗುತ್ತೋ! ಊರಲ್ಲಿರುವ ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಎಬ್ಬಿಸಿ ಹಾಕುವುದಲ್ಲವೆ ಇವರ ವ್ಯಾಪಾರ? "

ಹುಡುಗಿಯರನ್ನು ಹಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದರು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಕೊಂಕಣಿ ಧಾಟಿಯ 'ಎಬ್ಬಿಸಿ ಹಾಕುವುದು' (ಉಬ್ಬಾರ್ರೆಂ) ಅಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅದೇ ರೀತಿ 'ಮಾರಿಯು ಇಳಿದುಹೋಗುವುದು' ತುಳುವಿನ 'ಮಾರಿ ಜೆತ್ತ್ರದ್ ಪೋವಡ್' ಇದರ ಕನ್ನಡೀಕರಣ. ಇಂಥ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಯ ಸೊಗಸು, ವ್ಯಂಗ್ಯಾರ್ಥಗಳಿಂದ, ಭಾಷೆಗೆ ಕುಂದಣವಿಟ್ಟಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಕೊಂಕಣಿಯ ಕುಂದಣವನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದವರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅದೇ ರೀತಿ ಕನ್ನಡದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಕೊಂಕಣಿಗೆ ತಂದ ಅಪೂರ್ವ ಕವಿ, ಲೇಖಕ ದಿನಕರ ದೇಸಾಯಿಯವರು. ನಿಜಕ್ಕೂ ಅವರು ಕನ್ನಡ–ಕೊಂಕಣಿ ಸವ್ಯಸಾಚಿ. ಈ 'ಅಭಿನವ ಸರ್ವಜ್ಞ' ಚೌಪದಿ ಯಲ್ಲಿ ಚುಟುಕು ಬರೆದು ಚುರುಕು ಮುಟ್ಟಿಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಾರೆ. ತನ್ನ ಕನ್ನಡ–ಕೊಂಕಣಿ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಅವರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ —

ನನ್ನ ಜೀವನಾಡಿ

ಕೊಂಕಣಿಯು ಜೊತೆಗೆ ಕನ್ನಡ ಮಾತನಾಡಿ
ಒಂದುಗೂಡಿದವು ಎರಡು ಜೀವನಾಡಿ
ಎರಡು ಪಕಳೆಯ ಹೂವು ಮಿಡಿಯಾಗಿ ಕಾಯಿ
ಕಾಯಿ ಹಣ್ಣಾದೊಡನೆ ಜೀವನ ಮಿಠಾಯಿ

ದಿನಕರ ದೇಸಾಯಿಯವರು ತನ್ನ ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೇ ಕೊಂಕಣಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದರು. ಅವರು ಕೊಂಕಣಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಚೌಪದಿ ಗಳೂ ಅಷ್ಟೇ ಚೆಂದ. ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಕನ್ನಡ ಚುಟುಕ ಗಳಿಗೆ ಕೊಂಕಣಿ ಚುಟುಕುಗಳೇ ನಾಂದಿ. ಅವರ ತಾರುಣ್ಯದಲ್ಲಿ 'ಮೊಗರೆಂ' ಅಂದರೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಎಂದು ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಪ್ರೇಯಸಿಯ ಕುರಿತು ಅವರು ಬರೆದ ಚುಟುಕುಗಳು. ಸುಂದರ ಭಾವಗೀತೆಗಳೇ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು —

ಲಿಕಿ ಲಿಕಿ ದೊಳೆ ತುಳತುಳಿ ಪೊಲೆ
ಕೆಸಚ ಕಾಳೆ ಮುದಿಯಾಳೆ
ಕೆಸಚ ಕಾಳೆ ಕುರವಾಳೆ ಮೊಗಾ
ತಾಜೆರ ಕಳೆ ಮೊಗರ್ಯಾಚಿ

(ಮಿನುಗುವ ಕಣ್ಣುಗಳು, ಮೃದು ಗಲ್ಲಗಳು, ಗುಂಗುರು ಗುಂಗುರಾದ ಕಪ್ಪು ಕೂದಲು, ಅದರ ಮೇಲೆ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಮೊಗ್ಗು ಗಳು.)

ಭಾಷೆಯ ಹದ, ಸಂಯಮ, ಮಾತಿನ ಮೊನಚು, ಚಾಟಿಯ ಏಟಿನಂಥ ಧ್ವನಿಯ ಕೊಂಕು ಇವುಗಳಿಂದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅನ್ವರ್ಥಕವಾಗಿ 'ದಿನಕರನೊಬ್ಬನೆ' ಎಂದು ಪ್ರಶಂಸೆ ಪಡೆದ ದಿನಕರ ದೇಸಾಯಿ ಯವರು ಮೂಲತಃ ಕೊಂಕಣಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದ 'ಗೊಜಡಿ' ಎಂಬ ಕವನ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ 'ಕದಿ' ಎಂದು, 'ಸ್ವರ್ಗಾವೈಲೊ ದೇವು'='ಸ್ವರ್ಗ ದಲ್ಲಿಯ ದೇವ' ಎಂದು ಅವರಿಂದಲೇ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ದಿನಕರರಿಗೆ ಕೊಂಕಣಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕೊರತೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತು. ಕನ್ನಡದ ಶ್ರೀಮಂತಿ ಕೆಯೂ ಗೊತ್ತು. ಆದರೆ ಅವರು ಕೊಂಕಣಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವುದನ್ನು ಸುಮಾರು 35 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರು.

ಕೊಂಕಣ ಆಮಚಿ ತೊಕಣೆಚಿ
ಮಾಟು ಮೊಗಾಚಿ ಆವಡೀಚಿ
ಕೊಂಕಣ ಜಮೀನ ಪೀಕಾಳ
ಪೂಣ ಪಡಲಾ ದುಷ್ಕಾಳ
ಆಮಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ರೊಯಲ್ಯಾರ
ಪಿಕತಲೆ ಸಾಮಕೆ ಭಾಂಗರ

"ನಮ್ಮ ಮುದ್ದಿನ ಕೊಂಕಣಿ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ದುಷ್ಕಾಳ ಬಿದ್ದಿದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತಿದರೆ ಬಂಗಾರದ ಬೆಳೆ ತೆಗೆಯಬಹುದು" ಎಂದು ದಿನಕರರು ಹಾಡುತ್ತ ಹಾಡುತ್ತ ಕೊನೆಗೂ ಕೊಂಕಣಿಗೆ ಕೈಕೊಟ್ಟು ಕನ್ನಡವನ್ನೇ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಬಂಗಾರ ಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟರು.

ನನ್ನ ಕನ್ನಡ ನುಡಿಯೆ, ನೀನೆಷ್ಟು ಚೆಂದ !
ಏನು ಗೀಚಿದರೂ ಆಗುವುದು ಶ್ರೀಗಂಧ
ಸಿರಗಂ ಗಣಿ ನಿನ್ನ ಶಬ್ದ ಸಂಪತ್ತು
ಬಂಗಾರಕ್ಕಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ನಿನ್ನ ನುಡಿಮುತ್ತು!

ಕನ್ನಡದ ಈ ಬಂಗಾರಕ್ಕೆ ಕೊಂಕಣಿಯ ಒಪ್ಪಕೊಟ್ಟ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ, ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕತೆಗಾರ–ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಯಶವಂತ ಚಿತ್ತಾಲ, ಸುಂದರ ನಾಡಕರ್ಣಿ, ಗೌರೀಶ ಕಾಯ್ಕಿಣಿ ಅವರ ಕೊಡುಗೆಗಳು ಅಮೂಲ್ಯ. ಇವರ ಬರಹಗಳಲ್ಲಿ ಭರಪೂರ ಮಣ್ಣಿನ ವಾಸನೆ – ಅಲ್ಲ, ಪರಿಮಳ ತುಂಬಿದೆ.

ಚಿತ್ತಾಲತನವೆ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಶೈಲಿಯಾಗಲು ಅವರ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ರಾಜರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಂಕಣಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಆತ್ಮೀಯ ದಣಪೆ, ಗದ್ದೆ ಹುಣಿ, ಗಲ್ಲಿ, ಓಣಿ, ಸಂಪಿಗೆಯ ಮರಗಳು ಹಾದು ಹೋಗುವುದೇ ಕಾರಣ. ಕೊಂಕಣಿಯಂತೆಯೆ ಅವರ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಆಡುಮಾತಾಗಿ ಜೀವಂತಿಕೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ. ಚಿತ್ತಾಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ಝರಿಗೆ ಕೊಂಕಣಿ ಮೂಲ, ಉಗಮ; ಮುಂದೆ ಅದು ಕನ್ನಡದ ದಭದಭೆಯಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದೆ.

ಸುಂದರ ನಾಡಕರ್ಣಿಯವರ ಬರಹಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೊಂಕಣಿಯ ಸತ್ವ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಚಿಮ್ಮುತ್ತದೆ. ಚಿತ್ತಾಲರು 'ಆಟೋಲಿನ' ಎಂದು

ಕೊಂಕಣಿ ಹೆಸರಿನ, ಕೊಂಕಣಿ ವಾತಾವರಣದ ಕತೆ ಬರೆದರೆ, ಸುಂದರ ನಾಡಕರ್ಣಿಯವರ 'ಮೋಹಿತರು', ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ 'ಮಂದೀ ಮನೆ' ಅಚ್ಚ ಕೊಂಕಣಿ ಮನೆತನದ ವಾತಾವರಣವನ್ನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದೆ.

ಗೌರೀಶ ಕಾಯ್ಕಿಣಿಯವರು ಎಷ್ಟು ಗಂಭೀರ ಲೇಖಕರೋ ಅಷ್ಟೇ ಹಾಸ್ಯಪ್ರವೃತ್ತಿಯವರು. ಎಷ್ಟು ವೈಚಾರಿಕರೋ ಅಷ್ಟೇ ಮುಗ್ಧವಾಗಿ ನಗಬಲ್ಲರು. ನಗಿಸಬಲ್ಲರು. ಅವರ ಈ ವಿಶಿಷ್ಟ, ವಿರಳ ಗುಣಕ್ಕೆ ಕೊಂಕಣಿಯ ಸೊಗಸೂ ಕಳೆಯಿತ್ತಿದೆ. ಕಾರವಾರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ 'ಸಿರಿಗನ್ನಡಂ ಗೆಲ್ಗೆ' ಎಂದಾಗ ಗೌರೀಶರು ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯ ಕಡೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನೋಡಿ ಕೈಬೀಸಿದರಂತೆ. 'ಗೆಲ್ಗೆ' ಅಂದರೆ ಕೊಂಕಣಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಯಿತು ಎಂದು ಅರ್ಥ.

ಕನ್ನಡದ ಋಣ

ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಕೃತಜನ್ಯ ಶಬ್ದಗಳ ಬಳಿಕ ದ್ರಾವಿಡ ಮೂಲವಾದ ಕನ್ನಡ, ತುಳು ಶಬ್ದಗಳೇ ಜಾಸ್ತಿ. ಕನ್ನಡದಿಂದ ಕೊಂಕಣಿಗೆ ಕೆಲವು ಸಾವಿರ ಶಬ್ದಗಳು ಬಳುವಳಿಯಾಗಿ ಹೋಗಿವೆ. ಕೊಂಕಣಿಗೆ ಕನ್ನಡದ ಋಣ ಭಾರಿ ದೊಡ್ಡದು. ದಿನ ಬಳಕೆಯ ಅರೆ, ಛೀ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು, ಪ್ರೌಢ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಶಬ್ದಗಳೂ ಇಡಿಯಾಗಿ, ಬಿಡಿಯಾಗಿ, ರೂಪು ಬದಲಾಯಿಸಿ ಕೊಂಕಣಿಗೆ ವಲಸೆ ಹೋಗಿವೆ. ಇಡೀ ಇಡೀ ನಾರೆಗಳೂ ಕೊಂಕಣಿ ಸೇರಿವೆ. ಕನ್ನಡದ ಸಮಾನಾರ್ಥಕ ಪದಗಳ ಜೋಡುನುಡಿಗಳನ್ನು ಕೊಂಕಣಿ ಪಡಕೊಂಡಿದೆ (ಉದಾಹರಣೆಗೆ: ಘಟಾಪಟಿ, ರೀತಿರಿವಾಜು, ಲಂಗುಲಗಾಮು, ಕಾಕಪ್ರೋಕ, ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟು, ಗಪ್ಪುಚಿಪ್ಪು, ಗಿಜಿಬಿಜಿ, ತರಾತುರಿ, ನಯ ನಾಜೂಕು, ಮಾನಮರ್ಯಾದೆ, ಸರ್ವಸಾಧಾರಣ. ಇತ್ಯಾದಿ ಇತ್ಯಾದಿ.)

ಅದೇ ರೀತಿ ಅಚ್ಚಕನ್ನಡ ಶಬ್ದಗಳೆಂದು ತಿಳಿದ ಎಷ್ಟೋ ಶಬ್ದಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತ, ಪ್ರಾಕೃತಗಳಿಂದ ಕೊಂಕಣಿಯ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡ ಸೇರಿದ್ದೂ ಉಂಟು.

ಸಂಖ್ಯೆ	ಮೂಲ ಸಂಸ್ಕೃತ/ಪ್ರಾಕೃತ	ಕೊಂಕಣಿ	ಕನ್ನಡ
1.	ಉಪಡಕರಣ	ಉಡಗೆರೆ	ಉಡುಗೊರೆ
2.	ಪುತ್ರಕ (ಪುಡಗೊ)	ಬುರಗೊ	ಹುಡುಗ *
3.	ಪಕ್ಷ + ವಂಶ	ಪಖ್ಯಾಚೊ ವಾಸೊ (ಪಕ್ಕಾಸೊ)	ಪಕ್ಕಾಸು
4.	ಇಷ್ಟಿಕಾ	ಇಟ್ಟಿಗಾ	ಇಟ್ಟಿಗೆ
5.	ಉಡಿದೊ	ಉಡಿದು	ಉದ್ದು
6.	ಉದ್ವರ್ತಿತ	ಉದಬತ್ತಿ	ಊದುಬತ್ತಿ
7.	ಕುಟಃ	ಗುಡ್ಡೊ	ಗುಡ್ಡ
8.	ಕರ್ಮಕಾರ	ಕರ್ಮಕಾರು	ಕಮ್ಮಾರ
9.	ಅಪೂರ್ವ	ಅಪರೂಪ	ಅಪರೂಪ
10.	ಆಜ್ಞಾ	ಆಣ	ಆಣೆ
11.	ಉದೀರ	ವದರು	ಒದರು
12.	ಅವಲೋಕ	ಓಲಗ	ಓಲಗ
13.	ಆಡಗಾಧಾ	ಆದಗತಿ	ಗಾದೆ
14.	ಆತ್ಮವತ್	ಅಪ್ಪಂತು	ಅಪ್ಪಂತ
15.	ಅನ್ನಪುನಸಃ	ಅನನಾಸ	ಅನಾನಸು
16.	ಭಂಗಾರ	ಭಾಂಗಾರ	ಬಂಗಾರ
17.	ವಾಪೀ	ಬಾಯಿಂ	ಬಾವಿ
18.	ಅಂಬೋಧ	(ಅಂ) ಮೋಡ	ಮೋಡ
19.	ಮರಾಳ	ಮಾಡ	ಮಾಡ
20.	ವಿರಾಜ್	ಮಿರವನಿಕಾ * *	ಮೆರವಣಿಗೆ
21.	?	ಓಗರ	ಓಗರ
22.	ಯುಗ/ಉಗ	ನುಗ	ನೊಗ
23.	ಮುಂಡ	ಬೋಡ (ಬೊಡಾಯಿ)	ಬೋಳು (ಬೋಳಿಸು)
24.	ಖರಜೂ	ಖರಜೂ (ಜಿ)	ಕಜ್ಜಿ
25.	ವಟರ	ಮಡಲ	ಮಡಲು
26.	ಕನಿಶ	ಕಣಸ	ಕಣಸು
27.	ಕರ್ದನ	ಕರನ	ಕರನ
28.	ಕೃಚ್ಛ	ಕಿಚ್ಚು	ಕಿಚ್ಚು
29.	ಕೂಪಸಿ	ಕುಬ್ಬಸ	ಕುಬ(ಪ್ಪ)ಸ
30.	ಕೂಟ	ಗುಟ್ಟು	ಗುಟ್ಟು

* ಶಂ. ಬಾ. ಜೋಶಿಯವರು 'ಕನ್ನಡ ನುಡಿಯ ಹುಟ್ಟು'ನಲ್ಲಿ 'ಹುಡುಗ' ಶಬ್ದ ಕನ್ನಡ ಅಲ್ಲ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.
** ಅಣ, ಆರೆ, ಇಕಾ ಕೊಂಕಣಿ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು.

ಭಾರತೀಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಮುದ್ರಿತವಾದ ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷೆಯ ವ್ಯಾಕರಣ – ಫಾದರ್ ಸ್ಟೀಫನ್ಸ್ ಅವರ "ಆರ್ತೆ ದಾ ಲಿಂಗುವಾ ಕಾನಾರಿಂ" – 1598ರಲ್ಲಿ: ಅದರ ಮುಖಪುಟ. ಗೋವೆಯಲ್ಲಿ ಆಗ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದುದು "ಉತ್ತರದ ಕಾನರಿ" ಎಂದು ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ ಮಿಶನರಿಗಳು ತಿಳಿದಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಈ ಭಾಷೆ ಇಂದಿನ ಕೊಂಕಣಿಗೆ ತೀರಾ ಹತ್ತಿರವಿತ್ತು.

ಕೊಂಕಣಿಯ ಶಬ್ದಾರ್ಥ ಸಂಪತ್ತು ಕನ್ನಡದ ಸತ್ವ ಹೆಚ್ಚಿಸುವಂತೆ ಪೂರಕವಾಯಿತು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಗ್ರಂಥಸ್ಥ ಸಾಹಿತ್ಯವಿದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಲಭ್ಯವಿದೆ. ಕೊಂಕಣಿಗೆ ಆ ಅದೃಷ್ಟ ಇಲ್ಲ. ಅದು ಆಡುಭಾಷೆಯಾಗಿ ಬದುಕಿದೆ ಹೊರತು ಗ್ರಂಥಸ್ಥ ಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಕನ್ನಡದಿಂದ ಕೊಂಕಣಿಗೆ ಶಬ್ದಪ್ರವಾಹ ಹೋದ ಓಘದಿಂದ ಉತ್ತರ ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೊಂಕಣಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಂಕಣಿತನವೇ ಕುಸಿಯತೊಡಗಿದೆ. ಈ ವೈಪರೀತ್ಯ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಆಗಿದೆ ಎಂದರೆ ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲಾಗಿ ಭಾಷೆ ಕಲಿಯುವಾಗ ಹೇಳುವ ಅಮ್ಮ – ಅಪ್ಪನನ್ನು ಹೇಗೆ ಕರೆಯುವುದು ಎಂಬುದನ್ನೂ ಮರೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಸಂಸ್ಕೃತದ 'ಬಪ್ಪ'ದಿಂದ ಕೊಂಕಣಿಯ ಬಾಪೊಯ್, ಬಾಪ್ಪಾ ಮತ್ತು 'ಆರ್ಯಾ'ದಿಂದ ಆವಯಿ ಬಂದದ್ದು. ಕೊಂಕಣಿ ಮಾತನಾಡುವವರು ಆವೊಯ್ – ಬಾಪೊಯ್ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟು ಅಮ್ಮ – ಅಪ್ಪ ಹಿಡಿದು, ಈಗ ಮಮ್ಮಿ – ಡ್ಯಾಡಿಗೆ ಇಳಿದಿದ್ದಾರೆ! ಕರ್ನಾಟಕದ ಕಡೆ ಹೀಗಾದರೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಕೊಂಕಣಿಗರು ಮರಾಠಿ ಭಾಷಾ ಗುಲಾಮರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷೆಯ ಸತ್ವ, ಸಮೃದ್ಧಿಗಳ ಅರಿವು ಸ್ವತಃ ಕೊಂಕಣಿಗರಿಗೇ ಇಲ್ಲ. ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡ ದಾಸ್ಯ ಭಾವನೆ, ಅಭಿಮಾನ ಶೂನ್ಯತೆ ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದೆ. ಕೇಂದ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಕೊಂಕಣಿಯು ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾಷೆ ಎಂದು ಮಾನ್ಯತೆ ಕೊಟ್ಟ ಅಭಿಮಾನ ಹಾಗೂ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯ ಜಾಗೃತಿಯೂ ಉಂಟಾಗಿಲ್ಲ. ಮರಾಠಿ ಭಾಷಾ ದುರಭಿಮಾನಿಗಳ ಚಾವಟಿ ಏಟು ಕೂಡಾ ತಾಗಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡುವಾಗ 'ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ' ಕುರಿತು ಸರಿಯಾಗಿ ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕೆಳಗೆ ಮುಂಬಯಿ ಗರ್‍ಝೆಟಿಯರ್‌ನಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಗೆರ್ಸನ್ ಡಾ. ಕುನ್ಹಾ ಹೇಳಿರುವ ಮಾತು ನಿಜವಾಗಬಹುದೇನೋ ಎಂಬ ಭೀತಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ.

"ಮುಂದಿನ ಒಂದೆರಡು ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷೆಯ ಮೇಲೆ ಉತ್ತರದಿಂದ ಮರಾಠಿ ಹಾಗೂ ದಕ್ಷಿಣದಿಂದ ಕನ್ನಡದ ಆಕ್ರಮಣ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಇದರ ಆರಂಭವಾಗಿದೆ. ಈ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಕೊಂಕಣಿ ನಾಶವಾಗಬಹುದು. ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಹೀಗೇ ನಡೆದದ್ದುಂಟು. ಜಗತ್ತಿನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ದುರ್ಬಲ ಜನಗಳ, ದುರ್ಬಲ ನಾಡಿನ ಮತ್ತು ದುರ್ಬಲ ಭಾಷೆಗಳ ಅಂತ್ಯ ಇದೇ ರೀತಿ ಆಗಿದೆ."

ಇಂದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಸಶಕ್ತ ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಭರಪೂರ ರಾಜಾಶ್ರಯವೂ ಇದೆ. ಕನ್ನಡ ಜನರೂ ಎಚ್ಚತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡ ಲೇಖಕರ ಹಾಗೂ ಓದುಗರ ಬಲು ದೊಡ್ಡ ಬಳಗ ಬೆಳೆದಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲೇ ಶಿಕ್ಷಣ ನಡೆದಿದೆ. ಕನ್ನಡದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸಹಕಾರಿಯಾಗುವಂಥ ವಾತಾವರಣ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಕೊಂಕಣಿ ಇನ್ನೂ ರಾಜಕೀಯ ಚದುರಂಗದಾಟದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದು ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿದೆ. ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕಾಗಿ ಪೇಚಾಡುತ್ತಿದೆ. ಭಾಷಾ ವಿನಿಮಯದಲ್ಲಿ ಕೊಂಕಣಿ ಮಾಯವಾಗಬಹುದು. ದೊಡ್ಡ ಭಾಷೆ ಸಣ್ಣ ಭಾಷೆಯನ್ನು ನುಂಗಿಹಾಕುವುದು ಪ್ರಕೃತಿಧರ್ಮ ತಾನೆ?

ಸಂಸ್ಕೃತ, ಇಂಗ್ಲೀಷು, ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಗಳ ಆಕ್ರಮಣ ತಡೆಯಲು ಕನ್ನಡಿಗರು ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಾರೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಮರಾಠಿ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡದ ಆಕ್ರಮಣವನ್ನು ತಡೆಯಲು ಕೊಂಕಣಿಗರು ಜಾಗ್ರತರಾಗಿ ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತರಾಗದಿದ್ದರೆ ಗೆರ್ಸನ್ ಡಾ. ಕುನ್ಹಾ ಹೇಳಿದ ಮಾತು ನಿಜವಾಗಬಹುದು. ಗೋವೆಯನ್ನು 1510ರಲ್ಲಿ ಕಬಳಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿಯ ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಧ್ವಂಸ ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ಪಣತೊಟ್ಟ ಅಲ್ಫೊನ್ಸೊ ಅಲ್ಬುಕರ್ಕ್ ತನ್ನ ಗೋರಿಯಲ್ಲೇ ಗೆಲುವಿನ ನಗು ನಗುತ್ತಾ ಇರಬಹುದು.

ಐತಿಹಾಸಿಕ ದಿನಗಳು

- ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಕೊಂಕಣಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ಜನನ 8 – 7 – 1939
- ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷಾ ಮಂಡಳ ಸ್ಥಾಪನೆ 5 – 4 – 1942
- ಕೊಚ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷಾ ಪ್ರಚಾರ ಸಭೆ 31 – 12 – 1966

ಕೊಂಕಣಿಗರ ವಿವಾಹಗಳಲ್ಲಿ ಜಾನಪದ

● ಡಾ. ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನ ಕಾಮತ್
110, ಶಶಿಕಿರಣ್, 18ನೆಯ ಕ್ರಾಸ್, ಮಲ್ಲೇಶರಂ. ಬೆಂಗಳೂರು- 560 055

ತಮ್ಮ ಏಕಮೇವ ಪುತ್ರಿಯ ವಿವಾಹವನ್ನು ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ಅತಿ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ನೆರವೇರಿಸಲಿರುವದರಿಂದ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಬರಲೇಬೇಕು ಎಂದು ಸೋದರಮಾವ ಆಗ್ರಹ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದಲೂ, ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನಮ್ಮವರ ಯಾವ ಮದುವೆಯಲ್ಲೂ ಪಾಲುಗೊಳ್ಳ ಲಾಗದ್ದರಿಂದಲೂ, ಹತ್ತೆಂಟು ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಬದಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದೆ. ವಿವಾಹದ ಎಲ್ಲ ವಿಧಿಗಳನ್ನು ಕಾಟಾಚಾರಕ್ಕೆ ಎಂಬಂತೆ ನಡೆಸುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಬೇಜಾರಾಯಿತು. ಅನ್ಯಮನಸ್ಕಳಾಗಿ ಕುಳಿತಾಗ ಮನಸ್ಸು ತುಂಬ ಹಿಂದೆ ಹೋಗಿ ಕೃಷ್ಣಾಬಾಯಿಯ ಮದುವೆಯ ಸಂಭ್ರಮವನ್ನು ಮೆಲುಕು ಹಾಕಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಅವಳ ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾಗಿ ನಡೆಸಲು, ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ವೇದೋಪನಿಷತ್ತುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಅಭ್ಯಸಿಸಿದ ಪಾಂಡುರಂಗ ಭಟ್ಟರು ಟೊಂಕಕಟ್ಟಿ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಈ ನಗರದ ಪುರೋಹಿತರಿಗೋ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳ ಸರಿಯಾದ ಉಚ್ಚಾರವೂ ತಿಳಿಯದು. ಮೊಪೆಡ್ ಓಡಿಸಿ ಬಂದು, ಸತ್ಯನಾರಾಯಣ ಪೂಜೆ, ಶ್ರಾದ್ಧ, ಮುಂಜಿ, ಮದುವೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಾಲು, ಅರ್ಧಗಂಟೆಯಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಿ ಬಿಡುವ ಶ್ರೋತ್ರಿಯೋತ್ತಮರು. ಹುಲ್ಲಿನ ನಳಿಕೆಯಿಂದ ಬಾಟ್ಲಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ತಂಪು ಪಾನೀಯ ಹೀರಿದ್ದಾಯಿತು. ಧಾರೆಯ ಮೊದಲೇ ಬಂದವರೆಲ್ಲ ಅವಸರದಿಂದ ಭೋಜನಶಾಲೆಗೆ ಹೊರಟರು. ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞಳಂತೆ ಕುಳಿತವಳನ್ನು, ಮಾವನ ಮಗಳು ಬಂದು, 'ಮದುವೆಯ ಊಟಕ್ಕೆ ಈಗಲೇ ಪಾಳಿ ಹಚ್ಚದಿದ್ದರೆ, ಕೊನೆಯ ಪಂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ನಿನ್ನ ಸರದಿ ಹತ್ತಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ, ಕ್ಯೂ ಹಚ್ಚು...' ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಸಿದಳು. ಸಹಪಾಠಿಯ ವಿವಾಹದ ನೆನಪುಗಳೇ ನಾಲ್ಕೂ ಕಡೆಯಿಂದ ಬಂದು ಮುತ್ತಿಕೊಂಡದ್ದರಿಂದ ಮೈಮರೆತೆ...

ಗೋಕರ್ಣದ ಭದ್ರಕಾಳಿ ಶಾಲೆಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿ ಇದ್ದಾಗಲೇ ಗೆಳತಿ ಕೃಷ್ಣಾಬಾಯಿಯನ್ನು ನೋಡಲು ವರ ಬರಲಿದ್ದಾನೆಂದು ವಾರ್ತೆಯೇ ಗೆಳತಿಯರಿಗೆಲ್ಲ ಹೆಚ್ಚಿನ ರೋಮಾಂಚನ ನೀಡಿತ್ತು. ಹೆಸರಿನಂತೆ ಮೈ ಬಣ್ಣ ಹೊಂದಿದ್ದ ವಧು, ಗೌರವರ್ಣದ ಮೈತ್ರಿಣಿಯರಿಗೆ ಯಾರಿಗೂ ಮನೆಯ ಹತ್ತಿರ ಸುಳಿಯದಂತೆ ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ನಿಶ್ಚಯ ತಾಂಬೂಲವಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿದರೂ ಚುಡಾಯಿಸಲು ಮದುವೆಗಳು ಸಿಕ್ಕಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಮಾಸ್ ಪರೀಕ್ಷೆಗಾಗಿ ವಧು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಳಾದಳು. ವರ್ಗದ ಗುರುಗಳೇ ಭಾವೀ ಗಂಡನ ಹೆಸರು ವಿಚಾರಿಸಿದಾಗ, ಹಾಡಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಳಿದ್ದಳು

ಶಾಳೆ ಸುತ್ತ ಆಸಾ, ಸುಂದರ ಫುಲಬಾಗ
ಮೆಗೆಲ್ ಹೊರ್ಕೈತಾಲೆನಾವ ಮೋಹನ ಶಾನಭಾಗ

ವಿಶ್ರಾಂತಿಯ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ನಮಗಾಗಿಯೇ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಪತಿಯ ಹೆಸರು ಹೇಳಬೇಕು, ಎಂದು ಒತ್ತಾಯಿಸಿದಾಗ ಮೊದಲೇ ಯೋಚಿಸಿ ಇಟ್ಟಂತೆ ಥಟ್ಟನೆ ಹೇಳಿದ್ದಳು.

ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಕ ಸಂಪಾರ ಕೆಲ್ಲೆಲೊ ವಾಮನು
ಮಗೆಲ್ ಬರ್ಶಿ ಸಂಸಾರ ಕರ್ತಲೊ ಮೋಹನು.

ವಾರದನಂತರ ಹೂ ಮುಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಗಂಡನ ಮನೆಯ ಹೆಂಗಳೆಯರ ತಂಡ ಬಂದಾಗ, ಏರ್ಪಟ್ಟ ವಿಶೇಷ ಊಟದಲ್ಲಿ ಪಾಲುಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ನಮಗೂ ಆಮಂತ್ರಣವಿತ್ತು. ಮಧುಮಗಳಿಗೆ, ಜರಿ ಬಣ್ಣದ ನೂಲು ಸೇರಿಸಿ ಕಟ್ಟಿದ ಮಲ್ಲಿಗೆ, ಜಾಜಿ, ಕನಕಾಂಬರ ದಂಡೆಗಳನ್ನು ಮುಡಿಸಿ, ಹೊಳೆಯುವ ಪವನದ ಸರವನ್ನು ಕೊರಳಿಗೆ ಹಾಕಿ, ರೇಶ್ಮೆ ಸೀರೆ ಉಡಿ ತುಂಬುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ನೆರೆದ ಮುತ್ತೈದೆಯರು ಕೊಂಕಣಿ ವೋವಿಗಳನ್ನು ವಿವಿಧ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗೆ ಸರಿ ಹೊಂದುವಂತೆ ರಚಿಸಿ ಹಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಹಿರಿಯರಿಗೆ ವೋವಿ ಹೇಳಲು ವಿನಂತಿಸಿದ್ದು ವೋವಿ ಮೂಲಕವೇ ಎಂದು ಮೋಜೆನಿಸಿತು:

ಸಾಂಗೆ ಭಿತ್ತರಿಸಾಂಗ, ಮಶಿಂಗಾಚಿ ಸಾಂಗ
ಮ್ಹಾಲಗಡೆ ಏಸಕ್ಕಾ, ಬರಿಬರಿ ವೋವಿ ಸಾಂಗ

ಬಿನ್ನಹ ಮನ್ನಿಸಿದ ಏಸಕ್ಕ, ಈ ವಿವಾಹದ ಬಗ್ಗೆ ತಮಗೆ ಉಂಟಾಗಿದ್ದ ಕಾತರವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದಳು:

ಲಗ್ನಾ ಕಾರಣ ವ್ಹಾಣು ಇತ್ಲೆ ದಿವಸ ಗೆಲೆ
ಹೊರ್ಕೈತಾವಾಟಪಳೊನು ಆಮಗೆಲೆ ದೊಳೆ ಭಾಗಲೆ

ನಿಶ್ಚಯ ತಾಂಬೂಲಕ್ಕೆ ವಿಳಂಬವಾದದ್ದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಭಾವೀ ಅತ್ತೆ ಸೂಚಿಸಿದಳು:

ವಾಡ್ಡಿಲೆ ಮಗ್ಗೆ ವಾಲ್ಲೇರಿ ಸರಸರತಾ
ವರದಕ್ಷಿಣೆ ಕಾಡ್ಚಾಕ ದಾಮ್ಮಾಮ್ ಥರಥರತಾ

ಆದರೆ ವಧುವಿನ ತಾಯಿ ಪತಿಯ ನೆರವಿಗೆ ಧಾವಿಸಿ ಮದುವೆಗೆ ವಿಳಂಬ ತಮಗೆ ಏಕಮಾತ್ರ ಪುತ್ರಿಯಿದ್ದದ್ದು, ಎಂಬ ನೆಪ ತೋರಿದಳು

ಏಕ ಏಕಿ ಧುವ ವ್ಹಾಣು ಚಲ್ಯಾವಾರಿ ಹೋಡಕೆಲೆ
ಸೋಣು ವಿರ್ಚಿಕಶಿ, ವ್ಹಾಣುಮನಸಾನ ಜಾಲೆ

ಈ ವೋವಿಗಳ ಸರಸ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಏಕ ಚಿತ್ತದಿಂದ ಆಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದ ಗುಲ್ಲಕ್ಕಾ, "ಈ ಗುಲಾಬೀ ಹೂ ಯಾವುದು? ಒಳ್ಳೆಯ ವರ ಸೂಚಿಸಲೇ?" ಎಂದಾಗ ಮೆಟ್ಟಿ ಬಿದ್ದೆ. ಇದೆಲ್ಲಿಯ ಗ್ರಹಚಾರ ಗಂಟುಬಿತ್ತು? ಎಂದು ಗಾಬರಿಗೊಂಡು, ವರರನ್ನೂ ನಾಚಿಸುವಷ್ಟು ತುಂಬ ಕಲಿಯಬೇಕೆಂದಿರುವೆನು, ಎಂದು ವೋವಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ವಿವರಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಂಬಿಕಿತ್ತಿದ್ದೆ:

ಹಾಂವೆ ದಾರಲ್ಯಾವಾರಿ ಶಿಕ್ಕಾ ಮಸ್ತ ಮಗ್ಗಿ
ಮಾಕ್ಕಾ ನಾಕ್ಕಾ ಕಾಂಯಿ ಲಗ್ನ ಇತ್ಲೆ ಬೆಗ್ಗಿ

ಸೀರೆ, ಬಂಗಾರ, ಆಮಂತ್ರಣ, ಆತಿಥ್ಯ, ಹರಟೆ, ನಗೆಚಾಟಿಕೆ, ವೋವ್ಯೋ, ಹುಮ್ಮಾಣೆಗಳ ನಡುವೆ ಕೃಷ್ಣಾಬಾಯಿಗೆ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ರುಚಿಸದಿದ್ದರಿಂದ ಶಾಲೆಗೆ ತಿಲಾಂಜಲಿ ಕೊಟ್ಟಳು. ಇದರಿಂದ ಮದುವೆ ಮನೆಯ ಸ್ವಾರಸ್ಯದ ಘಟನೆಗಳು ನಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ ಇಲ್ಲವಾಗಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದರಿಂದ ನಾವೇ ಅವಳ ಮನೆಗೆ ದಾಳಿ ಇಡಲಾರಂಭಿಸಿದೆವು.

ಕೃಷ್ಣಾಬಾಯಿ ತಂದೆಯವರ ಗದ್ದೆಗಳಿಂದ ಬಂದ ಬತ್ತವನ್ನು ಆರ್ದ್ರತೆಯಿಂದ ಕೆಡಬಾರದೆಂದು ಜಗುಲಿಯ ಮೇಲೆ ದಾಸ್ತಾನು ಮಾಡಿದ್ದರು. ಮದುವೆಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡಲು ಕಾರ್ಲೆ ಹೆಂಗಳೆಯರನ್ನು ನೇಮಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ವೀಳ್ಯ ಜಗಿದು ತುಟಿ ಕೆಂಪಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಬತ್ತವನ್ನು ಮಣ್ಣಿನ ಹಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಕುದಿಸಿ, ಒಣಗಿಸಿ ಒನಕೆಯಿಂದ ಕುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರು. ಮೂವರು ಕಾರ್ಲೆಯರು (ಖಾರ್ವಿ ಹೆಂಗಸರು) ಕಾಲಿನಿಂದ ಬತ್ತ ಮುಂದೆ ತೂರುತ್ತ, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒನಕೆ ಹಿಡಿದು ಕುಟ್ಟುತ್ತ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಕೊಂಕಣಿ ಹಾಡು ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.:

ಹೆಂ, ಹೆಂ, ಹೆತ್ತಾ। ಭಾತ ತಾಂದುಳ ಜಾತ್ತಾ
ಸಾನ ಆಮ್ಕಾರ್ ಘೋವ್ ಜಿವಣಾ ಎತ್ತಾ
ಹೆಂ, ತೆಂ, ಹೆತ್ತಾ ....

ಇವರ ಹಾಡು ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡವನಂತೆ, ಮೋಹನ ಶಾನಭಾಗನು, ಗೋಕರ್ಣ ಮಠದಲ್ಲಿ ಏನೋ ಕೆಲಸ ಇತ್ತೆಂದು ಕುಂಟು ನೆಪ ಹೇಳಿ, ಬಂದಿಳಿದನು. ಸಡಗರದಿಂದ ಭಾವೀ ಅತ್ತೆ, ಮಗಳು ಪಾಕ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಪಾರಂಗತೆ ಎಂದು ಅಳಿಯನಿಗೆ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಡಲು ಒಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕುದಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಬೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಸೌಟು ಆಡಿಸಲು ಸೂಚಿಸಿದಳು. ಯಾವ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಮಾಡಿ ಅರಿಯದ ಮಗಳು ಬಲಗೈ ಮೇಲೆ ಎಸರು ಸಿಡಿದು, ಕೊಂಚ ಗುಳ್ಳೆ ತರಿಸಿಕೊಂಡಳು. ತಂದೆ, ತಾಯಿ, ತಿಂಡಿ ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದ ಅಳಿಯ ಎಲ್ಲರೂ ಹೌಹಾರಿದರು. ತಾಯಿ ಕೆಂಪು ದಾಸವಾಳದ ಪಕಳೆಯನ್ನು ಸುಟ್ಟಲ್ಲಿ ಹಚ್ಚಿ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಮಿಸಲು ಸೂಚಿಸಿದಳು. ಸಮಯ ಕಾದು ಮೋಹನನು ಕೃಷ್ಣಾಬಾಯಿಯ ಬಳಿ ಬಂದು ತಲೆ ನೇವರಿಸಿದಾಗ, ಅವಳಿಗೆ ರೋಮಾಂಚನವಾಯಿತಂತೆ! ಸುಟ್ಟಗಾಯಕ್ಕೆ ಗಾಳಿ ಹಾಕುತ್ತ ಸುಖದುಃಖಗಳಲ್ಲಿ ತಾವು ಜೊತೆಯಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದನಂತೆ. ಕುತೂಹಲದ ಹುಡುಗರು, ಹಣಿಕೆ ಹಾಕಿ ಇವರಿಬ್ಬರನ್ನು ನೋಡಿ ಹೋದರು. ಅದೇ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮೋಹನ ವೋವಿಯಲ್ಲಿ ತಂದನಂತೆ.

ಚಿರಡುಂವ ಪೋಲಿ ಭ್ಯಾರ ಆಗ್ಸುನ ಪೊಳೊವ್ನುಗೆಲಿ !
ಸಂಸಾರಾ ಸುಖದುಃಖಾಂತ, ಕೃಷ್ಣಿ,ತೂ ಮೆಗೆಲಿ

ಮದುವೆಗೆ ಇನ್ನೂ ಎರಡು ವಾರಗಳಿರುವಾಗಲೇ ನೆಂಟರು, ಆಪ್ತೇಷ್ಟರು, ಸರ್ವಕುಟುಂಬಗಳೊಂದಿಗೆ ನಾವೆಗಳಲ್ಲಿ, ಜೋಡಿ ಎತ್ತಿನ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಪಯಣ ಕೈಕೊಂಡು ಬಂದಿಳಿದರು. ಅವರೆಲ್ಲ ತಂತಮ್ಮ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ತಾವೇ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುವದಲ್ಲದೇ ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಮದುವೆಯ ಸಿದ್ಧತೆಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಅಂದಿನವರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ತೆಂಗಿನ ಸೋಗೆಗಳ ಬಲು ದೊಡ್ಡ ಚಪ್ಪರ ಹಾಕಿದ್ದರು. ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಗುಂಡುಗಲ್ಲುಗಳ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಒಲೆ, (ರಶ್ಯಾರಾಂದಣಿ)ಗಳನ್ನು ಹೂಡಿದ್ದರು. ಅಡಿಗೆಯ ಸರ್ವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನೂ ಶೀನ ಮಾಮನಿಗೆ ವಹಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಸುಖ ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ವಿಶ್ವಾಸವಿಟ್ಟು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸದಾ ಚಾಪೆ ಹುಡುಕುವ ಅವನ ಚಪಲವನ್ನು ಖಂಡಿಸಿ ಅಕ್ಷೆ (ಅಘನಾಶಿನಿ)ಯ ಚಂಪಕ್ಕ, ಹಾಡಿನ ಛೂಬಾಣ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು:

ಕಾಳೆ ಪಿಟ್ಟ ಜಾನವೆ, ಗೋಪಿಚಂದನಾಚೆ ನಾಮು
ನಿಧ್ದಾಕ ಮಾಂದ್ರಿ ಸದಾ ಸೊತ್ತಾ, ಶೀನ ಮಾಮು!

ಎಲ್ಲ ತರದ ಚುಚ್ಚು ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಬೆಳೆದ ಅಡಿಗೆ ಭಟ್ಟನು, ತಾನೂ ಹಿಂಜರಿಯದೇ, ಚಂಪಕ್ಕ ಎಂಥ ಜಗಳಗಂಟಿ ! ಎಂಬರ್ಥ ಬರುವಂತೆ ಹಾಡಿದ:

ರಾಂಚಾಕ ದಿಲ್ಯಾಹೀ ಆಜ್ಜಾ ಕಾಲಚೇಪಚಾಂಡಿ
ಅಕ್ಷೆಚೀ ಚಂಪಕ್ಕಾ ಆಸ್ಸ ಮಹಾಲಚಾಂಡಿ !

ಈ ವಾಗ್ಯುದ್ಧ ವಿಕೋಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಬಾರದೆಂದು ಬರ್ಗಿಯ ಯಮುನಕ್ಕ ಹುಮ್ಮಾಣೆ (ಒಗಟ) ಹಾಕಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಳು:

ಸರ್ ಸರ್ ಕರ್ತಾಸರ್ಪನಯಿ, ಗಡ್ ಗಡ್ ಕರ್ತಾ ಘಂಟೋನಯಿ,
ಗಳ್ಯಾಂತು ಜಾನವೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ನಯಿ, ಹೆಂಸಾಂಗಿಲೆ ಸೀತೆಸಮಾಸ

ಒಬ್ಬಳು ಮೊಸರು ಕಡೆಯುವ ಕಡೆಗೋಲು ಎಂದಳು. ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು 'ನೂಲುವರಾಟೆ' ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಿದಳು. ಯಮುನಕ್ಕಳೇ 'ಬಾವಿಯ ಗಡಗಡೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ಮದುಮಗಳು ತಾನು ಅದನ್ನೇ ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದೆ, ಎಂದಳು. "ನಿನಗೆ ಮೋಹನ ಮುರಳಿ ಬಿಟ್ಟರೆ ಏನು ಗೊತ್ತುಂಟು?" ಎಂದು ವಚ್ಚಿ, ಕೊಂಕು ನುಡಿದಾಗ ಎಲ್ಲರೂ ಗಹಗಹಿಸಿ ನಕ್ಕರು.

ಶೀನಮಾಮನ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ತಿಂಡಿ ಮಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಮಾಂಡೆ, (ಮಂಡಿಗೆ), ನೆವರಿ (ಕರ್ಚಿಕಾಯಿ), ಸಾರಿ (ಬಾಲೂಷಾ), ಖಿಡಿ (ಬರ್ಫಿ), ಗುಳಿ (ರವೆಲಾಡು), ಬೂಂದಿಲಾಡು, ಸೇವು, ಚೂಡಾ, ಮುಂತಾದವನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಪೀಪೆಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಸೀಮಂತ ಪೂಜೆಗೆಂದು ಬೃಹದಾಕಾರದ ಲಾಡು, ಚಕ್ಕುಲಿ, ಮಾಂಡೆಗಳನ್ನು ಮದುಮಗಳಿಂದಲೇ ಮಾಡಿಸಿದರು. ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಹತ್ತು ಕರಜಿಕಾಯಿ ಹೊತ್ತ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಕರಜಿ ಕಾಯಿಯನ್ನು ಕರಿದು ಬರ್ಗಿಯ ಗಂಗಕ್ಕ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡು "ಇವಳು ಕೃಷ್ಣಾಬಾಯಿ, ಮುಂದೆ ಹತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ತಾಯಿ!" ಎಂದಾಗ ಎಲ್ಲರೂ ನಕ್ಕದ್ದೇ.

ಶಿವ ಭಂಡಾರಿಯ ಪಂಚ ವಾದ್ಯಗಳು ಮೊಳಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಗರ್ನಾಲುಗಳು ಸಿಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ನಾಲ್ಕಾಳು ಹೊತ್ತ ಮೇಣೆಯಲ್ಲಿ ಮೋಹನನು ರಾಜ ಠೀವಿಯಿಂದ ಬಂದು ಇಳಿದನು. ಸುಮಂಗಲೆಯರು ಕುಂಕುಮದ ನೀರಿನಿಂದ ದೃಷ್ಟಿ ಪರಿಹಾರ ಮಾಡಿ ಹಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು:

ಧನಧಾನ್ಯ ಮಸ್ತ, ಜಾಲ್ಯಾರ್ ಬರಿ ವೃಷ್ಟಿ
ಲಾಗನಯ ಹೊರ್ರೈತಾಕ ಆಯಿಲ್ ಗೆಲ್ಯಾಲ್ ದೃಷ್ಟಿ

ತನ್ನ ಸೋದರ ಮಾವ ಎಷ್ಟೊಂದು ಸುಂದರನಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾನೆಂದು ಮೋಹಿನಿ ಬಾಳಗಿ ವೋವಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು:

ಹೊನ್ನಾವರ ತೆರಾಚೇರಿ ಶೊಭಿತಾ ಸೀತಾರಾಮು
ಹೊರ್ರೈತ ಚಾವ್ನ ಶೊಭಿತಾ ಆಮಗೆಲ್ ಮೋಹನ ಮಾಮು

ವರನ ಕಡೆಯ ಪುರೋಹಿತರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದೆಲ್ಲ ದೋಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಹವ್ಯಾಸ. ಇದನ್ನು ಖಂಡಿಸಿ ನೀಲಕೋಡ ಏಸಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಾಡಿನ ಏಟು ಹಾಕದೇ ಇರಲಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಬಾಯುಲೆಕ ಸದಾಯ ಜಾಯ್ ಘೊವಾಲಿ ರಕ್ಷಣಾ
ಆಪಾಭಟ್ಟಾಕ್ ಉಟ್ಲಾರ್ ಬಸಲ್ಯಾರ್ ಜಾಯಿ ದಕ್ಷಿಣಾ !

ಇದರಿಂದ ಭಟ್ಟರು ನೊಂದುಕೊಳ್ಳಬಾರದೆಂದು ಯಜಮಾನತಿ; ಅವರಿಗೆ ಭರ್ಜರಿಯಾಗಿ ತಿಂಡಿ – ತೀರ್ಥಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮೈಮರೆಯುವಂತೆ ಆಯಿತು.

ವಿವಾಹದ ದಿನ, ನಸುಕು ಹರಿಯುವ ಮೊದಲೇ ಮದುಮಗಳಿಗೆ ಅಭ್ಯಂಜನ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿದರು. ಆದಾಗಲೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದ್ದ ಮಂಗಳ ವಾದ್ಯ, ಊರವರಿಗೆಲ್ಲ ಆಮಂತ್ರಣ ನೀಡಿತು. ಮಲ್ಲಿಗೆ, ಜಾಜಿ, ಸೇವಂತಿಗೆ, ಕನಕಾಂಬರ ದಂಡೆಗಳನ್ನು ಮುಡಿದು, ಆಕರ್ಷಕ ಬಣ್ಣಗಳ ಕಲಾಪತ್ತಿನ ರೇಶ್ಮೆ ಸೀರೆಗಳನ್ನು ಉಟ್ಟು, ಕಿವಿ, ಕೊರಳು, ತೋಳು, ಕೈಗಳಿಗೆ ರಾಶಿ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಲಲನೆಯರನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅವರೆಲ್ಲ ದೇವಲೋಕದ ಅಪ್ಸರೆಯರಂತೆ ಕಂಡರು. ಆಗಂತುಕರೆಲ್ಲ ವಿವಿಧ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಂಡು ಕಾರ್ಯೋನ್ಮುಖರಾದರು. ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿ ರಂಗೋಲಿ ಹಾಕಿ, ಅದರ ನಡುವೆ ಅಲಂಕೃತವಾದ ಬೀಸುವ ಕಲ್ಲನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಉದ್ದು ಬೀಸುತ್ತ ಮಂಗಲ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ನಾಂದಿಯನ್ನು ಹಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು:

ದಾಂತೆ ಮಾಂಡೆಯಾ, ಉಡಿದು ಭರದಯಾ
ದೇವಾನ ಕರಕಾದಯಾ ಕಾರಣೂಕ್

ಯಾವ ಅಡೆತಡೆಗಳಿಲ್ಲದೇ ಸಮಾರಂಭ ಸಾಂಗವಾಗಿ ನಡೆಯಲೆಂದು ಗಣಪತಿ ದೇವನ ನೆರವನ್ನು ಕೋರಿದರು.

ನವೆ ಘರಾಂತ ಜಾವಂಚಿ ಪೈಲೇಚಿ ಲಗ್ನ
ಗಣಪತಿ ದೇವಾ, ದೂರಕರಿ ಸರ್ವ ವಿಘ್ನ

ಒಂದೊಂದೇ ವಿಧಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದಾಗ. ಹೆಂಗಳೆಯರೆಲ್ಲ "ವೋವ್ಯೊ" ವೋಣಿಸಿ ವೋಣಿಸಿ ಹಾಡುವ ಸ್ಪರ್ಧೆಯೂ ತುರುಸಿನದಾಯಿತು. ಯಜಮಾನಿಯ ಬೆಲೆಬಾಳುವ ಸೀರೆಯಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚು ಪಟ್ಟ ಪಾರ್ವತಕ್ಕಳು ಚುಚ್ಚುವಂತೆ ಹಾಡಿದಳು:

ಚಾರಶಾ ಕಾಪಡ ನಾಕ್ ವ್ಹಾಣು ಪಾಂಯಶಾಚಿ ನೆಸಲಾ
ಹೊರೈತಾಲಿ ಆಮ್ಮಾ ರಾಣೀ ಐಟೀನ್ ಬಸಲಾ

ಎಲ್ಲ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳತ್ತಲೂ ಲಕ್ಷ ಪೂರೈಸುತ್ತಿದ್ದ ಯಜಮಾನನಿಗೂ ವೋವಿಯ ಉಡುಗೊರೆ ಸಂದಿತು:

ರಶ್ಯಾಚಾ ರಾನ್ನಿರಿ ಭಾಚ್ಚಾ ಘೂಲಾ ,ವೊಳೊ
ಚಾರಿ ದಿಕಾನ ದೊಳೊ ಹೊರ್ಯೆತಾ ಬಾಪಸುಕ

ವರದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ತುಸು ಹೆಚ್ಚಾಗಿಯೇ ಲಪಟಾಯಿಸಿದ್ದಾರೆ, ಎಂದು ಗಾಳಿ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿದ ಮುಂಗುವೆಯ ಗೌರಕ್ಕ ಹಾಡಿದಳು:

ಪಟ್ಟೆ ಭಿತ್ತರಿ ಪಟ್ಟೆ, ಜಾಯಜಾ ಕಳ್ಯಾ ಪಟ್ಟೆ
ವರದಕ್ಷಿಣಾ ಘೆವಚಾಕಘಟ್ಟೆ ಶೆಣ್ಯೆ ಮಾಮು.

ಸಾಲಂಕೃತಳಾಗಿ ಸುಂದರಿಯಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿದ್ದ ಮದುಮಗಳನ್ನು ಸೋದರ ಮಾವ ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಕರೆತಂದಾಗಿ ವೋವಿ ಹೊಮ್ಮಿತು:

ರ್ಝುರೆಚಿ ಕಾಪಡ ದೆಗೆನ ಬಾರೀಕ
ಕೃಷ್ಣಾಬಾಯಿ ಮಳ್ಯಾರಿ, ರೂಪ್ಯಾನ ಮಾಣಿಕ

ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಹುಡುಗಿ ಅದೆಷ್ಟು ಉತ್ತಮ ಸೊಸೆಯಾಗಬಲ್ಲಳು, ಎಂದು ಅತ್ತೆಗೆ ತಿಳಿಹೇಳುವ ವೋವಿ:

ಪಾನ್ನಾರಿವಾಡಿಲ್ ಪೆಜ, ಜವಚಾ ಗೆಲ್ಯಾರಿ ಹೂನ್
ಪದ್ಮಾವತೀನ ಹಾಡಚಿ, ಅತ್ತಿಚೀ ಸೂನ್

ವಧುವಿಗೆ ತಂದ ಬಂಗಾರದ ಸೊಂಟಪಟ್ಟಿ (ಡಾಬು) ವಿವರ ತಿಳಿಸಲು ಸಾಲೆರಡು.

ದಾವ್ ಮಾಮಾನ ದಕ್ಷಿಣೆಕ ದಿಂವಚೊಪೈಸೋ ಖೊಟಾ
ಮೂರ್ತಾ ತಳೇರ್ ಮಾತ್ರಹಾಡಚೊ ಭಾಂಗ್ರಾಚೊ ಪಾಟ್ಟೊ

ಮದುಮಗನ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದ ಆಭರಣವೂ ಚಿಕ್ಕದೇನಲ್ಲ:

ಸೊಲ್ಲಾ ಭಿತರಿ ಸೊಲ ವಟಂಬಾಚಿ ಸೊಲ
ಮೊಹನಾಕ ದಿಲಾ ಪಾಂಚಪವನಾಚಿ ಗೊಲ

ಅಳಿಯನ ಆಕಳಿನಂಥ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತ :

ಕಟ್ಯಾಕ ಪಿಂಪಳಾ ರುಕ್ಕಾ, ಪಾನ್ನ ಪಾತಳ
ಹೊರ್ಯೆತ ಗುಣಾನ ಆಸಭಾರೀ ಶೀತಳ

ಇತರರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗದಂತೆ ವಧು ಕಡೆಗಣ್ಣಿನಿಂದ ಗಂಡನನ್ನು ನೋಡಿ ನಕ್ಕಿದ್ದು ಮುತ್ತೈದೆಯೊಬ್ಬಳ ಕಾಕದೃಷ್ಟಿಗೆ ಗೋಚರಿಸದಿರಲಿಲ್ಲ:

ಆಚೊಲೆ ಚಿ ಫೂಲ ತಾಂಬಡೆ ತಾಂಬಡೆ ದಿಸತಾ
ಘೊವಾ, ವೊಳೊವ್ನು ಆಮಗೇಲ್ ಕೃಷ್ಣಿ ಹಾಸತಾ

ಮದುವೆಯ ಮುಹೂರ್ತ ಮುಗಿದು, ತನ್ನ ವೋವಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಸಿಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಚಡಪಡಿಸಿದ ಮಾಡಗೇರಿಯ ಶೇವಂತಕ್ಕಳಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಭಟ್ಟರೇ ವೋವಿಗೆ ವಸ್ತುವಾದರು:

ಅತ್ತಿಚ್ಯಾ ಸುನೆಕ ಮಾವಾನ ಹಾಡಲಾ ತೊಡೊ
ಆಪಾ ಭಟಾಲ್ ವೊಟ, ತಾಂದಳಾಚೊ ಮುಡೊ

ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ತಲೆ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದ ಅಧಿಕಪ್ರಸಂಗಿ ನಾದಿನಿಯನ್ನು ಮರ್ತಕ್ಕಳು ಹಾಡಿ ಹರಸಿದಳು.:

ಆ ಮಗೆಲ್ಯಾ ನವ್ಯಾ ಮಾಡ್ಯಾರುಕಾಕ ಸುಟ್ಲಾ ಪಿಸುಂದರ
ಕೃಷ್ಣಾ ಬಾಯಿಲಿ ನಣದ ರಾಂಚ ಕುಡಿ ಧಾವಚಿ ಬೇಚುಂದ.

ಧಾರೆ ಎರೆದ ನಂತರ, ನವದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಆತ್ಮೀಯತೆ ಬೆಳೆಯಲೆಂದು ಹತ್ತಾರು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿದರು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಆಪ್ತೇಷ್ಟರು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಪಾಲುಗೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಬಿಗಿಯಾದ ವಾತಾವರಣ ತಿಳಿಯಾಗಿ ಸಕಲರೂ ನಗೆಗಡಲಿನಲ್ಲಿ ತೇಲಲು ನೆರವಾಗುತ್ತದೆ. ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಉಂಗುರ ಮುಳುಗಿಸಿ ಹುಡುಕಲು ಹೇಳಿದಾಗ, ಮದು ಮಗನು ಮೃದುವಾದ ಕರಸ್ಪರ್ಶವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಪತ್ನಿ ಬೇಗನೆ ಉಂಗುರವನ್ನು ತನ್ನದನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟಳು. ಅಡಗಿಸಿಟ್ಟ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಹುಡುಕುವ ತೊಂದರೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದೇ 'ಸೋತೆ' ಎಂದಾಗ, ನೀನೆಂಥ ಗಂಡಸು! ಎಂದು ಹೆಂಗಳೆಯರು ಚುಡಾಯಿಸದೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಮದುಮಗಳಿಗೆ ಹಣ್ಣು, ಸಿಹಿತಿಂಡಿ ತಿನ್ನಿಸುವಾಗಲೂ ಹಾಡು ಹಾಡಿಸಿಯೇ ಬಿಡುವರು:

ಮಾಂಟವಾಕ ಬಾಂದಲಾ ಸಾಗವಾನಿ ಎಳಿ
ಖಾಗೊ ಕೃಷ್ಣಾಬಾಯ್, ಗೊಡ ಮಿಟಕಾ ಕೆಳಿ

ಉಂಡಿ ತಿನ್ನಿಸುವಾಗಲೂ ವೋವಿ ಹೇಳಿಯೇ ತೀರಬೇಕು:

ಮನ್ನಾತ್ ಆಚಾರ್ಯಾನ ಹಾತ್ತಾ ಧರ್ಲಾವಿಳಿ
ಕೃಷ್ಣಿ, ತೊಂಡಾಂತ ಘೆ, ಪ್ರೀತಿಚಿ ಗುಳಿ.

ದೇವರಿಗೆ ಮೀಸಲು ಹೊರಟಾಗ ಬಾಗಿಲು ಅಡ್ಡಗಟ್ಟಿ ನಿಂತು, ತಮ್ಮವರ ಹೆಸರು ಹೇಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪತ್ನಿ ಪತಿಯ ಹೆಸರು ಹತ್ತಾರು ಬಾರಿ ಹೇಳಬೇಕು. ಹೊಸ ವೋವಿ ಹೇಳಬೇಕು:

ಬಸಚಾಕ ಘೂಲಾ ತಾಂಬ್ಡಿ ಹೋಡ ಮಣಿಯೆ್
ಮೆಗೆಲ್ ರಾಯಾಲೆ ನಾವ. ಮೋಹನ ಶೆಣೈ

ಇದಾದ ನಂತರ ಪತ್ನಿಯ ಹೆಸರನ್ನು ಪತಿಯಿಂದ ಹೊರ ತರುವುದು ಕಷ್ಟದ ಕೆಲಸವಲ್ಲ.

ಕೃಷ್ಣಾಲಿ ಭಕ್ತಿಣ, ಸಂತ ಮೀರಾಬಾಯಿ
ಮೆಗೆಲಿ ಬಾಯ್ಲ್ ಹೀ ಚಂದ ಕೃಷ್ಣಾ ಬಾಯಿ.

ಸಕಲ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿ, ಕನ್ನೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿ, ಅವಳು ಪತಿಗೃಹಕ್ಕೆ ಹೊರಟುನಿಂತಾಗ, ಆಗುವ ದುಃಖ ಕಳವಳಗಳಿಗೆ ಕೊನೆ ಮೊದಲಿಲ್ಲ. ಕಣ್ಣೀರು ಒರಸುತ್ತ ತಾಯಿ ಹಾಡುವಳು:

ಇತ್ಲೆ ವರ್ಸ ಹೊಡಕೆಲ್ಲೆ ಘೊವಾ ತಾಬ್ಯಾದಿಲೆ
ಧೂರ ತೂ ವತ್ತಾ ಧುವೆ, ಆಮಗೆಲೆ ಮನಸಾನ ಜಾಲೆ.

ಬಿಕ್ಕುವ ಮಗಳನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಸಂತೈಸುವ ಧನಿಯಲ್ಲಿ

ಕುಳಾರ ಧೂರ ವ್ಹಣು ಬೇಜಾರ ಕರೂನಾಕಾ
ಘೊ ವಾಲ ಪುಣ್ಯಾನ ತುಕಾ ಸುಖ ಮೆಳ್ತಲೆ !

ಕೃಷ್ಣಾ ಬಾಯಿಯ ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ಆನಂದಿಸಿದಷ್ಟು ಇನ್ನಿತರ ಗೆಳತಿಯರ ವಿವಾಹದಲ್ಲಿ ಸಂತಸಪಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ, ನಮ್ಮವರು ತಮ್ಮತನ ಬಿಟ್ಟು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಯಾಂತ್ರಿಕ ವಾಗಿ ನಡೆಸಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದು. ನಗರದವರು, ಹಾಡು, ಹಾಸ್ಯ - ವಿನೋದಗಳಿಗೆ ವೇಳೆ ಸಾಲದೆಂದರು. ಹೊಸ ಪೀಳಿಗೆಯವರು ಅದೆಲ್ಲ ಬಾದರಾಯಣನ ಕಾಲದ ರೀತಿಯೆಂದರು. ಕೆಲವರು ಇವನ್ನು ತಮ್ಮ ಅಂತಸ್ತಿಗೆ ಕುಂದೆಂದು ಬಗೆದರು. ಹಿರಿಯ ಹೆಂಗಳೆಯರು ಹಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಾಗ ಅವರನ್ನು ಗದರಿಸಿ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿಸುವವರನ್ನು ಕಾಣುವಂತೆ ಆಯಿತು, ಎಷ್ಟು ಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಕೃಷ್ಣಾ ಬಾಯಿಗೆ ದೊರೆತಂಥ ಮದುವೆಯ ಸಡಗರ ನನ್ನದಕ್ಕೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲೇ ಇಲ್ಲ! ಆದರೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಕಳಪೆ ಮದುವೆ ನಪ್ಪವರು ನಡೆಸಬಹುದೆಂದು ಕನಸು ಮನಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಎಣಿಸಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂದುಕೊಂಡು ಕನಸಿನ ಲೋಕದಿಂದ ಇಹ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಇಳಿದು ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಯಾರೋ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ "ಈಗ ವೀಡಿಯೋ ತೆಗೆಯುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಇದೆಯಂತೆ! ಸುಂದರ ವಾಗಿ ಅಲಂಕರಿಸಿಕೊಂಡು, ಆಕರ್ಷಕ ಸೀರೆ ಉಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬರು ವಂತೆ ಮಾಮಾ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ" ಎಂದು ಪಿಸುಗುಟ್ಟಿದಾಗ ಪಿತ್ತ ನೆತ್ತಿಗೇರಿತು. ಊಟ ಮಾಡಿದೆಯಾ? ಎಂದು ಕೇಳುವ ಸೌಜನ್ಯ, ಒಬ್ಬರಿಗೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಮುಖಕ್ಕೆಲ್ಲ ಬಣ್ಣ ಬಳಿದುಕೊಂಡು ಯಕ್ಷಗಾನ ಸ್ತ್ರೀ ವೇಷ ಧಾರಿಣಿಯಂತೆ ಬರಬೇಕಂತೆ. ಇವರ ಧನ, ದೌಲತ್ತು, ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗಳು ನನಗೆ ಬೇಕೂ ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಲಗುಬಗೆ ಯಿಂದ ನಿವಾಸಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಬಟ್ಟೆ ಬರೆ, ಗಂಟು, ಮೂಟೆ ಕಟ್ಟಿ ಮರು ಪ್ರಯಾಣ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿಯೇ ಬಿಟ್ಟೆ.

ಅಡಿ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

1) ಲೇಖದಲ್ಲಿ ಬರುವ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಘಟನೆಗಳೆಲ್ಲ ಕಾಲ್ಪನಿಕ.

2) ವೋವಿ (ಬಹುವಚನ ವೋವ್ಯೊ) ಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಸಕೂಡಿಸುವು ದಕ್ಕಾಗಿ, ದಿನಂಪ್ರತಿ ನೋಡುವ, ಅನುಭವಿಸುವ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡು, ಹೋಲಿಸಿ, ವಿನೋದ, ಹಾಸ್ಯ, ಕೊಂಕು, ಹೊಗಳಿಕೆ, ತೆಗಳಿಕೆಗಳ ಚುಟುಕುಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಡು ಕಟ್ಟುವವ ರೆಲ್ಲ ಆಶುಕವಿಗಳು ಎಂಬುದು ಮುಖ್ಯ. ರಾಗ ಬದ್ಧವಾಗಿ ಹಾಡು ವಾಗ, ಮೊದಲನೆಯ ಸಾಲನ್ನು ಎರಡು ಸಲ ಉಚ್ಚರಿಸಿ ಎರಡ ನೆಯದನ್ನು ಎಳೆದೆಳೆದು ಹಾಡುವುದು ರೂಢಿ. ಇವುಗಳ ಮಾಧುರ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿಯೇ ಸವಿಯಬೇಕು.

3) ಅಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಲೆ, ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಗಿ ಬಿಗಿಯಾದ ಮಗ್ಗಿಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು ಎಂಬುದು ನನ್ನ ಭಾವನೆಯಾಗಿತ್ತು !

4) ಕರ್ನಾಟಕದ ಮಧ್ಯಯುಗದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದ ಕುರಿತು ಡಾಕ್ಟರೇಟಿಗಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಿದಾಗ, ಹನ್ನೆರಡನೇ ಶತಕದಲ್ಲಿ ಚಾಲುಕ್ಯ ಅರಸು, ಮುಮ್ಮಡಿ ಸೋಮೇಶ್ವರ ವಿರಚಿತ ಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥ 'ಮಾನಸೋಲ್ಲಾಸ'ದಲ್ಲಿ ಕರಾವಳಿಯ ಹೆಂಗಸರು 'ಓವಿ' ಹಾಡುತ್ತ ಬತ್ತ ಕುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ" ಎಂಬ ಉಲ್ಲೇಖ ಓದಿ ಮೋಜೆನಿಸಿತು. ಶತಕಗಳಿಂದ ಹೆಂಗಳೆಯರು ಹಾಡುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದ ಸಶಕ್ತವಾಗಿದ್ದ ಒಂದು ಜಾನಪದ ಪ್ರಕಾರ, ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೇ ಕೊನೆಯುಸಿರು ಎಳೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಶೋಚನೀಯ.

ಕೊಂಕಣಿ ಮಾಯ್‌ಭಾಸ ಆಶ್ಶಿಲ್ಲ್ಯಾ ಪ್ರತಿ ಏಕ ಘರಾಂತು ಆಸ್ಕಾ ಜಾಲ್ಲಲೆಂ ಪುಸ್ತಕ

ಕುಂಡ್ಯಾ ಕುರ್ಕುಳ

ಪಂದ್ರಾ ಕೊಂಕಣಿ ಜಾನಪದ (ಆಜ್ಜಿನೆ ಸಾಂಗಿಲ್ಯೊ) ಕಾಣ್ಯೊಂ

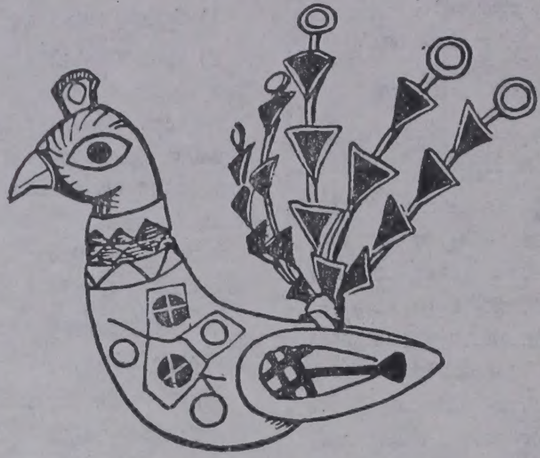

ನಿರೂಪಣ – ಸಂಪಾದಕ

ಸಂತೋಷಕುಮಾರ್ ಗುಲ್ವಾಡಿ

ಸಂಗ್ರಹ

ಕಸ್ತೂರಿ ಪಿ. ಮಲ್ಯ

ಪ್ರಕಾಶನ

ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷೋದ್ಧಾರ ಟ್ರಸ್ಟ್, ಮಣಿಪಾಲ

ಸಿಂಡಿಕೇಟ್ ಹೌಸ್

ಮಣಿಪಾಲ

ಪಾನ್ನಂ 80 (ಕನ್ನಡ ಲಿಪಿ)

ಮೋಲ ರೂ. 5/- ಮಾತ್ರ

ಮಣಿಪಾಲ ಕೊಂಕಣಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನಾಂತು ಉಜ್ವಾಡಾ ಎತ್ತಾ.

ಪಂದ್ರಾ ಕಾಣ್ಯೊ :

ಕುಂಡ್ಯಾ ಕುರ್ಕುಳ, ಆಪ್ಪುಲಿ ಆನಿ ತಿಪ್ಪುಲಿ, ವಾಶೆ ಹಿಂಡ್ಲ್ಯಾ ಚೆಲ್ಲೊ, ಭಾಂಗ್ರಾ ಗೆರಶಿ, ಕಾರಾತೆ ಧೂವಾಲೊ, ಜಾನಕಿ ಬಾಳ, ಪಕ್ಷ್ಯಾ ಪಾತ್ತ್ರೊಳಿ, ಕೇಶವ ಭಟ್ಟ್ವಾಲೊ ತೀಳು, ಭಾಂಗ್ರಾ ಗಿಂಡಿ, ಅವ್ರ್ಯಾ ತೋಂಡಾರಿ ಧವೊಂಗೇರೊ, ಅಶ್ಶಿ ಕೆಲ್ಲೆಂ ತಶ್ಶಿ, ಆಮಾಸ ಆನಿ ಪುನ್ನವ, ಅಪ್ಪೆ ಕಾಣಿ, ಕಿಡಿ ಕಿಡಿ ಖಾವುಂ ಕುಟ್ವ್ಯಾ, ಸ್ಕೊರೊ ಆನಿ ಬಡ್ಡೊ.

YOUR SAVINGS WEIGH MORE

Interest is the reward for your Savings
Hence, it is but natural to consider
Where Savings secure the maximum return
Here are our various Savings Schemes which yield
fabulous return to your Savings

FIXED DEPOSIT
ABHYUDAYA CASH CERTIFICATE
DIAMOND JUBILEE CASH CERTIFICATE
HONEY DEPOSIT
ANANTHA DEPOSIT
CUMULATIVE DEPOSIT
VISHRANTHI DEPOSIT
SAVINGS BANK
CURRENT ACCOUNT
NON-RESIDENT (EXTERNAL) ACCOUNT
FOREIGN CURRENCY NON-RESIDENT ACCOUNT, Etc.

Kindly contact our nearest Branch for details

KARNATAKA BANK LTD.

Regd. and Head Office: MANGALORE – 575 003

With best compliments from:

Industrial
Credit **& Development**
Syndicate **Limited**

H.O.: SYNDICATE HOUSE
MANIPAL – 576 119

Credit Syndicate

A UNIT OF THE MULTI-CRORE
MULTI-PRODUCT
MANIPAL GROUP OF COMPANIES OFFERS
HIRE PURCHASE, LEASING AND
ATTRACTIVE DEPOSIT SCHEMES